

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Evaluatie Archeologie 2023

Uitvoering archeologieregelgeving

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Evaluatie Archeologie 2023
Uitvoering archeologieregelgeving

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 333

AUTEURS

Sander De Ketelaere en Maarten Vermeyen

JAAR VAN UITGAVE

2024

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed, Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency, Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Drongen - 't Heilig Huizeke: Romeins silhouettefiguurtje (niet op schaal)
Copyright foto:De Logi & Hoorne bv

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II Laan 15 bus 236
1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding
4.0 Internationaal-licentie. Bezoek
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van
de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution
4.0 International License. To view a copy of this license, visit
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/RAKZ5845>
ISSN 1371-4678
D/2024/3241/246

////////////////////////////////////

EVALUATIE

ARCHEOLOGIE 2023

Uitvoering archeologieregelgeving

////////////////////////////////////

SANDER DE KETELAERE EN MAARTEN VERMEYEN

INHOUD

SAMENVATTING	6
1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2022	9
1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT.....	9
1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM.....	9
2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES	11
2.1 INLEIDING	11
2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSP LICHTIGE INGREPEN IN DE BODEM.....	11
2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN.....	12
2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDSTEN	13
2.5 TOELATINGSPLICHTEN VOOR DE ERKENDE ARCHEOLOOG	13
3 WIJZIGINGEN REGELGEVING SINDS VORIGE EVALUATIE	13
4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN	15
4.1 INLEIDING	15
4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES	15
4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	15
4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA).....	16
4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN.....	16
4.6 ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN	16
4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	17
4.8 ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	17
4.9 ERKENDE METAALDECTORISTEN.....	17
5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS	18
5.1 INLEIDING	18
5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	18
5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S	18
5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN	20
5.5 EINDVERSLAGEN.....	20
5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN.....	21
5.7 TOEVALSVONDSTEN	21
6 EFFECTEN OP ACTOREN	22
6.1 INLEIDING	22
6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN	22
6.2.1 MARKTOMVANG EN ACTIVITEITSGRAAD	22
6.2.2 TOEZICHT EN KWALITEITSCONTROLE	24
6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	26
6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDECTORISTEN.....	28
6.5 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	29
7 EFFECTEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	30
7.1 INLEIDING	30
7.2 EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN OP LOPENDE BOUWWERVEN.....	30
7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES	30
7.3.1 VERGUNNINGSTRAJECTEN MET ARCHEOLOGIENOTA: HOEVEEL, WAAR, WAT, WIE?.....	30
7.3.2 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELK SOORT ONDERZOEK IS NODIG?.....	31
7.3.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: WELKE MAATREGELEN?	33

7.3.4	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S: HOELANG DUURT HET?.....	35
7.4	EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES.....	37
7.5	ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW	38
8	FINANCIËLE EFFECTEN	40
8.1	INLEIDING.....	40
8.2	FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN	40
8.3	PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	40
8.4	PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	41
8.5	SOLIDARITEITSFONDSEN.....	41
8.6	PROJECTSUBSIDIES SYNTHESE-ONDERZOEK.....	42
8.7	ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S.....	42
8.8	OPGRAVINGEN.....	44
8.9	TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN	44
9	MEERJARENEFFECTEN	46
9.1	INLEIDING.....	46
9.2	EVOLUTIES.....	46
9.3	RETROACTIEF	48

SAMENVATTING

1 Inleiding

Naar jaarlijkse traditie geeft het agentschap Onroerend Erfgoed een stand van zaken over de effecten van de archeologieregelgeving. Het rapport “Evaluatie archeologie 2023. Uitvoering regelgeving” schetst een objectief beeld van de effecten op actoren, het vergunnings- en bouwtraject en het financiële aspect. We bieden ook informatie over de kostprijs van opgravingen. Het aspect kenniswinst komt uitgebreid aan bod in het zuster rapport “Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving”.

2 Bijlage 1: Samenvatting van de belangrijkste bevindingen

- We hebben een goed zicht op volledige archeologietrajecten, van vooronderzoek tot en met opgraving. De opgravingen komen goed in beeld, zowel wat betreft kosten als kenniswinst.
- Het gros van de tendensen toont een lichte stijging. Ze zijn weliswaar nog niet op het niveau van 2021, maar mogelijk was dat jaar een uitschieter naar boven toe.
- Het aantal vastgestelde archeologische zones wijzigt niet. Wel komt er één beschermde archeologische site bij.
- De kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, beslaat intussen 2,51% van het Vlaamse grondgebied.
- Eind 2023 telden we in totaal 340 erkende archeologen. Van deze 340 zijn er 307 natuurlijke personen en 33 rechtspersonen.
- In 2023 werden 2.034 items aangemaakt in Mijn Erkenning. Bij 1.543 items werd er tekstuele feedback gegeven. De meeste feedback ging over “bepaling strategie, methoden en technieken “ en over “inschatting archeologische waarde en kennispotentieel”.
- In 2023 werden er drie nieuwe onroerenderfgoedgemeenten (OEG’s) erkend. Eén OEG besloot de erkenning terug in te leveren. Hun aantal stijgt hiermee naar 24, goed voor 8% van de Vlaamse gemeenten. Zij behandelden in 2023 10,1% van de archeologiedossiers, wat een iets groter aandeel is dan in 2022 (7,3%). Dit is voornamelijk te wijten aan de nieuwe onroerenderfgoedgemeenten. Qua aktenames ligt de beoordeling door het agentschap en de erkende gemeenten in dezelfde lijn. 21 van de 24 OEG's laten zich bij het beoordelen van archeologienota's en nota's ondersteunen door een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED).
- Het aantal erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED's) steeg in 2023 naar 32. Ze vertegenwoordigen samen 224 gemeenten.
- In elke provincie is minstens één erkend onroerenderfgoeddepot gevestigd, in vier provincies minstens twee.
- Archeologen geven aan dat ze de ensembles van opgravingen in iets meer dan de helft van de gevallen (54,2%) bij (erkende en niet-erkende) onroerenderfgoeddepots onderbrengen en in iets minder dan een derde van de gevallen bij de initiatiefnemer.
- Het aantal erkende metaaldetectoristen steeg in 2023 tot 8.654 erkende detectoramateurs. Daarvan deden er 204 in totaal 1.188 meldingen van metaaldetectievondsten.
- Het aantal nieuw gestarte archeologietrajecten (opmaak archeologienota's) steeg licht (van 2.335 naar 2.382).
- Ook het uitgestelde vooronderzoek (opmaak nota's) steeg licht (van 798 naar 822 stuks).

- Bij 2.382 archeologienota's (88,7%) en 822 nota's (91,2%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktename, al dan niet onder voorwaarden. Circa negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename (net als in 2022), voornamelijk bij de eerste indiening. De mediaan voor het opstellen van een archeologienota lag in 2023 op vier dagen, hetzelfde als in 2022. Bij de nota's was de mediaan met vijf werkdagen ook gelijk aan 2022.
- De beperkte samenstelling is van toepassing bij 5,5% van de archeologienota's. Deze nemen minder tijd in beslag dan een gewone archeologienota. De mediaanduurtijd daarvoor lag in 2023 op twee dagen.
- De erkende archeologen type 2 namen 9% van de archeologienota's voor hun rekening.
- Het aantal ontvangen archeologierapporten steeg van 202 naar 258, waarvan er 178 volgden op een verplichte opgraving bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Er waren in 2023 144 meldingen van toevalsvondsten. 13 van deze meldingen leidden tot een opgraving. In totaal kostte het verwerken van toevalsvondsten 947.355 euro.
- De 205 eindverslagen die kaderen in een ontwikkelingsproject betekenen een stijging van 19,9% ten opzichte van 2022.
- 12,5% van de bouwvergunningen voor nieuwbouw (vergunningen exclusief renovatie) kreeg te maken met een archeologienota. Inclusief renovatie, dus alle bouwvergunningen in Vlaanderen samen, is dat 6,5%. Dat is iets meer dan in 2022.
- 90,3% van de archeologienota's met aktename beperkte zich tot een bureauonderzoek. In amper één op de tien gevallen gebeurt nog landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuvenonderzoek voorafgaand aan de vergunningsaanvraag.
- 37% van het uitgestelde vooronderzoek beperkte zich tot de aanleg van proefsleuven en 10,5% tot landschappelijk bodemonderzoek. Een combinatie van beide gebeurde in 26,4% van de gevallen. Archeologisch booronderzoek kwam in bijna 6,5% van de nota's voor.
- De maatregelen in archeologienota's en nota's lopen gelijk met het voorgaande jaar: Archeologienota's kiezen voornamelijk voor uitgesteld vooronderzoek (59,2%) of geen verdere maatregelen (37,1%). Nota's eindigen vooral zonder verdere maatregelen (76,9%) of stromen door naar een opgraving (17,8%). Behoud in situ blijkt nauwelijks mogelijk.
- 265 meldingen van aanvang opgraving waarvan 220 opgravingen bij ruimtelijke ontwikkelingen namen een start in 2023 en van 178 opgravingen werd het veldwerk afgerond.
- Driekwart van de opgravingen was wat betreft veldwerk afgerond binnen 65 werkdagen. Het gros van de opgravingen heeft daarmee een relatief beperkte impact op het tijdsverloop van het bouwproces.
- Er werden in 2023 308 eindverslagen ingediend. 205 hiervan volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen.
- 53 bouwheren kregen een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem, voor in totaal 342.176 euro. Daarnaast ontvingen 18 initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskosten, samen goed voor 553.011 euro. De premie menselijke inhumatieresten werd in 2023 nog niet aangevraagd.
- In het kader van de projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek kunnen zes projecten rekenen op een betoelaging, met een totaalbedrag van 940.000 euro.
- De kostprijs voor archeologisch vooronderzoek en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2022 bedroeg in totaal 9,9 miljoen euro. Daarvan staat ongeveer 4,8 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 5,1 miljoen euro naar nota's.
- De opgravingen met eindverslag in 2023 kosten samen 10,2 miljoen euro. Deze sterke stijging van de kostprijs is voornamelijk te wijten aan vier grote dossiers die in 2023 werden afgerond.
- De totale gekende directe uitgaven voor de uitvoering van de archeologieregelgeving bedroegen 22,8 miljoen euro in 2023, waarvan de initiatiefnemers 21 miljoen euro voor hun rekening namen en de Vlaamse overheid 1,8 miljoen euro bijdroeg.

//

- De eenheidsprijzen van alle onderzoeksmethoden dalen. Deze dalingen hebben ook impact op de mediaanprijzen voor archeologienota's en nota's, die verminderen naar respectievelijk 1.600 en 4.000 euro. Bij de nota's is er wel een grotere variatie in kost. Driekwart van de nota's heeft een kostprijs lager dan 6.000 euro.
- Met een kostprijs van maximaal 42.000 euro vatten we driekwart van alle opgravingen.

1 DOEL EN AANPAK VAN DE EVALUATIE 2023

1.1 WAARVOOR DE EVALUATIE DIENT

Artikel 5.6.1. van het Onroerendergoeddecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering jaarlijks de effectiviteit van het archeologiehoofdstuk evalueert. Die evaluatie moet een beschrijving en beoordeling bevatten van de sterktes en te verbeteren punten, de kansen en de moeilijkheden bij archeologisch onderzoek en de financiering ervan. De Vlaamse Regering legt deze evaluatie voor aan het Vlaams Parlement.

Ter voorbereiding van deze evaluatie bezorgt het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks een rapport aan de Vlaamse Regering. In dit rapport komen ten minste de volgende elementen aan bod:

- een overzicht van het aantal vooronderzoeken en opgravingen, alsook de duur ervan;
- een overzicht van de resultaten van die onderzoeken;
- een overzicht van de voorgestelde en goedgekeurde maatregelen uit de archeologienota;
- de financiële implicaties van het archeologisch onderzoek en de werking van het archeologisch solidariteitsfonds.

Het rapport “Evaluatie archeologie 2023: uitvoering archeologieregelgeving” biedt de inzichten die de basis vormen voor de jaarlijkse evaluatie. Het is een objectieve weergave van de actuele situatie met betrekking tot de uitvoering van de archeologiebepalingen van het Onroerendergoeddecreet en -besluit.

1.2 HOE DE EVALUATIE TOT STAND KWAM

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelde een indicatorenset om de noodzakelijke gegevens aan te reiken voor de evaluatie van de archeologieregelgeving. De meting in functie van dit rapport behandelt de periode van 1 januari tot en met 31 december 2023. Naast de indicatoren nemen we ook extra gegevens mee die binnen het agentschap of daarbuiten beschikbaar zijn. Op basis van al deze data maken we bijkomende analyses die bepaalde aspecten verder uitdiepen.

Het beschikken over correcte basisdata vormt het belangrijkste uitgangspunt bij een dergelijke evaluatie. Vooraleer basisgegevens te gebruiken, gebeurde daarom eerst een doorlichting van de kwaliteit ervan. Sterk afwijkende cijfers blijven buiten beschouwing in de analyses. Op die manier waken we erover dat de verzamelde gegevens voldoende representatief en betrouwbaar zijn.

Het evaluatierapport vertrekt zo veel mogelijk vanuit effecten en resultaten, en niet vanuit de achterliggende processen. Het beperkt zich tot feiten, duidingen en waar mogelijk interpretaties. Het bevat geen waardeoordeel of aanbevelingen over een optimalisering van het beleid of de uitvoering daarvan. Die horen thuis in afzonderlijke beleidsaanbevelingen, gericht aan de minister en de Vlaamse Regering.

De evaluatie archeologie 2023 volgt zo veel mogelijk de opbouw en inhoud van de rapporten over de voorgaande werkjaren. De inhoud kreeg uiteraard een update maar de opbouw en de vorm van het verslag bleven globaal dezelfde. Op die manier is een eenvoudige vergelijking mogelijk.

Het rapport omvat 9 hoofdstukken.

De inleidende hoofdstukken gaan in op het doel en de aanpak van de evaluatie (hoofdstuk 1), het archeologisch proces (hoofdstuk 2), de wijzigingen aan de regelgeving die in werking traden sinds de vorige evaluatie (hoofdstuk 3) en de context waarbinnen de archeologiebepalingen zich situeren (hoofdstuk 4).

De eigenlijke gegevensanalyse en -interpretatie omvat cijfermatige basisgegevens over het archeologisch traject (hoofdstuk 5) en vervolgens een beschrijving van de waargenomen effecten. Daarbij komen achtereenvolgens de effecten op actoren (hoofdstuk 6), de effecten op het vergunnings- en bouwproces (hoofdstuk 7) en de financiële effecten (hoofdstuk 8) aan bod. Een afzonderlijk hoofdstuk gaat in op de meerjarige tendensen en biedt inzicht in archeologische trajecten die volledig zijn afgerond, ongeacht het jaar waarin dat gebeurde (hoofdstuk 9). Dat laat inzichten op langere termijn toe.

Bij het rapport horen volgende bijlagen:

- Bijlage 1 “Indicatoren” bevat de indicatorenfiches die de basis vormen van het rapport. Elk daarvan bevat een omschrijving van de indicator, een grafische voorstelling van de cijfers en een toelichting.
- Bijlage 2 “Analyses” verzamelt de resultaten van de verdere uitwerking van de indicatoren en bijkomende data en geeft ze grafisch weer.

In het rapport zelf staan geen afbeeldingen, tabellen of grafieken: de teksten hebben de bedoeling op zichzelf verstaanbaar te zijn. Wel verwijst elk tekstdeel telkens naar de indicatoren of analyses waar het op voortbouwt. Op die manier kan de lezer zelf bepalen welke basisdata hij wil raadplegen of wanneer hij een grafische voorstelling wil zien. Elke indicator en analyse heeft een eigen nummer en is in oplopende volgorde opgenomen in de desbetreffende bijlagen¹. Wanneer de tekst verwijst naar “monitor” of “evarch”, gevolgd door een cijfer, dan zijn deze terug te vinden in de bijlage “indicatoren” (bijlage 1). Hetzelfde geldt voor de verwijzing “analyse”. Die zijn terug te vinden in de bijlage “analyses” (bijlage 2).

Het rapport vormt een tweeluik met het rapport “Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving”. Daarin komen de baten van het archeologische traject aan bod, met name de nieuwe inzichten en toegenomen kennis over het menselijke verleden in Vlaanderen².

---

¹ De nummers van de indicatoren en analyses vormen niet noodzakelijkerwijs een doorlopende reeks. Sommige nummers verdwenen uit de reeks omdat de indicator of analyse niet meer uitgevoerd is in het kader van deze evaluatie. Omwille van vergelijkbaarheid met voorgaande evaluaties is ervoor gekozen de bestaande nummering aan te houden. Nieuwe analyses of indicatoren worden achteraan de reeks toegevoegd..

² A. Eryvnc, K. Haneca, R. Annaert, I. In ‘ Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2022. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

2 PRO MEMORIE: HET ARCHEOLOGISCH PROCES

2.1 INLEIDING

In het archeologisch proces staat onderzoek centraal. Het Onroerendergoeddecreet onderscheidt drie trajecten die dit onderzoek kan volgen. Ofwel is het onderzoek als een verplichting gekoppeld aan ruimtelijke ontwikkelingen, ofwel is het van wetenschappelijke aard, ofwel vindt het plaats naar aanleiding van een toevalsvondst.

Het archeologisch onderzoek omvat zowel archeologisch vooronderzoek (zonder of met ingreep in de bodem) als archeologische opgravingen. Voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen is steeds een vorm van toelating vereist. Bovendien gelden er per traject specifieke rapporteringsverplichtingen via de archeologienota, de nota, het archeologierapport of het eindverslag.

De belangrijkste spelers in het archeologisch proces zijn initiatiefnemers, erkende archeologen, vergunningverlenende overheden, het agentschap Onroerend Erfgoed, erkende onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten, erkende onroerendergoeddepots en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving. Hun rol of opdracht wisselt naargelang het traject dat wordt gevolgd.

2.2 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ VERGUNNINGSPLICHTIGE INGREPEN IN DE BODEM

Het Onroerendergoeddecreet bevat specifieke verplichtingen voor de aanvrager van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem, de initiatiefnemer. Zo is die in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan zijn omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden.

De verplichting om een archeologienota te laten opmaken, hangt af van een aantal drempelcriteria bepaald in artikel 5.4.1 (stedenbouwkundige handelingen) en artikel 5.4.2 (verkavelen van gronden) van het Onroerendergoeddecreet. Die maken een onderscheid op basis van onder meer de perceelsoppervlakte, de ruimtelijke bestemming van de grond en het statuut van de aanvrager. Ook de ligging van het terrein is bepalend: voor percelen in beschermde archeologische sites gelden bijvoorbeeld strengere criteria dan voor percelen die binnen een vastgestelde archeologische zone liggen, waarbinnen dan weer strengere criteria gelden dan voor percelen die zich erbuiten bevinden. Anderzijds worden er ook gebieden vastgesteld waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Als een vergunningsaanvraag volledig betrekking heeft op zo'n gebied, geldt voor de aanvrager in alle situaties een vrijstelling en is een archeologienota niet nodig.

Die archeologienota is het resultaat van een archeologisch vooronderzoek. Dat maakt een inschatting of er op het terrein archeologisch erfgoed aanwezig is, wat daar dan de waarde van is, en bepaalt welke maatregelen nodig zijn om daar bij de bouw- of verkavelingswerken op een gepaste manier mee om te gaan. En daarbij geldt het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Valletta: initiatiefnemers van ingrepen met bodemimpact dragen de kosten van het noodzakelijk geachte archeologisch onderzoek.

De uitvoering van het archeologisch vooronderzoek ligt in handen van een erkende archeoloog. Het is zijn taak om het archeologisch potentieel van het terrein en de effecten van de geplande werken

daarop zo nauwkeurig mogelijk in te schatten. De archeologienota is daar de schriftelijke weerslag van: ze bevat een verslag over de resultaten van het vooronderzoek, een voorstel over de noodzakelijke maatregelen en een aanpak daarvoor.

Het vooronderzoek start altijd met een bureauonderzoek van bestaande bronnen. De erkende archeoloog bestudeert hiertoe de inplantings- en bouwplannen, gaat na of er op het terrein of in de omgeving al archeologische vindplaatsen bekend zijn, of er historische aanwijzingen bestaan en onderzoekt de landschappelijke ligging van het terrein. Daarna weegt de erkende archeoloog af of er nog bijkomend vooronderzoek op het terrein nodig is, zoals een landschappelijk bodemonderzoek. En soms zal er na dat vooronderzoek zonder ingreep in de bodem ook nog een vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig zijn met bv. proefsleuven. De aanpak van een vooronderzoek is dus afhankelijk van een groot aantal factoren. Voor het ene project volstaat een bureauonderzoek of een landschappelijk bodemonderzoek terwijl in een ander geval wel degelijk proefsleuven aan de orde zijn. Dit is in grote mate het gevolg van het archeologisch potentieel van de ondergrond, dat per geografische locatie sterk kan variëren. De erkende archeoloog meldt de archeologienota ter beoordeling bij het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Voldoet ze, dan volgt een aktename. In het andere geval volgt er geen aktename of gebeurt de aktename onder voorwaarden. Valt er binnen de voorziene termijn van 15 dagen geen expliciete beslissing, dan gebeurt een stilzwijgende aktename van de archeologienota.

Als vooronderzoek met ingreep in de bodem nodig is, gaat de regelgeving er in principe van uit dat dit voorafgaand aan de vergunningsaanvraag gebeurt. Op die manier is het voor de initiatiefnemer al bij indiening van zijn vergunningsaanvraag duidelijk of er nog verdere vervolgstappen noodzakelijk zijn, zoals een opgraving of maatregelen voor behoud in situ. Ook de kosten en benodigde tijd zijn dan al gekend. Is het echter onmogelijk of onwenselijk om het vooronderzoek volledig te laten uitvoeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, kan de erkende archeoloog een deel van het vooronderzoek uitstellen. De uitvoering volgt dan pas nadat de vergunning is aangevraagd of verleend. Over de resultaten van het uitgestelde vooronderzoek rapporteert de erkende archeoloog in een nota. Die is erg vergelijkbaar met de archeologienota en de procedure met melding en aktename verloopt identiek.

Moet er op het vooronderzoek ook een archeologische opgraving volgen, dan gebeurt de uitvoering daarvan opnieuw door een erkende archeoloog. Dat gebeurt na het verlenen van de omgevingsvergunning. De archeoloog rapporteert over de resultaten van de opgraving in een tussentijds archeologierapport en een volledig eindverslag, en dit binnen respectievelijk twee maanden en twee jaar na het beëindigen van het veldwerk.

2.3 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen omvat een brede waaier aan onderzoeken. Het kan gaan om academisch onderzoek op niet-bedreigde sites of waarderend onderzoek om na te gaan of een site al dan niet beschermingswaardig is. Of om onderzoek dat een initiatiefnemer van bouwwerken proactief laat uitvoeren in een ander kader dan de verplichtingen die volgen uit artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Ook bij bepaalde handelingen aan beschermd erfgoed, zoals een kerk met monumentenstatuut, verloopt het archeologisch onderzoek via deze procedure. Dat is het geval wanneer de werken niet gevat zijn door de decretale drempelcriteria, maar de noodzaak tot archeologisch onderzoek wel volgt uit de bescherming. Dergelijk archeologisch onderzoek kan enkel gebeuren door een erkende archeoloog (type 1) en is gebonden aan een individuele toelating vanwege Onroerend Erfgoed.

2.4 ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDSTEN

Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of vermoedt dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap. Hij moet de vondst en de vindplaats ook beschermen gedurende tien dagen. In de praktijk komt dit voor wanneer de bouwheer of aannemer tijdens graafwerken, waaraan geen archeologisch onderzoek diende vooraf te gaan, onverwacht een archeologische vondst of bodemsporen aantreft. Het agentschap voert het nodige onderzoek uit, waartoe het de initiële termijn van tien dagen kan verlengen of inkorten, en het draagt ook de kosten ervan. Er ontstaat een recht op schadevergoeding als het onderzoek langer dan 30 kalenderdagen duurt.

2.5 TOELATINGSPLICHTEN VOOR DE ERKENDE ARCHEOLOOG

De erkende archeoloog moet voorafgaand aan elk onderzoek dat ingrijpt in de bodem zijn onderzoeksintenties verduidelijken. Hij is dus verplicht om de noodzaak van het onderzoek te motiveren en de manier waarop hij dat wenst uit te voeren. Voor een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, zoals archiefonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek of veldkartering, is geen toelating nodig. Dat brengt immers geen vernietiging van of schade aan archeologisch erfgoed met zich mee. Vooronderzoek met ingreep in de bodem is wel gebonden aan een toelating vanwege Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente. Volstaat de voorgestelde aanpak niet, dan is een weigering mogelijk of kunnen er voorwaarden verbonden worden aan de toelating.

Wanneer in het kader van een vergunningsplichtig bouwwerk een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of een opgraving noodzakelijk is, vormt de archeologienota of nota daar de toelating voor. Bij opgravingen geldt de randvoorwaarde dat de omgevingsvergunning wel al moet verleend zijn en de vergunde werken moeten overeenstemmen met de werken omschreven in de (archeologie)nota. Aangezien de toelating geen beperking kent in geldigheidstermijn, moet de erkende archeoloog het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente op de hoogte brengen wanneer hij het veldwerk van zijn onderzoek start. Dat gebeurt via de melding van aanvang.

3 WIJZIGINGEN REGELGEVING SINDS VORIGE EVALUATIE

2023 was een jaar met beperkte wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit op het vlak van archeologie. Het concept van de GGA werd uitgebreid met “gebieden waar onderzoek van het archeologisch erfgoed geen relevante kenniswinst oplevert”, de mogelijkheid voor erkende onroerenderfgoedgemeenten (OEG’s) om gebieden vrij te stellen van archeologisch onderzoek werd verruimd en de financiële ondersteuning wijzigde. De doelgroep die aanspraak kan maken op een premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem of een premie voor buitensporige opgravingskosten breidde uit, en de premie voor het opgraven van menselijke inhumatieresten werd aan het bestaande stelsel toegevoegd. Bij de premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en bodemsporige opgravingskosten kunnen de bijkomende doelgroepen deze aanvragen voor respectievelijk (archeologie)nota’s en archeologierapporten die na 1 januari 2023 werden ingediend. De premie menselijke inhumatieresten kan aangevraagd worden voor archeologische opgravingen met menselijke inhumatieresten die na 1 januari 2023 van start gegaan zijn.

De bestaande regels voor de erkenning van archeologen, de verplichting tot archeologisch onderzoek en de procedures voor toelatingen en aktenames bleven onveranderd. Ook de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren* (“Code van Goede Praktijk”) wijzigde niet. Versie

4.0, vastgesteld door de minister in 2019, bleef ook afgelopen jaar de kwaliteitsnorm voor het archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Deze stabiliteit in het regelgevende kader maakt dat de cijfers voor 2023 solide zijn. Er is geen vertekening door regels of procedures die in de loop van het jaar wijzigden.

De toepassing van regelgeving vergt soms interpretaties of keuzes in de administratieve praktijk. Die kunnen wijzigen of een impact hebben op de uitvoering. In 2023 gebeurde er geen bijsturing van de criteria voor het selecteren van de te behandelen (archeologie)nota's.

4 CONTEXT: INVENTARIS, BESCHERMINGEN, ACTOREN

4.1 INLEIDING

Artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet leggen vast wanneer de initiatiefnemer een archeologienota bij een vergunningsaanvraag moet voegen. De criteria gaan onder meer uit van de ligging binnen of buiten een beschermde archeologische site, een vastgestelde archeologische zone, of een gebied op de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-kaart). Daardoor hebben deze instrumenten een impact op het aantal archeologienota's en nota's dat opgemaakt moet worden. Hoe meer vastgestelde archeologische zones en beschermde archeologische sites en hoe groter deze zijn, hoe meer archeologienota's en nota's. Uiteraard betekent dit ook: hoe meer kenniswinst het archeologisch onderzoek zal opleveren. Maar ook omgekeerd: hoe meer gebieden op de GGA-kaart en hoe groter deze zijn, hoe minder archeologienota's en nota's. Daarom bespreken we in dit hoofdstuk het aantal en de oppervlakte van deze verschillende gebieden met een specifiek statuut, inclusief de evolutie ten opzichte van 2022. Dit biedt een achtergrond bij de latere bespreking van de effecten van de regelgeving.

Ook de actoren vormen een deel van wat we kunnen omschrijven als de context van het archeologische traject. Het aantal erkende archeologen is belangrijk voor de marktcapaciteit, het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten en hun ligging spelen een rol in de procedures, en erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zeggen iets over de ontwikkeling en uitvoering van lokaal erfgoedbeleid. Het aantal onroerenderfgoeddepots (en hun capaciteit) bepaalt dan weer in welke mate eigenaars hun archeologische ensembles er kunnen deponeren.

4.2 VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONES

In 2023 stelde de minister ~~grijsgebied~~ vast en schrapte hij geen bestaande. Daarmee blijft het aantal archeologische zones in de vastgestelde inventaris sinds 2018 stabiel op 70 exemplaren (evarch61). Die zijn goed voor een ~~totale oppervlakte van 93 hectare~~ (evarch62), wat gelijk staat met ~~0,1%~~ ~~van de~~. Voor een overzicht van de ligging en de aard van de vastgestelde archeologische zones verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed³.

4.3 BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

In 2023 tekenden we twee voorlopige en één definitieve bescherming op. De middeleeuwse kasteelsite van Grevenbroek in Hamont-Achel⁴ werd vroeg in het jaar voorlopig beschermd, wat later in 2023 een definitieve bescherming werd. Daarnaast werd de Karolingische versterking in Lanaken⁵ voorlopig beschermd. Er vonden geen wijzigingen of opheffingen plaats. Daarmee klokt het totale aantal definitief beschermde archeologische sites eind 2023 af op 49. De ~~totale oppervlakte~~ ~~is 1.314,4 hectare~~ (evarch63). Dit staat voor ~~0,1%~~ ~~van de~~. De sites zelf kan men terugvinden op het Geoportaal van Onroerend Erfgoed⁶.

³ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “vastgestelde inventarissen” en bij legende “archeologische zones”.

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/308493>

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/308559>

⁶ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen “beschermd onroerend erfgoed” en bij legende “archeologische sites”.

4.4 KAART MET GEBIEDEN WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED TE VERWACHTEN VALT (GGA)

De vaststelling van de GGA-kaart gebeurt door de administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar vond er één dergelijke vaststelling plaats. Het aantal nieuwe gebieden op de kaart **stijgt van 5 naar 6**. Deze aanvullingen omvatten in hoofdzaak terreinen waar een archeologienota of nota concludeerde dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig was of waar archeologierapporten en eindverslagen aangaven dat het erfgoed intussen opgegraven werd. Daarnaast waren er gebieden waar de opname volgde uit onderzoek dat nog volgens het Archeologiedecreet verliep en gebieden waarvoor andere instanties (o.a. lokale overheden en onroerenderfgoeddiensten) de nodige onderbouwing aanleverden. Er werden ook zes oude gebieden geschrapt omdat de bronnen onvoldoende duidelijk aantoonde dat het volledige gebied een GGA-gebied betrof. Vier van deze gebieden werden opnieuw vastgesteld met een gewijzigde afbakening. In oppervlakte betekent dit een totale toename met 815 hectare, wat het **totale aantal hectare met 34.85 ha** brengt. Dat staat gelijk met **25% van de Vlaamse gemeenten** (indicator evarch23). Ook hier verwijzen we voor de geografische spreiding naar het Geoportaal⁷.

De mogelijkheid voor erkende onroerenderfgoedgemeenten om zelf gebieden vrij te stellen, ingevoerd in 2019, kende ook in 2023 nog geen toepassing.

4.5 ERKENDE ARCHEOLOGEN

In 2023 werden er 23 erkende archeologen toegevoegd aan de lijst van erkende archeologen (indicator evarch01). Bij twaalf van hen ging het om natuurlijke personen die een erkenning type 1 kregen. Daarnaast vroegen tien natuurlijke personen succesvol de erkenning type 2 aan. Er waren dit jaar geen nieuwe erkenningen voor rechtspersonen. Deze nieuwe erkenningen brengen het **totale aantal erkende archeologen met 30 op 30**. Daarvan zijn er 263 archeologen natuurlijk persoon type 1, 31 archeologen rechtspersoon type 1, 44 archeologen natuurlijk persoon type 2 en twee archeologen rechtspersoon type 2. Twee van de erkende rechtspersonen zijn van rechtswege aangeduid: het agentschap Onroerend Erfgoed en de UGent. Een overzicht van alle erkende archeologen is te vinden via de online erkenningendatabank op de website van Onroerend Erfgoed⁸.

4.6 ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN

In 2023 werden er drie nieuwe onroerenderfgoedgemeenten erkend: Gent, Brugge en Bilzen. De gemeente Brecht besloot de erkenning in te leveren. Het aantal onroerenderfgoedgemeenten **stijgt van 11 naar 14**, goed voor 8% van de Vlaamse gemeenten. Er werden geen opvolgingstrajecten opgestart en bijgevolg geen erkenningen geschorst of ingetrokken. 21 erkende onroerenderfgoedgemeenten maken deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst, terwijl drie gemeenten hun werking zelfstandig uitbouwen. Een overzicht van de erkende onroerenderfgoedgemeenten, inclusief kaart, is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed⁹. De volgende erkenningsronde voor erkende onroerenderfgoedgemeenten is in 2026.

⁷ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, selecteer bij lagen "Gebieden geen archeologie".

⁸ <https://erkenningen.onroerenderfgoed.be>

⁹ <https://www.onroerenderfgoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroerenderfgoedgemeenten>

4.7 ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN

In 2023 werden er twee nieuwe erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten (IOED) erkend, Erfgoed Brabantse Kouters¹⁰ en Hydra¹¹. ~~htbzjne~~ ~~32 edelste~~ (indicator monitor67). Samen ondersteunen de IOED's sindsdien het lokale onroerendergoedbeleid van 224 Vlaamse gemeenten. Daarmee is drie kwart van de Vlaamse steden en gemeenten lid van een IOED. Er werden geen opvolgingstrajecten opgestart en bijgevolg geen erkenningen geschorst of ingetrokken. Het overzicht van de erkende diensten is terug te vinden op de website van Onroerend Erfgoed¹².

4.8 ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS

In 2023 werden er geen nieuwe onroerendergoeddepots erkend. ~~h~~ ~~broni~~ ~~s~~ ~~in~~ ~~es~~ ~~é~~ ~~eld~~ ~~o~~ ~~red~~ ~~er~~ ~~g~~ ~~o~~ ~~g~~ ~~d~~ ~~e~~ ~~p~~ ~~o~~ ~~t~~ ~~s~~, en in vier provincies minstens twee. Er zijn nu in totaal 16 erkende erfgoeddepots (indicator monitor68). Op één na hebben deze depots allemaal een publiekrechtelijk statuut. Een overzicht met links en meer informatie over de depots in kwestie is online te vinden op de website van Onroerend Erfgoed en via de Depotwijzer¹³.

4.9 ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Ook in 2023 kende het aantal erkende metaaldetectoristen een groei (indicator evarch03). 917 nieuwe erkenningen werden verleend, waarvan 22 van rechtswege aan erkende archeologen en 895 aan andere detectoristen. Die laatsten zijn voornamelijk liefhebbers die als vrijetijdsbesteding met de metaaldetector op pad gaan. Op 31 december 2023 zijn 8.654 natuurlijke personen als metaaldetectorist erkend. De 340 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

---

¹⁰ Asse, Grimbergen, Kraainem, Machelen, Meise, Merchtem, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Zaventem en Zemst

¹¹ Alveringem, Diksmuide, Lo-Reninge en Veurne

¹² <https://www.onroerendergoed.be/overzicht-van-de-erkende-ioeds>

¹³ <https://www.onroerendergoed.be/overzicht-van-de-erkende-onroerendergoeddepots> en <https://www.depotwijzer.be>

5 HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT IN CIJFERS

5.1 INLEIDING

In hoofdstuk 2 staat het archeologisch traject beschreven. De verschillende stappen in dit traject leiden tot acties en producten: archeologienota's, toelatingen, meldingen, aktenames en dergelijke meer. In dit hoofdstuk bieden we daar de basisgegevens over. Die zijn noodzakelijk om verder in het rapport de effecten van het archeologisch traject op verschillende domeinen te kunnen schetsen. De nadruk ligt op aantallen en grote lijnen, en het vertrekpunt zijn individuele indicatoren zoals die in bijlage 1 zijn opgenomen.

5.2 TOELATINGEN VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

In 2023 vroegen erkende archeologen 53 toelatingen aan voor vooronderzoek met ingreep in de bodem in het kader van vergunningsplichtige ingrepen (evarch27, evarch28, evarch29). Daarmee ~~decreas~~ **decreas** van toelatingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem ten opzichte van de 55 stuks uit het voorgaande jaar (-5,5%). 47 toelatingsaanvragen gebeurden bij Onroerend Erfgoed en 6 bij erkende onroerenderfgoedgemeenten.

10 toelatingsaanvragen voldeden niet, wat leidde tot ~~3~~ **3** ~~verl~~ **verl** ~~te~~ **te** ~~g~~ **g**. Dat impliceert een goedkeuringsgraad van 81,1%, waar dat in 2022 95% was. Het aantal vooronderzoeken met ingreep in de bodem dat gebeurt voorafgaand aan de indiening van de omgevingsvergunningsaanvraag blijft ook in 2023 beperkt.

5.3 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In 2023 namen het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van ~~2.8~~ **2.8** ~~abb~~ **abb** ~~'s~~ **'s** ~~en~~ **en** ~~2~~ **2** ~~nota's~~ **nota's** (evarch17). In 2022 waren dat er respectievelijk 2.335 en 798.

~~De~~ **De** ~~stij~~ **stij** ~~het~~ **het** ~~aantal~~ **aantal** ~~archeologienota's~~ **archeologienota's** ~~in~~ **in** ~~ver~~ **ver** ~~to~~ **to** ~~22~~ **22** ~~(2~~ **(2** ~~%)~~ **%)**. Deze stijging staat haaks op de daling bij de vergunningsaanvragen voor nieuwbouw (zie verder 7.3.1).

~~He~~ **He** ~~aantal~~ **aantal** ~~nota's~~ **nota's** ~~met~~ **met** ~~aan~~ **aan** ~~to~~ **to** ~~23~~ **23** ~~ligt~~ **ligt** ~~3%~~ **3%** ~~h~~ **h** ~~dan~~ **dan** ~~22~~ **22**. Zowel bij de archeologienota's als bij de nota's gaat het om een beperkte stijging.

Uit voorgaande evaluaties weten we dat het tijdsverloop tussen een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en de daadwerkelijke uitvoering ervan lang kan zijn. We zien daarvoor diverse redenen: vergunningsaanvragen waarvan de indiening op zich laat wachten, lange proceduretermijnen voor de behandeling van vergunningsaanvragen en eventuele beroepen, en de tijd die verloopt tussen het verlenen van de vergunning en de effectieve start van de werken (waarmee de start van het verdere vooronderzoek samenhangt). Die redenen staan los van het archeologische traject en hangen samen met het vergunnings- en bouwproces. De termijn tussen de aktename van de archeologienota en die van de daaropvolgende nota stijgt in 2023 licht. In de helft van de gevallen bedraagt die een jaar en drie maanden, en in een kwart van de gevallen loopt die nog op tot twee jaar en één maand (analyse18).

In totaal hadden de archeologienota's en nota's met aktename betrekking op 10.086 hectare (evarch21). 1.441 hectare daarvan vormde het onderwerp van een nota, en is daarmee een herneming van oppervlaktes die al deel uitmaakten van een eerdere archeologienota. Dit maakt dat **86 hectare "nieuw" terrein voorgevoerd is** **23**. Dat is een toename van 413 hectare voor de archeologienota's (+5%) en van 331 hectare bij de nota's (+29,8%).

1,9 hectare van de archeologienota's lag in beschermde archeologische sites (0,02%) en 88,8 hectare in een vastgestelde archeologische zone (1%). Dat is voor wat betreft de beschermde sites ongeveer een derde ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij de vastgestelde zones zien we een halvering van 2,1% naar 1%. Het grootste oppervlak (8.553,8 hectare of 99%) lag volledig buiten een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone. Voor de geografische spreiding van de archeologienota's en nota's met aktename verwijzen we naar het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁴ en figuur 6.2 van het rapport "Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving". Uitgedrukt in aantallen lagen 13 van de archeologienota's met aktename (0,6%) binnen een beschermde archeologische site en 278 stuks (11,7%) binnen een vastgestelde archeologische zone (evarch19). Ook deze verhouding is vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Het contrast bij de vastgestelde archeologische zones tussen het aandeel in onderzocht oppervlak en dat in aantal (1% versus 11,7%) komt doordat de oppervlaktecriteria voor de verplichte opmaak van een archeologienota in deze zones lager liggen.

Niet alleen de aktename is van belang bij de archeologienota's en nota's, maar ook de gevallen waarin geen aktename gebeurde of de aktename gebeurde onder voorwaarden. Daarom vertrekken we vanuit het aantal gemelde archeologienota's en nota's en gaan we nader in op de beslissingen daarover.

In 2023 meldden de erkende archeologen respectievelijk 2.686 archeologienota's en 901 nota's (evarch17). Bij **238 archeologienota's** (88,7%) en **8 nota's** (91,2%) volgde na beoordeling door het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente een aktename, al dan niet onder voorwaarden. Het aanvaardingspercentage bij zowel archeologienota's als nota's ligt daarmee iets lager als dit van het voorgaande jaar (in 2022 respectievelijk 88,9% en 93,6%) **11,3% voor de archeologienota's en 8,9% voor de nota's**. Bijna negen op de tien gemelde archeologienota's en nota's verkreeg dus een aktename, net als in 2022.

Het agentschap beoordeelt sinds 2019 niet meer elke individuele archeologienota of nota. **51,2% van de dossiers** **51,2%**. Het voorgaande jaar was dat 51,2%. De andere dossiers vielen niet binnen de prioriteringscriteria die het agentschap hanteert, en verkregen daarmee een stilzwijgende aktename. Het voorgaande geldt enkel voor het agentschap. De erkende onroerenderfgoedgemeenten behandelen 66,7% van de bij hen gemelde (archeologie)nota's. De werkwijze verschilt van gemeente tot gemeente.

Het aktenamepercentage op het niveau van de erkende archeologen en het onderscheid tussen het agentschap en de erkende onroerenderfgoedgemeenten komen nader aan bod in hoofdstukken 6 en 7.

In bepaalde gevallen verbinden het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente voorwaarden aan de aktename. Dat gebeurde in 2023 bij 3,5% van de

¹⁴ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "archeologienota's en nota's"

aktenames van archeologienota's en in 1% van de nota's. In vergelijking met het voorgaande jaar stijgt het aandeel aktenames onder voorwaarden bij de archeologienota's lichtjes (3,1% in 2022) en blijft het bij de nota's gelijk (1% in 2022).

Het aantal archeologienota's met beperkte klokte in 2023 af op 130 stuks van de 2.382 archeologienota's met aktename. Dat is 5 % wat een lichte daling is ten opzichte van de 6% uit het voorgaande jaar (evarch59). Het percentage archeologienota's met beperkte samenstelling dat resulteerde in een aktename bedroeg 93,5% net als in 2022. Dit aktenamepercentage is overigens merkbaar hoger dan bij de archeologienota's als gehele groep (88,7%).

5.4 ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Na een opgraving of na een vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen stelt de erkende archeoloog een archeologierapport op. Dat dient hij in bij Onroerend Erfgoed. Een dergelijk archeologierapport is een eerste voorlopig verslag over het uitgevoerde veldwerk. In 2023 ontving het agentschap 258 van deze documenten (evarch32). 18 daarvan, 80 uit vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen (beide) met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen en onderzoek door het agentschap na een toevalsvondst.

De cijfers voor 2023 tonen een stijging ten opzichte van de 202 rapporten die in 2022 werden ingediend (+27,7%).

In totaal hadden deze archeologierapporten betrekking op een onderzocht oppervlak van 136,61 hectare (evarch33). 36,11 hectare daarvan betrof onderzoek vanuit wetenschappelijke vraagstellingen. Het merendeel, 9 hectare (2,8%), kaderde in een verplicht uit te voeren opgraving bij vergunning of vergoeding. 3 hectare (2,2%) betrof onderzoek na een toevalsvondst.

85 van de 258 archeologierapporten, wat staat voor 3 % van de aktenames, is binnen de termijn van 60 dagen ingediend.

5.5 EINDVERSLAGEN

Na de verwerking van het opgegraven materiaal en de opgemaakte onderzoeksdocumenten, stelt de erkende archeoloog een eindverslag op. Daarin staat de volledige verslaggeving over het archeologisch onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen. De maximale termijn voor het indienen daarvan, bedraagt twee jaar na het beëindigen van de opgraving. In 2023 ontving het agentschap 308 eindverslagen (evarch35). 205 daarvan (66,6%) volgden op een opgraving in het kader van vergunningsplichtige ingrepen. Dat zijn er 19,9% meer dan het voorgaande jaar. Voor vooronderzoeken en opgravingen in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen dienden de erkende archeologen 59 eindverslagen in, voor toevalsvondsten waren dat er 44. 194 eindverslagen zijn ingediend in 2023 na het beëindigen van een opgraving in 2021, in 2022 of in 2023. Bij 114 eindverslagen (37%) situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2021.

De geografische spreiding van de eindverslagen is beschikbaar via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁵.

¹⁵ <https://geo.onroerenderfgoed.be>, laag "eindverslagen archeologie"

5.6 TOELATINGEN ONDERZOEK VANUIT WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

Voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is een toelating vanwege Onroerend Erfgoed nodig. In 2023 vroegen erkende archeologen 71 van dergelijke toelatingen aan (evarch37, evarch38). zes van de aanvragen voldeden niet, 65 ~~gepreteerd~~. Deze cijfers vertonen een stijging in vergelijking met de voorgaande jaren. Van de verleende toelatingen dienden 15 voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en 50 voor een opgraving, waarvan 13 voor onderzoek door het agentschap Onroerend Erfgoed na een toevalsvondst¹⁶.

5.7 TOEVALSVONDSTEN

Wanneer iemand buiten de context van een archeologisch onderzoek per toeval archeologische artefacten of een archeologische site vindt, moet hij dit melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit gebeurde 144 maal in 2023 (monitor40)¹⁷. 13 meldingen (9%) leidden tot een opgraving (evarch12). Voorgaand jaar waren dat er 11.

Het zwaartepunt bij de geografische spreiding van de opgravingen naar aanleiding van een toevalsvondst lag in de provincie West-Vlaanderen met zeven ingrepen. Het grote aantal toevalsvondsten in West-Vlaanderen is deels door vier toevalsvondsten die aan WO I gerelateerd waren. Daarnaast waren er telkens twee ingrepen in Vlaams-Brabant en Antwerpen en één ingreep in Oost-Vlaanderen en Limburg.

Bij tien van de 13 opgravingen werd het agentschap ondersteund door een archeologisch bureau dat het agentschap inhuurde via een raamcontract. Eén andere opgraving werd uitgevoerd door de stadsarcheologische dienst van Antwerpen. Twee opgravingen voerde het agentschap volledig zelf uit.

---

¹⁶ Artikel 5.5.4 van het Onroerenderfgoedbesluit bepaalt dat voor onderzoek na een toevalsvondst een onmiddellijke toelating met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen geldt, zonder de aanvraagprocedure daarvoor te moeten doorlopen. Toevalsvondsten zijn dus een deel van het traject voor wetenschappelijke vraagstellingen en krijgen ook een toelating. Ze leiden ook tot een archeologierapport en eindverslag.

¹⁷ Dit omvat alle meldingen in het toevalsvondstenloket.

6 EFFECTEN OP ACTOREN

6.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de archeologieregelgeving op de diverse betrokken actoren. Meer bepaald gaat het over erkende archeologen, erkende onroerendergoedgemeenten en intergemeentelijke onroerendergoeddiensten (IOED), erkende metaaldetectoristen en erkende onroerendergoeddepots. Het agentschap Onroerend Erfgoed komt niet afzonderlijk aan bod: de evaluatie van de regelgeving is geen werklastmeting van het agentschap. De analyses in dit deel gaan over werklast, activiteitsgraad, efficiëntie van procedures uit de regelgeving en de manier waarop actoren met die procedures omgaan.

6.2 EFFECTEN OP ERKENDE ARCHEOLOGEN

2.1 Aantal erkende archeologen

Zoals vermeld in hoofdstuk 4 steeg het aantal erkende archeologen (natuurlijk persoon) ook in 2023. Eind 2023 waren dat er 340. Het totale aantal archeologienota's en nota's met aktenamen nam toe van 3.133 naar 3.204 (+2,3%). Bij de opgravingen komen we op ongeveer 252 effectief gestarte opgravingen, exclusief toevalsvondsten (evarch44). Dit houdt een stijging in van 0,8%. **Darin**

De activiteitsgraad op de archeologische markt kent grote variaties binnen de groep van erkende archeologen. In de eerste plaats kijken we naar de fase van het vooronderzoek (analyse19, analyse20). Een eerste vaststelling is dat in 2023 **126 vande 0 erkende (nat j l pes)** **archeologienota's en nota's** **41,4%**. Dat betekent dat meer dan de helft (58,6%) van de erkende archeologen niet zichtbaar actief is. In 2022 was dit 51,8%. Daaruit mag men echter niet afleiden dat de andere erkende archeologen niet betrokken zijn bij het opstellen van archeologienota's: de telling gebeurt op het niveau van de melding daarvan. De regelgeving zegt namelijk dat de erkende archeoloog de archeologienota meldt. Daarmee neemt de erkende archeoloog dus de verantwoordelijkheid voor de inhoud en kwaliteit van het gemelde document en het onderzoek dat eraan voorafging. Uiteraard zijn er veel meer personen betrokken bij het opstellen van die documenten: assistent-archeologen, (assistent-)aardkundigen, historici, specialisten, maar ook erkende archeologen die op dat moment de rol van veldwerkleider op zich nemen. Deze rollen zijn nader beschreven in de Code van Goede Praktijk. Deze cijfers bevestigen dat er **126 vande 0** zijn maar dat die in praktijk niet allemaal deze rol opnemen, wat ook geen verplichting of noodzaak is.

Uit de analyse blijkt dat een groot deel van de 126 actieve erkende archeologen, namelijk 60 personen of 47,2%, instaat voor een relatief beperkt aantal (archeologie)nota's: tussen één en tien stuks per persoon (analyse19). Een volgende groep van 25 personen (19,7%) is goed voor 11 tot 20 documenten. In het midden van het spectrum bevinden zich 36 erkende archeologen (28,4% van degenen die meldingen deden) die tussen 21 en 100 documenten met aktenamen realiseerden. Tot slot is er een kleine groep van vijf personen (4%) die goed is voor meer dan 100 archeologienota's en nota's met aktenamen per jaar. In vergelijking met het voorgaande werkjaar zien we dat het **11 tot 20 (archeologie)nota's met aktenamen** **2,3%**. Het aandeel van de archeologen dat instaat voor 21 tot 100 documenten (+0,4%) met aktenamen blijft zo goed als gelijk. Ten opzichte van

2022 neemt er dus een kleiner aantal erkende archeologen een actieve rol op wat lijkt te resulteren in het aangroeiend aantal ingediende documenten per actieve erkende archeoloog.

Het hoogste aantal documenten met aktename op naam van één erkende archeoloog bedraagt 262 stuks. Daarachter volgen twee personen die de verantwoordelijkheid namen voor 200 en 191 archeologienota's en nota's. **Bijna drie per vier van de vijf van de archeologienota's en nota's met aktename zijn afkomstig van één erkende archeoloog.** 14 individuele archeologen, 11% van de groep die meldde of 4,6% van alle erkende natuurlijke personen, is verantwoordelijk voor meer dan de helft van alle archeologienota en nota's met aktename. Dit wijst op een concentratie van verantwoordelijkheid en impact bij een relatief kleine groep.

Natuurlijke personen melden namens zichzelf, bijvoorbeeld als zelfstandige of als gemeentelijk archeoloog, of namens een rechtspersoon, meestal een archeologisch bedrijf. Zoals vermeld in hoofdstuk 4 zijn er 31 van dergelijke rechtspersonen erkend (het agentschap Onroerend Erfgoed en de UGent die geen archeologienota's opstellen niet meegerekend). **86,7% van de archeologienota's en nota's met aktename zijn afkomstig van één erkende archeoloog** (analyse20). Dit is iets minder dan in het voorgaande jaar (87,7%). **23 van de 31 erkende rechtspersonen (archeologie)nota's**, wat betekent dat acht erkende rechtspersonen (exclusief Onroerend Erfgoed en UGent) niet actief waren in 2023. In praktijk gaat het vooral om bureaus die een dochter- of zusterbedrijf hebben, en dan via die rechtspersoon melden. Zes rechtspersonen waren goed voor één tot 50 documenten met aktename, vier voor 51 tot 100 stuks. Zes rechtspersonen namen 100 tot 150 aktenames voor hun rekening en drie waren goed voor 151 tot 200 aktenames. De top vier, tot slot, haalden allemaal meer dan 250 aktenames van archeologienota's en nota's, waarvan één rechtspersoon met meer dan 300 aktenames. Ruim een derde van de totale markt voor archeologienota's en nota's ligt daarmee bij deze vier erkende rechtspersonen. De verhouding tussen de verschillende groepen ligt in de lijn van het voorgaande jaar. De top vier dient iets meer archeologienota's in dan in 2022, toen dienden deze allemaal 200 tot 300 (archeologie)nota's in.

Daarnaast merken we dat de erkende archeologen **type 2**, die enkel archeologienota's opmaken op basis van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, **9% van de archeologienota's** voor hun rekening nemen. Dat aandeel is hoger dan voorgaand werkjaar toen erkende archeologen type 2 instonden voor 4,9% van de archeologienota's. 70% van deze archeologienota's werden gemeld namens een rechtspersoon type 1, hoewel de natuurlijke persoon in kwestie een erkenning type 2 heeft. In 2022 was dat eveneens het geval bij de helft van de meldingen.

Voor de opgravingen kunnen we aan de hand van de archeologierapporten nagaan hoe de marktactiviteit daar verdeeld is. In 2023 dienden 79 verschillende erkende archeologen – natuurlijk persoon een archeologierapport in (analyse30). Dat zijn er vijf meer als het voorgaande werkjaar. 35,4% van hen beperkte zich tot één enkel archeologierapport. 35 erkende archeologen, oftewel 44,3%, diende twee tot vijf documenten in en 19% stond voor zes tot tien stuks. Slechts één erkende archeoloog diende meer dan tien archeologierapporten in. Deze situatie is vrij gelijkend aan deze van het voorgaande jaar. **De helft van de archeologierapporten wordt afgegeven door één erkende archeoloog.**

Van de erkende rechtspersonen waren er 20 die archeologierapporten indienden en dus het veldwerk van een opgraving kort voordien afrondden (analyse31). 13 rechtspersonen maakten één tot tien archeologierapporten (65%). Vier rechtspersonen (20%) stonden voor 11 tot 20 documenten, drie rechtspersonen dienden tussen 21 en 30 archeologierapporten in. In vergelijking met het voorgaande werkjaar neemt het aantal archeologierapporten per rechtspersoon toe.

2 Toelatingsaanvragen

De kwaliteitscontrole op het archeologisch onderzoek gebeurt op twee manieren. Enerzijds door het beoordelen van toelatingsaanvragen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en de aktename van archeologienota's en nota's. Anderzijds door monitoring van en toezicht op de erkenning, en coaching van de archeoloog. Het eerste is een preventieve kwaliteitscontrole op individuele dossiers: nagaan of de voorgestelde handelingen conform zijn aan de regelgeving en de Code van Goede Praktijk. Het tweede is een curatieve actie op de globale werking: verifiëren of de uitgevoerde handelingen correct en kwalitatief verlopen zijn. Dat laatste gebeurt door terreinbezoeken, opvolgen van de erkenningsvoorwaarden, nalezen van documenten zoals archeologierapporten en eindverslagen, enz.

Als er tekortkomingen blijken op het vlak van kwaliteit, volgt in de eerste situatie een weigering of gebeurt er geen aktename. In de tweede situatie zijn er formele processen voorhanden, maar ook informele procedures. Op formeel vlak kan een evaluatie van de erkenning gebeuren, indien nodig gevolgd door een schorsing en mogelijk zelfs een intrekking van de erkenning. Andere instrumenten zijn de raadgeving en de aanmaning. Dat zijn vormen van zogenaamde "zachte handhaving". Een raadgeving is een bericht aan de erkende archeoloog dat hij dreigt een inbreuk te plegen als hij bepaalde handelingen zou uitvoeren en waarschuwt de betrokkene daarvoor. Een aanmaning kan gebeuren nadat een handeling heeft plaatsgevonden die een misdrijf is volgens de regelgeving. Een dergelijke aanmaning wijst de betrokkene op het gebeurde misdrijf en verzoekt om de handeling stop te zetten, te herstellen of in de toekomst niet meer te herhalen. Dit is evenwel niet te verwarren met een proces-verbaal. Tot slot zijn er ook ingebrekestellingen, een instrument dat vergelijkbaar is met een aanmaning. Het agentschap Onroerend Erfgoed zet in eerste instantie bij voorkeur in op de informele procedures. Dat krijgt vorm in coaching, feedbackgesprekken en de nieuwe digitale tool Mijn Erkenning. Op die manier krijgt de erkende archeoloog feedback over zijn werking en kwaliteit met enerzijds aandachtspunten die verbetering vergen en anderzijds sterke punten. De erkende archeoloog bepaalt dan zelf welke aspecten hij ter harte neemt en hoe hij die integreert in zijn werking. Deze manier van werken is vooral bedoeld om de erkende archeoloog te voorzien van alle informatie die hij nodig heeft om zelf de kwaliteitsborging binnen zijn organisatie vorm te geven en te garanderen.

In 2023 lag het **gemiddelde percentage toelatingsaanvragen** **13,8%** Dat is 13,8% hoger dan het jaar voordien. Door het lage aantal toelatingsaanvragen schommelt dit percentage veel. Bij de **archeologienota's bedroeg dit 11,3% en bij de nota's 8,8%**. Dit is **respectievelijk 0,2% en 0,4% hoger** (+0,2% en +2,4% respectievelijk). Omgekeerd geformuleerd nam de aanvaardingsgraad van archeologienota's en nota's af tot respectievelijk 88,7% en 91,2%.

Drie kwart van de archeologen heeft een slaagpercentage van 80% of meer (analyse21). Bij de erkende rechtspersonen zien we dat slechts twee rechtspersonen bij minder dan 80% van hun gemelde (archeologie)nota's een aktename verkregen. Eén van deze rechtspersonen diende slechts twee dossiers in waardoor dit statistisch niet relevant is, bij de andere werd 76,2% van de (archeologie)nota's in akte genomen.

In 2023 startte het agentschap **formele handhaving** op **vervalsingen**. Er waren dan ook geen schorsingen of intrekkingen (evarch10, evarch11). In het kader van zachte handhaving verstuurde het agentschap **aanmaningen** en **raadgevingen**. Op het vlak van harde handhaving stelde de afdeling Handhaving **procedures** op voor misdrijven tegen de

archeologieregelgeving. Dat ging steeds over het niet of slechts gedeeltelijk uitvoeren van het programma van maatregelen¹⁸.

In 2023 voerde het agentschap **fedgrb** met erkende archeologen. De focus in 2023 lag vooral bij Mijn Erkenning. Sinds juni 2022 kunnen de erkende archeologen daar feedback raadplegen.

De geaggregeerde gegevens uit Mijn Erkenning, het digitale feedbackplatform voor erkende archeologen, bieden een inzicht op waar er kwalitatief verbeterpotentieel zit in het archeologische onderzoekstraject. In 2023 werden er 2.034 items aangemaakt, waarvan er 1.543 (75,86%) gerichte, tekstuele feedback bevatten. Dit houdt een kleine daling in ten opzichte van 2022 (toen er 2.157 items waren).

Feedback kwam er in 2023 vooral op archeologienota's (1.305 items of 54,8% van de ingediende archeologienota's) en nota's (464 items of 56,4% van de ingediende nota's). Dit volgt de tendens van 2022, het eerste volledige kalenderjaar dat Mijn Erkenning in gebruik was. Ook toen waren archeologienota's (1335 items of 57,3% van de ingediende archeologienota's) en nota's (427 items of 53,5% van de ingediende nota's) de meest voorkomende bronnen waarop feedback kwam. Dit reflecteert de selectieve logica van een archeologisch onderzoek waarbij het vooronderzoek als eerste stap in het vergunningstraject de meest voorkomende bron van feedback vormt.

De meeste feedback in 2023 ging over de aspecten "bepaling strategie, methoden en technieken" (464 keer), "inschatting archeologische waarde en kennispotentieel" (404 keer) en "uitvoeringskwaliteit veldwerk" (238 keer). Deze drie aspecten vormden ook in 2022 degene waar de meeste feedback over ging. Het gaat dan ook om aspecten die typisch samenhangen met de vooronderzoeksfase die, in tegenstelling tot eventuele vervolgstappen, in elk onderzoekstraject voorkomt.

Om de kwaliteit en representativiteit van de resultaten te bewaken, komen in de verdere analyse enkel de aspecten aan bod waarop minstens 25 keer feedback kwam. Daarbij bekeken we ook de verhoudingen en tendens tegenover 2022. Dit gebeurt aan de hand van een indicatieve score die het verbeterpotentieel van een aspect duidt (-2: groot verbeterpotentieel, -1: enig verbeterpotentieel, +1: weinig verbeterpotentieel, +2: gering verbeterpotentieel).

Als we de + scores en – scores samen bekijken, schept dit een algemeen beeld over waar het potentieel voor kwaliteitsverbetering zich bevindt. Het aspect waar zich in 2023 het grootste algemene verbeterpotentieel bevond, is "vormvereisten rapportering/toelatingsaanvraag" (86,92%), wat ook al in 2022 (79,80%) het geval was. Andere aspecten met hoge scores qua verbeterpotentieel in 2023, zijn "deontologie" (80%, een toename van 18,24% tegenover 2022) en "vormvereisten onderzoeksdocumenten" (78,35%, een toename van 8,81% tegenover 2022). Verder stegen tegenover 2022 ook het verbeterpotentieel van "inhoudelijke interpretatie en archeologische kadering" (64,83%, een toename van 14,24%), "bepaling strategie, methoden en technieken" (69,77%, een toename van 12,66%) en "uitvoeringskwaliteit assessment" (61,45%, een toename van 9,76%).

Het aspect dat in 2023 over het algemeen voldoende (52,11%) scoorde voor weinig verbeterpotentieel, is "uitvoeringskwaliteit veldwerk", hoewel dit aanzienlijk verminderde tegenover 2022 (60,92%). In vergelijking met 2022 scoorde geen enkel feedbackaspect beter in 2023 en dus daalde de algemene kwaliteit van het archeologische onderzoek op alle geanalyseerde aspecten.

---

¹⁸ Gelet op lopende procedures geven we hier geen verdere details over exacte aantallen of inhoud van de dossiers.

Op reliëfniveau bekeken, is “deontologie” het aspect dat het vaakst scoort voor groot verbeterpotentieel (24%), meer nog dan in 2022 (20,59%) toen het ook al de meeste scores achter zich kreeg. Op een tweede plaats staat “inhoudelijke interpretatie en archeologische kadering” (19,31%), waar dit in 2022 nog “uitvoeringskwaliteit veldwerk” was. Dat laatste aspect was in 2023 het derde meest voorkomende feedbackaspect qua grootste verbeterpotentieel (18,42%) wat een stijging inhoudt tegenover 2022 (17,23%) toen “uitvoeringskwaliteit assessment” (16,85%) nog het derde vaakst gescoorde aspect was met een score voor groot verbeterpotentieel.

Net als in 2022, scoorde geen enkel aspect voor weinig of gering verbeterpotentieel afzonderlijk meer dan 50%. Het aspect dat het vaakst scoorde voor gering verbeterpotentieel is “uitvoeringskwaliteit veldwerk” (20,53%), meer dan de score van 2022 (18,49%). In 2022 was “uitvoeringskwaliteit assessment” nog het aspect dat het vaakst de score voor gering verbeterpotentieel ontving (23,60%). Dit aspect zakt naar een tweede plaats in 2023 waarbij opvalt dat het aandeel scores bijna halveert (12,05%). Die afname strookt met de algemene vaststelling dat de globale kwaliteit van het archeologisch onderzoek daalde tegenover 2022.

De in 2023 vastgestelde tendensen zijn met enige reserve te benaderen want 2022 en 2023 waren de eerste twee volledige kalenderjaren waarin Mijn Erkenning in gebruik was. Het is bijgevolg nog te vroeg om tendensen op lange termijn met voldoende hoge betrouwbaarheid te herkennen.

Een laatste aspect met betrekking tot toezicht en kwaliteitscontrole is het aantal pogingen dat een erkende archeoloog moet ondernemen om een aktename te bekomen (analyse16). Wanneer een gemelde archeologienota geen aktename krijgt, dan past de erkende archeoloog veelal de archeologienota aan en meldt hij deze opnieuw. Soms gebeurt het dat ook deze aangepaste versie niet voldoet en volgt opnieuw geen aktename, waardoor de erkende archeoloog een derde versie meldt. Op die manier zijn er twee of meer archeologienota’s voor eenzelfde onderwerp of project. Dit heeft een effect op het aktenamepercentage van de desbetreffende erkende archeoloog: herhaalde beslissingen om geen akte te nemen, leiden immers tot een lager percentage. Dit biedt een verdere nuancering van de eerdere cijfers hierover.

Bij de archeologienota’s kregen 2.031 (85,3%) gemelde documenten direct een aktename. Dat is iets hoger dan de 84,8% van het voorgaande jaar. 264 archeologienota’s (11,1%) kregen pas aktename na een hernieuwde en dus tweede melding. **h v e l j k t e n 22 t j g h e p e e t g**
archeologienota’s dat direct e k e n k j g l t . Ook in 2023 kregen dus meer dan 95% van de gemelde archeologienota’s, net als in 2022, direct een aktename of na hoogstens één hernieuwde melding. 54 (2,2%) archeologienota’s verkregen pas na twee negatieve beslissingen een aktename en bij 1,4% (33 stuks) waren er zelfs drie of vier negatieve beslissingen. Dit zijn er telkens iets meer als in het voorgaande jaar.

Bij de nota’s zien we een gelijkaardige trend. **5 7 6 (98 %) v a c a t a ’ s v l g e n t j k d r e e**
k t e e n p e e t i n g h 6 n o t a ’ s (8,3%) g e t a n d e l i n g. Daarmee verkreeg 99% van de nota’s een aktename na de eerste of tweede melding. Zeven nota’s verkregen aktename na twee negatieve beoordelingen (0,9%) en één stuk pas na drie negatieve beslissingen (0,1%).

6.3 EFFECTEN OP ERKENDE ONROENDERFGOEDGEMEENTEN EN INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

De erkende onroenderfgoedgemeenten krijgen in het Onroenderfgoeddecreet een aantal bevoegdheden toegewezen. Wat betreft archeologisch erfgoed gaat het onder meer om het behandelen van toelatingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota’s en

nota's. Van de 53 toelatingsaanvragen voor vooronderzoek kwamen er zes bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten terecht (evarch27). Dat is 11,3%, wat een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar inhoudt (2022: 9,1%). Bij de archeologienota's gaat het om 260 stuks op 2.686 (9,7%) en bij de nota's om 103 van de 901 (11,4%) (evarch17). In totaal behandelden de erkende gemeenten dus 363 archeologie-gerelateerde dossiers (in 2022: 254)¹⁹. Dat is **41,2%**, wat een iets groter aandeel is dan in 2022 (7,3%). De toename van dossierbehandeling richting de erkende onroerenderfgoedgemeenten is voornamelijk te wijten aan de drie nieuwe erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Binnen de groep van de erkende onroerenderfgoedgemeenten bestaan er grote verschillen in het aantal te behandelen archeologienota's en nota's (analyse22). Die komen door een andere ruimtelijke dynamiek in de verschillende gemeenten en door het verschil in omvang van de gemeenten. Wat betreft behandeling van archeologienota's en nota's is de **stad Gent de plaatsen 45 dossiers**. Dit is vooral uitzonderlijk gezien Gent nog maar sinds zes maanden erkend is als onroerenderfgoedgemeente. Op de tweede plaats volgt Roeselare met 43 dossiers, één meer dan in 2022 en op de derde plaats staat de stad Leuven met 36 dossiers, drie minder dan in 2022. Op de vierde en vijfde plaats staan Brugge en Turnhout met respectievelijk 34 en 28 dossiers. Net als Gent is Brugge nog maar zes maanden erkend als onroerenderfgoedgemeente. Turnhout behandelde drie dossiers meer dan in 2022. Daarna komen Rotselaar, Bilzen en Beernem die elk 18 dossiers behandelden, ook Bilzen is nog maar zes maanden erkend als onroerenderfgoedgemeente. Kasterlee, Keerbergen, Beerse en Koksijde behandelden elk tussen 11 en 15 dossiers. Oud-Turnhout, Zonnebeke, Rijkevorsel, Holsbeek, Kontich en Haacht behandelden 6 tot 10 dossiers en Tremelo, Riemst, Brecht, Bekkevoort, Vosselaar, Voeren en Baarle-Hertog behandelden minder dan vijf dossiers. Brecht heeft de erkenning als onroerenderfgoedgemeente sinds 5 oktober 2023 stopgezet. Globaal genomen betekent dit 15 dossiers per erkende onroerenderfgoedgemeente hetgeen een lichte stijging is ten opzichte van het gemiddelde van 12 dossiers per gemeente het voorbije jaar.

21 van de 24 erkende onroerenderfgoedgemeenten laten zich ondersteunen door een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. In 2023 deden zeven verschillende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten de voorbereiding van beoordelingen van (archeologie)nota's voor het college van burgemeester en schepenen. **Erfgoed Vlaanderen** **17 beslissingen** **79 archeologienota's en nota's**, goed voor 21,8% van alle documenten waarover een erkende onroerenderfgoedgemeente een beslissing nam. Brugge & Ommeland²¹ stond in voor 52 dossiers, wat 14,3% inhoudt. IOED Midwest²² staat op de derde plaats met 43 dossiers, 11,9%. WinAr²³ en Oost-Haspengouw & Voeren²⁴ volgen met respectievelijk 39 (10,7%) en 25 (6,9%) dossiers. CO7 en IOED Zuidrand kennen een aanzienlijk lager volume.

In hoofdstuk 5 kwam de aard van de genomen beslissingen al in hoofdlijnen aan bod (aktename, aktename met voorwaarden, geen aktename). Daarbinnen bestaat er slechts een geringe variatie tussen de beslissingen die een erkende onroerenderfgoedgemeente neemt en die van het agentschap Onroerend Erfgoed (analyse22). Het globale percentage dat geen aktename verkreeg over 2023 bedroeg 10,7% voor de archeologienota's en nota's samen (evarch17). Bij het agentschap lag dit op

¹⁹ Daarnaast hebben de erkende onroerenderfgoedgemeenten onder meer nog bevoegdheden in het behandelen van toelatingsaanvragen voor handelingen aan beschermd erfgoed. Deze vallen buiten het onderwerp van dit rapport.

²⁰ Erfgoed Noorderkempen ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Baarle-Hertog, Beerse, Kasterlee, Oud-Turnhout, Rijkevorsel, Turnhout en Vosselaar.

²¹ Brugge & Ommeland ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Beernem en Brugge.

²² IOED Midwest ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeente Roeselare.

²³ WinAr ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Bekkevoort, Haacht, Holsbeek en Rotselaar.

²⁴ Oost-Haspengouw & Voeren ondersteunt de erkende onroerenderfgoedgemeenten Bilzen, Riemst en Voeren.

11,3% en bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten samen op 5%. In vergelijking met het voorgaande jaar stijgt het percentage zonder aktename bij het agentschap (+0,6%) licht terwijl dit bij de erkende onroerenderfgoedgemeenten gelijk blijft. Gelet op de beperkte absolute aantallen bij de erkende gemeenten, is dit niet noodzakelijk betekenisvol.

Bij de aktename zien we verder dat Onroerend Erfgoed in 3% van de gevallen voorwaarden verbond aan de aktename. Dat is iets meer dan het voorgaande werkjaar (+0,8%). Bij de onroerenderfgoedgemeenten daalde het aandeel aktename onder voorwaarden aanzienlijk tot 1,7% (2022: 3,5%).

Erkende onroerenderfgoedgemeenten	Onroerend Erfgoed	Verhouding
11,3%	5%	11,3%

Ook op het vlak van inventarisatie kunnen de erkende onroerenderfgoedgemeenten initiatieven ondernemen. In 2023 vonden geen nieuwe vaststellingen plaats van de inventaris van archeologische zones (zie hoofdstuk 4.2). Dat betekent niet dat erkende onroerenderfgoedgemeenten en erkende IOED's intussen geen initiatieven nemen om archeologische zones verder in kaart te brengen. Dat geldt evenzeer voor de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Daarnaast zijn erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's vaak erg actief op het vlak van publiekswerking en draagvlakverbreding.

6.4 EFFECTEN OP ERKENDE METAALDETECTORISTEN

In 2023 deden 941 erkende metaaldetectoristen meldingen (evarch05). In 2022 waren er dat 941. Dit betekent een stijging van 25%. Daarmee blijft het aantal meldingen ten opzichte van het aantal erkende metaaldetectoristen aanzienlijk lager liggen dan wat men zou verwachten. Dit kan voortvloeit uit de beperkte kennis van de erkende metaaldetectoristen.

Men moet daarbij in het achterhoofd houden dat één enkele melding meerdere vondsten kan omvatten. Daarnaast opereert een aantal detectoristen, als vrijwilliger of op zelfstandige basis, bij archeologisch onderzoek in het kader van vergunningsplichtige werken of wetenschappelijke vraagstelling en opgravingen bij toevalsvondsten. Deze vondsten worden niet gemeld via de meldingstool voor detectievondsten maar worden in de archeologienota, nota, archeologierapporten en eindverslagen opgenomen.

Concreet waren de 1.188 meldingen afkomstig van 8.450 individuele erkende metaaldetectoristen (analyse39). Dat betekent dat 8.450 erkende metaaldetectoristen geen enkele melding deden in 2023. Sommigen zijn, al dan niet tijdelijk, niet (meer) actief of troffen geen meldingsplichtige vondsten, anderen lieten na om te melden. Met andere woorden: 24% van de erkende metaaldetectoristen deden geen melding. Bij degenen die plichtsgetrouw hun vondsten meldden, lag de mediaan van het aantal meldingen op twee en driekwart van hen deed één tot zes meldingen. Drie personen deden meer dan 50 meldingen.

De meeste meldingen kwamen van de erkende metaaldetectoristen (83,5%). In mindere mate leverden ook weilanden vondsten op (8,8%). Waterbodems (magneetvissen), stranden, tuinen en bossen zijn minder gefrequenteerd of leveren minder vondsten op. De maanden mei, juni en juli leveren het minst aantal meldingen op. Niet geheel verwonderlijk gezien dit net de maanden zijn waarin de akkers het minst toegankelijk zijn.

Wat betreft opvolging voerde het agentschap geen formele evaluaties uit bij de metaaldetectoristen. Er waren dan ook geen schorsingen of intrekkingen (evarch08, evarch10).

6.5 EFFECTEN OP ERKENDE ONROERENDERGOEDDEPOTS

De bewaarplaats van het archeologisch ensemble zoals erkende archeologen die opgeven in het archeologieportaal werd bekeken. (analyse38). De bewaring bij erkende archeologen daalt lichtjes (van 17,5% naar 16,1%). Het aandeel dat naar de initiatiefnemer gaat voor langdurige bewaring daalt ook licht en bedraagt 29,8% (32,8% in 2022). Het aandeel bewaring bij erkende depots blijft ongeveer gelijk op 44,9% (44,4% in 2022). De bewaring bij niet-erkende depots (bv. musea) steeg in 2023 tot 9,3% uit.

A **lijkt** **aan** **de** **meeste** **uitvoerders** **is** **het** **beeld** **gemengd**, **maar** **her** **en** **der** **zijn** **er** **uitzonderingen** **die** **de** **ensembles** **quasi** **systematisch** **in** **een** **erkend** **onroerendergoeddepot** **(willen)** **onderbrengen** **of** **juist** **in** **eigen** **beheer** **houden**. **Uiteraard** **gaat** **het** **hier** **om** **de** **bewaarplaats** **zoals** **de** **archeoloog** **die** **registreert** **in** **het** **archeologieportaal**. **Er** **is** **geen** **garantie** **dat** **het** **ensemble** **daar** **ook** **effectief** **terecht** **komt** **of** **niet** **nadien** **alsnog** **verhuist**.

7 EFFECTEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

7.1 INLEIDING

In dit luik komen de effecten van het archeologisch traject op het vergunnings- en bouwproces aan bod. Met vergunningsproces bedoelen we: de handelingen die plaatsvinden om een omgevingsvergunning voor bouwen of verkavelen te bekomen. Het bouwproces is dan de realisatie van het project, eens de vergunning verleend is. De focus ligt op de effecten op initiatiefnemers en aannemers. Onderwerpen zijn onder meer het effect van toevalsvondsten op de uitvoering van bouwwerken, het effect van archeologienota's op de termijn (indiening) van vergunningsaanvragen, het aantal betrokken vergunningsdossiers, de effecten van het uitstellen van vooronderzoek op termijnen en dergelijke meer. We gaan na hoeveel projecten betrokken zijn bij het archeologisch proces, wie de initiatiefnemers zijn, welk soort vooronderzoek nodig is, welke maatregelen uit het vooronderzoek voortkomen, enz. Tot slot schetsen we hoe het archeologisch traject zich verhoudt tot het verlenen van omgevingsvergunningen in Vlaanderen.

7.2 EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN OP LOPENDE BOUWWERVEN

Wanneer de initiatiefnemer tijdens de uitvoering van een bouwwerk geen archeologische maatregelen moest treffen en er toch archeologische sporen of vondsten aan het licht komen, is er sprake van een toevalsvondst. De aannemer moet dan de werken stopzetten en Onroerend Erfgoed informeren over de vondst. Het agentschap voert vervolgens, indien nodig, een opgraving uit van de aangetroffen resten. Tijdens die periode ligt de bouwwerk geheel of gedeeltelijk stil.

Van de 13 opgravingen die het agentschap in 2023 uitvoerde na een toevalsvondst, duurden er vijf minder dan tien dagen (evarch13). Deze termijn is het aantal kalenderdagen dat verstrijkt tussen de melding van de vondst en het einde van het onderzoek, en daarmee dus de volledige heropstart van de bouwwerk. In vier gevallen duurde het onderzoek langer, maar bleef het beperkt tot minder dan 30 dagen. Vier opgravingen duurden langer dan 30 dagen. Wanneer het opgraven van een toevalsvondst langer dan 30 dagen duurt, kan de zakelijkrechthouder een tegemoetkoming eisen. Bij de vier opgravingen die langer duurden dan 30 dagen werden de archeologische registraties/werkzaamheden telkens in samenspraak met de zakelijkrechthouder ingepland waardoor deze tegemoetkoming niet aangevraagd werd. Globaal gesteld **ontvinden in Vlaanderen** **it zo del j k** **en blijft die hinder beperkt in de** **tijd.**

7.3 EFFECTEN VAN VOORONDERZOEK OP HET VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

3 Vergunningstrajecten

In 2023 namen Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten akte van 2.382 **archeologienota's** (evarch17). Dat is tevens het maximale aantal vergunningstrajecten dat te maken kreeg met een verplichting tot archeologisch vooronderzoek²⁵. Het aantal verleende vergunningen

²⁵ Dit aantal ligt eigenlijk nog iets lager aangezien enkele archeologienota's, ondanks aktename, nogmaals gemeld worden en opnieuw een aktename verkregen omwille van gewijzigde plannen of aanvulling met bijkomende informatie door de erkende archeoloog. Deze archeologienota's met aktename komen dan meerdere keren voor, ook al horen zij maar bij één project.

voor nieuwbouw in Vlaanderen bedroeg in datzelfde jaar 19.035 (in 2022: 25.953)²⁶. ~~Dat is de~~

~~aan~~ ~~de~~ ~~verging~~ ~~voor~~ ~~in~~ ~~Vlaanderen~~ ~~in~~ ~~2022~~
~~abbij~~ Gezien binnen de hele groep omgevingsvergunningen, dus ~~nieu~~ ~~reotie~~
~~en~~ ~~is~~ ~~5~~ ~~%~~ In 2022 was dit respectievelijk 9% en 5%. Deze cijfers zijn dus ~~el~~ ~~bte~~ ~~s~~ ~~jgg~~
~~tgoe~~ ~~hevoege~~ ~~e~~ ~~ja~~ .

De geografische spreiding van de archeologienota's vertoont hetzelfde patroon als de voorgaande werkjaren. Bijna overal in Vlaanderen komen vergunningsaanvragen voor die te maken krijgen met archeologisch onderzoek²⁷. Concentraties zien we vooral in en rond de steden (bv. Antwerpen, Gent, Brugge), terwijl gebieden met lage dichtheid overeenkomen met eerder landelijke regio's (bv. kustpolders). ~~D~~ ~~par~~ ~~o~~ ~~op~~ ~~t~~ ~~de~~ ~~rij~~ ~~ke~~ ~~in~~ ~~er~~ ~~blij~~ ~~ke~~ ~~rt~~ ~~to~~ ~~va~~
~~Vlaanderen~~.

Een verdere analyse van de vergunningstrajecten die met archeologie te maken krijgen, leert dat ~~8~~ ~~%~~ ~~va~~ ~~de~~ ~~project~~ ~~gebied~~ ~~op~~ ~~dracht~~ ~~van~~ ~~een~~ ~~privat~~ ~~e~~ (vastgoedprofessional, particulier, onderneming, ...) (evarch25). De andere 18,5% gebeurt in opdracht van een publieke initiatiefnemer, met de nadruk op lokale besturen (gemeentebestuur: 10,7%, provinciebestuur: 2,2%, Vlaamse overheid: 5,4%, federale overheid: 0,2%). Deze verhoudingen variëren licht van jaar tot jaar, maar blijven steeds in dezelfde grootteorde. De vorige evaluaties concludeerden al dat publieke initiatiefnemers in verhouding met hun bouwactiviteit vaker te maken krijgen met een archeologisch traject bij hun projecten. Dat beeld verandert niet. Een deel van de verklaring ligt in de criteria uit artikel 5.4.1 van het Onroerendfgoeddecreet die meer vrijstellingen voorzien voor projecten van private initiatiefnemers.

Uit de verdeling van de oppervlakte van de onderzochte gebieden blijkt dat de grootste groep daarvan groter is dan een hectare (48,6% van de archeologienota's). 25,4% heeft een oppervlak tussen een halve hectare en één hectare en 15,8% gaat over een onderzoeksgebied tussen 3.000 en 5.000 m². 10,1% beslaat 300 tot 3.000 m² en amper 0,2% is kleiner dan 300 m² (analyse23). ~~Dat~~ ~~archeologienota's~~ ~~gaan~~ ~~dus~~ ~~over~~ ~~een~~ ~~projectgebied~~ ~~groter~~ ~~dan~~ ~~5.000~~ ~~m~~ Dit beeld blijft gelijkaardig over de jaren heen, met kleine verschuivingen van ca. twee procent. Het onderzochte oppervlak van de nota's is kleiner. Dat is logisch: archeologienota's hebben een bureauonderzoek als basis en dat gaat over het volledige projectgebied van de geplande werken. Nota's daarentegen zijn meestal gebaseerd op proefsleuvenonderzoek en dat gebeurt vaker maar op een deel van het totale projectgebied.

Hoewel we voor deze onderverdeling in klassen gebruik maken van de oppervlaktecriteria uit het Onroerendfgoeddecreet, is er geen strikte één-op-één verhouding. Bij het afbakenen van de onderzoekszone in het archeologieportaal beperken de archeologen zich tot het plangebied dat daadwerkelijk onderwerp vormde van het vooronderzoek. Dat beslaat vaak maar een deel van de betrokken percelen, terwijl het totale oppervlak daarvan bepaalt of een archeologienota nodig is.

3 **Archeologienota's en nota's**

Voor het opmaken van een archeologienota of nota kan de erkende archeoloog gebruik maken van verschillende onderzoeksmethodes. Bureauonderzoek is steeds het verplichte vertrekpunt.

---

²⁶ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bouwen-wonen/bouwvergunningen>

²⁷ Voor een kaart met de locaties waar archeologisch vooronderzoek gebeurde, zie figuur 6.2 in A. Erynck, K. Haneca, R. Annaert, I. In 't Ven, I. Jansen, M. Martens, E. Meylemans, A. Lentacker (2023) Evaluatie Archeologie 2023. Kenniswinst archeologieregelgeving. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

Afhankelijk van de resultaten daarvan kunnen andere methodes nodig blijken, zoals landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuvenonderzoek of archeologisch booronderzoek. In dit stuk gaan we verder in op de onderzoeksmethodes die de erkende archeologen in 2023 aanwendden voor het opmaken van de archeologienota's en nota's.

8 **% van de archeologienota's en nota's** **opgezet tot een combinatie** 28
(analyse36). Dat is **0,4%** **meer** dan vorig jaar. In 7,8% van de gevallen volgde op het bureauonderzoek nog een landschappelijk bodemonderzoek vooraleer de archeologienota op te maken. Dat is een daling met 0,9% ten aanzien van 2022. In amper 0,6% van de archeologienota's vond na het bureauonderzoek een proefsleuven- of proefputtenonderzoek plaats (14 gevallen). Dit is bijna de helft ten opzichte van het voorgaande jaar. Het aantal dossiers waar bij de archeologienota's een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuven- of proefputtenonderzoek werd uitgevoerd blijft gelijk (0,6%, 14 situaties). Alle andere combinaties van onderzoeksmethodes staan samen voor maar 1,3%. Globaal kunnen we in vergelijking met 2022 stellen dat de verhouding tussen de verschillende methodes van vooronderzoek quasi gelijk blijft. De variaties zijn maximum 0,6%.

Bij de archeologienota's waar enkel bureauonderzoek gebeurde, bestaat de mogelijkheid om een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken. Een dergelijke archeologienota is mogelijk wanneer de erkende archeoloog op basis van een beperkt aantal doorslaggevende argumenten kan aantonen dat geen verdere maatregelen aan de orde zijn. Deze vorm van archeologienota heeft de bedoeling sneller en goedkoper te zijn dan een archeologienota met volledige samenstelling. Van alle archeologienota's met aktenaam uit 2023 kenden er 130 of **5 % beperkte samenstelling** (evarch59). Een aandeel dat **1%** ligt dan in het voorgaande werkjaar (6%). De situaties waarin dergelijke archeologienota mogelijk is, staan omschreven in de regelgeving. In 2023 gaf de erkende archeoloog het vaakst (36,9%) het ontbreken van potentieel op kenniswinst aan (evarch60). In 29,2% van de gevallen is er door de geplande werken geen impact op het erfgoed en in 19,2% van de situaties motiveert de erkende archeoloog dat er geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het terrein. In 14,6% gaat het om een combinatie van redenen. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn er minder situaties waar de archeoloog geen erfgoed verwacht (-2,1%). **Het bruto aantal archeologienota's**

Bij de nota's liggen de verhoudingen qua onderzoeksmethodes volledig anders dan de verhoudingen bij de archeologienota's (analyse36). Daar baseert 37% zich enkel op proefsleuvenonderzoek dat dan in uitgesteld traject is uitgevoerd. Dat is een daling met 1% ten aanzien van het voorgaande jaar. Het aandeel nota's dat proefsleuvenonderzoek combineert met landschappelijk bodemonderzoek daalt van 28,7% naar 26,4% (-2,3%). De situaties die daar ook nog eens verkennend archeologisch booronderzoek aan toevoegen, komen op 6,5% (-10,1%). Landschappelijk bodemonderzoek als zelfstandige methode komt voor bij 10,5% van de nota's. Ook dit is een lichte daling (-4,4%). Dit is ten koste van andere combinaties van onderzoeksmethodes, zoals verkennend archeologisch booronderzoek met proefsleuven en landschappelijk bodemonderzoek met verkennend archeologisch booronderzoek. Deze andere combinaties van onderzoeksmethoden staan samen voor 19,7%.

Als we dan de onderzoeksmethodes bekijken voor archeologienota's en nota's samen, dan gebeurde in 22,3% van de gevallen een proefsleuvenonderzoek, al dan niet in combinatie met andere methodes. In absolute cijfers zijn dat 715 onderzoeken (blijft gelijk). Voor de landschappelijke bodemonderzoeken klokt het totaal af op 20,6% of 659 gevallen (-1,4%). De verkennende en waarderende archeologische booronderzoeken, tot slot, komen voor in 3,9% (-0,7%) van de archeologienota's en nota's. In absolute

²⁸ Dit betekent niet dat deze archeologische trajecten eindigen na dit bureauonderzoek. Afhankelijk van de voorziene maatregel gebeurt in een aanzienlijk deel nog een andere vorm van vooronderzoek, maar dan in uitgesteld traject (zie 7.3.3).

cijfers zijn dat 127 booronderzoeken. Andere methodes, zoals geofysisch onderzoek of veldkartering, komen nog steeds erg weinig voor. We zien in 2023 tien keer proefputten i.f.v. prehistorische artefactensites, negen maal geofysisch onderzoek en 16 veldkarteringen verschijnen.

In 2023 zijn er 23 archeologienota's en nota's afgegeven. In 2022 zijn er 23 archeologienota's en nota's afgegeven.

3 Archeologienota's en nota's: welke maatregelen?

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de maatregelen waartoe de erkende archeologen concluderen in de archeologienota's en nota's die ze opstellen (evarch51). Bij de archeologienota's uit 2023 stelt 37,1% dat geen verdere maatregelen nodig zijn. 4,2% bevat een opgraving als maatregel en 0,9% stelt een behoud in situ voor. 0,1% geeft aanleiding tot verdere verwerking van het ensemble samengesteld tijdens het vooronderzoek, zonder dat een opgraving nog nodig is. De meerderheid, namelijk 59,2% doet de afwijking voor.

Bij de nota's liggen de verhoudingen anders. Daar neemt 8,9% in 2023 afwijking voor nodig zijn, besluit 17,8% tot opgraving en stelt 4,9% een behoud in situ voor. "Verdere verwerking" komt op 1,6%. Het aandeel opgraving stijgt enigszins (+2,4%) en het aandeel behoud in situ wordt meer dan dubbel zo groot (+2,9%). Het aandeel waar geen verdere maatregelen nodig zijn daalt met 4,3%. De maatregel "uitgesteld vooronderzoek" komt bij 1% van de nota's voor. Dit zijn voornamelijk dossiers waarbij er na het verlenen van de omgevingsvergunning besloten wordt om gefaseerd te werken of waarbij de geplande werkzaamheden licht wijzigen.

Nemen we de 3.204 archeologienota's en nota's met aktenamen uit 2023 samen, dan blijkt dat 47,3% concludeert dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dit aandeel ligt 2% lager dan het voorgaande jaar.

In het vorige hoofdstuk gingen we in op de gehanteerde onderzoeksmethodes, en daar zagen we dat het aandeel archeologienota's dat zich beperkt tot bureauonderzoek 90,3% bedraagt (in 2022: 88,9%). Hoewel dit getal op het eerste gezicht lijkt aan te geven dat de initiatiefnemer in die gevallen minder inspanningen moet leveren (enkel bureauonderzoek), is dat niet het geval. In 60,7% van de situaties luidt de voorgestelde maatregel bij bureauonderzoek namelijk "uitgesteld vooronderzoek" (2022: 59,6%, analyse36). In dergelijke gevallen heeft de initiatiefnemer voorafgaand aan de vergunningsaanvraag geen zekerheid over het te volgen traject en de impact daarvan op zijn planning en financiering. De definitieve maatregel is namelijk nog niet gekend. De uiteindelijke impact wordt pas later duidelijk, tijdens of na het verlenen van de vergunning. Het aandeel "uitgesteld vooronderzoek" daalt daardoor van 59,6% naar 36,2% (-1,1%). Bij archeologienota's waar landschappelijk bodemonderzoek volgde op het bureauonderzoek stijgt het aandeel "geen maatregelen" van 46,3% naar 47% en daalt het aandeel "uitgesteld vooronderzoek" omgekeerd van 51,7% naar 50,8%. Het aantal proefsleuvenonderzoeken dat plaatsvindt voorafgaand aan de vergunningsaanvraag blijft zo laag dat geen zinnige uitspraken te doen zijn over de aard van de maatregelen. Het valt op dat de verhoudingen tussen de maatregelen bij de archeologienota's redelijk stabiel bleven.

Volgens het Onroerenderfgoeddecreet kan men vooronderzoek met ingreep in de bodem uitstellen wanneer het onmogelijk is om het uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag (bv. omdat het terrein nog bebouwd is), of als dit juridisch (bv. onteigening), economisch of maatschappelijk onwenselijk is. 9,3% van de afwijkingen betreft de afwijking van de afwijking (2022: 52,7%, evarch26). Vaak gehoorde redenen zijn sloop- of

kapvergunningen die de initiatiefnemer eerst moet verkrijgen, gewassen die de grondgebruiker nog moet oogsten, en terreinen die nog niet in eigendom of toegankelijk zijn. Ook blijken verkavelingsprojecten door professionele ontwikkelaars regelmatig te gebeuren via een grondaankoop onder opschortende voorwaarde. In 32,4% van de gevallen geven initiatiefnemers aan dat ze willen wachten met de uitvoering van het verdere vooronderzoek tot ze zekerheid hebben over het verkrijgen van de vergunning. Dat valt onder de noemer economische onwenselijkheid (2022: 28,5%) en speelt dus samen met de voorgaande situatie. Een kleinere groep, namelijk 15,4%, verwijst naar juridische onwenselijkheid (2022: 16,5%). De concrete redenen sluiten vaak aan bij de “onmogelijkheid”: geen eigenaar zijn van het terrein of nog moeten wachten op bepaalde vergunningen. Een kleine minderheid, namelijk 2,3%, geeft maatschappelijke onwenselijkheid op, bijvoorbeeld verkeershinder bij vooronderzoek in het kader van wegenis aanleg (2022: 2,4%). Daarnaast is er een kleine groep van 0,6% waar afwijkend vergunde werken als reden wordt gegeven. Dit zijn gevallen waarin de geplande werken na het verlenen van de omgevingsvergunning aangepast worden en waar een nota geschreven wordt waar de impact hiervan bekeken wordt.

Eerder gaven we al de verhoudingen van de verschillende maatregelen die de erkende archeoloog voorstelt in de nota, na afloop van het uitgestelde vooronderzoek. Nu kijken we in meer detail naar de onderzoeksmethodes die daartoe leiden. Daar zien we dat bij nota's die louter landschappelijk bodemonderzoek omvatten 93% tot de conclusie kwam dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Dat is 3,6% minder dan de voorgaande jaren. Als deze onderzoeken uitgevoerd waren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, had het aantal nota's bijna 10% lager gelegen, had de initiatiefnemer duidelijkheid gekregen over de noodzakelijke maatregelen nog voor zijn vergunningsaanvraag, en had 93% van deze gevallen een einde gekend na de archeologienota. Dit illustreert de nadelige effecten van het uitstellen van vooronderzoek.

Bij landschappelijke bodemonderzoeken in combinatie met proefsleuven resulteert 82% in “geen maatregelen” en 13,8% in een opgraving. Bij de proefsleuvenonderzoeken neemt het aandeel opgravingen toe met 0,9% tot 22%. In de situaties waar een combinatie bestaat van landschappelijk bodemonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven, ligt het aandeel “geen maatregelen” op 75,5% en komen de opgravingen op 22,6%. De andere combinaties komen onvoldoende voor om zinnige uitspraken te doen over de voorgestelde maatregelen.

Zoals eerder besproken heeft de maatregel “uitgesteld vooronderzoek” een sterk vertekenend effect op de cijfers. Op het einde van de rit is het doel van het archeologische voortraject om aan een initiatiefnemer duidelijkheid te bieden of hij maatregelen moet treffen voor een gedegen omgang met het archeologisch erfgoed. En zo ja, of dat dan een opgraving dan wel een behoud in situ is. Het uitgestelde vooronderzoek als maatregel is slechts een tijdelijke tussenstap (of tussenstop) in dat traject. Het is uiteindelijk het resultaat van dat uitgestelde vooronderzoek dat van belang is. Daar komen we in hoofdstuk 9 op terug, wanneer we archeologische trajecten over meerdere jaren bekijken.

Tot slot kijken we voor de maatregelen uit de archeologienota's en nota's nog naar de relatie met het oppervlak van het onderzoeksgebied en naar het statuut van de initiatiefnemer. Die eerste toont alvast weinig verband (analyse17). Anders gezegd:

De analyse van het statuut van de initiatiefnemer (publiek of privaat) versus de voorgestelde maatregelen toont dat **voor de publieke bouwheren** (analyse5). Bij de publieke bouwheren concluderen de archeologienota's in 55,7% van de gevallen dat er geen maatregelen nodig zijn, in 34,8% dat een uitgesteld vooronderzoek aangewezen is en in 8,6% dat een opgraving moet plaatsvinden. Bij de private initiatiefnemers ligt de nadruk juist op het uitgestelde vooronderzoek met 63,8% van de archeologienota's die daarvoor opteren. Het aandeel "geen maatregelen" ligt bij hen op 32,9% en de maatregel opgravingen komt nauwelijks voor (3,1%). Bij de nota's daarentegen ligt het aandeel "geen maatregelen" lager bij de publieke bouwheren (67,4%) dan bij de private (78,8%). Bij "opgraving" is het contrast minder groot: 22,5% bij de publieke initiatiefnemers versus 16,8% bij de private. **Daardoor liggen de aandelen "opgraving" en "geen maatregelen" bij hun archeologienota's hoger dan die van de private ontwikkelaars.**

7.2.3.3 Wanneer moet een archeologienota worden toegevoegd?

Wanneer een initiatiefnemer een archeologienota bij zijn vergunningsaanvraag moet voegen, heeft dit invloed op de timing van zijn ontwerp- en vergunningstraject. Daarom kijken we in dit luik naar de tijdsinvestering voor het opmaken van een (archeologie)nota en de aktename daarvan.

Eerder kwam al aan bod hoeveel meldingen de erkende archeoloog gemiddeld moet ondernemen om een aktename te bekomen (analyse16, zie hoofdstuk 6). Daar bleek dat de grote meerderheid al bij de eerste poging zonder problemen een aktename krijgt. Als er toch geen aktename gebeurt, lukt dit bij het grootste deel van deze archeologienota's na een hernieuwde melding. Net als in 2022 krijgt **enkele van de archeologienota's en nota's een tweede melding**. De tijdsimpact van de aktenameprocedure op het vergunningsproces is dus beperkt. Het valt op dat de beroepsprocedure tegen de beslissing om geen akte te nemen slechts beperkt toepassing kent (evarch31). In 2023 stelden erkende archeologen en initiatiefnemers in twee gevallen een beroep in tegen een weigering van een (archeologie)nota. Eén van deze beroepen werd ingewilligd. De reden voor het lage aantal beroepen is deels te zoeken in de proceduretermijn. Die bedraagt tot 60 kalenderdagen, terwijl de termijn voor de aktenameprocedure 15 kalenderdagen is. Erkende archeologen opteren dus eerder om een aangepaste versie te melden dan om beroep aan te tekenen. **In deze tabel zijn de resultaten van de beroepsprocedure tegen de weigering van een akte te zien.**

De erkende archeologen geven bij het melden van de (archeologie)nota aan hoeveel werkdagen zij besteed hebben aan de opmaak ervan, in de vorm van onderzoek en rapportering (analyse1, evarch46). Werkdagen mag men daarbij niet verwarren met kalenderdagen of mensdagen. Zo is het perfect mogelijk dat de erkende archeoloog drie werkdagen heeft gepresteerd, verspreid over twee weken. De werkdagen hoeven niet aaneen te sluiten en komen dus niet noodzakelijk overeen met kalenderdagen. Het aantal werkdagen zegt ook niets over het aantal arbeidsuren dat gepresteerd is. Wanneer men alleen werkt aan een archeologienota gedurende vijf werkdagen of men werkt er met twee aan, dan is het aantal werkdagen gelijk, maar het aantal mensdagen dubbel zo groot.

De dichtheid van de meldingen van de archeologienota's is het hoogst op vijf werkdagen. In de dichtheitsgrafiek (analyse1) is een duidelijke piek zichtbaar op vijf werkdagen. Het aantal archeologienota's dat langer dan tien werkdagen vergt, is erg beperkt. **De dichtheid van de meldingen van de archeologienota's is het hoogst op vijf werkdagen.** Hier zien we pieken op vijf en tien werkdagen. **Vooral het aantal nota's dat vijf werkdagen vergt is hoog.**

Deze patronen vertonen variaties naargelang de benutte onderzoeksmethoden (analyse1). Archeologienota's gebaseerd op louter bodemonderzoek vertonen hetzelfde patroon als de globale groep archeologienota's. Dat is niet verbazend, aangezien die de grote meerderheid van de archeologienota's uitmaken (90,3%) en daarmee bepalend zijn voor het algemene beeld. Bekijken we de groep archeologienota's waar na het bureauonderzoek een landschappelijk bodemonderzoek volgde, dan ligt de mediaan op zes werkdagen, net als vroeger. De andere onderzoeksmethodes komen onvoldoende frequent voor om solide conclusies te trekken.

De archeologienota's met bodemonderzoek nemen, zoals bedoeld, minder tijd in beslag dan de standaardversie. Hier zien we een mediaan van twee werkdagen (analyse3), één dag minder dan in 2022.

Bij de nota's op basis van bodemonderzoek (de bulk van de nota's) ligt de mediaan op vijf werkdagen, net als vroeger. 2. De spreiding loopt hoofdzakelijk tussen drie tot zes werkdagen. Komt een proefsleuvenonderzoek voor in combinatie met bodemonderzoek, dan neemt de mediaanduur toe met één werkdag. De langstdurende uitgestelde vooronderzoeken bevinden zich in de groep "combinatie archeologische boringen". De mediaan ligt daar op tien werkdagen. Dat komt doordat in deze groep vaak meer dan twee methodes gecombineerd voorkomen, bv. landschappelijk bodemonderzoek met archeologisch booronderzoek en proefsleuven. De spreiding binnen deze groep is ruimer dan bij de andere. De tijdsinvestering in dergelijk booronderzoek is immers sterk afhankelijk van het aantal boringen en het volume opgeboord sediment. De andere onderzoeksmethodes komen onvoldoende frequent voor om solide conclusies te trekken.

Uit de vorige evaluaties bleek al dat het uitstellen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een effect heeft op de tijdsduur voor de opmaak van een archeologienota. Door het quasi ontbreken van voorafgaande proefsleuvenonderzoeken, kunnen we dit effect enkel nog meten voor landschappelijk bodemonderzoek (analyse4). Bij de archeologienota's staat dit voor een mediaanduur van twee werkdagen, bovenop het bureauonderzoek van vier werkdagen. Nota's op basis van landschappelijk bodemonderzoek kennen een mediaanduur van drie werkdagen, bovenop de vier werkdagen van het bureauonderzoek uit de archeologienota. Voorafgaand uitvoeren kost dus zes werkdagen, uitgestelde uitvoering zeven werkdagen. Het uitstellen zorgt dus voor een toename met één werkdag. Dit is onder meer te verklaren vanuit de bijkomende (afzonderlijke) rapportering in de nota. Dit effect blijkt onvoldoende door te wegen om initiatiefnemers aan te zetten om het vooronderzoek maximaal in een vroeg stadium te laten uitvoeren. De lagere zekerheid over de impact van archeologie op het bouwproces op het moment van vergunning blijkt dus onvoldoende zwaar door te wegen om te kiezen voor een preventief traject.

Tot slot onderzochten we voor de nota's uit 2023 wat het jaar was waarin de voorafgaande archeologienota gemeld werd. Dat is dan de tijd die verstreken is tussen het melden van een archeologienota met maatregel "uitgesteld vooronderzoek" en het melden van de nota die resulteert uit dat uitgestelde vooronderzoek (analyse18). Of anders gezegd: hoeveel tijd verstrijkt er zoal tussen een archeologienota en de nota die daar in 2023 uit volgde? De spreiding varieert hier alvast enorm. Van minder dan een maand tot meer dan zes jaar, wat betekent dat in 2023 nog steeds nota's binnenlopen die volgen op archeologienota's uit de begindagen van de vernieuwde regelgeving (2016). De mediaan ligt op 448 dagen (een jaar en drie maanden), het gemiddelde op 565 dagen (vier maanden meer). De termijn tussen archeologienota en nota wordt hiermee twee maand langer dan in 2022.

Kijken we meer in detail naar het jaar waarin het archeologietraject startte, dan blijkt dat van alle nota's die in 2023 aktename verkregen 0,5% nog voortvloeide uit een archeologienota van 2016. 1,2%

was het gevolg van een archeologienota uit 2017, 2,1% volgde op een archeologienota uit 2018, 4,1% volgde op een archeologienota uit 2019 en 10,1% volgde op een archeologienota uit 2020. 23,7% volgde op een archeologienota uit 2021 en het gros (42,2% of 347 exemplaren) volgde op een archeologienota uit 2022. In 16,1%, tot slot, gebeurden archeologienota en nota in hetzelfde jaar. Dit is 3,7% minder dan in 2022. Als conclusie kunnen we dus stellen dat er **geen** **g** **ja** **verrijkte** **aanbod** **van** **opgravingen** **in** **het** **erfgoed** **doordat** **te** **de** **5** **%** **is**. Ook zien we dat acht jaar na het opstellen van de archeologienota's er, weliswaar zeer beperkt, toch nog nota's volgen. Dit tijdsverloop is niet het gevolg van het archeologische proces, maar hangt samen met het vergunnings- en bouwtraject.

7.4 EFFECTEN VAN OPGRAVINGEN OP VERGUNNINGSTRAJECT EN BOUWPROCES

In 247 van de 3.204 archeologienota's en nota's die in 2023 aktenamen kregen, stelde de erkende archeoloog een opgraving voor als maatregel (evarch51). Dat is 7,7%, een lichte stijging ten opzichte van de 5,4% in 2022. In 59,1% van die gevallen volgt de opgraving uit een nota, in de resterende 40,9% direct uit de archeologienota. In vergelijking met vorig jaar komen er minder opgravingen voort uit nota's (59,1% tegenover 65,9%). De maatregel "opgraven" in een archeologienota of nota betekent niet dat de opgraving altijd uitgevoerd wordt. Het is immers perfect mogelijk dat de werken nooit vergund geraken of dat ze nooit gerealiseerd worden²⁹.

Daarnaast weten we ook hoeveel opgravingen er in 2023 effectief van start gingen. De erkende archeoloog meldt namelijk de start van het veldwerk aan Onroerend Erfgoed. Afgelopen jaar ontving het agentschap 265 meldingen van aanvang voor opgravingen (evarch44). De meest relevante in dit kader zijn de opgravingen bij vergunningsplichtige ingrepen. Daarvan startten er 220, wat een daling met één betekent ten opzichte van het voorgaande jaar (-0,5%). Dit impliceert dat **bij** **2** **0** **toeva** **in** **2** **3** **he** **ve** **opgravingen** **startte** **na** **het** **vering** **van** **de** **opgraving**. Dit zorgt voor een zeker tijdsverloop tussen het voorstellen van de maatregel en het uitvoeren ervan.

In 2023 ontving Onroerend Erfgoed **18** **aanvragen** **voor** **opgravingen** **in** **erfgoed** **aan** **opgravingen** **in** **erfgoed** (evarch32). Dat is 9,2% meer dan in 2022. De archeologierapporten vormen een indicator voor het aantal opgravingen waarvan het veldwerk afgerond is. Na een sterke afname in 2022, zien we dat het aantal archeologierapporten in 2023 terug stijgt.

Op basis van de archeologierapporten en eindverslagen kunnen we uitspraken doen over de tijdsduur van het veldwerk (evarch48) en de onderzochte oppervlakte (evarch33, evarch34).

Globaal kunnen we stellen dat de **opgraving** waarvan het veldwerk eindigde in 2023 betrekking hadden op **19** **,5** **ha** **aan** **opgravingen** **in** **erfgoed** (evarch33, evarch34). Dat oppervlak kunnen we niet afzetten tegen het totale oppervlak aan verleende omgevingsvergunningen, aangezien dit laatste niet gekend is.

²⁹ Niet elke archeologienota met de maatregel "opgraving" hoeft effectief uit te monden in een opgraving. Indien de initiatiefnemer nooit een vergunning aanvraagt (omdat hij in planningsfase afziet van het project), de vergunningsaanvraag op een weigering stuit, of de initiatiefnemer na vergunning het project alsnog afblaast, dan zal de voorgestelde opgraving niet gebeuren. De maatregelen in een archeologienota gaan immers uit van het verlenen én realiseren van de vergunning.

Als we kijken naar de oppervlakte van de individuele opgravingen zoals de archeologen die aangeven bij het indienen van hun archeologierapport, dan blijkt een kwart kleiner te zijn dan 757 m² (analyse32). De helft is kleiner dan 2.198 m² (mediaan). Met een oppervlak tot 5.935 m² vatten we al driekwart van de opgravingen. Het laatste kwart is groter. Deze waarden liggen lager dan die van voorgaand jaar. Hoewel we door de ruime spreiding in oppervlaktes niet kunnen spreken van de “doorsnee” opgraving, zouden we hier drie groepen kunnen onderscheiden: “kleine” opgravingen tot 1.000 m², “gewone” opgravingen tussen 1.000 en 4.000 m² en “grote” opgravingen met een oppervlak boven 4.000 m².

De tijdsduur van de opgravingen drukken we uit in werkdagen (evarch48). Dat gaat dus om het aantal dagen waarop de archeoloog aan de slag was bij het veldwerk van de opgraving. Deze dagen hoeven niet noodzakelijkerwijs aaneensluitend te gebeuren, en zeggen ook niets over de arbeidsinspanning. Deze termijn geeft in grote lijnen aan hoeveel werkdagen de opdrachtgever moet incalculeren in zijn bouwplanning voor de uitvoering van het veldwerk. De da tejn vahevedelade pging berg 16 ek dg ju rin drie lio . Datvedpging av tv beret ho vdeak figod binade 6 ek dg . De langste opgraving duurde 1045 dagen, of twee jaar en negen maanden. Dit groot aantal dagen betreft echter het aantal dagen tussen de eerste en de laatste dag van de opgraving. De archeologen zelf waren niet elke dag aanwezig bij deze opgraving. Uit deze spreiding blijkt dat het g wa de pginge rbbé bpekib hêt phtj drel pva hetpve

Na het veldwerk van de opgraving volgt nog een fase van **veelg** waarin de archeoloog de onderzoeksdocumenten, vondsten en stalen bestudeert en zijn bevindingen omzet in een eindverslag. De tijdsduur tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag heeft **gffe** **phetpve** . Dat gaat immers van start zodra het veldwerk klaar is.

7.5 ARCHEOLOGIETRAJECT EN RUIMTELIJK PROCES: DE FLOW

De grootste impact van het archeologietraject op het bouwproces ligt bij de opgravingen. Die nemen immers het meeste tijd in beslag, kosten meer geld en zorgen voor een tijdsverloop tussen de afgifte van de vergunning en de start van de realisatie. Vooraleer het zo ver komt, vindt er een heel traject plaats. Hieronder vatten we dit archeologisch traject samen in het perspectief van de ruimtelijke ontwikkeling.

Van **ble gng** **vegring** in Vlaanderen in 2023 kregen er 2.382 of **6 5%** **abbj trje** . Van deze trajecten eindigden er 32,7% (778 stuks) direct na het bureauonderzoek in de conclusie dat geen verdere maatregelen nodig waren. Na andere vormen van vooronderzoek, uitgevoerd voor de vergunningsaanvraag, stijgt dat tot 883 projecten. **37,1%** **vegring de** **in 0 23 e abbj trje** **del ja** , **wp he et va** **vegringv gebegvede langaber lgtabbj n** **h 4,5%** **del et lrtbbpging** **a ncedé** **da ititéndjo** **hadisu** **59,3%** **vegring jeevoetgedvoodez b** (1.413 stuks). In vergelijking met 2022 is er een lichte daling van het aantal projecten dat al op het moment van de vergunningsaanvraag weet dat geen verdere maatregelen nodig zijn (-1,2%).

Van 101 archeologienota's (4,2% van de 2.382 trajecten) is al geweten dat een opgraving moet plaatsvinden. Dat ligt 0,6% hoger dan in 2022. Daarnaast zal nog een bijkomend aantal opgravingen volgen uit de uitgestelde vooronderzoeken. Bij de nota's uit 2023 was dat in 17,8% van de gevallen zo (146 stuks). Bij 220 bouwwerven startte in 2023 ook het veldwerk van een archeologische opgraving.

Uit de resultaten blijkt ook dat in slechts een ~~ze klein~~ ~~at b~~ ~~ot~~ ~~ing~~ ~~rij~~ ~~de~~ een mogelijkheid tot ~~behoud~~ ~~in situ~~ bestaat (1,9% van de archeologienota's en nota's in 2023). Deze aanhoudende tendens geeft aan dat behoud in situ niet evident is in de vergunningsfase, bij gebrek aan alternatieven. In de fase van de ruimtelijke planning, wanneer alternatieven voor bestemmingen en inrichting worden afgewogen, zijn er meer mogelijkheden voor deze vorm van archeologische erfgoedzorg. Dit staat in contrast met de intenties van het Verdrag van Valletta en daarmee het Onroerenderfgoeddecreet, die behoud in situ als voorkeursoptie beschouwen. De regelgeving voorziet echter niet in een volwaardige archeologische afweging in het kader van ruimtelijke planning, zoals RUP- of MER-procedures. Waar dit wel gebeurt, blijken in praktijk weinig realistische alternatieven voorhanden in dicht bebouwd Vlaanderen.

8 FINANCIËLE EFFECTEN

8.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de financiële effecten van het archeologische proces. Deze effecten hebben betrekking op de initiatiefnemers, maar evenzeer op de overheid. De centrale vraag is: wat kost archeologie? Niet alleen de totale kostprijs komt aan bod, maar ook de aspecten zoals de relatie tussen gehanteerde onderzoeksmethodes en kostprijs, het effect van de beperkte samenstelling op de factuur voor een archeologienota, de kostprijs van onderzoek na toevalsvondsten, de kostprijs van archeologische opgravingen, enz.

8.2 FINANCIËLE EFFECTEN VAN TOEVALSVONDSTEN

Het onderzoek na melding van een toevalsvondst gebeurt door Onroerend Erfgoed. Naast inzet van eigen personeel en middelen besteedt het agentschap via raamcontracten ook een aantal taken uit aan de archeologische markt. Bij het grootste deel van de opgravingen huurt Onroerend Erfgoed langs die weg archeologen en logistieke ondersteuning in om de eigen archeologen bij te staan. **h0 23** **begeleert de kostprijs van deze activiteiten** **5** **00** (evarch55). Dat betekent een **toename van 50%** ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit is te wijten aan enkele grotere opgravingen van toevalsvondsten. De kosten betreffen voornamelijk de uitbesteding aan archeologische bureaus (737.776 euro) en de eigen personeelskost (209.579 euro).

Als een bouwwerf langer dan 30 dagen stilligt door de opgraving na melding van een toevalsvondst, kunnen de betrokkenen aanspraak maken op een schadevergoeding. Het gaat hier in de eerste plaats om de bouwheer. In 2023 waren er vier opgravingen die langer duurden dan 30 dagen, maar dit was steeds in overleg met de bouwheer waardoor er geen schadevergoeding gevraagd werd. De kostprijs voor schadevergoedingen bedraagt dan ook nul euro, net als de voorgaande jaren (evarch56).

8.3 PREMIE VOOR VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Sinds april 2019 bestaat er een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Deze was oorspronkelijk bestemd voor particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen die met dergelijk onderzoek te maken krijgen, maar werd in 2023 uitgebreid naar occasionele bouwheren die de kosten voor verplicht archeologisch vooronderzoek niet kunnen spreiden over verschillende bouwprojecten of kunnen doorrekenen. Projecten van bouwheren die tot de vastgoedsector behoren, projecten van overheden en (semi-)overheidsinstellingen, projecten van nutsbedrijven, beheerders van distributienetten, -netwerken of infrastructuur voor openbare nutsvoorzieningen, vastgoed dat wordt ontwikkeld om te verkopen en verkavelingen komen niet in aanmerking. Alle vooronderzoeken met ingreep in de bodem waarvan de rapporterende archeologienota of nota na 1 januari 2023 werd ingediend vallen onder de uitgebreide doelgroep.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze aan de hand van een formule, en de kosten voor het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota die het vooronderzoek met ingreep in de bodem afsluit. De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

h0 23 **begeleert de kostprijs van deze activiteiten** **5** **00** (evarch64, evarch65). Zowel het aantal uitgekeerde premies (van 26 naar 53), als het totaal uitgekeerde bedrag stijgt (van 100.540 euro naar 342.176 euro) sterk ten opzichte van 2022. Dit is

grotendeels te wijten aan de uitbreiding van de doelgroepen die een premie kunnen aanvragen sinds 1 januari 2023.

8.4 PREMIE VOOR BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Voor archeologische opgravingen bestaat al langer een premie: de premie voor buitensporige opgravingskosten. Deze heeft dezelfde doelgroep als de premie voor archeologisch vooronderzoek en dezelfde werken of types projecten zijn uitgesloten van de premie. Opgravingen waarvan het archeologierapport na 1 januari 2023 werd ingediend vallen onder de uitgebreide doelgroep. Ook hier gebeurt de berekening op forfaitaire basis en blijft een vast startbedrag als franchise voor rekening van de initiatiefnemer. Het vroegst mogelijke moment om de premie aan te vragen, is bij de indiening van het archeologierapport, dus maximaal twee maanden na het einde van het veldwerk.

In 2023 is het bedrag van de premie voor buitensporige opgravingskosten verdubbeld (evarch53, evarch54). We zien dat in 2023 dus dubbel zoveel initiatiefnemers een premie voor buitensporige opgravingskosten toegekend krijgen ten opzichte van 2022. Het totaal uitgekeerde bedrag verviervoudigd van 107.272 naar 553.011 euro. Dit is grotendeels te wijten aan de uitbreiding van de doelgroepen die een premie kunnen aanvragen sinds 1 januari 2023.

8.5 PREMIE MENSELIJKE INHUMATIERESTEN

Sinds 1 januari 2023 is het mogelijk om een premie menselijke inhumatieresten aan te vragen wanneer bij een verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek menselijke resten worden aangetroffen. Alleen bij vrijwillig archeologisch onderzoek en verkavelingen is het niet mogelijk om deze premie aan te vragen. De premie kan worden aangevraagd bij opgravingen waarvan het terreinwerk na 1 januari 2023 begonnen is.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze aan de hand van een formule, en de kosten voor de opgraving blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een eindverslag is ingediend dat het archeologisch traject afsluit. De premie bedraagt 60% van de forfaitair berekende kostprijs. Als het resultaat van de formule €25.000 of minder bedraagt, dan wordt de premie niet uitbetaald. Het maximale premiebedrag bedraagt €500.000. De premie is niet combineerbaar met de premie vooronderzoek met ingreep in de bodem of de premie buitensporige opgravingskosten.

De premieaanvragen worden dan ook pas eind 2024 verwacht. Dit is omdat de premie enkel aangevraagd kan worden na het indienen van het eindverslag van een opgraving met menselijke inhumatieresten waarvan het veldwerk in 2023 van start gegaan is. Dit zijn opgravingen waar vaak ook redelijk wat onderzoek nodig is na het veldwerk. De eerste premieaanvragen worden dan ook pas eind 2024 verwacht.

8.6 SOLIDARITEITSFONDSEN

Naast de premies voor vooronderzoek en voor buitensporige opgravingskosten, voorziet de onroerende goederenwetgeving in de mogelijkheid om archeologische solidariteitsfondsen op te richten, te erkennen en te subsidiëren. Een dergelijk fonds vraagt een bijdrage van zijn leden, bijvoorbeeld in verhouding tot het aantal gerealiseerde projecten, ook voor projecten waar geen archeologische opgraving noodzakelijk bleek. Met die middelen keert het fonds een tussenkomst uit aan leden die te maken krijgen met een opgraving. De concrete modaliteiten voor lidmaatschap, inning en uitkering

De mediaanprijs van archeologienota's bedraagt 1.600 euro, 200 euro minder dan in 2022 (analyse8). De spreiding in kostprijs is klein, wat vooral komt omdat de archeologienota's in hoofdzaak gebaseerd zijn op bureauonderzoek. Daarvan weten we dat de karakteristieken van het project, zoals oppervlak, weinig invloed hebben op de kostprijs.

Bij de nota's ligt de mediaanprijs op 4.000 euro, 200 euro minder dan voorgaand jaar. Het gemiddelde ligt met 6.284 euro een stuk hoger, wat erop wijst dat een aantal duurdere nota's het gemiddelde opdrijven. **Drie kwart van de nota's kost minder dan 6.000 euro** (in 2022: 6.000 euro). Dat de spreiding in de prijzen groter is dan bij de archeologienota's komt omdat uitgestelde vooronderzoeken meer variatie kennen in de toegepaste methodes.

Zoals ook de voorbije jaren aangehaald, bestaat er een **landschappelijk bodemonderzoek** die nodig waren voor de opmaak ervan (analyse11). Wanneer enkel bureauonderzoek volstond om tot een archeologienota te komen, dan bedraagt de mediaanprijs 1.600 euro. Dat is 150 euro lager dan het voorgaande jaar en 300 euro minder dan het jaar daarvoor. De spreiding in deze kostprijzen is klein. Binnen de groep archeologienota's op basis van bureauonderzoek bevinden zich ook de archeologienota's met beperkte samenstelling. Die blijken, zoals de bedoeling is, goedkoper dan de versie met volledige samenstelling (analyse10). De mediaankost ligt 22,9% (1.234 euro) en het gemiddelde ligt 22,2% lager (1.329 euro). Komt er bovenop het bureauonderzoek ook nog **landschappelijk bodemonderzoek**, dan verschuift de prijsvork. De mediaan bedraagt dan 2.000 euro, wat 350 euro lager is dan in 2022. Het landschappelijk bodemonderzoek zorgt daarmee voor een toename van ongeveer 900 euro in de kostprijs ten opzichte van enkel bureauonderzoek. Conclusies over archeologienota's waarvoor **landschappelijk bodemonderzoek** volgt op het bureauonderzoek zijn niet mogelijk door het te kleine aantal.

Bij de nota's zijn proefsleuven de meest frequente onderzoeksmethode. De mediaanprijs daarvoor ligt op 3.500 euro. Een jaar eerder was dat 4.000 euro. Bij nota's op basis van **landschappelijk bodemonderzoek** komt de mediaanprijs op 4.500 euro (2022: 4.995 euro). Daarmee zorgt het landschappelijke luik voor een stijging met 500 euro tegenover nota's waar enkel proefsleuvenonderzoek gebeurde. Beperkt de nota zich tot landschappelijk bodemonderzoek, dan is de mediaanprijs 1.600 euro. Dat was in 2022 2.000 euro.

Bij de overige groep nota's is zowat overal verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek een van de aangewende methodes. Die komen dan voor in combinatie met landschappelijke boringen, proefsleuvenonderzoek of nog andere methoden, in wisselende combinaties. **Landschappelijk bodemonderzoek** bedraagt 7.300 euro. Dat is 372 euro meer dan voorgaand jaar (2022: 7.000 euro). Hoewel een één-op-één vergelijking niet mogelijk is door de veelheid aan combinatie-opties, blijkt dat de archeologische boringen zorgen voor een toename in de mediaanprijs in een grootteorde van ongeveer 3.000 euro.

De impact op de mediaanprijzen voor archeologienota's en nota's, die landschappelijk bodemonderzoek bedraagt 1.600 tot 4.000 euro. Bij de nota's zien we dat driekwart zich onder 6.000 euro bevindt.

Bij de relatie tussen het statuut van de initiatiefnemer en de kostprijs zien we vooral het verschil in uitstelgedrag gereflecteerd (analyse13). Bij de archeologienota's valt namelijk op dat deze aangevraagd door de private bouwheren zich vooral concentreren rond een piek op ongeveer 1.500

euro. Bij de publieke bouwheren zijn er twee kleinere pieken op ongeveer 1.500 euro en op ongeveer 1.750 euro. Het aandeel duurdere archeologienota's ligt ook hoger. Maar van publieke bouwheren weten we dat ze minder vaak het resterende vooronderzoek uitstellen, en dus vaker ook al betalen voor landschappelijk bodemonderzoek of proefsleuven in de fase van de archeologienota. En dat soort onderzoek is nu eenmaal iets duurder.

Tot slot blijkt er geen significant verband te bestaan tussen de omvang van het projectgebied en de kostprijs van het vooronderzoek, als we de totale groep daarvan bekijken (analyse14). **Een onderzoek in een stedelijke context zal bv. arbeidsintensiever zijn dan een onderzoek op een rurale site. Dat is logisch: archeologisch onderzoek is een arbeidsintensief werk en loonkost maakt een aanzienlijk deel uit van het totale kostenplaatje.**

8.9 OPGRAVINGEN

De kosten voor opgravingen rapporteren we in het jaarin de kostenplaatje. Pas dan is de opgraving volledig afgerond en zijn alle kosten gekend. In praktijk is het perfect mogelijk en zelfs courant dat de initiatiefnemer al in eerdere jaren een deel van die kosten heeft betaald. Archeologiebureaus factureren immers vaak in schijven, net zoals aannemers. Een eerste schijf kan dan komen na afronding van het veldwerk, een tweede bij oplevering van het archeologierapport en een eindafrekening gebeurt dan bij oplevering van het eindverslag. De gerapporteerde kosten zijn exclusief btw en hebben enkel betrekking op de directe opgravingskost. Eventuele gevolgkosten, bv. voor terreinherstel, maken hier geen deel van uit.

De totale kosten voor archeologische opgravingen bij ontwikkelingsprojecten met eindverslag in 2023 bedroeg 10.2 miljoen euro (analyse 33). Dat ging over 205 stuks (in 2022: 171 stuks). De totale kosten bedraagt 24.8 miljoen euro. Met een kostprijs van maximaal 42.000 euro vatten we al drie kwart van alle opgravingen.

In 2023 noteren we 14 onderzoeken waarvan de kostprijs meer dan 100.000 euro bedroeg (in 2022 13). Bij negen projecten situeert de kostprijs zich tussen de 100.000 en 150.000 euro. Eén van de overige vijf projecten had een kostprijs van 151.000 euro, twee projecten hadden een kostprijs van meer dan 500.000 euro (656.113 en 900.000 euro) en twee projecten hadden een kostprijs van meer dan één miljoen euro (1.030.000 euro en 1.268.688 euro).

De kostprijzen voor de afgeronde opgravingen kunnen we afzetten tegen de raming die de erkende archeoloog daar na het vooronderzoek voor opgaf (analyse34). De Code van Goede Praktijk verplicht de erkende archeoloog immers om, ten behoeve van de initiatiefnemer, een raming van kosten en tijd voor de voorziene maatregelen op te nemen in de archeologienota of nota. Deze oefening deden we op basis van de eindverslagen uit 2023 en 2022 waarvoor de raming voldoende eenduidig beschikbaar was. Bij 71,3% van de opgravingen bleek de factuur uiteindelijk lager uit te vallen dan de raming na het vooronderzoek. 25% eindigde hoger. Meer in detail zien we dat 53,7% van de opgravingen meer dan 20% goedkoper uitvalt dan geraamd. Bij 22,6% ligt de eindafrekening meer dan 50% lager dan de raming. 30,4% bevindt zich in een vork van de raming plus of min 20%. De kleinste groep, 15,9%, komt uit op een factuur die meer dan 20% boven de raming ligt.

8.10 TOTALE FINANCIËLE EFFECTEN

Zoals we eerder zagen, bedroeg de gekende kost voor opgravingen en de opmaak van archeologienota's en nota's in 2023 in totaal 9,8 miljoen euro (evarch52). Van die 10 miljoen euro

kwam ongeveer 4,8 miljoen euro op het conto van archeologienota's en ging 5,1 miljoen euro naar nota's. Bij de ~~gang~~ kwam de totale gekende kost op ~~0 . 2 . 0~~ ~~eo~~ . Die bedragen komen, in navolging van het Verdrag van Valletta, ten laste van de initiatiefnemers van de betrokken projecten. Het is niet mogelijk om ze af te zetten tegen de totale realisatiekost van ontwikkelingsprojecten in Vlaanderen, bij gebrek aan cijfers daarover. Naast de kost die initiatiefnemers betaalden voor vooronderzoek en opgravingen, besteedde het agentschap Onroerend Erfgoed ~~5~~ ~~eele~~ ~~odezka~~ ~~tebord~~ ~~sta~~ ~~bregebbelvoabij~~ ~~soezlij~~ ~~atlingpaa~~ ~~in~~ ~~23~~ ~~p~~ ~~2~~ ~~.2~~ ~~.8~~ ~~op~~ ~~2~~ ~~hje~~)

~~Dis~~ ~~oge~~ ~~4~~ ~~hje~~ ~~eo~~ ~~mee~~ ~~dahevogelja~~ . De stijging van de totaalkost komt voornamelijk op het conto van een viertal opgravingen en de hogere kostprijs van de toevalsvondsten.

Bij deze totaalkost kunnen we ook nog de 940.000 euro voor de toegekende projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek rekenen. De 342.176 euro van de premie voor archeologisch vooronderzoek en de 553.011 euro voor de premie voor buitensporige opgravingskosten mogen we echter niet zomaar bovenop de eerder vermelde kosten tellen. Deze premies zijn immers te rekenen als een tegemoetkoming vanwege de overheid in het aandeel kosten dat de initiatiefnemers moeten dragen. De totale investering blijft hetzelfde, maar er is een verschuiving van initiatiefnemers naar overheid. ~~Dals~~ ~~bregetovade~~ ~~ba~~ ~~p~~ ~~2~~ ~~.0~~ ~~.8~~ ~~6~~ ~~eo~~ .

Daarnaast investeren ook andere actoren als erkende onroerenderfgoedgemeenten, gemeenten die deel uitmaken van een IOED, erkende onroerenderfgoeddepots, provincies, verenigingen en anderen financieel in de Vlaamse archeologische erfgoedzorg. Op dit moment is er echter geen structureel zicht op de omvang van deze bedragen en de doelen waarvoor die aangewend worden.

9 MEERJARENEFFECTEN

9.1 INLEIDING

Nu het vernieuwde archeologietraject acht jaar loopt, stabiliseren veel tendensen zich en kunnen we **trancheelagelij** . Enerzijds kijken we naar de **obv** van 2016 tot 2023 en pogen we relevante tendensen te detecteren. Anderzijds zetten we **af** vanuit de evoluties sindsdien. De jaarcijfers geven bijvoorbeeld inzicht in de archeologienota's en nota's van een specifiek jaar, maar veel daarvan bevatten uitgesteld vooronderzoek als maatregel. Pas na de uitvoering daarvan is geweten welke definitieve maatregel aan de orde is. Daarom kijken we terug op alle trajecten van archeologisch vooronderzoek die intussen volledig afgerond zijn, en waarvan de definitieve maatregelen, kost en tijdsinvestering bekend zijn.

9.2 EVOLUTIES

De eerste vaststelling van de **6** -**lt** begin 2016 bevatte 1.750 gebieden, goed voor 184 km² (evarch23). Eind 2016 was dit al verdubbeld in aantal en steeg ook de oppervlakte met 30%. Sindsdien nam het **at** **h** **3** **av** **es** **kie** **ag** **5,9** %. Bij het **pp** is de aangroei sowieso minder snel: die lag eerdere jaren rond de **5** **ja** **es** **lg** **ti** **p**%. De tragere aangroei van de oppervlakte komt doordat in de beginfase omvangrijke thematische pakketten met vaak uitgestrekte gebieden op de kaart kwamen. Voorbeelden hiervan zijn kunstmatige waterlopen, voormalige ontginningen, al het archeologische onderzoek uit de voorgaande tien jaar, enz. In recentere jaren is de bron voor nieuwe gebieden vooral te zoeken in de archeologienota's, nota's en eindverslagen waaruit blijkt dat geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is op een terrein. Die zijn groot in aantal, maar kleiner in oppervlak.

De **ab** startten begin 2016 met de 58 historische stadskernen (monitor47). De enige aanvulling sindsdien gebeurde in 2018. 12 Bandkeramische nederzettingen en prehistorische sitecomplexen kregen toen het statuut, wat het totaal op 70 archeologische zones bracht. Dit cijfer bleef de voorbije jaren ongewijzigd. Qua oppervlak was er een toename van de initiële 6.207 hectare naar de huidige 9.535 hectare (monitor18). Dat is 0,7% van het Vlaamse grondgebied. De aangroei van dit instrument gebeurt thematisch en tegen een **lg** .

Bij de invoering van het Onroerenderfgoeddecreet bestonden er al 24 beschermde archeologische zones (monitor16d). Die kregen automatisch het statuut van **be** , en vormden daarmee het startbestand onder de nieuwe regelgeving. De jaarlijkse aangroei sindsdien varieert, maar blijft erg **be** . 2017 vormde een uitschieter met negen nieuwe beschermde archeologische sites. Eind 2023 staat het totaal op 49. Dat is dubbel zo veel als bij de start van de vernieuwde regelgeving. Ook qua oppervlak is de jaarlijkse aangroei bescheiden (monitor20). Enkel het jaar 2017 zag een toename met 50%. In de andere jaren is dat minder dan 10%. Ten opzichte van de aanvang in 2016 groeide het beschermde oppervlak met 80%.

Nog voor het archeologische traject in werking trad, konden archeologen in 2015 al een **er** aanvragen. Een van de randvoorwaarden voor de start van de vernieuwde archeologieprocedures was immers een voldoende groot aantal erkende archeologen. Begin 2016 waren 91 archeologen erkend, waarvan 16 rechtspersonen (evarch01). Tegen het einde van dat jaar waren dat al 23 rechtspersonen en 138 natuurlijke personen. Sindsdien steeg het aantal rechtspersonen licht, tegen gemiddeld twee per jaar. De meeste daarvan waren al actief als archeologisch bedrijf of instantie tijdens het Archeologiedecreet en bekwamen al bij de start van de vernieuwde regelgeving een erkenning om hun

activiteiten voort te zetten. Recente erkenningen als rechtspersoon komen uit drie hoeken. Vooreerst bestaande ondernemingen die hun activiteiten uitbreiden, vervolgens nieuwe bedrijven opgericht door archeologen die voordien als werknemer aan de slag waren bij een ander archeologiebureau en tot slot bedrijven die toegang krijgen tot de markt via de nieuwe erkenning type 2. Deze aangroei lijkt zijn limiet bereikt te hebben, aangezien er in 2023, net zoals in 2022, geen nieuwe erkende rechtspersonen zijn bijgekomen. Bij de **na tot j 2021** zien we tot en met 2021 **elk jaar** **toesloot met 10%**, **schijnt te dalen met 10%**. Daar gebeurt dus nog altijd een continue instroom van nieuwe archeologen in de sector. Op de eventuele uitstroom hebben we geen zicht, maar het aantal erkende archeologen dat actief die rol opneemt stijgt wel elk jaar.

Bij de erkende **detectie** kijken we enkel naar de detectoristen die geen erkend archeoloog zijn. Ook die erkenning kon men al aanvragen in 2015, al was het gebruik ervan nog niet toegelaten. Daardoor hadden al 553 vrijetijdetecteuristen een erkenning begin 2016 (evarch03). Dat verdubbelde tegen het einde van dat jaar en nam sindsdien **toesloot met 10%** **detectie**. In 2023 ging het om 917 nieuwe erkenningen, voor een totaal van 8.654 erkende detectoristen. Meer dan 95% van deze detectoristen doet geen enkele melding. De mediaan van het aantal meldingen bij de actieve metaaldetecteuristen ligt op twee per jaar.

Op het vlak van **archeologienota's** vallen vooral 2016 en 2017 op als uitzonderlijke jaren. 2016 was de start van het archeologietraject en begon pas in de helft van dat jaar. Het aantal archeologienota's ligt er logischerwijs dus aanzienlijk lager dan voor een heel jaar te verwachten is. 2017 was een uitschieter in de andere richting. De redenen daarvoor zijn enerzijds te zoeken in een wijziging van de regelgeving op het vlak van ruimtelijke ordening en anderzijds in de onervarenheid met de nieuwe archeologieregelgeving. Sindsdien stabiliseerde de situatie op **ongeveer 200** **archeologienota's**. Bij de nota's verliep de evolutie meer gestaag. Doordat er vaak een geruime tijd verloopt tussen een archeologienota en de daaropvolgende nota, zien we pas een jaar na de start van het vernieuwde traject de eerste nota's verschijnen. Na een snellere toename in 2018, vertraagde de aangroei in 2019, 2020 en 2021 tot ongeveer 19% op jaarbasis. In 2022 daalde het aantal archeologienota's sterk, maar in 2023 was er terug een lichte aangroei met 2%. De komende jaren zullen uitwijzen of het aantal archeologienota's op dit niveau zal plafonneren.

Bij de **onderzoeksmethodes** valt op dat de erkende archeoloog meestal maar één enkele methode gebruikt bij een **onderzoek**. Dat is dan **voorzien in de wet**. Die tendens was al van bij het begin zo, maar werd nog sterker met de tijd. Dat is vooral het gevolg van het systematisch uitstellen van elke andere onderzoeksmethode die nog volgt na het bureauonderzoek. Zeker vanaf 2018 is die trend duidelijk. Bij de **nota's** valt op dat **voorzien in de wet** **voorzien in de wet**. Was in 2017 nog 74% van de nota's beperkt tot één onderzoeksmethode, meestal proefsleuvenonderzoek, dan daalde dit in 2019 naar 44%. In 2020 nam dat aandeel terug toe tot 53%, maar in 2023 daalde dit terug tot 49,9%. Ongeveer de helft van de nota's beperkt zich dus tot een enkele onderzoeksmethode. In iets meer dan een derde van de nota's hanteerde de erkende archeoloog twee methodes en in 15,2% zelfs meer dan twee. We zien vooral een **combinatie van proefsleuvenonderzoek en andere methodes**, die voornamelijk in combinatie met proefsleuvenonderzoek voorkomen.

Op het vlak van **tijdsinvestering** bleven de archeologienota's doorheen de laatste jaren **op vijf werkdagen**, in 2022 daalde dit naar vier werkdagen, dit bleef ook zo in 2023. De mediaanwaarde van de tijdsinvestering bij de nota's daalde de laatste jaren van zeven naar vijf werkdagen. De iets langere tijdsduur bij de nota's hangt samen met de meer tijdsintensieve onderzoeksmethodes waar die zich op baseren. De duurtijd bij opgravingen is iets langer dan in 2022 (van 13 naar 16 werkdagen).

zijn na zeven jaar van de nieuwe onroerenderfgoedregelgeving in een duidelijk patroon gevallen. De wijzigingen in percentages tegenover vorig jaar bedraagt bij geen enkele van de onderzoeksmethodes meer dan 1%.

Bij de **analyse** van afgeronde vooronderzoekstrajecten blijkt dat de grote meerderheid, namelijk **81,1%** **van de g** **veelal** **indirect** (LTanalyse1). **12,9%** **van de** **op** **gang**, al hoeft die niet over het gehele gebied te beslaan (combinatie met behoud in situ). Louter behoud in situ en verdere verwerking van het verzamelde materiaal uit het vooronderzoek landen op respectievelijk 1,0% en 0,7%. Het is duidelijk dat in onze Vlaamse ruimtelijke ordening **de** **behoefte** **aan** **behoud**. Net als bij de onderzoeksmethodes zien we dat de verdeling van de maatregelen gelijk blijft tegenover vorig jaar. De verschillen in percentages bedragen nooit meer dan 0,1%.

Op **dit** **moment** zien we dat de meest voorkomende groep vooronderzoekstrajecten **veelal** in beslag neemt (LTanalyse3). De mediaan bedraagt zes werkdagen. Dat komt door het grote aantal dat zich beperkt tot bureauonderzoek, waarbij de tijdsinvestering globaal op vier dagen ligt. **De** **aanpak** **van de** **onderzoek** **is** **dat** **de** **meeste** **van de** **afgeronde** **vooronderzoekstrajecten** **veelal** maximaal vier werkdagen in beslag en vergden degene waar meer onderzoek gebeurde slechts bij uitzondering meer dan 20 werkdagen.

Bij de **analyse** zien we dat de **afgevoerde** **aanpak** **is** **dat** **de** **meeste** **van de** **afgeronde** **vooronderzoekstrajecten** **veelal** (LTanalyse5). **De** **afgevoerde** **aanpak** **is** **dat** **de** **meeste** **van de** **afgeronde** **vooronderzoekstrajecten** **veelal** heeft te maken met de link die we eerder legden tussen kostprijs en de gehanteerde onderzoeksmethoden. Blijft het vooronderzoek beperkt tot bureauonderzoek, dan ligt de mediaankost op 2.000 euro, over alle afgeronde trajecten van de afgelopen zeven jaar heen. Door zijn grote aantal is deze groep sturend voor de globale mediaanprijs. Komt er landschappelijk bodemonderzoek bij het bureauonderzoek, dan stijgt de kost tot 3.700 euro. Bij de combinatie van bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek is die 6.900 euro en met landschappelijk bodemonderzoek daarbovenop neemt de prijs toe tot 7.500 euro. Daaruit blijkt dat de extra kost van dergelijk onderzoek op ongeveer 500-1.000 euro ligt. De duurste combinatie is het hele spectrum van bureauonderzoek over landschappelijk bodemonderzoek en archeologisch booronderzoek tot proefsleuven. Daar ligt de mediaanprijs op 10.210 euro. We zien wel dat de mediaan van de kostprijs van de verschillende combinaties daalt. Dit heeft te maken met de eenheidsprijzen van de archeologische onderzoeken die jaar na jaar blijven dalen.

Een steeds weerkerende vraag gaat over de uitgestelde vooronderzoeken waar nog geen resultaat van bekend is. In de archeologienota is dan opgenomen dat nog een uitgesteld vooronderzoek moet volgen, maar een nota over dat onderzoek ontbreekt vooralsnog, soms lange tijd na de archeologienota. Eerder zagen we al dat het vaak tot ruim een jaar duurt voordat die nota er is. Kijken we dan naar de huidige stand van zaken voor de afgelopen jaren, dan zien we dat **van de** **afgevoerde** **aanpak** **is** **dat** **de** **meeste** **van de** **afgeronde** **vooronderzoekstrajecten** **veelal** (LTanalyse4).

Jaar na datum	Aandeel
0 jaar	54,7%
1 jaar	47,7%
2 jaar	1,5%
3 jaar	8,5%
4 jaar	8,9%

Dat laatste is normaal, gelet op de mediaantermijn van meer dan een jaar tussen de melding van beide documenten. We merken intussen de rode draad in deze evolutie. In hetzelfde jaar ("x") komt ongeveer 10% van de nota's binnen. Een jaar later (x+1) loopt dit op tot ongeveer 35 tot 40%, en na twee jaar (x+2) stijgt dit door naar 50%. Drie jaar na datum (x+3) ligt het aandeel op 55-60%. Vanaf het vierde jaar (x+4) is er nauwelijks nog een toename en stopt het aandeel opgeleverde nota's tussen de 60% en 65%. Het niet uitvoeren van uitgestelde vooronderzoeken komt voornamelijk door wijzigingen aan of het stopzetten

van bouwprojecten waardoor een nieuwe archeologienota moet worden opgemaakt of waardoor geen onderzoek meer nodig is.

In aanvulling op het beeld bij de vooronderzoeken kijken we ook naar trajecten waarvan de **opgraving** startte of intussen zelfs afgerond is. In totaal zijn er ongeveer **13 trajecten** waarvan de **opgraving** is afgerond. Dat aantal neemt uiteraard elk jaar toe. Het jaarlijks aantal nieuwe opgravingen lijkt zich rond 220 te stabiliseren. Over de zeven jaren samen besloten 1.671 archeologienota's en nota's dat een opgraving aan de orde was. Daarvan is intussen **21%** van de **opgravingen** afgerond. Nogmaals, dit zijn enkel de opgravingen die volgen uit een archeologienota of nota, en niet de opgravingen bij toevalsvondsten of in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen.

Van deze opgravingen zijn er intussen ook **8%** waarvan de **opgraving** is afgerond (LTanalyse9). Van trajecten die startten in **2017** en waar uiteindelijk een opgraving nodig bleek (al kan die beslissing de jaren nadien vallen, in het kader van de nota), is **77,8%** van de **opgravingen** afgerond. Voor trajecten die begonnen in 2017, 2018, 2019 en 2020 is dat vergelijkbaar met respectievelijk 79%, 82,5%, 79,4% en 70,2%. Bij de recentere startjaren liggen de aandelen lager: 55% voor projecten uit 2021, 36,9% uit 2022 en 5,2% uit 2023. Het is duidelijk dat in veel van de trajecten het veldwerk van de opgraving pas is afgerond in het derde kalenderjaar na de initiële start van het vooronderzoek. Na het vierde jaar is er nauwelijks nog een toename en blijft het percentage steken op 70-80%. We zien in elk geval opnieuw een dubbel effect: enerzijds de graduele uitrol van het vernieuwde archeologische traject en anderzijds de lange doorlooptijd van dergelijke trajecten als gevolg van de vergunnings- en bouwprocessen. Van de 1.335 gestarte opgravingen mondden er intussen ook al **8%** van de **opgravingen** afgerond. **8%**

Wat de **doorlooptijd** betreft, ligt de mediaan voor het volledige traject, vanaf het melden van de initiële archeologienota tot en met het indienen van het eindverslag, op 791 kalenderdagen (LTanalyse8). Dat is **ongeveer 2,2 jaar**. De spreiding vertoont een normale verdeling en ligt voornamelijk tussen 508 en 1.082 dagen (een jaar en vijf maanden tot drie jaar). De cijfers over de eindverslagen uit 2023 illustreren dit beeld. Daarvoor gingen we namelijk na in welk jaar het traject initieel startte met een archeologienota (analyse35). Bij 2% ervan was het startjaar 2016, bij 14,2% was dit 2017 en bij 20,7% was dit 2018. Het merendeel begon in 2019 of 2020, respectievelijk 23,9% en 23,4%. 16,6% van de eindverslagen uit 2023 is het resultaat van een archeologienota uit 2021 en 8,8% is het resultaat van een archeologienota uit 2022. Er werd één eindverslag ingediend waarvan het traject initieel startte in hetzelfde jaar.

Binnen die ganse doorlooptijd kunnen we een aantal **definitieve** onderscheiden.

De eerste loopt vanaf de melding van de initiële archeologienota tot aan het melden van de eventuele daaropvolgende nota, na het aanvragen of verkrijgen van de omgevingsvergunning en de uitvoering van het uitgestelde vooronderzoek (LTanalyse2). Die mediaan bedraagt bij die deeltermijn 414 dagen (**ongeveer 1,1 jaar**, LTanalyse8). Het tijdsverloop tussen archeologienota en nota staat grotendeels los van het archeologische verhaal, maar is vooral het gevolg van het ontwikkelingsproces: de vergunningsprocedure en de voorbereiding van de realisatie (terreinaankoop, budgettering, plannings, aanstelling aannemers, enz.).

De tijdsduur tussen het indienen van de nota en de effectieve start van het veldwerk komt op 104 dagen mediaanwaarde. Dit suggereert dat er **twee maanden** (melden + 15 dagen) **erover gaat** van het indienen van de nota tot de start van het veldwerk. **89 dagen** van het indienen van de nota tot de start van het veldwerk. **35 dagen** van het indienen van de nota tot de start van het veldwerk.

Het contrast tussen de mediaan van 87 dagen en het gemiddelde van 253 illustreert de ruime spreiding van de individuele waarden. De tijd tussen de beslissing dat een opgraving aan de orde is en de effectieve start daarvan kan namelijk erg variëren, afhankelijk van de concrete situatie. Een deel van die termijn gaat naar het aanbesteden van de opgraving en de logistieke voorbereiding. Maar factoren als grondverwerving, aanbesteding van de bouwwerken, sloop, administratieve procedures en dergelijke meer spelen een veel zwaarwichtiger rol.

Het veldwerk zelf duurt 16 kalenderdagen (mediaan), ongeveer twee maanden. De spreiding is redelijk klein, maar er zijn een aantal uitzonderingen die aanzienlijk langer duren. Het gemiddelde ligt daardoor op 70 kalenderdagen. De duur van alle opgravingen is qua veldwerk afgerond op 65 dagen of minder, dus ongeveer twee maanden. De duurtijd van het veldwerk kan samenhangen met de omvang van de opgraving zelf en de aard van de opgegraven site, maar evengoed met de manier waarop die is ingepland in de bouwwerkzaamheden.

De doorlooptijd die de archeologen besteden aan de laatste deelfase, namelijk de voorbereiding van het eindverslag (eindverslag), komt op een mediaanwaarde van 509 dagen (ongeveer vijf maanden). De spreiding verloopt voornamelijk tussen zeven maanden en twee jaar. Dit tijdsverloop heeft geen impact op de bouwwerken: die starten immers al wanneer het veldwerk van de opgraving voltooid is. Bovendien is de archeoloog tijdens die periode niet continu aan de slag met het onderzoek: zo moet hij wachten op laboresultaten en werk van specialisten.

Een opgraving komt uiteraard voort uit een traject van vooronderzoek. We gingen na voor alle opgravingen met afgerond veldwerk welke methodes de archeoloog gebruikte bij het vooronderzoek dat daaraan voorafging (analyse37). Of anders gesteld: welk traject van vooronderzoek leidde tot de opgraving? In de meeste gevallen, met name 29,3%, bleek dit een combinatie van bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven te zijn. Kort daarna, met 27,3%, volgt een combinatie van bureauonderzoek en proefsleuven. Louter bureauonderzoek gaat schuil achter 23,9% van de eindverslagen en 3,4% combineerde bureauonderzoek met enkel landschappelijk bodemonderzoek. Alle andere combinaties samen staan voor 16,1%.

Voor de trajecten waar ook het eindverslag al beschikbaar is, gingen we de totale kostprijs na (LTanalyse10). Zodus: wat is de totale kostprijs van de voorbereiding, van initiële archeologienota, over eventuele nota, tot en met eindverslag? De helft van die trajecten kost minder dan 32.200 euro, en een bijkomend kwart loopt op tot maximaal 51.950 euro. Bij trajecten waar de opgraving direct volgde op een archeologienota, dus zonder voorbereiding, is de kostprijs lager. Dit zijn echter vaker kleinschalige opgravingen, bv. in archeologische zones of in de vorm van een werfbegeleiding. Het aandeel van de opgraving binnen de totaalkost van een integraal traject is meestal hoger dan 60%. Anders gezegd: de voorbereiding kost meestal minder dan 40% van de totale kostprijs.

Bijlage 1 / Indicatoren

INHOUD

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	54
MONITOR 40: AANTAL TOEVALSVONDSTEN	56
MONITOR 66: ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTEN.....	58
MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROERENDERFGOEDDIENSTEN	60
MONITOR 68: ERKENDE ONROERENDERFGOEDDEPOTS	62
EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN	64
EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN	67
EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN	69
EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN.....	71
EVARCH 10 – 11: SCHORSING VAN ERKENNINGEN	73
EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	75
EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK..	77
EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSEN	79
EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S.....	81
EVARCH 19: ARCHEOLOGIE NOTA'S OF NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE.....	84
EVARCH 21: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGIE NOTA'S EN NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE..	86
EVARCH 23: OPPERVLAKTE GGA.....	88
EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNEMER ARCHEOLOGISCH TRAJECT	90
EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT.....	92
EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM.....	95
EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN	97
EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN.....	99
EVARCH 33 -34: OPPERVLAKTE OPGEGRAVEN GEBIEDEN.....	101
EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN	103
EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN ...	105
EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN	107
EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA	109
EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING.....	111
EVARCH 51: GOEDGEKEURDE MAATREGELLEN VOORONDERZOEK	113
EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	115
EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	118
EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN	120
EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST	122
EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN	125
EVARCH 57: ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN.....	127
EVARCH 58: BEDRAG VOOR SUBSIDIERING ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN	128
EVARCH 59: ARCHEOLOGIE NOTA'S BEPERKTE SAMENSTELLING	130
EVARCH 60: REDENEN BEPERKTE SAMENSTELLING	132
EVARCH 61: VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	134
EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES	136
EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES.....	137
EVARCH 64: AANTAL PREMIES TOEGEKEND VOOR ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	139
EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	141

MONITOR 16D: BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITES

naam	definitie	periode
naam	monitor 16d	
Frequentie	Jaarlijks	
inhoud	Aantal definitieve beschermingen	
bron	Query op de beschermingsdatabank	

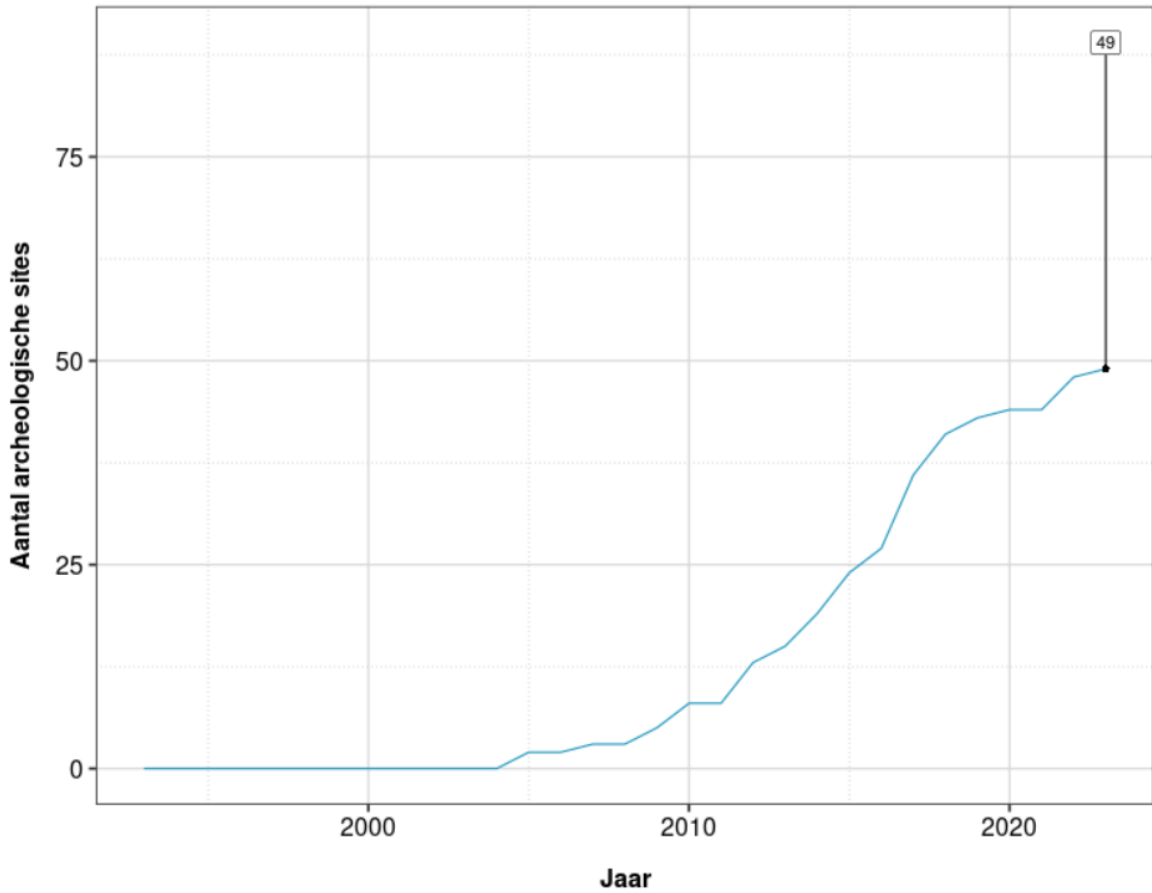
Bijlage

De beschermde archeologische site is de opvolger van wat voor 2015 werd beschermd als archeologische zone of archeologisch monument. De rechtsgevolgen van de beschermde archeologische sites zijn decretaal ook van toepassing op de vroeger beschermde archeologische zones. In het Onroerendergoeddecreet is er sprake van een wijziging in definitie in vergelijking met het Archeologiedecreet. Bij de beschermde archeologische zone in het Archeologiedecreet moest er de mogelijke aanwezigheid zijn van archeologische resten. Om een archeologische site te beschermen volgens het Onroerendergoeddecreet moet er evenwel zekerheid zijn over die aanwezigheid, bijvoorbeeld door onderzoek dat er is uitgevoerd. De archeologische zone in de vroegere betekenis is in het kader van het Onroerendergoeddecreet verworpen tot de vastgestelde inventaris van archeologische zones, met andere rechtsgevolgen. Terreinen beschermd als archeologische zone in toepassing van het Archeologiedecreet kregen bij de invoering van het Onroerendergoeddecreet automatisch het statuut beschermde archeologische site.

Op het einde van elk jaar wordt het aantal definitief beschermde archeologische sites geteld. Tegelijk tonen we de evolutie van beschermde archeologische sites doorheen de tijd.

Evolutie van definitief beschermde archeologische sites

Telting

In 2023 beschermde de minister één archeologische site definitief. Daarmee komt het totale aantal op 31 december 2023 op 49 te staan.

Het is wettelijk mogelijk om archeologische sites te beschermen sinds 1993. De eerste beschermde archeologische sites dateren van 2005. Deze sites zijn initieel beschermd als archeologische zone onder het Archeologiedecreet, maar het Onroerenderfgoeddecreet stelt deze oude beschermingen gelijk met een beschermde archeologische site. Voorbeelden hiervan zijn de archeologische sporen van de Chartreuse in Brugge en het kasteel en de dorpskern van Middelburg. Sinds 2005 is het aantal beschermde archeologische sites geleidelijk aan toegenomen. Deze toename lijkt de laatste jaren te stagneren.

MONITOR 40: AANTAL TOEVALSVONDSTEN

Indicatie	Aantal toevalsvondsten
Indicatie	monitor 40
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal toevalsvondsten
Definitie	Telling van het aantal toevalsvondsten gemeld via het meldingsformulier toevalsvondsten

Bijzorg

Soms valt het voor dat men een archeologische site of archeologische artefacten aantreft tijdens bouwwerken waarbij voorafgaand geen archeologisch onderzoek was uitgevoerd. Dat kan gebeuren wanneer een project vrijgesteld is van de opmaak van een archeologienota, of de archeologienota geen verdere maatregelen bepaalde. De vinder is dan verplicht om de vondst binnen 3 dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en ze tijdelijk ongemoeid te laten. Dit is de zogenaamde toevalsvondst. Hierbij is geen sprake van intentioneel zoeken naar archeologische artefacten (zoals bijvoorbeeld bij metaaldetectie of veldkartering het geval is).

De indicator meet het aantal toevalsvondsten waarbij aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- de vindplaats bevindt zich binnen de grenzen van het Vlaamse Gewest;
- de vondst gebeurt niet tijdens vergund archeologisch onderzoek;

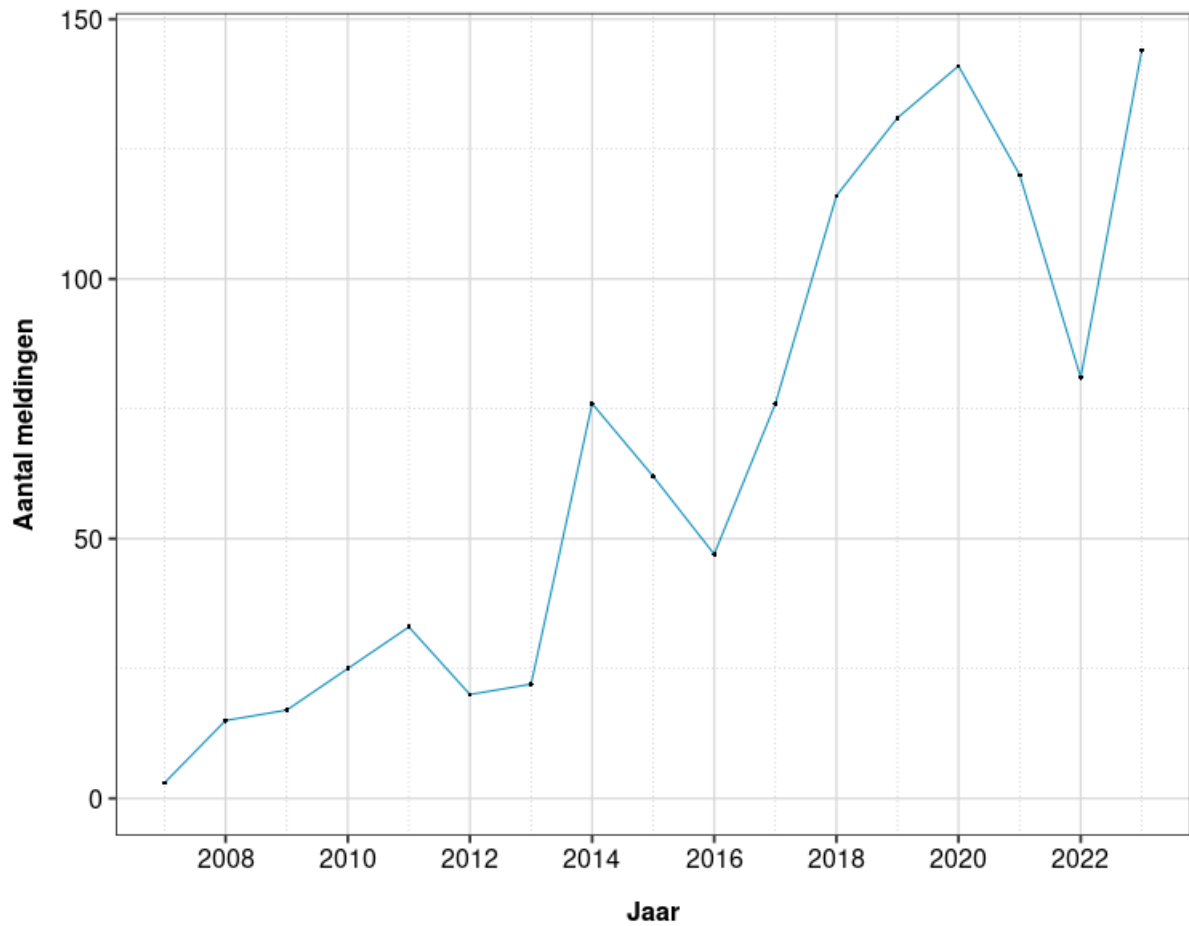
De indicator houdt ook de locatie van de toevalsvondst bij om te onderzoeken of de vondst zich situeert binnen een archeologische zone of een beschermde archeologische site of niet.

Noot: de registratie of de toevalsvondst zich binnen een archeologische zone situeert of niet gebeurt pas sinds 1 januari 2017.

Aantal meldingen van toevalsvondsten per jaar

Telting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 144 meldingen van toevalsvondsten. 13 van deze meldingen leidden tot een interventie op het terrein onder de verantwoordelijkheid van het agentschap.

MONITOR 66: ERKENDE ONROENDERFgoedGEMEENTEN

Indo	At bestiaender eedef gte
Indonen	monitor 66
Fete	Jaarlijks
ediel	Aantal erkende onroenderfgoedgemeenten
edide	Telling van erkenningen per jaar

Dj vng

Gemeenten kunnen vrijwillig een erkenning bekomen als onroenderfgoedgemeente. Erkende onroenderfgoedgemeenten kunnen aanvullend op de Vlaamse beleidsprioriteiten een eigen onroenderfgoedbeleid ontplooiën en een eigen lokale erfgoedreflex creëren. Gemeenten dienen wel te voldoen aan een aantal erkenningsvoorwaarden zoals het beschikken over een onderbouwde beleidsvisie en het innemen van een voorbeeldfunctie met betrekking tot het duurzaam behoud en beheer van het onroerend erfgoed in hun eigendom.

Als een gemeente wordt erkend als onroenderfgoedgemeente, dan neemt ze een aantal beleidsuitvoerende taken over van het agentschap Onroerend Erfgoed. Zo geven ze bepaalde toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen, en behandelen ze toelatingen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's.

De indicator meet het aantal nieuw erkende onroenderfgoedgemeenten in een bepaald jaar en de evolutie van de erkenningen doorheen de tijd.

Tabel

Code	Provincie	Jaar
WV	West-Vlaanderen	2015
AN - BGO	Antwerpen	2016
AN	Antwerpen	2016
AN	Antwerpen	2016
AN - TBND	Antwerpen	2016
LI	Limburg	2016
AN	Antwerpen	2016
AN	Antwerpen	2016
LI	Limburg	2016
AN	Antwerpen	2016
WV	West-Vlaanderen	2017
VB	Vlaams-Brabant	2017
VB	Vlaams-Brabant	2017
VB	Vlaams-Brabant	2017
AN	Antwerpen	2017
VB	Vlaams-Brabant	2017
VB	Vlaams-Brabant	2017
WV	West-Vlaanderen	2017
VB	Vlaams-Brabant	2020
WV	West-Vlaanderen	2020
VB	Vlaams-Brabant	2020
LI	Limburg	2023
WV	West-Vlaanderen	2023
OV	Oost-Vlaanderen	2023

Telting

In 2023 werden er drie nieuwe onroerenderfgoedgemeenten erkend: Gent, Brugge en Bilzen. De gemeente Brecht besloot de erkenning in te leveren. Het aantal onroerenderfgoedgemeenten stijgt hiermee naar 24.

Van deze 24 onroerenderfgoedgemeenten maken er 21 deel uit van een erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst (IOED).

Enkel de onroerenderfgoedgemeenten Koksijde, Gent en Leuven maken geen deel uit van een IOED.

MONITOR 67: ERKENDE INTERGEMEENTELIJKE ONROENDERFGOEDDIENSTEN

Indicatie	Aantal erkende intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten	Integriteit
Indicatie	monitor 67	
Frequentie	Jaarlijks	
Definitie	Aantal erkende IOED's	
Wijze	Telling van erkenningen	

Wijze

Lokale besturen kunnen gezamenlijk een intergemeentelijk samenwerkingsverband oprichten en dit laten erkennen als een intergemeentelijke onroenderfgoeddienst (IOED). Hierbij ondersteunt een IOED aangesloten gemeentebesturen zowel bij hun gemeentelijk beleid als bij het uitvoeren van andere taken die uit het Onroenderfgoeddecreet voortvloeien. Een IOED kan zelf geen bestuurlijke beslissingen nemen. Dit blijft de taak van de aangesloten gemeenten (op voorwaarde dat deze gemeenten individueel erkend zijn als onroenderfgoedgemeente) of het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een IOED bestaat uit minstens drie Vlaamse gemeenten. De aangesloten gemeenten kunnen, maar moeten niet noodzakelijk, erkend zijn als onroenderfgoedgemeente. Intergemeentelijke onroenderfgoeddiensten dienen een geïntegreerd onroenderfgoedbeleidsplan in met daarin een gemeenschappelijke visie en een plan van aanpak. Verder stimuleren ze een lokaal draagvlak voor erfgoed, ontwikkelen ze expertise over het lokaal erfgoed, ...

De indicator meet het aantal nieuw erkende IOED's in een bepaald jaar en de evolutie doorheen de tijd, aangevuld met het aantal gemeenten en onroenderfgoedgemeenten die aangesloten zijn bij een erkende IOED.

Monitor 68: Erkende onroerendergoeddepots

Inhoud	Aantal erkende onroerendergoeddepots
Inhoud	monitor 68
Frequentie	Jaarlijks
Indikator	Aantal erkenningen
Wijze	Telling van het aantal erkenningen per jaar

Bijzorg

Het Onroerendergoeddecreet introduceerde de erkenning van onroerendergoeddepots. Die moeten de optimale bewaring van archeologische ensembles helpen garanderen.

Om erkend te worden als onroerendergoeddepot dient een organisatie met rechtspersoonlijkheid een aanvraag in en moet ze aan meerdere voorwaarden voldoen. Voorbeelden daarvan zijn dat het onroerendergoeddepot publiek toegankelijk moet zijn op geregelde en welbepaalde tijdstippen en dat het oplossingen aanbiedt voor erfgoed dat door omstandigheden tijdelijk of permanent niet meer op zijn oorspronkelijke plaats kan blijven. Het depot voorziet hiervoor voldoende middelen, personeel en een degelijke infrastructuur. De infrastructuur moet in het Vlaamse Gewest liggen.

In de monitor maken we volgend onderscheid:

- Privaatrechtelijke onroerendergoeddepots, opgericht door een vzw of bedrijf;
- Publiekrechtelijke onroerendergoeddepots, opgericht door een openbaar bestuur.

Jaarlijks wordt een telling uitgevoerd van het aantal erkende onroerendergoeddepots.

Tabel

Beleidsnummer	Onroerend erfgoed	Statuut
11-01-01	Archeologisch depot Onroerend Erfgoed	Publiekrechtelijk erkend
11-01-02	Provinciaal Archeologisch depot Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
11-01-03	Tram 41	Publiekrechtelijk erkend
11-01-04	Archeodepot pam Velzeke	Publiekrechtelijk erkend
11-01-05	De Zwarte Doos	Publiekrechtelijk erkend
11-01-06	Onroerenderfgoeddepot Provinciaal Erfgoedcentrum Ename	Publiekrechtelijk erkend
11-01-07	SOLVA Archeologisch depot	Publiekrechtelijk erkend
11-01-08	Onroerenderfgoeddepot Waasland	Publiekrechtelijk erkend
11-01-09	Onroerenderfgoeddepot Vlaams-Brabant	Publiekrechtelijk erkend
11-01-10	De Pakhuizen	Publiekrechtelijk erkend
11-01-11	Onroerenderfgoeddepot Mechelen	Publiekrechtelijk erkend
11-01-12	Onroerenderfgoeddepot stad Antwerpen	Publiekrechtelijk erkend
11-01-13	Onroerenderfgoeddepot Agilas	Privaatrechtelijk erkend
11-01-14	Depot Potyze	Publiekrechtelijk erkend
11-01-15	Trezoor	Publiekrechtelijk erkend
11-01-16	GAZO	Publiekrechtelijk erkend

Telting

In 2023 erkende Vlaanderen geen nieuwe onroerenderfgoeddepots. Vlaanderen heeft momenteel 16 erkende onroerenderfgoeddepots.

Het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed is van rechtswege erkend overeenkomstig artikel 3.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet. Daarnaast zijn er 14 andere onroerenderfgoeddepots erkend met een publiekrechtelijk statuut. Er is één onroerenderfgoeddepot dat erkend is met een privaatrechtelijk statuut.

EVARCH 01 – 02: ERKENDE ARCHEOLOGEN

Indico	Maatregelen ter verbetering van de algemeenheid van de wetgeving betreffende
Indicaten	evarch 01 - evarch02
Frequentie	Jaarlijks
Bevinding	Telling van het aantal erkende archeologen
Bron	Query op databank actoren

Bijvng

Archeologische onderzoeken in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet staan onder leiding van een erkende archeoloog. De Vlaamse Regering kan een natuurlijk persoon of rechtspersoon aanduiden als erkende archeoloog wanneer hij voldoet aan enkele voorwaarden (bijvoorbeeld in het bezit zijn van een diploma archeologie, opgravingservaring hebben, beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel). Na erkenning ontvangt de archeoloog een erkenningsnummer en wordt zijn erkenning gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De erkenning als archeoloog bestaat in twee types:

- Archeoloog type 1 die alle vormen van archeologisch onderzoek kan uitvoeren;
- Archeoloog type 2 die enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kan uitvoeren.

Natuurlijk personen en rechtspersonen kunnen zich laten erkennen volgens één van deze types. Universiteiten en het agentschap Onroerend Erfgoed zijn van rechtswege erkend als archeoloog type 1 voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

De indicator telt jaarlijks op 31 december het totaal aantal erkende archeologen en het aantal nieuwe erkenningen.

Tabel

Type	Ad	Aantal
Type 1	Natuurlijk persoon	263
Type 1	Rechtspersoon	31
Type 2	Natuurlijk persoon	44
Type 2	Rechtspersoon	2

Telting

Eind 2023 waren er 340 erkende archeologen (erkenningen van rechtswege inbegrepen). Van deze 318 zijn er 263 archeologen type 1 natuurlijk persoon, 31 type 1 rechtspersoon, 44 archeologen type 2 natuurlijk persoon en twee archeologen type 2 rechtspersoon.

EVARCH 03 – 04: ERKENDE METAALDETECTORISTEN

Indicatie	Met behulp van de gegevens van de databank
Indicatie	evarch 03 - evarch04 (monitor 70)
Frequentie	Jaarlijks
Definitie	Telling van het aantal erkende metaaldetectoristen
Bron	Query op databank actoren

Bijzetting

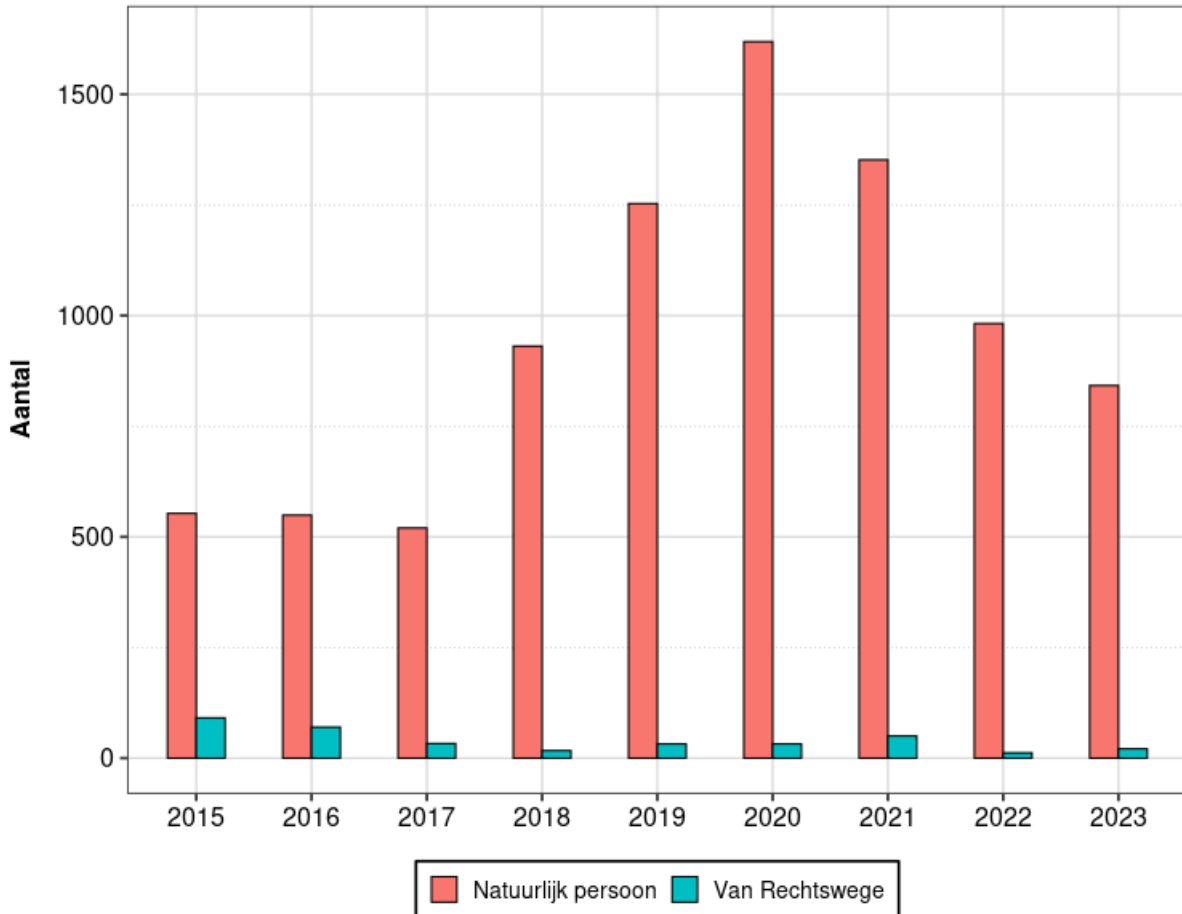
Het agentschap Onroerend Erfgoed erkent metaaldetectoristen wanneer personen een aanvraag indienen en voldoen aan de erkenningsvoorwaarden: meerderjarig zijn, vijf jaar niet schuldig bevonden zijn aan een inbreuk of misdrijf in verband met onroerend erfgoed en zich engageren om te werken volgens de voorschriften van het Onroerenderfgoeddecreet en de Code van Goede Praktijk.

Elke erkende archeoloog is van rechtswege ook erkend als metaaldetectorist. Erkende archeologen moeten geen bijkomende of afzonderlijke procedure doorlopen om ook met een metaaldetector te mogen werken.

Deze meting telt de erkenningen die het agentschap Onroerend Erfgoed uitreikt aan metaaldetectoristen. De erkende archeologen die van rechtswege ook erkend zijn als metaaldetectorist worden apart geteld. Om de cijfers van deze indicator te verkrijgen wordt op 31 december van een bepaald jaar het totaal aantal erkende metaaldetectoristen en het aantal nieuwe erkenningen geteld.

Aantal nieuw erkende metaaldetectoristen per jaar

Telting

In 2023 besliste het agentschap Onroerend Erfgoed om 895 natuurlijke personen aan te duiden als erkende metaaldetectorist. Daarnaast werden 22 erkende archeologen van rechtswege aangeduid als erkende metaaldetectorist.

In totaal zijn er op 31 december 2023 8.654 natuurlijke personen als metaaldetectoristen erkend. De 340 erkende archeologen zijn van rechtswege erkend als metaaldetectorist.

EVARCH 05: MELDINGEN DOOR METAALDETECTORISTEN

Indicatie	Het Onroerend Erfgoed
Indicatie	evarch 05
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal meldingen
Indicatie	Query databank vondstmeldingen

Bijvang

Het Onroerenderfgoeddecreet creëert een wettelijk kader voor vrijetijdsmetaaldetectie. Een erkende metaaldetectorist kan met een metaaldetector archeologische artefacten of archeologische sites opsporen en verzamelen. Wanneer hij een vondst opspoorde moet hij die melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen die erkende metaaldetectoristen doen bij het agentschap Onroerend Erfgoed met behulp van een specifiek meldingsformulier. Erkende archeologen rapporteren op een andere manier over hun detectievondsten (ze doen dit via de rapportering over hun onderzoek, zoals een archeologienota of eindverslag), en maken geen deel uit van de telling van deze indicator, net als de meldingen van een toevalsvondst. De startdatum van de meting is 1 april 2016.

Tabel

Ja	Aantal meldingen
2020	511
2021	1.387
2022	1.134
2023	1.319
2024	1.659
2025	1.557
2026	941
2027	1.188

Tabel 1

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 1.188 meldingen van metaaldetectievondsten door erkende metaaldetectoristen.

EVARCH 08 – 09: EVALUATIE ERKENNINGEN

Indicatie	Erkenning van de aard van de vindplaats op basis van de aard van de vindplaats
Periode	evarch 08 - evarch 09
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal evaluaties
Indicatie	Telling

Bijzorg

Een erkende archeoloog of metaaldetectorist dient zich te houden aan bepaalde erkenningsvoorwaarden om zijn activiteiten te kunnen blijven uitoefenen. Het agentschap Onroerend Erfgoed kan op eigen initiatief, op verzoek van de minister of van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE), voor elke erkende metaaldetectorist of erkende archeoloog een evaluatie van de erkenning uitvoeren. Op basis van deze evaluatie kan het agentschap overgaan tot een schorsing van de aanduiding, en dit voor een periode van maximaal 120 dagen. Na de schorsing kan de beslissing volgen om de erkenning in te trekken.

Het agentschap kan een metaaldetectorist of archeoloog schorsen als hij:

- het Onroerenderfgoeddecreet, Onroerenderfgoedbesluit of de code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren niet naleeft;
- niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden;
- de voorwaarden voor de opvolging van de aanduiding niet naleeft.

Voor een erkende archeoloog gelden nog twee bijkomende redenen om zijn aanduiding tot erkenning te schorsen. Als hij:

- onvoldoende toezicht houdt op het archeologisch onderzoek;
- bij een vonnis of arrest veroordeeld is voor een misdrijf dat door de aard ervan zijn beroepsethiek als erkende archeoloog aantast.

De indicator meet het aantal ingezette evaluaties van erkenningen als archeoloog of metaaldetectorist en het aantal van deze evaluaties dat tot een schorsing van de erkenning heeft geleid.

Tabel

Elking	Obj	Aantal in 2020	Aantal in 2021	Aantal in 2022	Aantal in 2023
Abtype1	Schorsing	0	0	0	0
Abtype1	Geen schorsing	0	2	0	0
Abtype2	Schorsing	0	0	0	0
Abtype2	Geen schorsing	0	0	0	0
Abtype3	Schorsing	4	0	5	0
Abtype3	Geen schorsing	0	1	0	0

Texting

Het agentschap startte in 2023 geen evaluaties op.

Tabel

Erving	Beig	Atb in 0 0	Atb in 0 1	Atb in 0 2	Atb in 0
Abbye	Intrekking	0	0	0	0
Abbye	Geen intrekking	0	2	0	0
Abbye	Intrekking	0	0	0	0
Abbye	Geen intrekking	0	0	0	0
Abbye	Intrekking	2	0	0	0
Abbye	Geen intrekking	2	1	0	0

Telting

In 2023 trok het agentschap geen enkele erkenning van een metaaldetectorist of archeoloog in.

EVARCH 12: TOEVALSVONDSTEN DIE LEIDEN TOT ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicatie	Wat is de kans dat er een archeologische opgraving volgt?
Indicatie	evarch 12
Frequentie	Jaarlijks
Definitie	Aantal toevalsvondsten waaruit een opgraving volgde
Bron	Query op het archeologieportaal

Bijvng

Het agentschap Onroerend Erfgoed voert na een melding van een toevalsvondst een evaluatie uit. Daarin gaat het agentschap na wat er met de toevalsvondst moet gebeuren. Na deze evaluatie kan de beslissing volgen om geen gevolg te geven aan de toevalsvondst, wanneer deze weinig of geen archeologische waarde bevat, of kan Onroerend Erfgoed overgaan tot een archeologische opgraving.

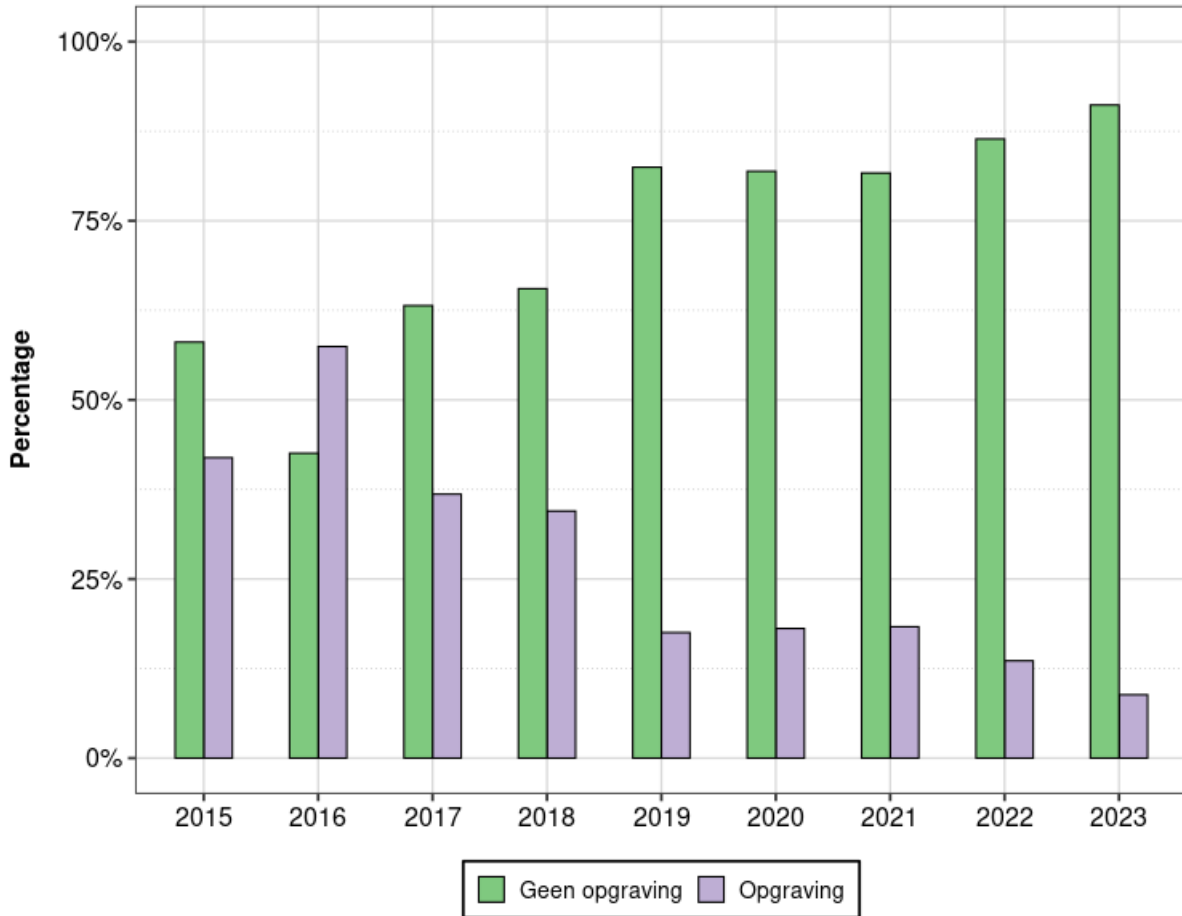
De vinder van een toevalsvondst moet die binnen drie dagen melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Tot tien dagen na de melding van de toevalsvondst zijn de zakelijkrechthouder, gebruiker en vinder van de toevalsvondst verplicht:

- ze in onveranderde toestand te bewaren;
- ze tegen beschadiging of vernieling te beschermen;
- ze toegankelijk te maken voor archeologisch onderzoek door het agentschap.

De indicator telt het aantal toevalsvondsten waarbij het agentschap na evaluatie besluit dat er een relevante archeologische site aanwezig is en overgaat tot een archeologische opgraving.

Percentage toevalsvondsten dat leidt tot archeologisch onderzoek

Telting

Het agentschap Onroerend Erfgoed verrichtte in 2023 13 interventies op het terrein voor het onderzoeken van toevalsvondsten.

EVARCH 13: TERMIJN TUSSEN DE MELDING VAN TOEVALSVONDSTEN EN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Indicatie	Beijntschied van de archeologische waarde
Indicatie	evarch 13
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal toevalsvondsten
Indicatie	Telling per toevalsvondst van het aantal dagen tussen de melding en de terreinevaluatie

Bijzetting

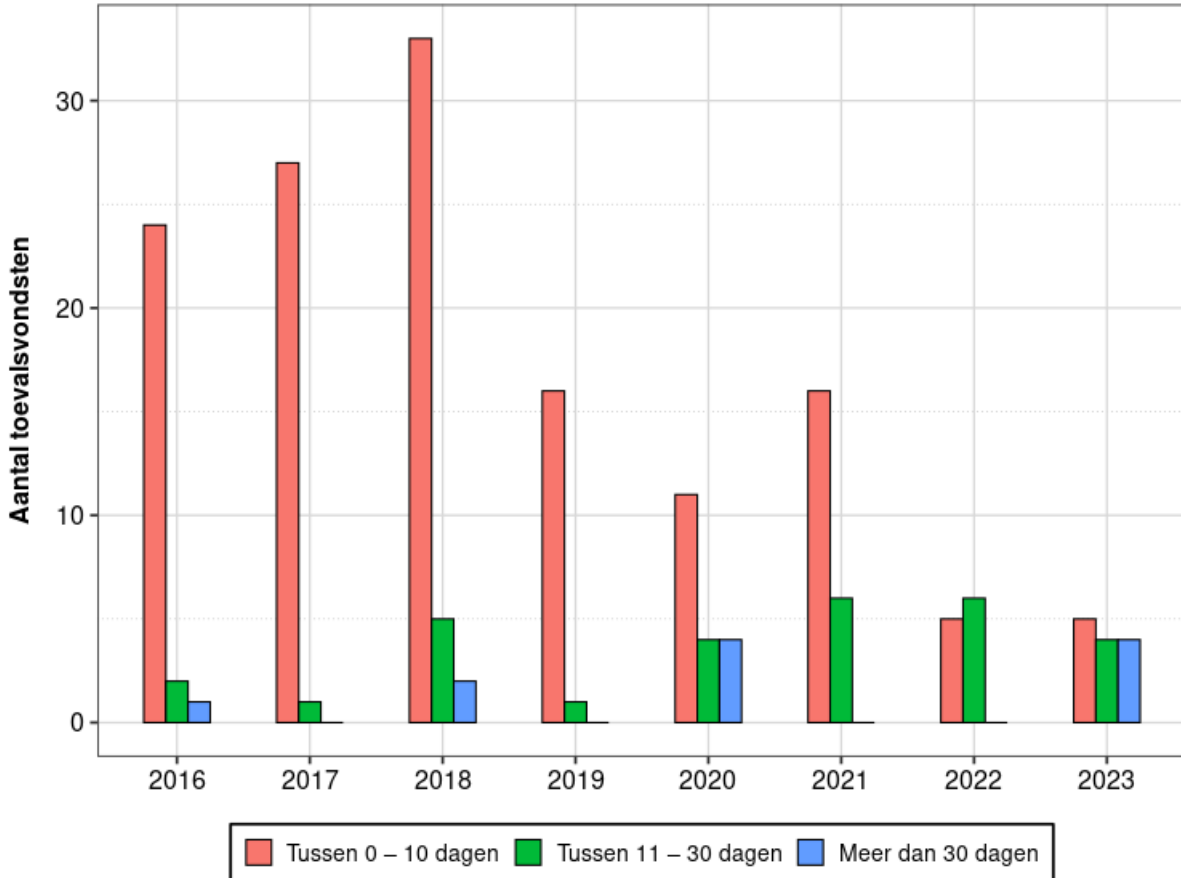
Gedurende tien dagen na de melding van een toevalsvondst kan het agentschap de nodige vaststellingen doen of laten doen om de archeologische waarde van de toevalsvondst te bepalen. Wanneer de toevalsvondst geen archeologische waarde blijkt te hebben, kan snel worden beslist om het onderzoek te beëindigen. Wanneer er wel archeologische waarde aanwezig is en er een archeologische opgraving moet volgen, kan de termijn langer zijn.

De indicator telt de termijn tussen de melding van de toevalsvondst (het moment dat het agentschap Onroerend Erfgoed officieel op de hoogte wordt gesteld) en het beëindigen van het onderzoek door het agentschap.

De termijnen worden verdeeld in 3 categorieën: minder dan tien dagen, tussen de tien en de 30 dagen en meer dan 30 dagen. De grens van 30 dagen volgt uit het recht op schadevergoeding indien het onderzoek die termijn overschrijdt.

Aantal archeologische onderzoeken n.a.v. een toevalsvondst naargelang de termijn waarin ze werden uitgevoerd

Beoordeling

In 2023 rondde het agentschap 5 van de 13 van de terreininterventies met archeologisch onderzoek af binnen de 10 dagen na de melding van de toevalsvondst. Er waren 4 onderzoeken die tussen de 10 en 30 dagen in beslag namen en 4 onderzoeken die meer dan 30 dagen in beslag namen. Dit waren telkens dossiers waar in afspraak met de zakelijkrechthouder een aan de werken aangepaste timing werd gehanteerd.

EVARCH 16: VOORNEMEN OM EEN ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE BUITEN VLAANDEREN TE VERPLAATSEN

Indicatie	Wat wordt gemeten of waargenomen?
Indicatie	evarch 16
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal archeologische ensembles
Indicatie	Telling van het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed

Bijzorg

De zakelijkrechthouder die het voornemen heeft om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te verplaatsen moet dit voornemen 30 dagen voorafgaand aan de wijziging melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

De indicator telt het aantal meldingen bij het agentschap Onroerend Erfgoed van eigenaars of zakelijkrechthouders die het voornemen hebben om een archeologisch artefact of archeologisch ensemble buiten de grenzen van het Vlaamse Gewest te verplaatsen.

Noot: De meldingsplicht voor het voornemen om een archeologisch artefact of een archeologisch ensemble buiten het Vlaamse Gewest te brengen geldt niet voor artefacten of ensembles ontstaan vóór 1 januari 2016. Deze ensembles zijn vrijgesteld van deze verplichting omdat het Archeologiedecreet van 1993 geen meldingsplicht voorzag.

Tabel

Ja	Aantal meldingen
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0
2024	0
2025	0
2026	0
2027	0
2028	0

Tekst

Het agentschap Onroerend Erfgoed ontving geen meldingen van het voornemen om een archeologisch ensemble buiten Vlaanderen te brengen.

EVARCH 17: GEMELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

Indica	Het aantal gemelde archeologienota's en nota's, verdeeld volgens het at b en kephie at b z o de kephie at b en voor de at b i z y g d e e n
Indicatie	evarch 17
Frequentie	Jaarlijks
Deel	Aantal archeologienota's en nota's
Bron	Query archeologieportaal

Bijvng

De indicator telt het aantal ingediende archeologienota's en nota's per jaar.

Hij maakt enerzijds een onderverdeling naar de instantie die de archeologienota of de nota behandelt:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed
- Een erkende Onroerenderfgoedgemeente, wanneer de percelen waarop de archeologienota of nota betrekking heeft volledig liggen op het grondgebied van deze gemeente

Een tweede onderscheid wordt gemaakt naar beslissing:

- Aktename;
- Geen aktename;
- Aktename met voorwaarden;
- Stilzwijgende aktename.

Tabella

Ja	Notype	Totaal aantal geadresseerden
2022	Archeologienota	3.124
2022	Nota	229
2023	Archeologienota	2.080
2023	Nota	612
2024	Archeologienota	2.202
2024	Nota	726
2025	Archeologienota	2.244
2025	Nota	869
2026	Archeologienota	2.453
2026	Nota	941
2027	Archeologienota	2.335
2027	Nota	798
2028	Archeologienota	2.382
2028	Nota	822

Tabelling

In 2023 meldden erkende archeologen in totaal 2.686 archeologienota's. Dit is een stijging van 58 tegenover 2022 met 2.628 meldingen. Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten namen akte van 2.382 van deze archeologienota's, of 88,7%. De aanvaardingsgraad ligt daarmee iets lager dan in 2022 toen deze 88,9% betrof.

In 2023 steeg ook het aantal gemelde nota's naar 901, ten opzichte van de 853 meldingen van nota's in 2022. Bij 822 nota's volgde er een aktename (91,2%). Dit is iets lager dan in 2022 toen er in 93,6% van de nota's een aktename volgde.

EVARCH 19: ARCHEOLOGIENOTA'S OF NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE

Indic	Aantal archeologienota's en nota's met aktename, verdeeld volgens het at binnen archeologische zones
Indicatie	evarch 19
Frequentie	Jaarlijks
Definitie	Aantal archeologienota's en nota's met aktename
Methodiek	Telling met behulp van het archeologieportaal

Bijzorg

De indicator geeft het aantal archeologienota's en nota's met aktename weer, met onderscheid naar de geografische ligging van de percelen waarover ze handelen. Voor percelen in vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische sites hanteert het Onroerendergoeddecreet strengere criteria dan voor percelen die buiten deze gebieden vallen. Bij archeologische zones bestaan er aanwijzingen dat er archeologisch erfgoed aanwezig is en dat dit voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben. Bij een bescherming als archeologische site is dit met zekerheid zo.

De meting baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename zoals de erkende archeoloog die invoert in het Archeologieportaal. In een GIS-omgeving wordt onderzocht welke van deze gebieden overlappen met afbakening van beschermde archeologische sites en vastgestelde archeologische zones. Op basis van de (gedeeltelijke of gehele) overlap – of het ontbreken daarvan – tussen de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename met de beschermde archeologische sites of vastgestelde archeologische zones, worden aantallen gegenereerd. Elke (archeologie)nota komt slechts éénmaal voor in de telling en krijgt steeds een toewijzing aan de categorie met de laagste oppervlaktecriteria uit de artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet. Die bepalen of het bekomen van een archeologienota verplicht is of niet.

De indicator telt:

- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen in een beschermde archeologische site;
- Het totaal aantal archeologienota's en nota's met aktename waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

EVARCH 21: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S BINNEN EEN ARCHEOLOGISCHE ZONE OF SITE

Indic	De totale oppervlakte van de binnen archeologienota's en nota's
Indicatie	evarch 21
Frequentie	Jaarlijks
Eenheid	Oppervlakte in hectare
Berekening	GIS berekening van onderzochte gebieden

Bijzorg

De indicator meet de oppervlakte van de archeologienota's en nota's met aktename, met onderscheid naar de geografische ligging van de percelen waarover ze handelen. Voor percelen in vastgestelde archeologische zones of beschermde archeologische sites hanteert het Onroerendgoeddecreet strengere criteria dan voor percelen die buiten deze gebieden vallen. Bij archeologische zones bestaan er aanwijzingen dat er archeologisch erfgoed aanwezig is en dat dit voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben. Bij een bescherming als archeologische site is dit met zekerheid zo.

De meting gaat voort op de intekeningen van de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename zoals de erkende archeoloog die invoert in het Archeologieportaal. In een GIS-omgeving wordt onderzocht welke van deze gebieden overlappen met afbakening van beschermde archeologische sites en vastgestelde archeologische zones. Op basis van de (gedeeltelijke of gehele) overlap – of het ontbreken daarvan – tussen de projectgebieden van de (archeologie)nota's met aktename met de beschermde archeologische sites of vastgestelde archeologische zones, worden aantallen gegenereerd. Elke (archeologie)nota komt slechts éénmaal voor in de telling en krijgt steeds een toewijzing aan de categorie met de laagste oppervlaktecriteria uit de artikels 5.4.1 en 5.4.2 van het Onroerendgoeddecreet van 12 juli 2013. Die bepalen of het bekomen van een archeologienota verplicht is of niet.

De indicator berekent:

- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een archeologische zone opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen in een beschermde archeologische site;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een vastgestelde archeologische zone maar buiten een beschermde archeologische site;
- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen geheel of gedeeltelijk liggen binnen een beschermde archeologische site maar buiten een vastgestelde archeologische zone;

- De totale oppervlakte van archeologienota's en nota's waarvan de percelen volledig liggen buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Tabel

Archeologienota				B	B	B	B	B	B
Binnen	Buiten	Volledig	Wettelijk	155,7 ha	72,7 ha	65,1 ha	126,13 ha	173,65 ha	88,77 ha
Binnen	Buiten	Volledig	Wettelijk	9,9 ha	8,1 ha	9,1 ha	10,53 ha	5,19 ha	1,87 ha
Totaal archeologienota				6.788,2 ha	7.268,6 ha	6.547,4 ha	7.623,62 ha	8.054,11 ha	8.553,82 ha
Nota				B	B	B	B	B	B
Binnen	Buiten	Volledig	Wettelijk	29,3 ha	6,2 ha	7,6 ha	55,49 ha	34,28 ha	4,37 ha
Binnen	Buiten	Volledig	Wettelijk	1,5 ha	0,9 ha	0,1 ha	0,23 ha	1 ha	0,36 ha
Totaal nota				1.077,2 ha	1.210,4 ha	1.338,3 ha	1.800,09 ha	1.074,98 ha	1.436,58 ha

Tabeling

Van de archeologienota's met aktenaam uit 2023 lag ca. 1,87 hectare in een beschermde archeologische site. Ongeveer 88,77 hectare situeerde zich binnen een vastgestelde archeologische zone, maar buiten een beschermde archeologische site. De rest van het oppervlak dat onderwerp uitmaakte van een archeologienota, goed voor ca. 8.553,82 hectare, bevond zich buiten een vastgestelde archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site.

Voor de oppervlakte van de in de archeologienota's met aktenaam onderzochte gebieden is relevant. De oppervlakte van de in nota's onderzochte gebieden is immers een herneming van gebieden die reeds het onderwerp uitmaakten van een archeologisch vooronderzoek waarover de rapportering al gebeurde in de vorm van een archeologienota. Deze oppervlakte staat niet gelijk aan het aantal hectaren waarvoor het vooronderzoek volledig werd afgerond, gelet op de optie tot uitgesteld vooronderzoek. Het zegt wel iets over het aantal hectaren projectgebied waarvoor minstens een bureauonderzoek gebeurde in functie van de opmaak van een archeologienota en het aantal hectaren grondgebied waarvoor een verplicht archeologisch traject opstartte.

Bij de nota's bedraagt de oppervlakte van de onderzochte gebieden binnen een beschermde archeologische site 0,36 hectare. Binnen vastgestelde archeologische zones is dat 4,37 hectare. De andere projectgebieden, die volledig buiten een archeologische zone en buiten een beschermde archeologische site liggen, zijn goed voor ca. 1.436,58 hectare.

Tabel

Jaar	Totale oppervlakte
2021	24.055 ha
2022	27.669 ha
2023	28.730 ha
2024	30.020 ha
2025	30.831,5 ha
2026	31.567 ha
2027	33.154 ha
2028	34.285 ha

Telting

De GGA-kaart telde eind 2023 een oppervlakte van 34.285 hectare. Dit is een toename van 815 hectare tegenover 2022 en ongeveer 2,51% van het oppervlak van Vlaanderen.

In 2023 stelde het agentschap éénmaal een kaart vast met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

De nieuwe gebieden kwamen tot stand op basis van verschillende archeologische gegevensbronnen zoals archeologienota's, nota's en eindverslagen, rapporten opgeleverd in het kader van het vroegere Archeologiedecreet of gegevens aangeleverd door lokale overheden en erfgoeddiensten.

De zones van de GGA-kaart kunnen met elkaar overlappen. Hierdoor is de som van de oppervlaktes van alle afzonderlijke zones groter dan de totaalsom van het geheel van de GGA-kaart.

EVARCH 25: STATUUT INITIATIEFNER ARCHEOLOGISCH TRAJE

Indic	Statuut initiatiefnemer vergunning ingreep de bodem archeologisch traject, verdeeld vbs private overheden
Indicatie	evarch 25
Frequentie	Jaarlijks
Definitie	Aantal vergunningsplichtige ingrepen, verdeeld naar initiatiefnemer
Bronnen	Query Archeologieportaal

Definitie

In een archeologienota of nota vermeldt de archeoloog de hoedanigheid van de initiatiefnemer van de vergunningsplichtige ingreep, in casu de hoedanigheid van de aanvrager van de omgevingsvergunning.

De indicator geeft de hoedanigheid van de initiatiefnemers van archeologienota's weer van omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen met ingreep in de bodem waar een archeologisch traject aan verbonden is.

De initiatiefnemers worden onderverdeeld in verschillende statuten: namelijk private initiatiefnemers en overheidsinstellingen (lokale besturen, provinciale overheden of de Vlaamse overheid).

Tabel

Initiatiefnemer	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Private initiatiefnemer	2.444	1.697	1.902	1.887	2.046	1.922	1.942
Overheid	451	199	144	182	228	241	255
Provincie	74	52	41	47	39	36	52
Vlaamse	155	132	115	128	140	133	129
Federale	0	0	0	0	0	0	4

Tabel 1

Van de 2.382 archeologienota's met aktenamen uit 2023 hadden er 1.942 (81,5%) een private ondernemer als initiatiefnemer. Dit is een zeer lichte daling in vergelijking met 2022 (82,3%). Bij de overige 18,5% (440 archeologienota's) was dat een overheidsinstelling. Het aandeel archeologienota's opgesteld in opdracht van gemeentebesturen, provinciebesturen, de Vlaamse overheid en de federale overheid bedraagt respectievelijk 10,7%, 2,2%, 5,4% en 0,2%. In 2022 was dat respectievelijk 10,3%, 1,5%, 5,7% en 0%.

EVARCH 26: REDENEN VOOR UITGESTELD TRAJECT

Indo	Het aantal, in het programma van maatregelen van archeologienota's in een opge uitgede abbe voorzijdevedvbgseavate
Indonen	evarch 26
Fete	Jaarlijks
Behd	Aantal redenen voor uitgesteld vooronderzoek opgenomen in archeologienota's
Behde	Query Archeologieportaal

Bijvng

In bepaalde gevallen is het niet mogelijk het archeologisch vooronderzoek volledig uit te voeren voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. De initiatiefnemer kan dan opteren om een deel van het traject in een latere fase te doen.

De archeoloog vermeldt in de archeologienota duidelijk waarom er wordt gekozen voor een uitgesteld vooronderzoek. Dit kan om vier redenen:

- Fysiek onmogelijk
- Juridisch onwenselijk
- Economisch onwenselijk
- Maatschappelijk onwenselijk

De indicator meet het aantal archeologienota's met aktenaam dat in het programma van maatregelen een uitgesteld traject voorstelt, inclusief de reden om te kiezen voor dit traject.

Noot: Deze indicator telt niet de effectief uitgevoerde archeologische onderzoeken binnen het uitgestelde traject. De rapportering van de uitvoering van het archeologisch onderzoek binnen het uitgesteld traject is de nota. Deze vallen onder een andere indicator.

Tab

Soort	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Uitgesteld	801	589	639	677	685	724	700
Overig	244	245	252	207	339	226	219
Totaal	268	304	409	439	378	391	461
Uitgesteld	57	37	18	20	35	33	33
Overig	0	0	0	0	0	0	8

Tab

Soort	Totaal aantal archeologienota's met maatregel
Uitgesteld	399
Overig	1.370
Totaal	1.177
Uitgesteld	1.318
Overig	1.343
Totaal	1.437
Uitgesteld	1.374
Overig	1.410

Telting

In het Archeologieportaal zijn er 1.410 archeologienota's met aktenamen (59,2%) geregistreerd met in het programma van maatregelen een uitgesteld archeologisch vooronderzoek. Het relatieve aandeel van archeologienota's met een uitgesteld archeologisch vooronderzoek blijft hiermee gelijk aan vorig jaar (2022: 58,8%).

De onmogelijkheid om het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning komt in 49,3% van de gevallen voor als motivatie om te kiezen voor het uitgesteld traject. Voorbeelden hiervan zijn het nog niet verkregen hebben van een kapvergunning of sloopvergunning, de percelen nog niet in eigendom hebben en geen toestemming hebben van de huidige eigenaar om het

vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Ook het gegeven dat het perceel nog beplant is met gewassen die geoogst moeten worden valt hieronder.

Economische onwenselijkheid figureert als tweede meest aangeduide reden voor een uitgesteld traject, met een aandeel van 32,4%. Initiatiefnemers wensen vaak eerst zekerheid te verkrijgen over hun vergunning, vooraleer ze overgaan tot het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Niet alle initiatiefnemers zijn zich echter bewust van de mogelijke consequenties van de keuze voor het uitgestelde traject. Dit traject brengt immers vaak meer onzekerheid met zich mee voor wat betreft de timing voor uitvoering van de vergunde werken.

In vele gevallen is de praktische onmogelijkheid om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren vóór het aanvragen of verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning dus ook een juridische onmogelijkheid. Vandaar dat deze reden de derde meest aangeduide is met 15,4%. Maatschappelijke onwenselijkheid haalt men tot slot in 2,3% (van de gevallen aan als reden voor het uitgestelde traject).

EVARCH 27 – 28 – 29: TOELATINGEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicator	Definitie
Periode	evarch 27 - evarch 28 - evarch 29
Frequentie	Jaarlijks
Bron	Aantal aanvragen
Verzamelmethode	Query op het archeologieportaal

Definitie

De indicator meet per jaar het aantal toelatingen voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator splitst de toelatingen enerzijds op naar behandelaar van de aanvraag:

- Het agentschap Onroerend Erfgoed (als het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem betrekking heeft op percelen die buiten het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente liggen, of als het project betrekking heeft op percelen die deels binnen en deels buiten een erkende onroerenderfgoedgemeente vallen);
- Een erkende onroerenderfgoedgemeente

Anderzijds gebeurt een opdeling naargelang de beslissing over de toelating:

- Goedkeuring
- Weigering
- Koppelen van voorwaarden
- Stilzwijgende goedkeuring

Tabel

Stap Oreed Efg	1	2	3	4	5	6	7	8
Goedkeuring (aanvaarding)	90	201	65	55	54	45	41	24
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	17	17	5	5	7	10	4	10
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	1	2	1	0	0	2	4
Weigering	36	37	22	27	9	7	3	9
Eerder eerder afgete								
Goedkeuring (aanvaarding)	0	5	4	2	1	6	4	3
Goedkeuring (aanvaarding) met voorwaarden	0	0	0	0	0	0	0	0
Stilzwijgende goedkeuring (aanvaarding)	0	2	1	1	1	1	1	2
Weigering	0	0	1	0	0	0	0	1

Telting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 47 toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Het keurde 38 van deze aanvragen goed (waarvan tien met voorwaarden). Negen toelatingsaanvragen kregen een weigering.

Daarnaast beoordeelden de erkende onroerenderfgoedgemeenten soeverein de toelatingsaanvragen voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem binnen hun gemeentegrenzen. De onroerenderfgoedgemeenten ontvingen zes aanvragen van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem. Vijf van deze aanvragen werden goedgekeurd.

Het totale aantal aanvragen voor een vooronderzoek met ingreep in de bodem daalt verder. In 2022 daalde dit naar 55 toelatingsaanvragen waarvan er drie geweigerd werden. In 2023 daalde het aantal toelatingsaanvragen naar 53 waarvan er tien geweigerd werden. Dit komt neer op 43 verleende toelatingen in 2023, tegenover de 50 verleende toelatingen in 2022.

EVARCH 30 – 31 – 39: BEROEPEN

Indicatie	Met alle beroepingen te maken met het eerbewaren van de archeologische erfgoedwaarden
Indicatie	evarch 30 - evarch 31 - evarch 39
Frequentie	Jaarlijks
Deel	Aantal beroepen
Wijze	Telling met behulp van het archeologieportaal

Drijving

De indicator meet per jaar het aantal ingestelde beroepen. Het Onroerenderfgoeddecreet heeft vier beroepsprocedures voorzien die men kan inzetten tegen verschillende administratieve beslissingen van het agentschap Onroerend Erfgoed of, indien van toepassing, een erkende onroerenderfgoedgemeente over uiteenlopende aspecten van een archeologisch traject. Men kan beroep indienen tegen:

- De weigering van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktenaam van een archeologienota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de aktenaam van een nota of het koppelen van voorwaarden daaraan;
- De weigering van de toelating voor een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen of het koppelen van voorwaarden daaraan.

Tabel

Bepaling	1	2	3	4	5	6	7	8
Geen beroep tegen voedsel	0	0	0	0	0	0	0	0
Geen beroep tegen vergoeding	0	0	0	0	0	0	0	0
Keuze van voedsel aan beroep	0	0	0	0	0	0	0	0
Keuze van voedsel aan beroep	0	0	0	0	0	0	0	0
Beroep tegen	0	0	0	0	1	2	0	0
Keuze van voedsel aan beroep	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal beroep tegen	1	1	1	1	2	4	1	2

Telting

In 2023 werden twee beroepen ingesteld tegen de beslissing om geen akte te nemen van een (archeologie)nota. Eén van deze beroepen werd ingewilligd.

EVARCH 32: ARCHEOLOGIERAPPORTEN

Indicatie	Aantal ingediende archeologierapporten
Indicatie	evarch 32
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal archeologierapporten
Indicatie	Telling van ingediende archeologierapporten

Bijzetting

Een erkende archeoloog maakt een archeologierapport op na het afronden van:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige ingreep in de bodem
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn als een opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

De erkende archeoloog bezorgt het archeologierapport binnen de twee maanden na het beëindigen van het onderzoek of de opgraving aan het agentschap. In dit rapport beschrijft de archeoloog bondig de uitgevoerde werken en de eerste resultaten ervan. Hij beschrijft ook de verdere aanpak van wat er nog moet gebeuren en een voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble.

De indicator telt per jaar het aantal ingediende archeologierapporten. Erkende archeologen hebben twee maanden de tijd na het beëindigen van het veldwerk van de opgraving om een archeologierapport in te dienen. Daarom zal het aantal ingediende archeologierapporten per jaar niet overeenkomen met het aantal vooronderzoeken of opgravingen waarvoor veldwerk gebeurde of voltooid raakte in datzelfde jaar.

De indicator maakt een onderscheid binnen archeologierapporten naargelang de aanleiding van het archeologisch onderzoek.

Tabel

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Aanvraag vergoeding	0	25	122	201	214	201	163	178
Over de toelating	1	28	51	59	65	73	39	80
Totaal	1	53	173	260	279	274	202	258

Toelating

In 2023 dienden erkende archeologen in totaal 5802 archeologierapporten in. Dit is een stijging van 56 tegenover 2022.

178 van de 258 archeologierapporten volgden uit omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen of een verkaveling waarbij een archeologienota of een nota met aktenaam een archeologische opgraving verplichtte.

80 archeologierapporten kaderden in een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (inclusief toevalsvondsten).

EVARCH 33 -34: OPPERVLAKTE OPGEGRAVEN GEBIEDEN

Indo	Oppervlakte opgegraven gebieden
Indo	evarch 33 - evarch 34
Fete	Jaarlijks
Indo	Oppervlakte in hectare
Indo	Berekening met behulp van GIS

Bijvng

Een erkende archeoloog maakt een archeologierapport op na het afronden van:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige ingreep in de bodem
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn als een opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

De erkende archeoloog bezorgt het archeologierapport binnen de twee maanden na het beëindigen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem of de opgraving. In het archeologierapport vermeldt de archeoloog de locatie en omvang van de gebieden waar er daadwerkelijk een ingreep in de bodem heeft plaatsgevonden en die effectief werden opgegraven.

De indicator meet de totale oppervlakte van de gebieden vermeld in de archeologierapporten die in een bepaald jaar zijn ingediend waar een erkende archeoloog effectief een bodemingreep of opgraving uitvoerde. De indicator maakt daarbij een onderscheid naargelang de aanleiding van het archeologisch onderzoek.

Tabel

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Opvang vergoeding	19,9 ha	111,8 ha	326,0 ha	238,9 ha	126,10 ha	149,66 ha	99,5 ha
Over de toelating	160,5 ha	30,2 ha	126,2 ha	59,1 ha	71,62 ha	22,62 ha	36,11 ha
Totaal	180,4 ha	142,0 ha	452,2 ha	297,9 ha	197,72 ha	172,28 ha	136,61 ha

Telting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed archeologierapporten voor 36,11 hectare areaal dat erkende archeologen blootlegden bij vooronderzoek met ingreep in de bodem en opgravingen vanuit wetenschappelijke vraagstelling.

Ongeveer 99,55 hectare kaderde in een verplicht uit te voeren opgraving naar aanleiding van maatregelen in een archeologienota of nota. Dit is 72,8% van het totaal.

EVARCH 35 – 36: EINDVERSLAGEN

Indicatie	Aantal ingediende eindverslagen
Indicatie	evarch 35 - evarch 36
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal eindverslagen
Indicatie	Telling van ingediende eindverslagen

Bijzetting

De laatste stap bij een archeologische opgraving en bij vooronderzoek met ingreep in de bodem vanuit wetenschappelijke vraagstellingen is het opleveren van een eindverslag. De erkende archeoloog dient dit document in bij het agentschap ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving.

Het eindverslag bouwt voort op het eerder ingediende archeologierapport. Alleen bevat het nu de definitieve en verder uitgewerkte resultaten van het onderzoek. Het is het definitieve eindpunt van een archeologische opgraving met verwerking van de vondsten en het neerschrijven van de wetenschappelijke kenniswinst die de opgraving heeft opgeleverd.

De erkende archeoloog publiceert het eindverslag en bezorgt het digitaal aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap stelt de eindverslagen digitaal publiek beschikbaar.

De indicator telt per jaar het aantal eindverslagen ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Hij maakt een onderscheid tussen eindverslagen opgemaakt na:

- Een archeologische opgraving na een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Dit kan zowel een archeologisch vooronderzoek zijn als een opgraving. Ook archeologische onderzoeken na een toevalsvondst vallen hieronder.

Naast het type van archeologisch onderzoek meet de indicator ook de termijn waarin de eindverslagen werden ingediend. Daarbij wordt van het jaarlijkse aantal ingediende eindverslagen onderzocht welke hiervan tijdig werden ingediend en welke de termijn van twee jaar na afronden van de archeologische opgraving overschreden.

Tabel

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Opvang veringelistingen	0	1	16	86	146	182	171	205
Over de toepassing van de wet	2	9	12	26	43	41	57	103
Totaal	2	10	28	112	189	237	228	308

Telting

In 2023 maakte het agentschap Onroerend Erfgoed 308 eindverslagen van archeologisch onderzoek openbaar. Dit is een stijging van 80 ten opzichte van 2022

We tellen 205 eindverslagen in 2023 van volledig afgeronde opgravingen die volgen uit een verplicht opgemaakte archeologienota of nota. Dat is een stijging van 34 eindverslagen tegenover vorig jaar.

Voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen (vooronderzoek en opgraving) dienden erkende archeologen in 2023 alles bij elkaar 59 eindverslagen in.

Het agentschap Onroerend Erfgoed voltooide 44 eindverslagen naar aanleiding van een onderzochte toevalsvondst.

194 eindverslagen zijn ingediend in 2023 na het beëindigen van een opgraving in 2021, in 2022 of in 2023. Bij 114 eindverslagen situeerde de einddatum van de opgraving zich voor 1 januari 2021.

EVARCH 37 – 38: TOELATINGEN ONDERZOEK MET HET OOG OP WETENSCHAPPELIJKE VRAAGSTELLINGEN

inhoud	Wat is de verdeling van de toelatingen voor onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen?
inbreng	evarch 37 - evarch 38
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal toelatingen
Waarom	Query op het Archeologieportaal

Bijlage

Erkende archeologen kunnen archeologisch vooronderzoek of archeologische opgravingen uitvoeren met het oog op weloverwogen en gedocumenteerde wetenschappelijke vraagstellingen. Bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen is de zakelijkrechthouder van de betrokken gronden niet altijd degene die het initiatief neemt om een archeologisch onderzoek te voeren. De erkende archeoloog sluit met de zakelijkrechthouders van de betrokken onroerende goederen een overeenkomst die de vergoeding voor eventuele schade, de bestemming van het archeologisch ensemble en de verwachte duur van het onderzoek regelt, behalve als het onderzoek in het kader van een toevalsvondst gebeurt.

Om een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een archeologische opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen uit te voeren, moet vooraf een toelating worden aangevraagd aan het agentschap Onroerend Erfgoed. In deze aanvraag wordt ook gemotiveerd waarom het wetenschappelijk onderzoek met bodemingreep dient te gebeuren en waarom de keuze wordt gemaakt voor een behoud ex situ. Het verdrag van Valletta streeft naar een behoud in situ.

De indicator telt het aantal verleende en geweigerde toelatingen voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

Het archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen gaat niet enkel over academisch onderzoek. Het omvat ook enkele onderzoeken die kaderen in vergunningsplichtige handelingen die nog voortkomen uit de overgang van het Archeologiedecreet naar het Onroerenderfgoeddecreet. Na 1 april 2016 konden prospectie- en opgravingsvergunningen volgens het Archeologiedecreet alleen nog maar worden aangevraagd als er een verleende stedenbouwkundige vergunning voorhanden was met daarin een voorwaarde over archeologie opgenomen. Deze vergunning moest aangevraagd zijn voor 1 juni 2016. Wanneer een initiatiefnemer in die situaties toch proactief vooronderzoek wilde uitvoeren voorafgaand aan het verlenen van de vergunning (nog geen vergunning voorhanden en dus geen grond voor een prospectievergunning volgens de vroegere regelgeving), dan gebeurde dit via een toelating voor vooronderzoek uit wetenschappelijke vraagstellingen.

Bij beschermd onroerend erfgoed kunnen vanuit het beschermingsbesluit direct werkende normen gelden die archeologische flankerende maatregelen noodzakelijk maken. Wanneer handelingen gebeuren aan dit erfgoed die niet vergunningsplichtig zijn, of die dat wel zijn maar door hun beperktere omvang niet in het reguliere archeologische traject terecht komen, gebeurt het nodige onderzoek via de procedure voor wetenschappelijke vraagstellingen.

Tabel

Voorzetsel in het o.p. toelating	1	2	3	4	5	6	7	8
Toelating	7	8	10	16	13	13	14	10
Toelating met voorwaarden	5	3	0	1	1	2	2	5
Weigering	0	2	4	1	6	5	1	2
Opvang in het o.p. toelating								
Toelating	14	36	65	56	69	64	38	44
Toelating met voorwaarden	2	1	10	7	1	3	6	6
Weigering	0	0	5	9	5	10	2	4

Telting

In 2023 vroegen erkende archeologen in totaal 71 toelatingen aan voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. 65 van deze aanvragen verkregen een toelating, zes stuiten op een weigering.

Van de 63 toelatingen die het agentschap Onroerend Erfgoed verleende, waren er 15 voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. 50 andere, waarvan zes met voorwaarden, golden voor archeologische opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen, inclusief opgravingen in het kader van een toevalsvondst.

EVARCH 44: OPGESTARTE OPGRAVINGEN

Indicatie	Wat opgravingen betreft
Indicatie	evarch 44
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal meldingen van opgravingen
Indicatie	Query Archeologieportaal

Bijzetting

Na het archeologisch vooronderzoek kan een archeoloog in de archeologienota of, in het geval van een uitgesteld vooronderzoek een nota, opnemen dat een archeologische opgraving noodzakelijk is. Deze opgraving gebeurt dan door een erkende archeoloog na het verlenen van de omgevingsvergunning maar voor het uitvoeren van de bouw- of verkavelingswerken.

De indicator telt jaarlijks het aantal meldingen van aanvang van archeologische opgravingen. De erkende archeologen doen deze melding bij het agentschap Onroerend Erfgoed. De indicator maakt een onderscheid tussen:

- Archeologische opgravingen bij een vergunningsplichtige bodemingreep;
- Opgravingen bij een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen. Archeologische opgravingen als gevolg van een toevalsvondst vallen hier ook onder.

Noot: Archeologisch erfgoed blijft het beste waar het is, namelijk onder de grond. Het verdrag van Malta schrijft daarom voor om zo veel mogelijk behoud in situ na te streven. Dit om onnodige verstoring van het bodemarchief zoveel mogelijk te vermijden. Daarom beperkt een archeologische opgraving zich tot de zones die door de ingreep in de bodem, de bouwwerken of aanlegwerken effectief worden verstoord.

Tabel

Ja	Totaal melding/aanvraag
2016	34
2017	90
2018	251
2019	266
2020	306
2021	306
2022	250
2023	265

Telting

In 2023 ontving het agentschap Onroerend Erfgoed 265 meldingen van de aanvang van archeologische opgravingen.

We noteren 220 meldingen van de aanvang van opgravingen in het kader van een vergunningsplichtige ingreep in de bodem. Hier komen nog 45 opgravingen bij in het kader van wetenschappelijke vraagstellingen. 13 hiervan betreffen toevalsvondsten, de overige 32 handelen over andere opgravingen met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen.

EVARCH 46: WERKDAGEN VOOR BEKOMEN (ARCHEOLOGIE)NOTA

Indicatie	Aantal werkdagen nodig om de nota te stellen
Indicatiebron	evarch 46
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal werkdagen
Indicatie	Query op het archeologieportaal

Bijzetting

De indicator meet het aantal werkdagen dat nodig is om een archeologienota of een nota op te stellen. De erkende archeoloog voert deze data in het Archeologieportaal in.

Tabel

Notitie	N	W	Werkdagen	W	Totaal aantal archeologienota's en nota's
Archeologienota	1	4	4,7	47	2.252
Archeologische opgraving	1	2	2,7	10	130
Totaal	1	5	7,4	48	822

Bij de weergave van de verdeling van de werkdagen van de archeologienota's met aktename en bij het berekenen van het gemiddelde en de mediaan werden de meest extreme waarden uit de berekening gehouden. Het gaat om een zeer beperkt aantal archeologienota's waarbij de ingevoerde data na controle foutief bleek te zijn.

Voor de helft van de 2.252 archeologienota's met aktename (zonder archeologienota's met beperkte samenstelling) geven de erkende archeologen vier werkdagen of minder aan. De gemiddelde tijd uitgedrukt in werkdagen die een erkende archeoloog nodig heeft voor het opmaken van een archeologienota ligt op 4,7 werkdagen.

De archeologienota beperkte samenstelling bestaat sinds 1 januari 2017. Deze archeologienota komt veel minder voor dan de gewone archeologienota (130 met aktename in 2023). De mediaan en de gemiddelde duur in werkdagen nodig om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen, ligt lager dan voor het opmaken van een archeologienota met volledige samenstelling. De mediaan en het gemiddelde liggen op respectievelijk twee en 2,7 werkdagen. De maximumwaarde is één archeologienota met beperkte samenstelling die 10 werkdagen in beslag nam. De meerderheid, namelijk 75% van deze 130 archeologienota's nam drie werkdagen of minder in beslag.

De nota's nemen gemiddeld het meest tijd in beslag (7,4 werkdagen), met een mediaanwaarde van vijf. Dit komt omdat bij een uitgesteld vooronderzoek vaker een tijdsintensiever archeologisch onderzoek met proefsleuven plaatsvindt of een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden. De maximumwaarde is een nota die 48 werkdagen in beslag nam.

EVARCH 48: WERKDAGEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

Indicatie	Aantal werkdagen archeologische opgraving
Indicatiebron	evarch 48
Frequentie	Jaarlijks
Indicatie	Aantal werkdagen
Indicatie	Query op het archeologieportaal

Bijzetting

Nadat het agentschap Onroerend Erfgoed of de erkende onroerenderfgoedgemeente akte heeft genomen van de archeologienota of nota kan de archeologische opgraving starten, mits de omgevingsvergunning verleend is. De opgraving wordt uitgevoerd na het verlenen van die vergunning maar nog voor het uitvoeren van bouwwerken of verkavelingswerken. De toelating voor de opgraving zit vervat in de aktegenomen archeologienota of nota. De erkende archeoloog meldt de aanvang van de opgraving aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Een omgevingsvergunning heeft een geldigheidstermijn van twee of drie jaar. Deze periode wordt geschorst voor maximaal een jaar waarin de archeologische opgraving kan worden uitgevoerd. Op die manier wordt vermeden dat de vervaltermijn van de vergunning in het gedrang zou komen door de opgraving. Nadat het veldwerk van de opgraving is afgerond kunnen de werkzaamheden voor bouw of verkaveling worden aangevat.

De indicator meet het aantal werkdagen dat een erkende archeoloog heeft besteed aan het uitvoeren van een archeologische opgraving. De archeoloog registreert zelf het aantal werkdagen dat hij heeft gepresteerd bij het veldwerk van een archeologische opgraving in het archeologisch eindverslag. Dit eindverslag wordt ten laatste twee jaar na het beëindigen van de archeologische opgraving ingediend.

Tabel

Min	Max	Gemiddelde	Max
1 dag	16 dagen	26,9 dagen	1045 dagen

Tabel 1

In 2022 hebben we met 202 ingediende eindverslagen opnieuw voldoende opgravingen waarvoor we informatie hebben over de tijdsduur van het veldwerk. De mediaan van deze opgravingen bedraagt 13 werkdagen, het gemiddelde 27 werkdagen. 25% van de opgravingen is afgerond binnen vier werkdagen, 75% binnen de 27 werkdagen. In 2021 was dit binnen de 25 dagen. Het maximum ligt op een opgraving van 436 werkdagen.

Tab

Atigba	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Behoud in situ	7	5	7	7	8	8	1	3	
Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	393	1.349	1.159	1.306	1.331	1.436	1.374	1.392	
Archeologische opgraving	50	139	79	76	92	103	84	99	
Combinatie van maatregelen	9	22	26	22	14	18	23	37	
Geen maatregelen nodig	543	1.605	805	785	796	902	895	883	
Verdere verwerking	nvt	4	4	6	3	3	1	3	
Na									
Behoud in situ	0	3	11	5	20	17	16	23	
Uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	0	0	0	0	0	0	0	8	
Archeologische opgraving	0	43	123	139	158	158	123	146	
Combinatie van maatregelen	0	1	8	3	0	16	12	17	
Geen maatregelen nodig	4	178	461	564	677	747	648	632	
Verdere verwerking	nvt	4	9	15	14	19	10	13	

Telting

In de meerderheid van de projecten stelt de archeoloog in de archeologienota of nota dat geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn. In 2023 bevatten 883 (37,1%) archeologienota's en 632 (76,9%) nota's dit voorstel.

Een tweede veelvoorkomende maatregel is het uitgesteld vooronderzoek. 1.392 (58,4% van alle archeologienota's waarvan akte werd genomen bevatten deze maatregel. Dit aantal blijft bijzonder hoog. In 2023 is dit aandeel quasi hetzelfde als in 2022.

In 3 (0,1%) archeologienota's en 23 (2,8%) nota's met aktename stelt de erkent archeoloog een behoud in situ voor.

In 99 (4,2%) van de archeologienota's met aktename en 146 (17,8%) nota's concludeert de archeoloog dat een archeologische opgraving noodzakelijk is.

In 2023 bevatten 3 archeologienota's en 13 nota's als maatregel verdere verwerking. Dit is 0,5% van het totaal.

54 (1,7%) archeologienota's en nota's met aktename bevatten een combinatie van verschillende maatregelen.

////////////////////////////////////

EVARCH 52: FINANCIËLE IMPLICATIES ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

naam	Financiële implicaties van archeologisch onderzoek
nummers	evarch 52
Frequentie	Jaarlijks
Eenheid	Bedrag in euro
bron	Query op het archeologieportaal

Bijvang

Het uitvoeren van een archeologisch onderzoek kost geld. Het uitgangspunt is dat de kosten van het archeologisch vooronderzoek en de archeologische opgraving worden gedragen door de aanvrager van de omgevingsvergunning, de initiatiefnemer. Omdat het Onroerendergoeddecreet ervan uitgaat dat het archeologisch vooronderzoek plaatsvindt voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning, kan de aanvrager van de vergunning zich al een beeld vormen van de kostprijs van het archeologisch onderzoek. Op die manier wil de regelgeving vermijden dat pas na vergunning duidelijk is of archeologisch (voor)onderzoek nodig is, wat dit gaat kosten en hoe lang het gaat duren. Zo kan de initiatiefnemer beter rekening houden met het archeologische aspect bij zijn planning en uitvoering, en vermijdt hij vertraging en onverwachte kosten.

Deze indicator maakt een onderverdeling tussen verschillende uitgavenposten:

- De totale kost voor de opmaak van archeologienota's met aktename. De opmaak van een archeologienota gebeurt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning, in navolging van het verstoordersprincipe uit het Verdrag van Malta;
- De totale kost voor de opmaak van nota's met aktename. Een nota wordt opgemaakt door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning;
- De totale kost voor archeologische opgravingen. Deze opgravingen gebeuren door een erkende archeoloog, de kosten zijn voor de aanvrager van de omgevingsvergunning. Deze post omvat enkel verplichte opgravingen die volgen uit archeologienota's en nota's.
- De totale kost van archeologisch onderzoek na een toevalsvondst. De Vlaamse overheid draagt de kosten voor archeologisch onderzoek na een toevalsvondst;
- Het totale bedrag voor schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten. De zakelijkrechthouder kan een schadevergoeding vorderen voor schade ten gevolge van verplichtingen die verbonden zijn aan het voor onderzoek bewaren van een toevalsvondst. De vergoeding wordt berekend op basis van de aangetoonde schade die is ontstaan vanaf de eenendertigste dag na de aangifte van de toevalsvondst bij het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het totale bedrag voor subsidiëring van archeologische solidariteitsfondsen. Een erkend archeologisch solidariteitsfonds ontvangt van de Vlaamse overheid een toelage voor zijn werking, naast de bijdragen van de leden van het fonds. In deze indicator wordt het totale

bedrag van de subsidiëring in de vorm van toelagen aan deze fondsen in rekening gebracht.

De indicator maakt per jaar een schatting van de financiële gevolgen van archeologisch onderzoek in Vlaanderen. Daarbij wordt een onderverdeling gemaakt tussen een aantal uitgavenposten waarvan de kostprijs bekend is.

Tabel

Abbreviatie	Bedrag
1	
Archeologienota's	€ 3.220.247
Nota's	€ 35.800
Onderzoek na toevalsvondst	€ 179.650
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
2	
Archeologienota's	€ 10.082.213
Nota's	€ 1.529.634
Onderzoek na toevalsvondst	€ 228.154
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
3	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 4.550.390
Onderzoek na toevalsvondst	€ 691.188
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
4	
Archeologienota's	€ 6.302.866
Nota's	€ 5.135.583
Onderzoek na toevalsvondst	€ 862.023
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
5	
Archeologienota's	€ 5.976.082
Nota's	€ 6.531.088
Onderzoek na toevalsvondst	€ 1.459.758
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 5.541.844
6	
Archeologienota's	€ 6.625.291
Nota's	€ 6.669.635
Onderzoek na toevalsvondst	€ 863.045

Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 6.740.646
2	
Archeologienota's	€ 5.098.000
Nota's	€ 4.604.361
Onderzoek na toevalsvondst	€ 335.099
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 6.965.998
3	
Archeologienota's	€ 4.827.554
Nota's	€ 5.133.950
Onderzoek na toevalsvondst	€ 947.355
Bedrag schadevergoeding na toevalsvondst	€ 0
Toelage archeologisch solidariteitsfonds	€ 0
Archeologische opgravingen	€ 10.224.027

Telting

De kosten voor archeologienota's daalden 270.446 euro ten opzichte van 2022. Dit is een daling met 5,3%. Het aantal archeologienota's steeg met 2%. Bij de nota's steeg de kostprijs met 529.589 euro (+11,5%). Dit terwijl het aantal nota's steeg met 3%. De kosten voor toevalsvondsten stegen met 612.256 euro, voornamelijk door enkele grotere onderzoeken. De kost voor opgravingen bedroeg in 2023 10.224.027 euro (+46,8%). Ook dit is voornamelijk door enkele grote opgravingen waarvan het eindverslag in 2023 werd opgeleverd.

EVARCH 53: BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

Indo	Aantal premies toegekende
Indoeren	evarch 53
Fete	Jaarlijks
Ediel	Aantal toegekende premies
Eende	Registratie team premies

Defin

Het Onroerendgoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota deels te compenseren.

Een premie voor buitensporige opgravingskosten wordt enkel toegekend aan:

- Natuurlijke personen;
- Kleinschalige ondernemingen of verenigingen: ondernemingen of verenigingen die minder dan tien personen tewerkstellen en die een jaarlijkse omzet van minder dan vijf miljoen euro hebben.

De indicator meet op het einde van elk jaar het aantal toegekende premies voor buitensporige opgravingskosten.

Tabel

Jaar	Aantal opdrachten
2016	0
2017	0
2018	5
2019	3
2020	8
2021	15
2022	9
2023	18

Telting

In 2023 kende het agentschap Onroerend Erfgoed 18 premies toe voor buitensporige opgravingskosten in het kader van archeologische opgravingen.

EVARCH 54: BEDRAG BUITENSPORIGE OPGRAVINGSKOSTEN

~~hbo~~	~~Ergeel voor buitensporige~~
~~hbo~~	~~evarch 54~~
~~Fete~~	~~Jaarlijks~~
~~bed~~	~~Bedrag in euro~~
~~bed~~	~~Query in Oradin~~

Bijvng

Het Onroerendergoeddecreet introduceert een premie voor buitensporige opgravingskosten om de directe kosten van een archeologische opgraving zoals opgenomen in een archeologienota of nota met aktename deels te compenseren.

De indicator meet per jaar het totale bedrag vastgelegd voor premies voor buitensporige opgravingskosten.

De formule voor het berekenen van een premie voor buitensporige opgravingskosten is vastgelegd in een ministerieel besluit:

$$\{[12123 + (a * 353,1) + (b * 3296,5) + (c * 37) + (d * 56,9) - (e * 921) - (f) - (g) - (h)] - 1500\} * 0,80$$

- De forfaitaire basiskosten voor de berekening van de premie bedragen 12.123 euro;
- a = Het aantal mensdagen dat tijdens de opgraving is gepresteerd, uitgedrukt in voltijdsequivalenten, met factor 353,1;
- b = Het aantal complexe spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 3.296,5 euro;
- c = Het aantal antropogene spoorcombinaties dat werd opgegraven, met factor 37 euro;
- d = Het aantal natuurlijke spoorcombinaties en verstoringen dat werd opgegraven, met factor 56,9 euro;
- e = Het aantal archeologische structuren, met factor - 921 euro;
- f = Het gegeven dat het een site zonder complexe verticale stratigrafie betreft, met factor -339,8;
- g = Het gegeven dat de opgraving is uitgevoerd als een werfbegeleiding, met factor - 6.284,3;
- h = Het gegeven dat geen bemaling werd toegepast voor de opgraving, met factor -4.326,3;
- De franchise, of de niet-betoelaagbare eerste schijf van de kosten van de verplicht uit te voeren archeologische opgraving, bij de premie bedraagt 1500 euro;
- Van de forfaitair bepaalde kostprijs wordt 80% uitbetaald als premie.

////////////////////////////////////

Tabel

Jaar	Totaal bedrag
2016	€ 0
2017	€ 0
2018	€ 34.664,0
2019	€ 72.724,8
2020	€ 262.937,8
2021	€ 332.945,8
2022	€ 107.272,0
2023	€ 553.011,0

Telting

In 2023 legde het agentschap Onroerend Erfgoed 553.011 euro vast voor premies buitensporige opgravingskosten. Dat is 445.739 euro meer dan in 2022.

EVARCH 55: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK NA TOEVALSVONDST

Indico	Bedrag van de kosten van het onderzoek
Indiconen	evarch 55
Frequentie	Jaarlijks
Eenheid	Bedrag in euro
Inhoud	Registratie personeels- en werkingskosten

Bijlage

Het Vlaamse Gewest draagt alle kosten die verbonden zijn aan een onderzoek na een toevalsvondst. Het agentschap Onroerend Erfgoed is erkend als archeoloog van rechtswege specifiek om archeologische onderzoeken die het gevolg zijn van een toevalsvondst uit te voeren. Het agentschap kan ook beslissen om een opgraving na een toevalsvondst deels uit te besteden aan andere erkende archeologen of archeologische bedrijven. De eindverantwoordelijkheid blijft dan bij het agentschap liggen.

De kostprijs wordt bepaald aan de hand van drie groepen van uitgavenposten:

- De kostprijs van personeel omvat de prijs voor een archeoloog en ander personeel zoals een landmeter of technisch assistent;
- De werkingskosten omvatten uitgaven voor de aanschaf van technisch materiaal, software, verplaatsingskosten, ...;
- De kosten voor uitbestedingen worden bepaald door de raamcontracten die het agentschap afsluit met erkende archeologen (archeologische bureaus) of bedrijven om ondersteuning te bieden bij het onderzoek van een toevalsvondst.

De indicator meet per jaar de totale kostprijs in euro van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap na een toevalsvondst of gelijkaardige situatie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen diverse uitgavenposten.

Tabe

	B	2	B	B	B	2	2	B
Mpesle	€ 134.500	€ 167.449	€ 487.257	€ 382.998	€ 617.449	€ 139.398	€ 82.574	€ 209.579
Makg	€ 35.150	€ 12.200	€ 57.216	€ 15.655	€ 1.793	€ 0	€ 0	€ 0
M tubseing	€ 10.000	€ 48.505	€ 146.715	€ 463.370	€ 840.516	€ 723.647	€ 252.525	€ 737.776
Toba	€ 179.650	€ 228.154	€ 691.188	€ 862.023	€ 1.459.758	€ 863.045	€ 335.099	€ 947.325

Tebtig

In 2023 hebben 13 toevalsvondsten aanleiding gegeven tot een interventie op het terrein door het Agentschap Onroerend Erfgoed of in opdracht en onder toezicht van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De kostprijs van de toevalsvondsten onderzocht in 2023 kan als volgt worden berekend (voor een werkjaar wordt gerekend met 200 werkdagen, we rekenen in 2023 zoals in de vorige jaren als kost voor een senior archeoloog 62.000 euro, voor een technisch assistent: 35.000 euro, voor een graficus/tekenaar: 48.000 euro en voor een landmeter: 42.000 euro allemaal op jaarbasis):

- Personeel op het terrein: een senior archeoloog gedurende 6,5 maanden, een technisch assistent gedurende 0,5 maand en een landmeter gedurende 1,5 maand. Kostprijs: € 48.349, waarvan €40.291 loonkost en 20% overhead (administratie, opvolging, aansturing,...);
- Rapportering: een senior archeoloog gedurende 26 maanden. Kostprijs: €161.200, waarvan €134.333 loonkost en 20 % overhead (communicatie, vormgeving, administratie,...);
- Uitbesteding: kostprijs: € 737.776 euro, in 2023 betaalde facturen voor raamcontract met 5 archeologische bedrijven voor de ondersteuning van uitvoeren onderzoek toevalsvondsten en voor het uitbesteden van specifieke onderzoeken voor toevalsvondsten waarvoor geen expertise beschikbaar is intern in het agentschap zoals antropologie en WOI-relicten (aparte raamovereenkomst WOI). In dit bedrag zijn ook de kosten van huren van werfketen, toiletten, graafmachines en aankoop allerhande materiaal...begrepen.
- Werking: de kosten voor werking in de context van toevalsvondsten zijn opgenomen in het bedrag voor uitbesteding.

De totale kost van archeologisch onderzoek, uitgevoerd door het agentschap, na een toevalsvondst bedraagt in 2023 947.325 €.

Duiding

De kosten voor werking zijn herleid tot nul omdat de alle posten hierin zoals huren van werfketen, toiletten, andere diensten, aankoop allerlei materiaal,... sinds 2021 ondergebracht zijn bij de post uitbesteding.

De kost voor uitbesteding is gestegen ten aanzien van 2022 omdat het aantal toevalsvondsten in 2023 licht is gestegen in aantal, omdat er enkele grotere dossiers bijzaten en omdat we ook hard hebben verder ingezet op het wegwerken van de rapportage-achterstand van toevalsvondsten uit vorige jaren.

EVARCH 56: BEDRAG SCHADEVERGOEDINGSPLICHT TOEVALSVONDSTEN

hobo	De toeberg volgt vo degeingt bij tebroete
hobonen	evarch 56
Fete	Jaarlijks
bedid	Bedrag in euro
bedde	Query in Orafin

Dij vng

De vinder van een toevalsvondst is verplicht dit te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en ze tijdelijk ongemoeid te laten. Gedurende een initiële periode van tien dagen na de melding van de toevalsvondst doet het agentschap Onroerend Erfgoed de nodige vaststellingen en onderzoekt het de potentiële erfgoedwaarde van de vondst. Waar nodig gebeurt dit in de vorm van een opgraving. Het agentschap kan deze termijn inkorten, wanneer geen verder onderzoek nodig is of het onderzoek beëindigd is, of deze termijn verlengen, wanneer meer tijd nodig blijkt voor het onderzoek. De zakelijkrechthouder en gebruiker van de toevalsvondst moeten voldoen aan een aantal verplichtingen inzake de archeologische artefacten en de vindplaats:

- ze in onveranderde toestand bewaren;
- ze beschermen tegen beschadiging en vernietiging;
- ze toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

De kosten die voortvloeien uit deze verplichtingen zijn voor rekening van de eigenaar of zakelijkrechthouder van de toevalsvondst. Toch kan deze persoon een schadevergoeding vorderen wanneer de schade voortvloeit uit de verlenging van de termijn van tien dagen voor zover de totale termijn 30 dagen overschrijdt en op voorwaarde dat de vondst correct gemeld en in stand gehouden werd.

De zakelijkrechthouder of gebruiker legt een raming van de kosten voor aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het agentschap beslist over de toekenning van de schadevergoeding.

De indicator meet het bedrag dat het agentschap Onroerend Erfgoed jaarlijks toekent voor het betalen van schadevergoedingen om te voldoen aan de schadevergoedingsplicht bij toevalsvondsten.

Tabel

Ja	Opgavenaantal	Totaal
1	0	0
2	0	0
3	0	0
4	0	0
5	0	0
6	0	0
7	0	0
8	0	0
9	0	0
10	0	0
11	0	0
12	0	0
13	0	0
14	0	0
15	0	0
16	0	0
17	0	0
18	0	0
19	0	0
20	0	0
21	0	0
22	0	0
23	0	0
24	0	0
25	0	0
26	0	0
27	0	0
28	0	0
29	0	0
30	0	0
31	0	0
32	0	0
33	0	0
34	0	0
35	0	0
36	0	0
37	0	0
38	0	0
39	0	0
40	0	0
41	0	0
42	0	0
43	0	0
44	0	0
45	0	0
46	0	0
47	0	0
48	0	0
49	0	0
50	0	0
51	0	0
52	0	0
53	0	0
54	0	0
55	0	0
56	0	0
57	0	0
58	0	0
59	0	0
60	0	0
61	0	0
62	0	0
63	0	0
64	0	0
65	0	0
66	0	0
67	0	0
68	0	0
69	0	0
70	0	0
71	0	0
72	0	0
73	0	0
74	0	0
75	0	0
76	0	0
77	0	0
78	0	0
79	0	0
80	0	0
81	0	0
82	0	0
83	0	0
84	0	0
85	0	0
86	0	0
87	0	0
88	0	0
89	0	0
90	0	0
91	0	0
92	0	0
93	0	0
94	0	0
95	0	0
96	0	0
97	0	0
98	0	0
99	0	0
100	0	0

Telting

In 2023 waren er 4 opgravingen van toevalsvondsten die meer dan 30 dagen in beslag namen. Dit was telkens in overleg met de initiatiefnemer waardoor geen schadevergoeding gevraagd werd.

EVARCH 57: ARCHEOLOGISCHE SOLIDARITEITSFONDSEN

naam	Het Onroerendgoeddecreet
nummers	evarch 57
Frequentie	Jaarlijks
soort	Telling van erkenningen
bron	Query Belgisch Staatsblad

Bijzetting

Het Onroerendgoeddecreet maakt het mogelijk om een archeologisch solidariteitsfonds op te richten en te erkennen. Archeologische solidariteitsfondsen vergoeden hun leden, mits betaling van een bijdrage, voor een deel van de kosten van alle archeologische opgravingen waartoe zij verplicht worden. Het is een soort van georganiseerde solidariteit tussen de leden van het fonds, bijvoorbeeld publieke of private bouwheren, die door hun bouwactiviteiten een grotere kans hebben om te worden geconfronteerd met archeologische verplichtingen en de daaraan verbonden kosten.

De indicator telt jaarlijks het aantal erkende archeologische solidariteitsfondsen. Een archeologisch solidariteitsfonds is pas erkend wanneer deze erkenning wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Tabel

Jaar	Aantal erkende fondsen
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0
2024	0
2025	0
2026	0
2027	0
2028	0
2029	0
2030	0
2031	0
2032	0
2033	0
2034	0
2035	0
2036	0
2037	0
2038	0
2039	0
2040	0
2041	0
2042	0
2043	0
2044	0
2045	0
2046	0
2047	0
2048	0
2049	0
2050	0
2051	0
2052	0
2053	0
2054	0
2055	0
2056	0
2057	0
2058	0
2059	0
2060	0
2061	0
2062	0
2063	0
2064	0
2065	0
2066	0
2067	0
2068	0
2069	0
2070	0
2071	0
2072	0
2073	0
2074	0
2075	0
2076	0
2077	0
2078	0
2079	0
2080	0
2081	0
2082	0
2083	0
2084	0
2085	0
2086	0
2087	0
2088	0
2089	0
2090	0
2091	0
2092	0
2093	0
2094	0
2095	0
2096	0
2097	0
2098	0
2099	0

Telting

Er zijn geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht.

////////////////////////////////////

Tabel

Jaar	Aantal archeologische solidariteitsfondsen
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0
2022	0
2023	0

Tabel 1

Er zijn geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht.

Tabe

Ja	Soort	Aantal archeologienota's
2022	Bekrachtiging	268
	Bekrachtiging met voorwaarden	1
	Stilzwijgende bekrachtiging	0
	Weigering	90
2023	Bekrachtiging	174
	Bekrachtiging met voorwaarden	0
	Stilzwijgende bekrachtiging	5
	Weigering	33
2022	Aktename	169
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	16
2023	Aktename	163
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	8
2021	Aktename	176
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	9
2022	Aktename	141
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	7
2023	Aktename	130
	Aktename met voorwaarden	0
	Geen aktename	9

Telting

In 2023 dienden erkende archeologen 139 archeologienota's met beperkte samenstelling in. Het aantal archeologienota's met beperkte samenstelling daalt ten opzichte van de 148 in 2022. Op 130 archeologienota's (93,5%) volgde een aktename. De behandelende overheid koppelde geen voorwaarden aan gemelde archeologienota's met beperkte samenstelling.

EVARCH 60: REDENEN BEPERKTE SAMENSTELLING

Indo	Aantal redenen gegeven bij archeologienota's met aktename met beperkte samenstelling
Indo	evarch 60
Freq	Jaarlijks
Unit	Aantal redenen
Unit	Query Archeologieportaal

Bijzorg

Een archeologienota met beperkte samenstelling is van toepassing indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende argumenten uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat:

- Er met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein;
- De toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed;
- Verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

De indicator meet op het einde van elk jaar het aantal archeologienota's met aktename met beperkte samenstelling, onderverdeeld naargelang de reden waarom voor de optie beperkte samenstelling wordt gekozen.

Tabel

Reden	1	2	3	4	5	6	7
Geen kenniswinst	41	41	30	42	49	30	25
Er is een hoge waarschijnlijkheid dat de werkzaamheden door hun aard met hoge waarschijnlijkheid geen versterking zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.	61	34	43	37	50	41	38
Er is een hoge waarschijnlijkheid dat de werkzaamheden door hun aard met hoge waarschijnlijkheid aantonen dat er geen archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein aanwezig is.	112	80	65	61	54	43	48
De beperkte samenstelling van de criteria uit de Code van Goede Praktijk	55	24	31	23	34	27	19

Telting

De reden 'geen kenniswinst' komt in 36,9% van de gevallen voor als enige reden.

In 29,2% van de gevallen geeft de archeoloog als reden dat de werkzaamheden door hun aard met hoge waarschijnlijkheid geen versterking zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

In 19,2% van de gevallen kan de archeoloog reeds met hoge waarschijnlijk aantonen dat er geen archeologisch erfgoed op het onderzochte terrein aanwezig is.

In 19 dossiers (of 14,6%) motiveerde de archeoloog de beperkte samenstelling vanuit een combinatie van twee of drie van de mogelijke criteria uit de Code van Goede Praktijk. 15 van die 19 archeologienota's bevat als één van de redenen 'geen kenniswinst'.

EVARCH 61: VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES

Indo	Aantal goederen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones
Indo	evarch 61
Freq	Jaarlijks
Defin	Aantal vastgestelde archeologische zones
Defin	Query op beschermingsdatabank

Dij ving

Op basis van de wetenschappelijke inventarissen kunnen onroerende goederen worden vastgesteld. Dit kan wanneer het goed één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed is bewaard. Voor het vaststellen van een inventaris ontwikkelde het agentschap een inventarismethodologie.

De minister kan vijf inventarissen geheel of gedeeltelijk vaststellen. In deze indicator gaat het enkel over de inventaris van archeologische zones. De inventaris van archeologische zones is bedoeld als instrument voor de zorg van het in situ bewaard gebleven archeologisch erfgoed.

Voorafgaand aan de vaststelling van een inventaris wordt een openbaar onderzoek georganiseerd waar iedereen opmerkingen kan formuleren of bezwaren indienen. Na afloop hiervan kan de inventaris worden vastgesteld. Goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris krijgen een juridisch statuut.

De indicator telt op het einde van elk jaar het aantal onroerende goederen die in dat jaar zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones en het totaal aantal goederen die op het einde van dat jaar in deze vastgestelde inventaris staan.

Tabel

Jaar	Status	Aantal vastgestelde archeologische zones
2020	Geschrappt	0
2020	Nieuw	0
2021	Geschrappt	0
2021	Nieuw	58
2022	Geschrappt	1
2022	Nieuw	1
2023	Geschrappt	0
2023	Nieuw	12
2024	Geschrappt	0
2024	Nieuw	0
2025	Geschrappt	0
2025	Nieuw	0
2026	Geschrappt	0
2026	Nieuw	0
2027	Geschrappt	0
2027	Nieuw	0
2028	Geschrappt	0
2028	Nieuw	0
2029	Geschrappt	0
2029	Nieuw	0

Tabel 1

In 2023 kwamen er geen nieuwe vastgestelde archeologische zones bij en werden er ook geen geschrappt. Het aantal vastgestelde archeologische zones blijft 70.

EVARCH 62: OPPERVLAKTE VASTGESTELDE INVENTARIS ARCHEOLOGISCHE ZONES

naam	oppervlakte van vastgestelde inventaris zones
nummers	evarch 62
Frete	Jaarlijks
eenheid	Oppervlakte in hectare
methode	Berekening met behulp van GIS

Bijv.

Op basis van de wetenschappelijke inventarissen kunnen onroerende goederen worden vastgesteld. Dit kan wanneer het goed één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed is bewaard. Voor het vaststellen van een inventaris ontwikkelde het agentschap een inventarismethodologie. De minister kan vijf inventarissen geheel of gedeeltelijk vaststellen. In deze indicator gaat het enkel over de inventaris van archeologische zones. De inventaris van archeologische zones is bedoeld als instrument voor de zorg van het in situ bewaard gebleven archeologisch.

Voorafgaand aan de vaststelling van een inventaris wordt een openbaar onderzoek georganiseerd waar iedereen opmerkingen kan formuleren of bezwaren indienen. Na afloop hiervan kan de inventaris worden vastgesteld. Goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris krijgen een juridisch statuut. De indicator berekent op het einde van elk jaar de oppervlakte van onroerende goederen die in dat jaar zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris voor archeologische zones en de totale oppervlakte van alle goederen die op het einde van dat jaar in deze vastgestelde inventaris zijn opgenomen.

Tabel

Jaar	Oppervlakte
2020	0 ha
2021	6.207 ha
2022	6.209 ha
2023	9.535 ha
2024	9.535 ha
2025	9.535 ha
2026	9.535 ha
2027	9.535 ha
2028	9.535 ha
2029	9.535 ha
2030	9.535 ha

Tabeling

In 2023 stelde de minister geen archeologische zones vast en schrapte er ook geen. De totale oppervlakte van vastgestelde archeologische zones blijft daarom dezelfde als in 2022 met 9.535 hectare.

EVARCH 63: OPPERVLAKTE ARCHEOLOGISCHE SITES

Indo	Oppervlakte in hectare
Indonen	evarch 63
Fqte	Jaarlijks
Bedrij	Oppervlakte in hectare
Bedrij	Berekening met behulp van GIS

Bijzetting

De indicator meet de totale oppervlakte van alle definitief beschermde archeologische sites. Verder wordt ook de evolutie van de oppervlakte doorheen de tijd gemeten.

Tabel

Jaar	Totaaloppervlakte
2020	696,8 ha
2021	730,7 ha
2022	1.093,7 ha
2023	1.142,4 ha
2024	1.180,8 ha
2025	1.185,5 ha
2026	1.185,5 ha
2027	1.310,6 ha
2028	1.314,4 ha

Tekst

In 2023 kwam er één beschermde archeologische site bij. Het totaaloppervlak van het beschermd areaal neemt toe tot 1.314,4 hectare.

Tabel

Ja	Aantal premies
0	8
1	43
2	47
3	26
4	53

Telting

In 2022 kende het agentschap 26 premies toe voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

EVARCH 65: BEDRAG VASTGELEGD VOOR PREMIES ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Indicatie	Bedrag vastgelegd voor de prijs van de ingreep in de bodem
Indicatie	evarch 65
Frequentie	Jaarlijks
Bedrag	Bedrag in euro
Indicatie	Registratie team premies

Bijvng

Sinds 2019 kunnen particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem verkrijgen. Deze is bedoeld voor deze doelgroepen wanneer zij in een archeologisch vooronderzoek worden geconfronteerd met een ingreep in de bodem.

De berekening van de premie gebeurt op forfaitaire wijze op basis van een formule, en de kosten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem blijven voor rekening van de initiatiefnemer. Die kan de premie aanvragen zodra er een aktenaam is van de archeologienota of nota van het vooronderzoek die de ingreep in de bodem afsluit. Gebeurt het vooronderzoek in meerdere fases, bijvoorbeeld bij grotere ontwikkelingen, dan moet de initiatiefnemer wachten tot alle vooronderzoeken zijn afgerond.

De premie bedraagt 80% van de forfaitair berekende kostprijs van het vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De indicator telt op 31 december het bedrag vastgelegd voor premies van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tabel

Ja	Uitgave
2021	€ 40.513
2022	€224.014
2023	€217.329
2024	€100.540
2025	€342.176

Telting

In 2023 legde het agentschap 342.176 euro vast voor premies voor archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem.

WIE

AD

Bijlage 2 / analyses

INHOUD

VOORSTELLINGSWIJZE GRAFIEKEN	145
ANALYSE 1: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED NAAR BENUTTE ONDERZOEKSMETHODE	146
ANALYSE 3: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE SAMENSTELLING EN BEPERKTE SAMENSTELLING	152
ANALYSE 4: WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK VAN ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOORAFGAAND VOORONDERZOEK EN UITGESTELD VOORONDERZOEK	154
ANALYSE 5: VERHOUDING TUSSEN VOORGESTELDE MAATREGELEN EN DE HOEDANIGHEID VAN DE INITIATIEFNEMER	155
ANALYSE 8: ONDERSCHIED KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S VERSUS NOTA'S	157
ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RELATIE TOT HET AANTAL WERKDAGEN NODIG VOOR DE OPMAAK ERVAN	159
ANALYSE 10: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S MET BEPERKTE SAMENSTELLING AFGEZET TEGEN ARCHEOLOGIENOTA'S MET VOLLEDIGE SAMENSTELLING.....	161
ANALYSE 11: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT BENUTTE ONDERZOEKSMETHODES	163
ANALYSE 13: KOSTPRIJS ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT STATUUT VAN DE INITIATIEFNEMER	168
ANALYSE 14: KOSTPRIJS VOORONDERZOEK IN RELATIE TOT OMVANG PROJECTGEBIED.....	170
ANALYSE 16: AANTAL MELDINGEN VOORAFGAAND AAN DE AKTENAME	173
ANALYSE 17: RELATIE TUSSEN OPPERVLAK VAN HET PROJECTGEBIED EN VOORGESTELDE MAATREGELEN	175
ANALYSE 18: TIJD VERSTREKEN TUSSEN INDIENING ARCHEOLOGIENOTA EN DAAROPVOLGENDE NOTA	178
ANALYSE 19: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON	181
ANALYSE 20: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON	183
ANALYSE 21: VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME ERKENDE ARCHEOLOGEN.....	185
ANALYSE 22: BEHANDELDE ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S PER ERKENDE ONROERENDERFGOEDGEMEENTE EN IOED	190
ANALYSE 23: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIENOTA'S	193
ANALYSE 30: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, NATUURLIJK PERSOON	195
ANALYSE 31: AANTAL ARCHEOLOGIERAPPORTEN PER ERKENDE ARCHEOLOOG, RECHTSPERSOON .	197
ANALYSE 32: OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN ARCHEOLOGIERAPPORTEN	199
ANALYSE 33: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN 2022	201
ANALYSE 34: KOSTPRIJS OPGRAVINGEN TEGENOVER RAMING KOSTPRIJS OPGRAVING UIT VOORAFGAANDE VOORONDERZOEK.....	203
ANALYSE 35: VERDELING EINDVERSLAGEN 2022 NAAR JAAR AKTENAME ARCHEOLOGIENOTA	207
ANALYSE 36: ONDERZOEKSMETHODES VOORONDERZOEK	208
ANALYSE 37: GEBRUIKTE ONDERZOEKSMETHODES IN AANLOOP NAAR EINDVERSLAG	211
ANALYSE 38: BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCHE ENSEMBLES.....	213
ANALYSE 39: MELDINGEN METAALDETECTIE	214

Verspreiden

Boxplot

Een boxplot geeft vijf elementen weer: het minimum, het eerste kwartiel, de mediaan (tweede kwartiel), het derde kwartiel en het maximum. De afstand tussen deze elementen geeft een indicatie van de spreiding van de waarden. Het eerste kwartiel is de onderzijde (of linkerzijde) van de box, de mediaan de lijn in de box, en het derde kwartiel de bovenzijde (of rechterzijde) van de box.

Densiteitsgrafiek

Een densiteitsgrafiek is een voorstellingswijze om twee groepen van sterk verschillende omvang toch visueel te kunnen vergelijken. De Y-as stelt een frequentie voor en geen aandeel of aantal.

Gestapelde staafdiagram

In een gestapelde staafdiagram geeft de totale lengte van de staaf aan wat de waarde van de gehele groep is. Binnen de staaf tonen delen in verschillende kleuren hoe de groep nader verdeeld is in subcategorieën (verhouding). Dit laat toe om de onderverdeling van verschillende groepen met mekaar te vergelijken.

Histogram

Een histogram geeft de frequentieverdeling van gegevens in klassen weer. Elke kolom staat voor een klasse met een onder- en bovengrens. De klassen sluiten bij mekaar aan en hebben normaliter een zelfde bereik. Elke staaf geeft de omvang van de klasse aan.

Lijndiagram

Bij een lijndiagram verbindt een lijn verschillende waarden. Veelal geeft die een evolutie of frequentie aan. Meerdere categorieën kunnen voorkomen in de grafiek, voorgesteld door lijnen in verschillende kleuren.

Lollipop chart

Een lollipop chart geeft waarden aan door middel van een lijn, waarbij de lengte van de lijn gelijk staat aan de waarde van het item. Een bol aan het einde van de lijn benadrukt de totale waarde. Dit type grafiek is vooral aangewezen bij het voorstellen van veel verschillende individuele waarden.

Frequentiegrafiek

In een frequentiegrafiek komt elke individuele waarde voor als een stip. Die bevindt zich op een positie bepaald door waarden op de X- en Y-as. De verdeling en spreiding van de stippen over het grafiekgebied kunnen tendensen tonen.

Stafdiagram

In een stafdiagram geeft de lengte van de staven de waarde van de categorie aan. Meerdere groepen kunnen naast mekaar voorkomen zodat onderlinge vergelijking van verschillende groepen binnen eenzelfde categorie mogelijk is, net als vergelijking van de verschillende categorieën.

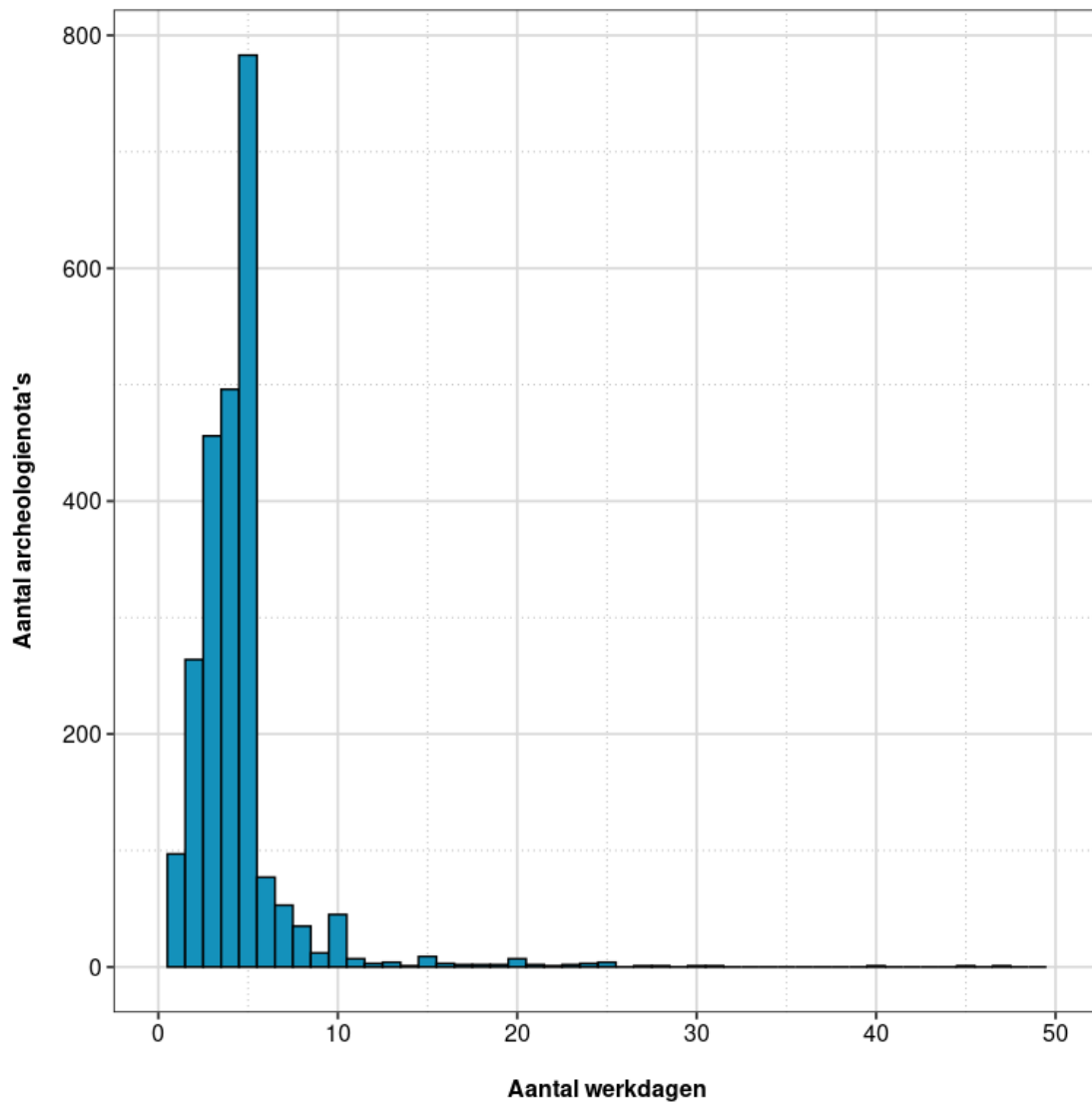

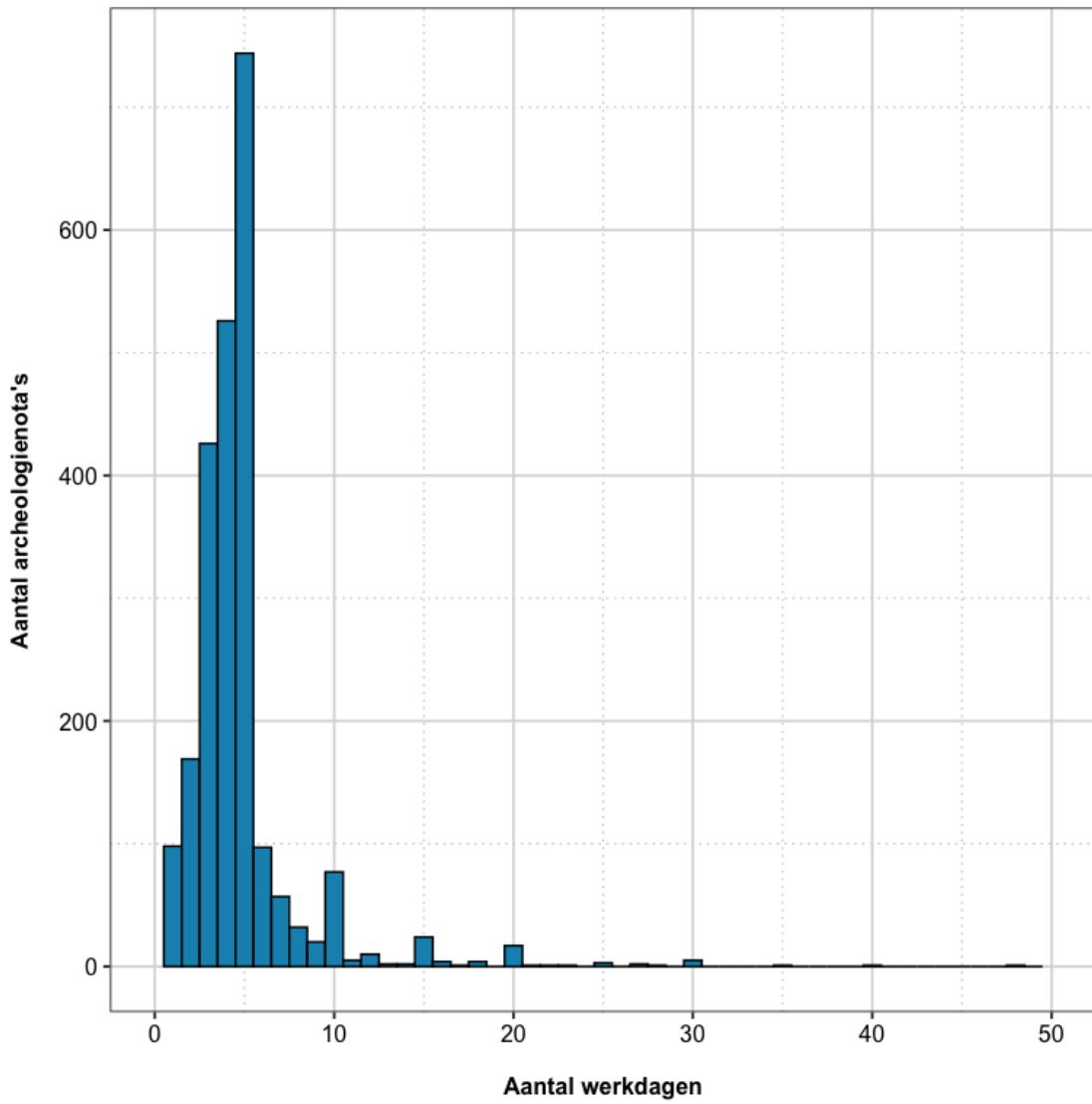
ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S, MET ONDERSCHIED NAAR

Doel	Aantal werkdagen voor de invoer van archeologienota's en nota's, algemeen en met nader onderscheid naar
Gas	Aantal werkdagen, benutte onderzoeksmethodes
Bona	Archeologieportaal
Visualisatie	Histogram, boxplot
Opmerking	De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).

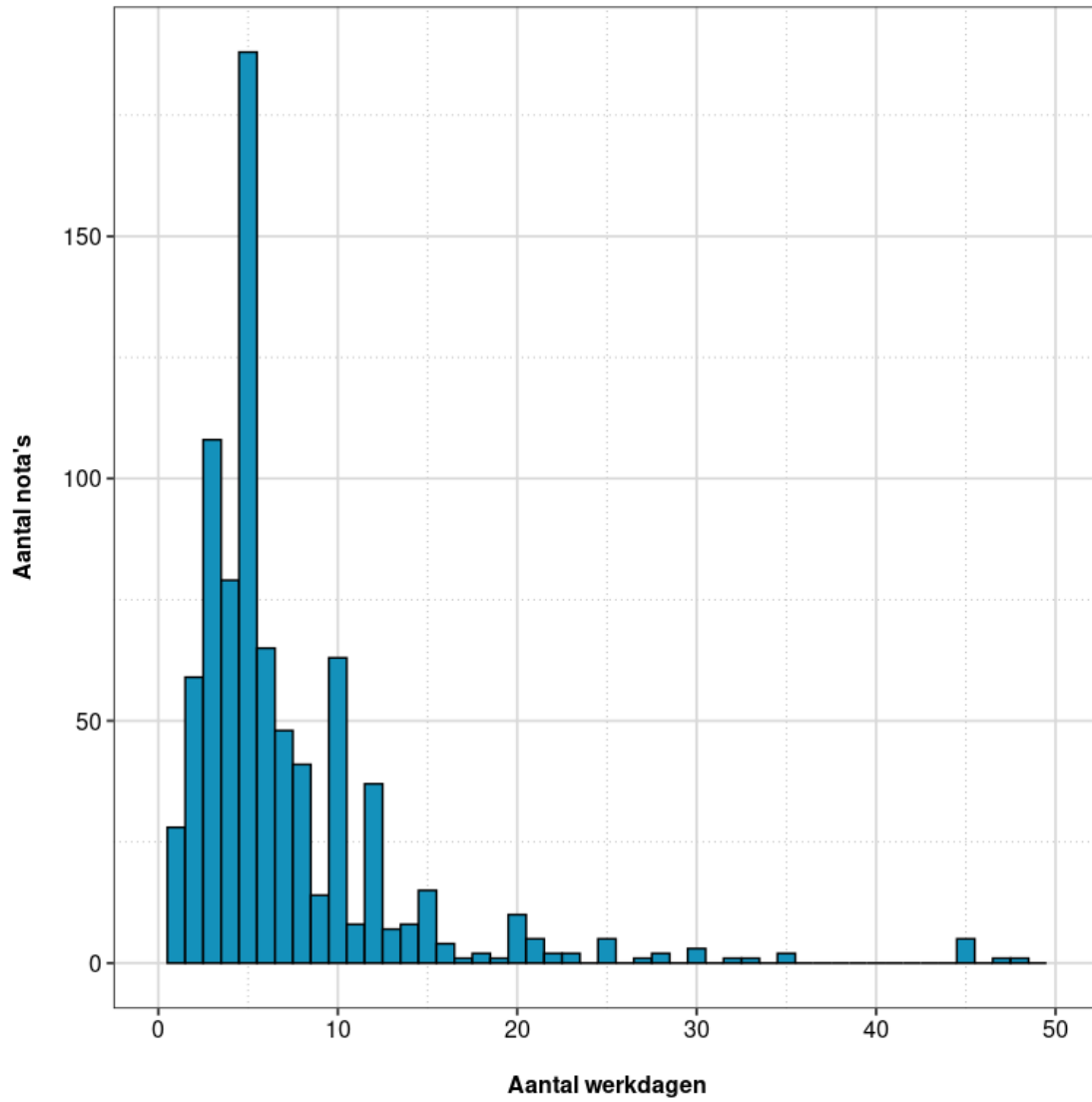

WERKDAGEN ARCHEOLOGIENOTA'S (TOTALE GROEP)

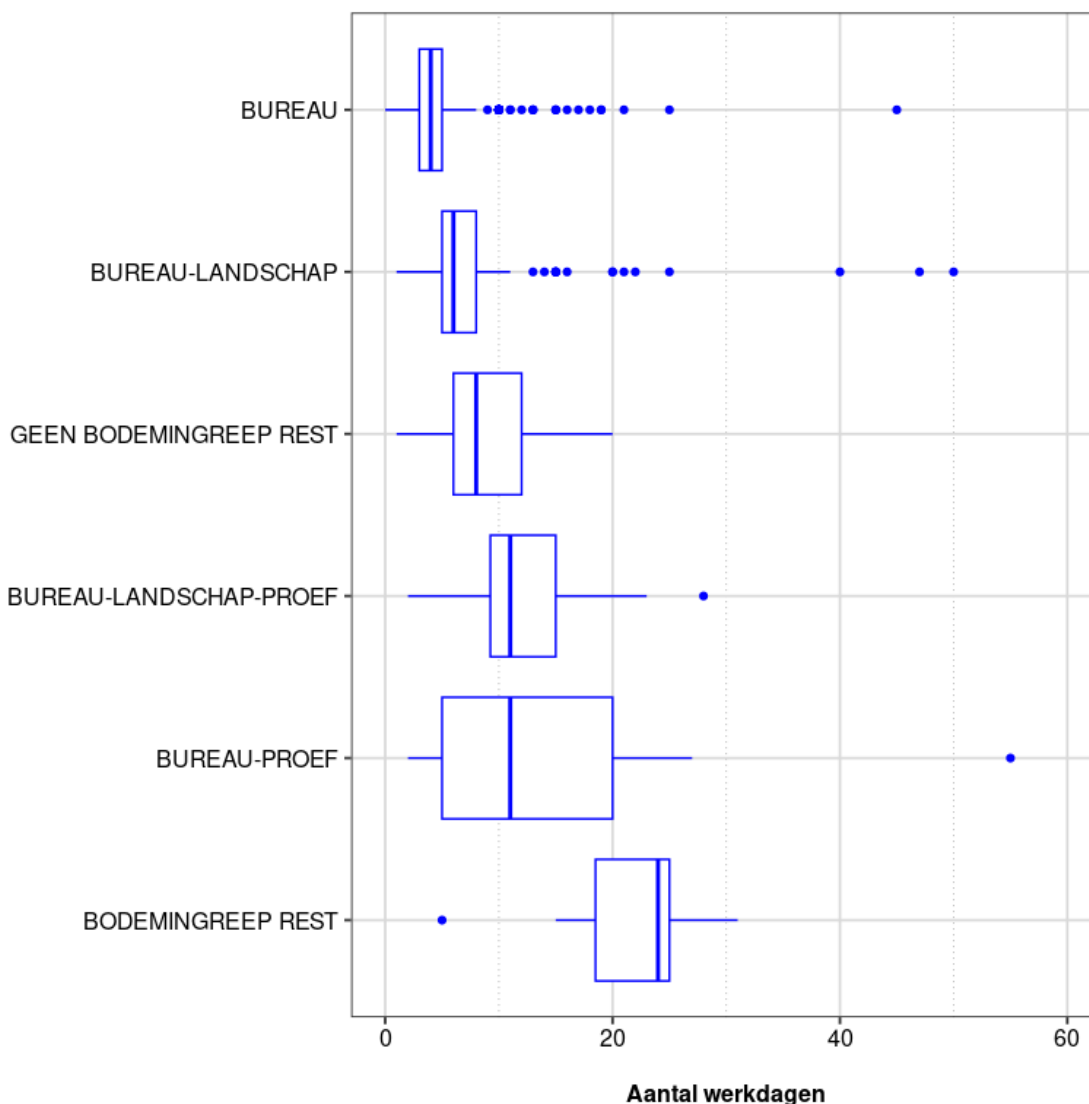

WERKDAGEN NOTA'S (TOTALE GROEP)

////////////////////////////////////

WERKDAGEN ARCHEOLOGIENOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

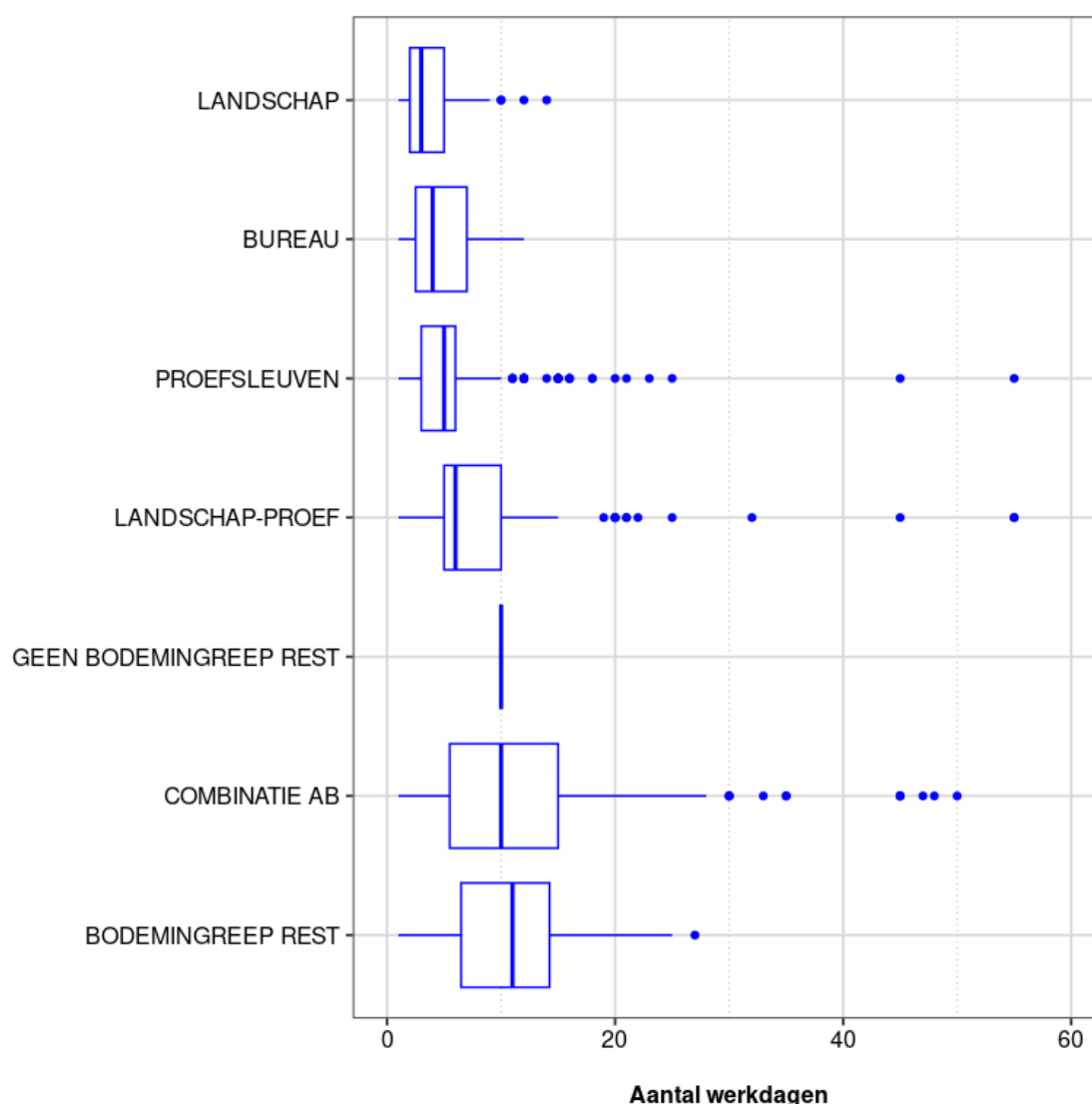

Definitie:

- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- BUREAU - LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en een andere onderzoeksmethode waarbij geen ingreep in de bodem gebeurt zoals veldkartering of geofysisch onderzoek;
- BUREAU-PROEF = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BUREAU-LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem zoals verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek of proefputten voor steentijdsites.

WERKDAGEN NOTA'S NAAR ONDERZOEKSMETHODE

Definitie:

- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Onderzoeksmethodes waarbij verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuven of andere onderzoeksmethodes.
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoeksmethodes met ingreep in de bodem zoals proefsleuven gecombineerd met veldkartering of geofysisch onderzoek, proefputten in functie van prehistorische artefactensites,...

ARCHEOLOGIE

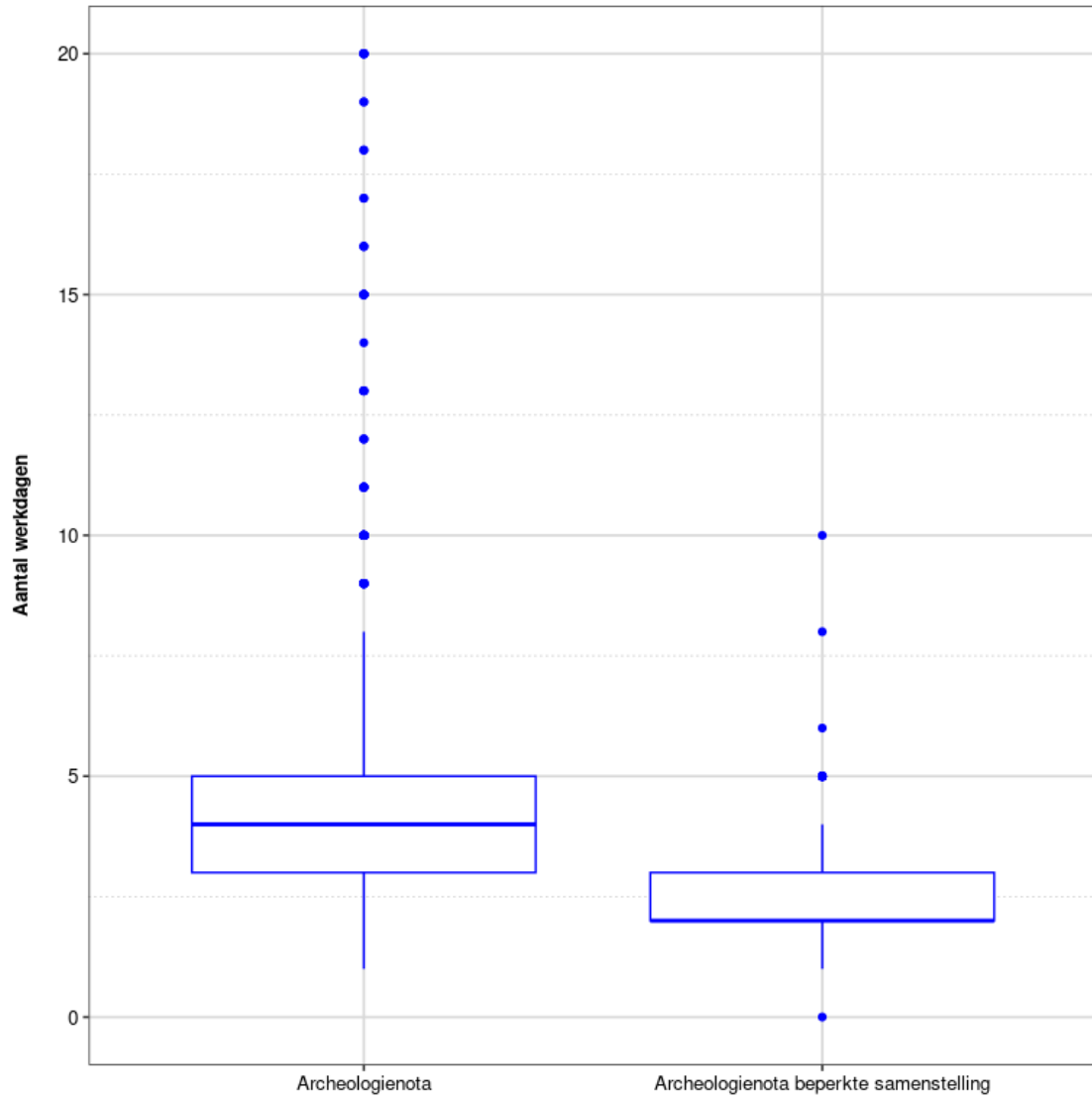
ARCHEOLOGIENOTA'S, MET ONDERSCHIED TUSSEN VOLLEDIGE EN BEPERKTE

Object	Evaluatie van de archeologische waarde van de objecten in verband met de archeologische wetgeving
Gas	Aantal werkdagen, beperkte samenstelling
Bona	Archeologieportaal
Volledige	Tabel, boxplot
Beperk	<p>De analyse vertrekt vanuit archeologienota's op basis van bureauonderzoek. Een deel van de groep kent een volledige samenstelling, een deel een beperkte samenstelling. De analyse zet de duur in werkdagen van beide groepen tegen mekaar af.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

GRAFIEK

////////////////////////////////////

WERKDAGEN VOORONDERZOEK IN UITGESTELD TRAJECT

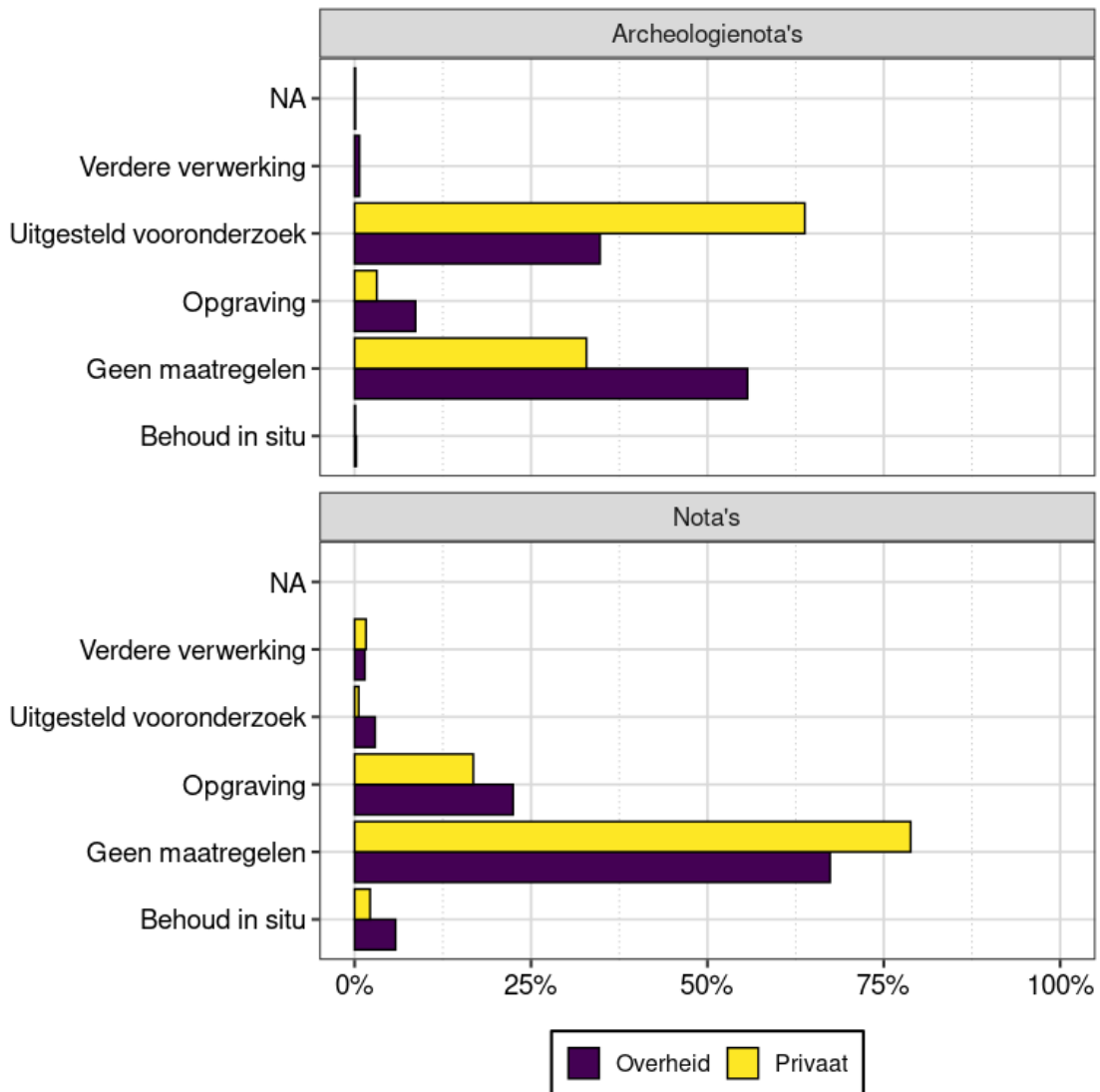
Overheidsinstelling	Aantal werkdagen	Percentage werkdagen inclusief voorafgaande archeologienota	Aantal nota's
Provincie	8	8,8	99
Regionale overheden	10	18,1	261
Kommunen	11	19,5	296
Uitsluitend	15	23,6	119
Andere	13	14,6	31

AN 5 VERG TEN VERB KUN EN DE MOE VAN DE NIET

Overheid	Verplichting van de overheid in archeologienota's en nota's naargelang de hoedanigheid van de initiatiefnemer (privaat, publiek)
Provincie	Voorgestelde maatregelen, hoedanigheid initiatiefnemer
Regionale overheden	Archeologieportaal
Kommunen	Staafdiagram
Uitsluitend	De erkende archeoloog registreert de hoedanigheid van de initiatiefnemer in het archeologieportaal. Het is niet duidelijk waar erkende archeologen semi-overheidsinstanties zoals intercommunales, autonome gemeentebedrijven of nutsmaatschappijen onderbrengen.

////////////////////////////////////

GRAFIEK

ANALYSE 8: ONDERSCHIED KOSTPRIJS ARCHEOLOGIE NOTA'S VERSUS NOTA'S

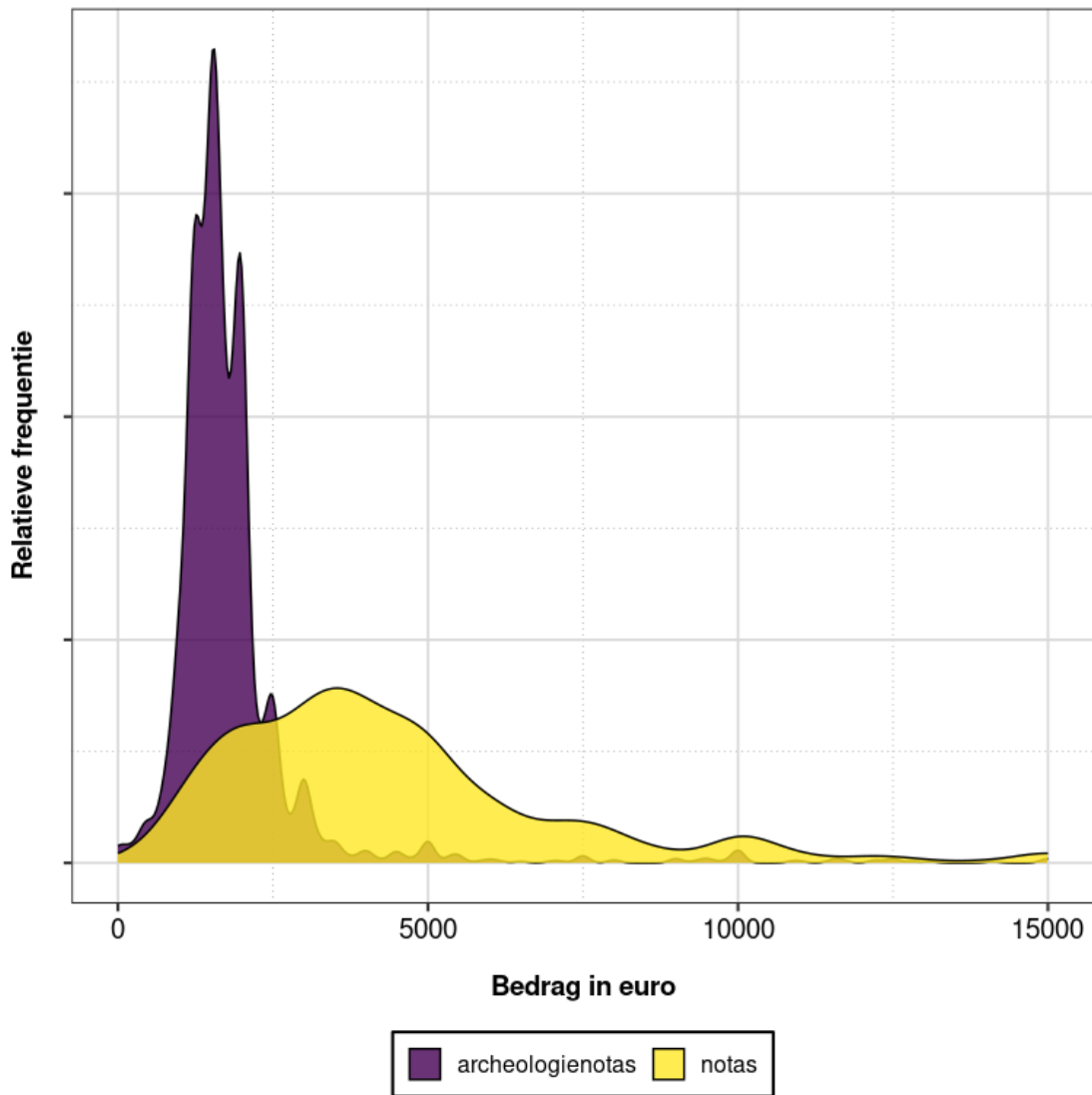
Overleg	Kostprijs van archeologienota's vergeleken met kostprijs nota's
Gas	Kostprijs, type archeologienota/nota
Bona	Archeologieportaal
Verrijze	Densiteitsgrafiek
Ping	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

TABEL

	%	€	€	%
Archeologienota's	€ 1.300	€ 1.600	€ 2.068,1	€ 2.000
Nota's	€ 2.690	€ 4.000	€ 6.283,9	€ 6.000

GRAFIEK

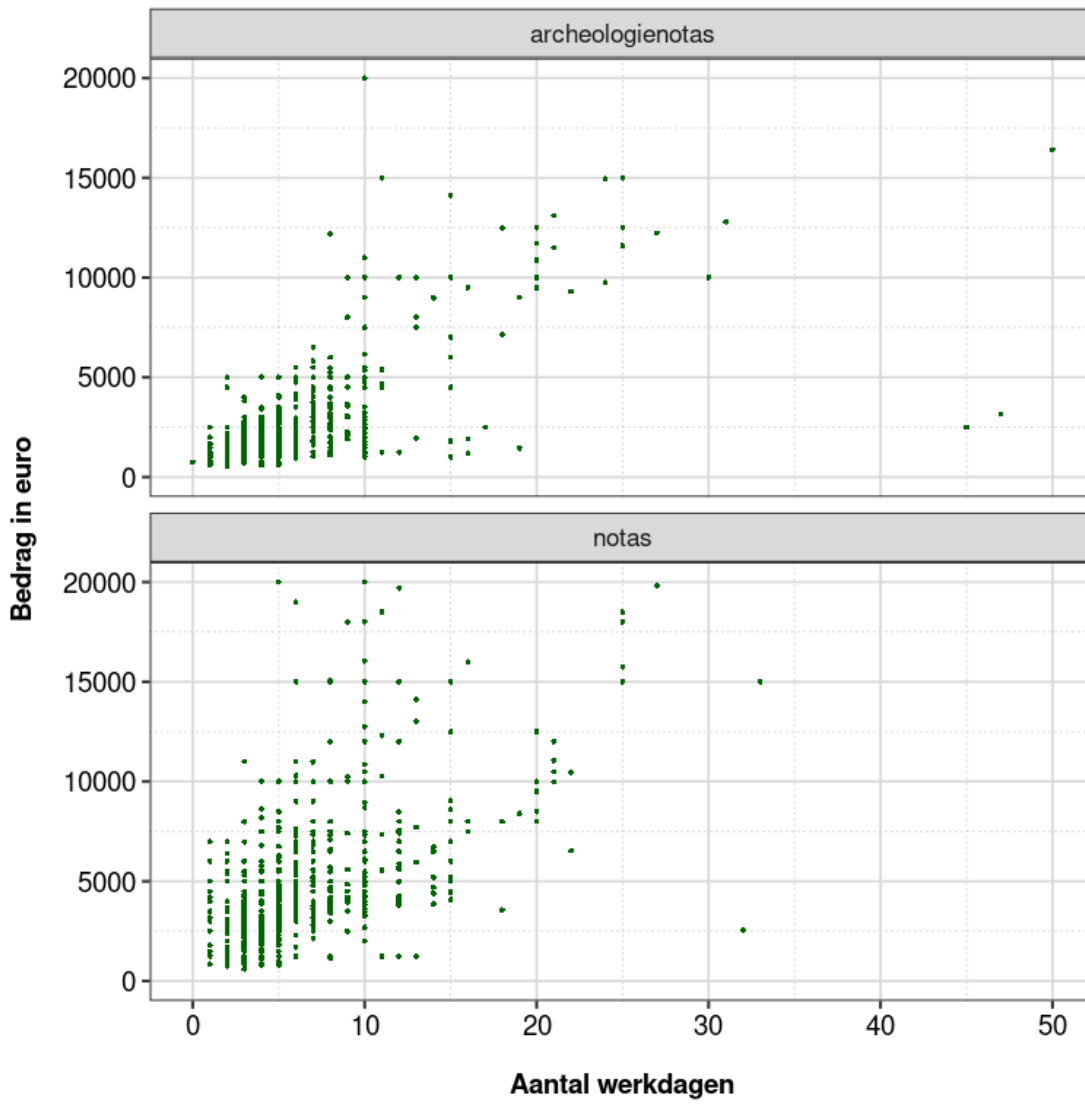
ANALYSE 9: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S IN RECHTAFLENDRE

GA

Doel	Kostprijs voor de opmaak van archeologienota's en nota's, naargelang het aantal werkdagen
Gas	Kostprijs, aantal werkdagen
Bona	Archeologieportaal
Votrijze	Spreadingsdiagram
Opmerking	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De erkende archeoloog vult zelf het aantal werkdagen in wanneer hij archeologienota's en nota's meldt in het archeologieportaal. Werkdagen staan niet gelijk met kalenderdagen (de werkdagen hoeven niet aaneensluitend gepresteerd te zijn), noch met mensdagen (gedurende één werkdag kunnen meerdere mensen aan de slag zijn met dezelfde archeologienota of nota).</p>

GRAFIEK

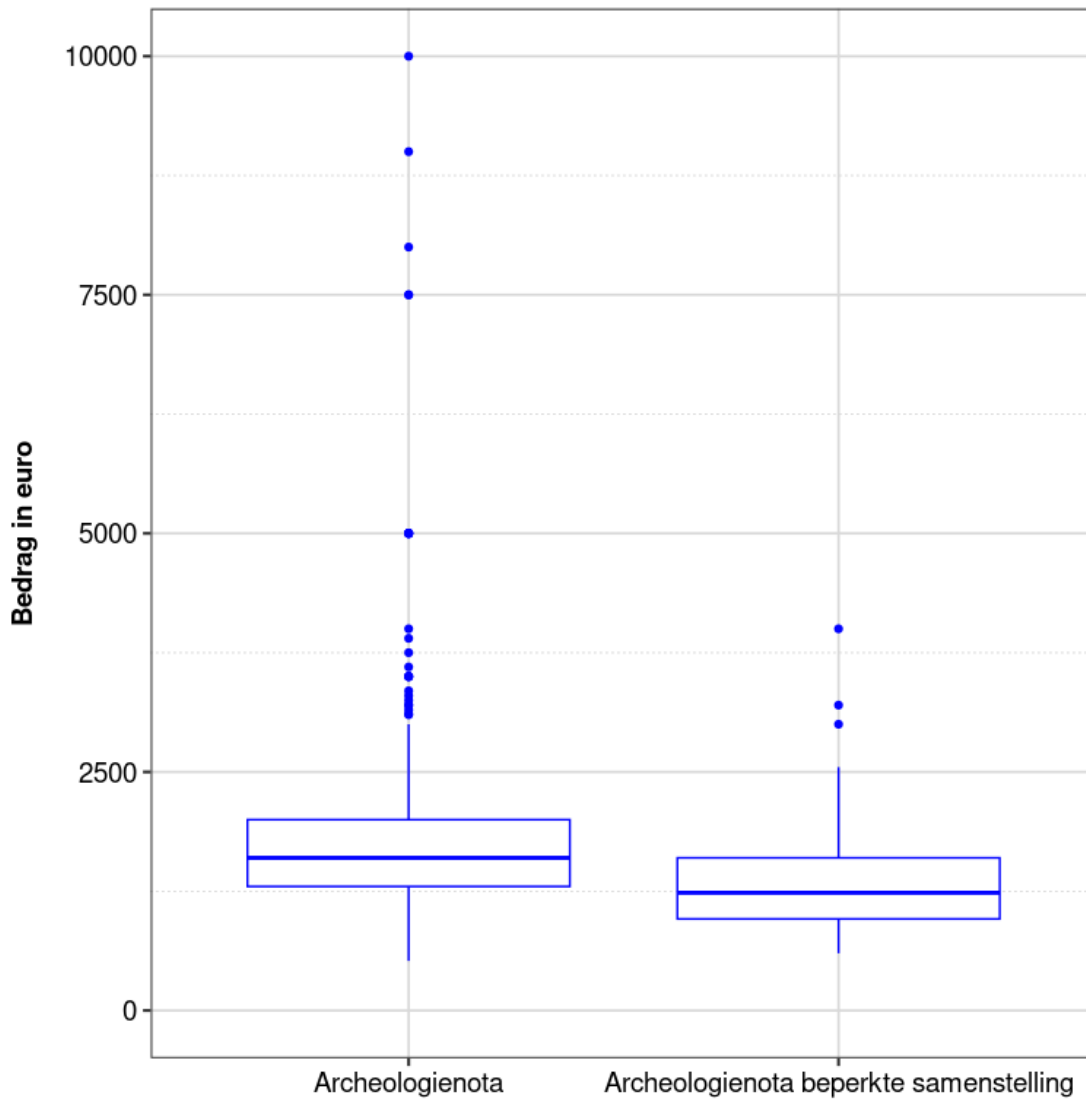

ANALYSE 10: KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA’S MET VOLLEDIGE SAMENSTELLING

Over	Kostprijs van archeologienota's op basis van enkel bureauonderzoek: volledig afgevat op een kostenverdeling
Gas	Kostprijs, beperkte samenstelling
Bona	Archeologieportaal
Volledige	Boxplot
Over	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze indienen in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

BOXPLOT

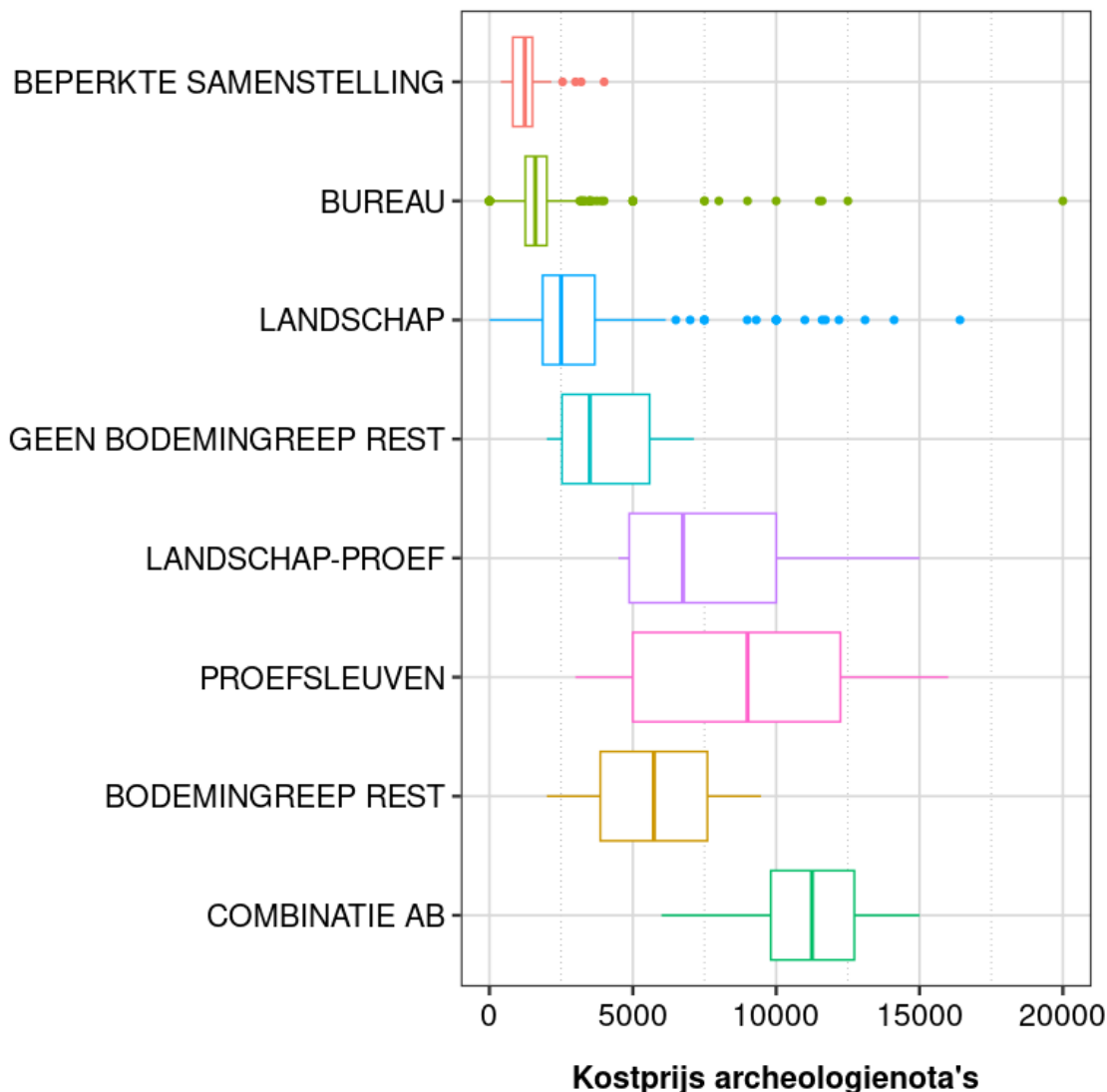

////////////////////////////////////

Onderwerp	Kostenprijs van archeologienota's in relatie tot de benutte onderzoeksmethode
Gas	Kostprijs, onderzoeksmethode
Bron	Archeologieportaal
Vormgeving	Tabel, boxplot
Omschrijving	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.

KOSTPRIJS ARCHEOLOGIENOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

Legende

- BEPERKTE SAMENSTELLING = Archeologienota's met beperkte samenstelling (bureauonderzoek);
- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Archeologienota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, opzichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;

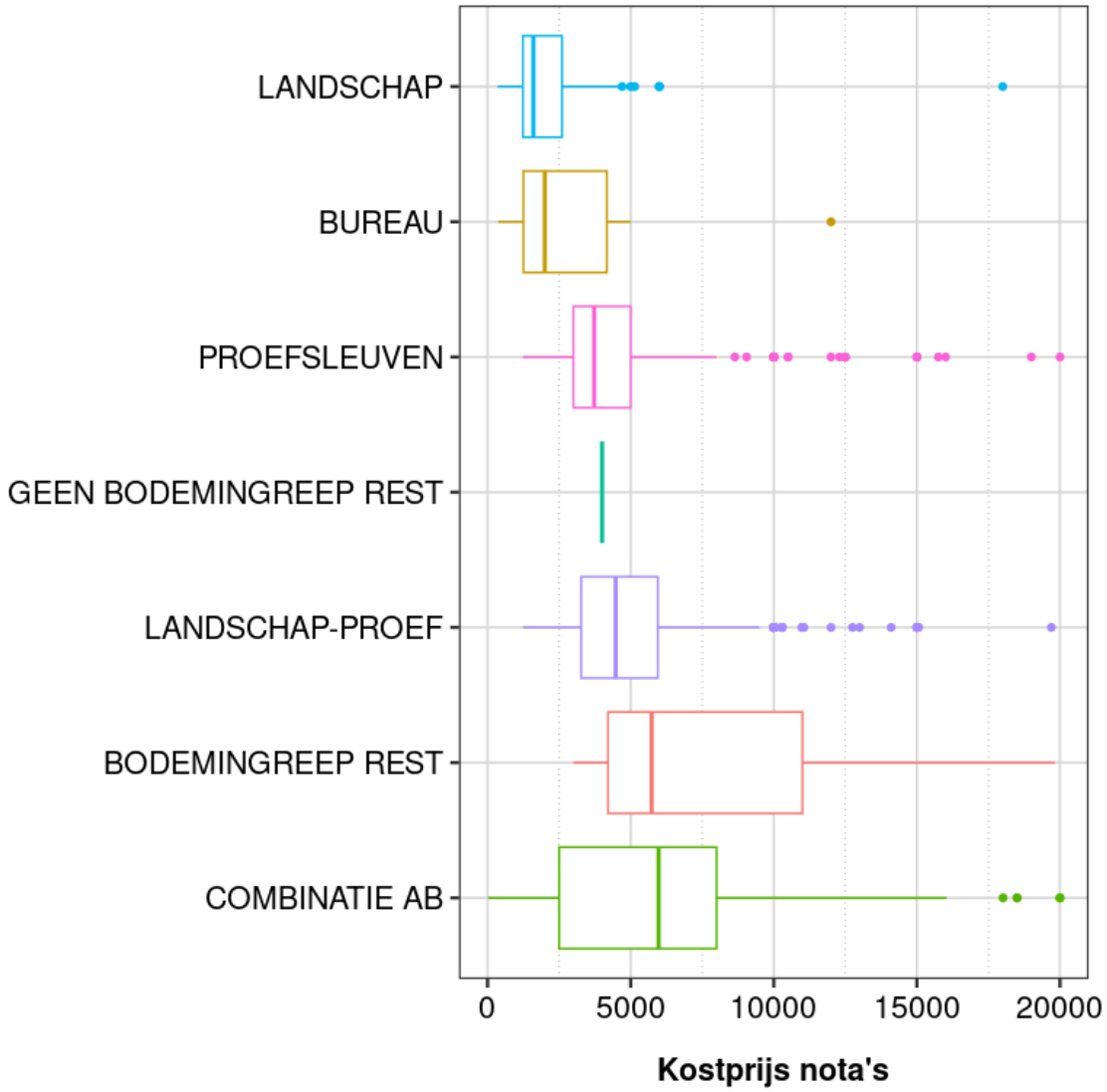

Inlegde

- BEPERKTE SAMENSTELLING = Archeologienota's met beperkte samenstelling (bureauonderzoek);
- BUREAU = Archeologienota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Archeologienota's met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met een bureauonderzoek en veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Archeologienota's met bureauonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Archeologienota's met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Archeologienota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, op zichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Archeologienota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

KOSTPRIJS NOTA'S PER ONDERZOEKSMETHODE: BOXPLOT

Ingreep

- BUREAU = Nota's met enkel bureauonderzoek;
- LANDSCHAP = Nota's met landschappelijk bodemonderzoek;
- GEEN BODEMINGREEP REST = Nota's met veldkartering of geofysisch onderzoek, al dan niet in combinatie met landschappelijk bodemonderzoek;
- PROEFSLEUVEN = Nota's met proefsleuven/proefputten;
- LANDSCHAP-PROEF: Nota's met landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten;
- COMBINATIE AB: Nota's waarbij verkennend archeologisch booronderzoek of waarderend archeologisch booronderzoek is uitgevoerd, opzichzelfstaand of in combinatie met andere onderzoeksmethodes;
- BODEMINGREEP REST = Nota's met andere onderzoekscombinaties met ingreep in de bodem, maar zonder verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek.

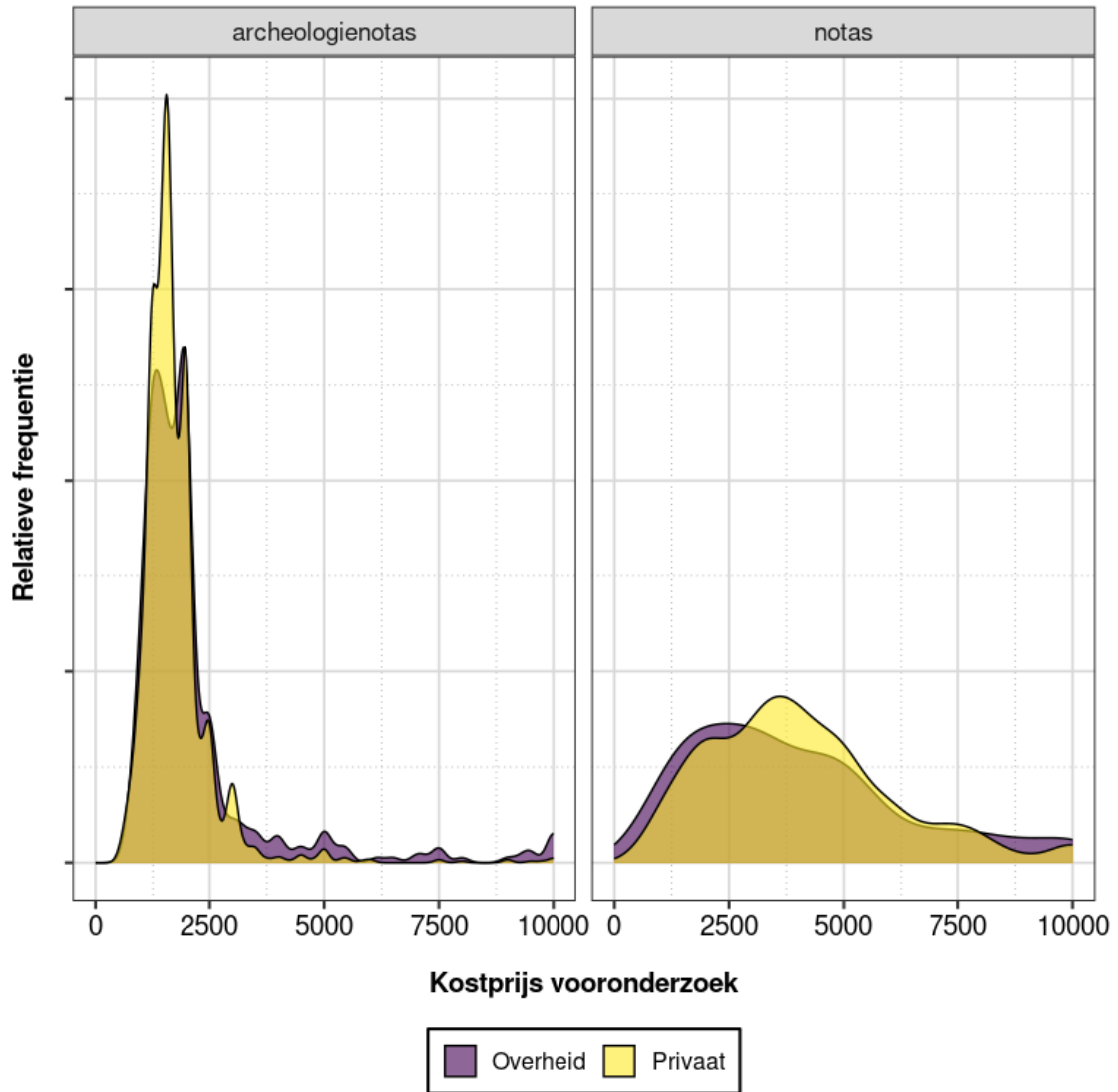
ANDREAS
NIERSTUBER

Doel	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en het statuut van de initiator
Ges	Kostprijs, statuut initiatiefnemer
Bona	Archeologieportaal
Voltooiingsdatum	Densiteitsgrafiek
Opmerking	<p>De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing.</p> <p>De erkende archeoloog registreert de hoedanigheid van de initiatiefnemer in het archeologieportaal. Het is niet duidelijk waar erkende archeologen semi-overheidsinstanties zoals intercommunales, autonome gemeentebedrijven of nutsmaatschappijen onderbrengen.</p>

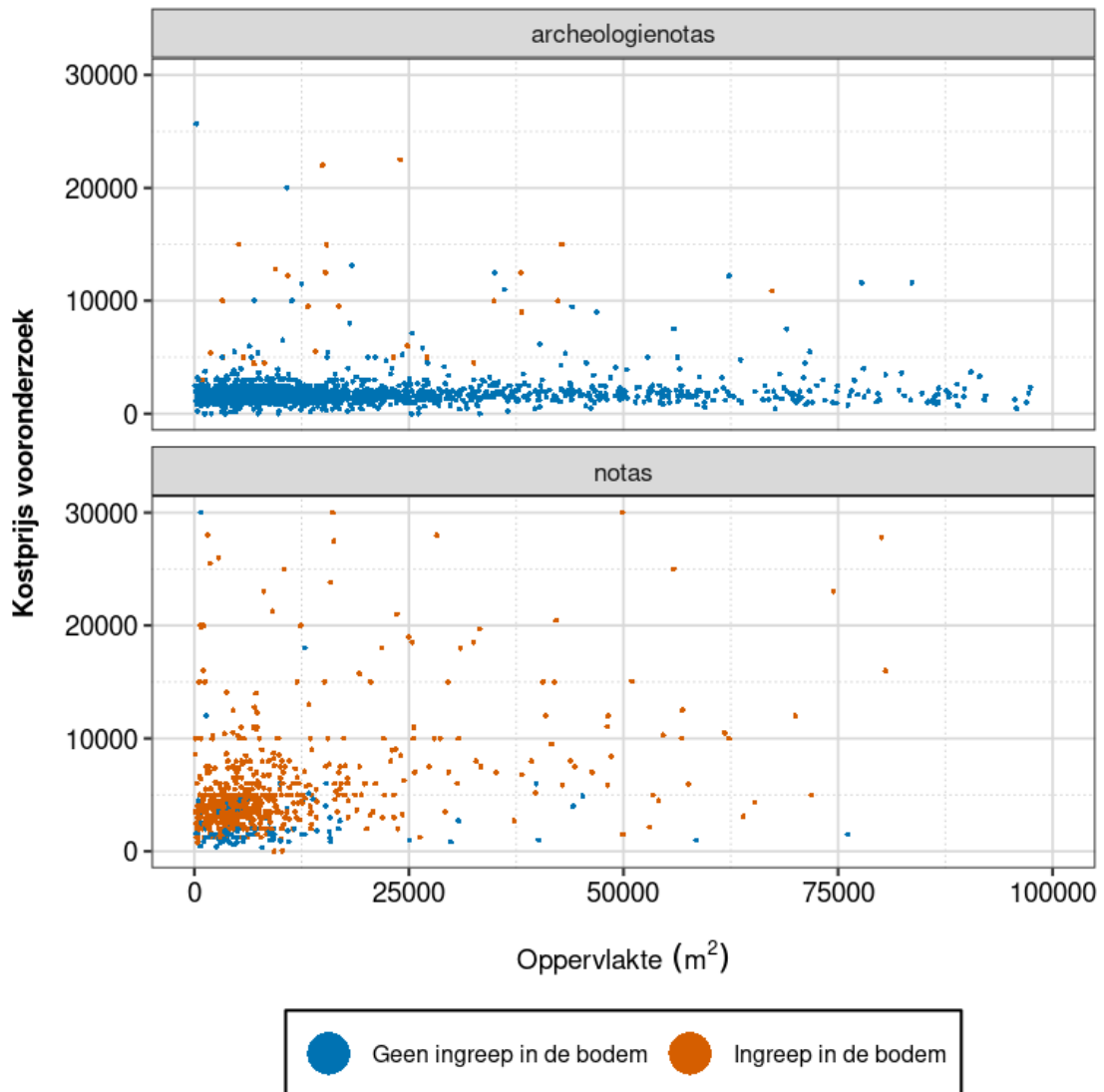
GRAFIEK

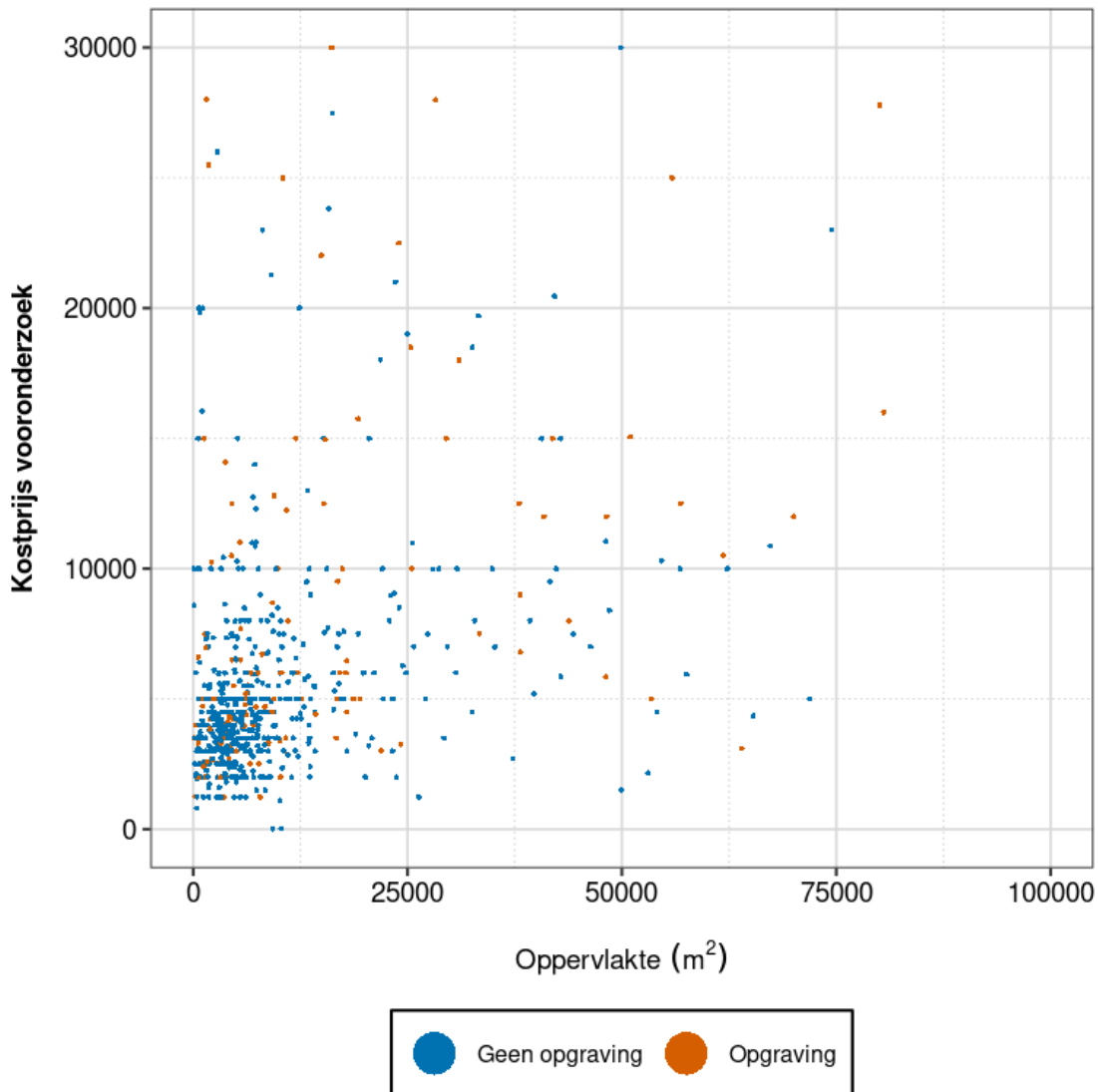
Overleg	Relatie tussen de kostprijs van archeologienota's en nota's en de omvang van het gebied
Gebruik	Oppervlakte, kostprijs
Bronnen	Archeologieportaal
Voorbereiding	Spreidingsdiagram
Resultaat	De erkende archeologen voeren de kostprijs van de archeologienota's en nota's in wanneer zij deze melden in het archeologieportaal. Het betreft in principe kostprijzen exclusief BTW, en enkel kosten specifiek voor het archeologisch vooronderzoek en de rapportering erover. De analyse laat extreem afwijkende waarden buiten beschouwing. De oppervlakte van de projectgebieden is berekend op basis van de intekeningen daarvan die de erkende archeologen maken bij het melden van de archeologienota's en nota's.

KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK, MET ONDERSCHIED NAAR INGREEP IN DE BODEM

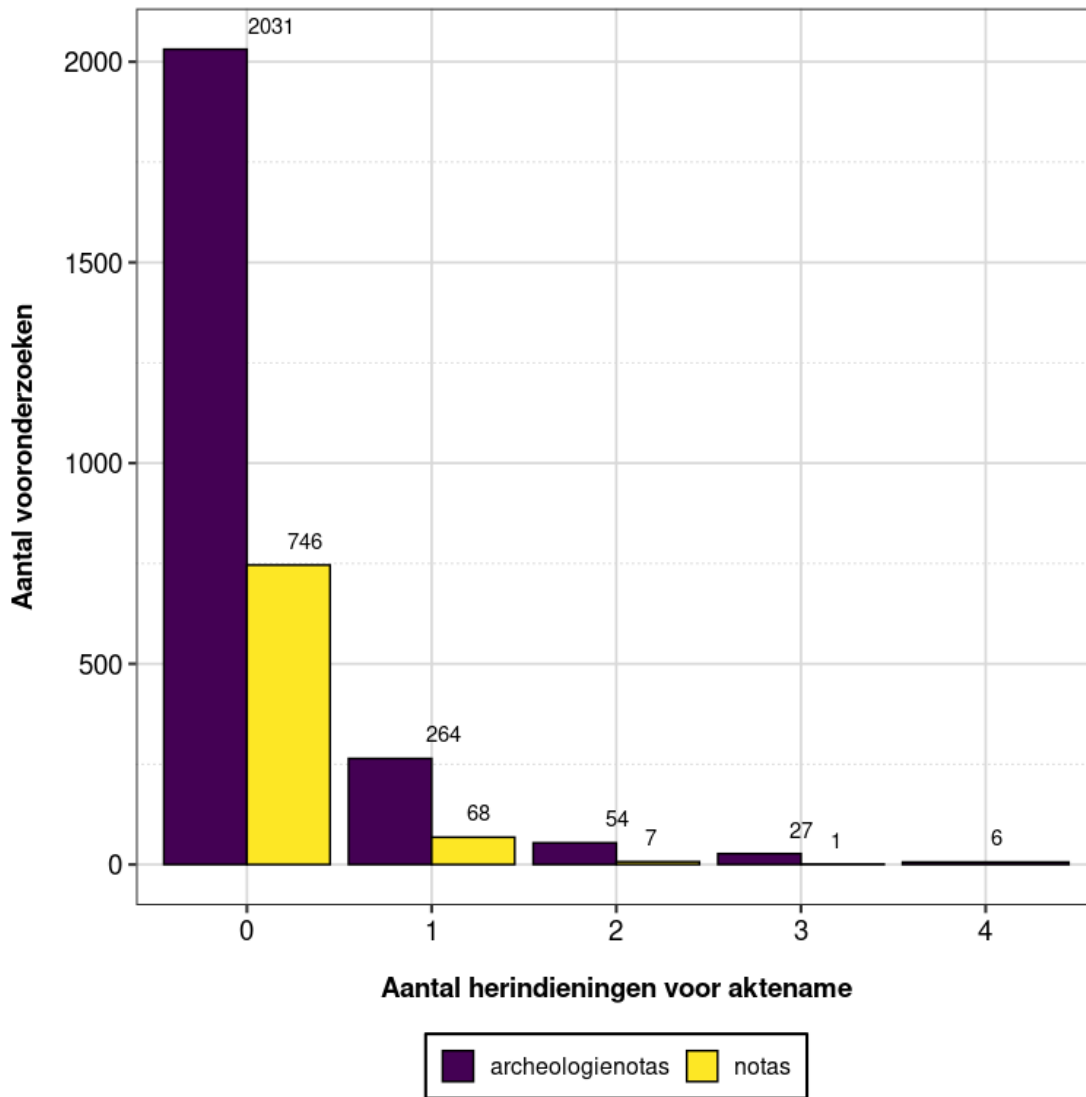
KOSTPRIJS VERSUS OPPERVLAKTE VOORONDERZOEK MET
INGREEP IN DE BODEM, MET ONDERSCHIED NAAR MAATREGELEN

Over	Wat is de betekenis van de bron?
Gas	Beslissing archeologienota's/nota's, koppeling opeenvolgende archeologienota's of nota's
Bona	Archeologieportaal
Votrijze	Staafdiagram
Paling	Indien op een melding van een archeologienota of nota geen aktename volgt, meldt de erkende archeoloog een aangepaste versie. Die geldt als een nieuwe archeologienota. De analyse vertrekt vanuit het verband tussen archeologienota's die over dezelfde vergunningsaanvraag handelen, op basis van de overlappende geografische afbakening (hetzelfde projectgebied). Dit legt een link tussen documenten met aktename en de eventuele documenten zonder aktename die eraan vooraf gaan. De analyse telt vervolgens het aantal documenten zonder aktename dat aan een document met aktename vooraf ging. Archeologienota's en nota's die al bij de eerste indiening een aktename kregen, hebben als waarde 0.

GRAFIEK

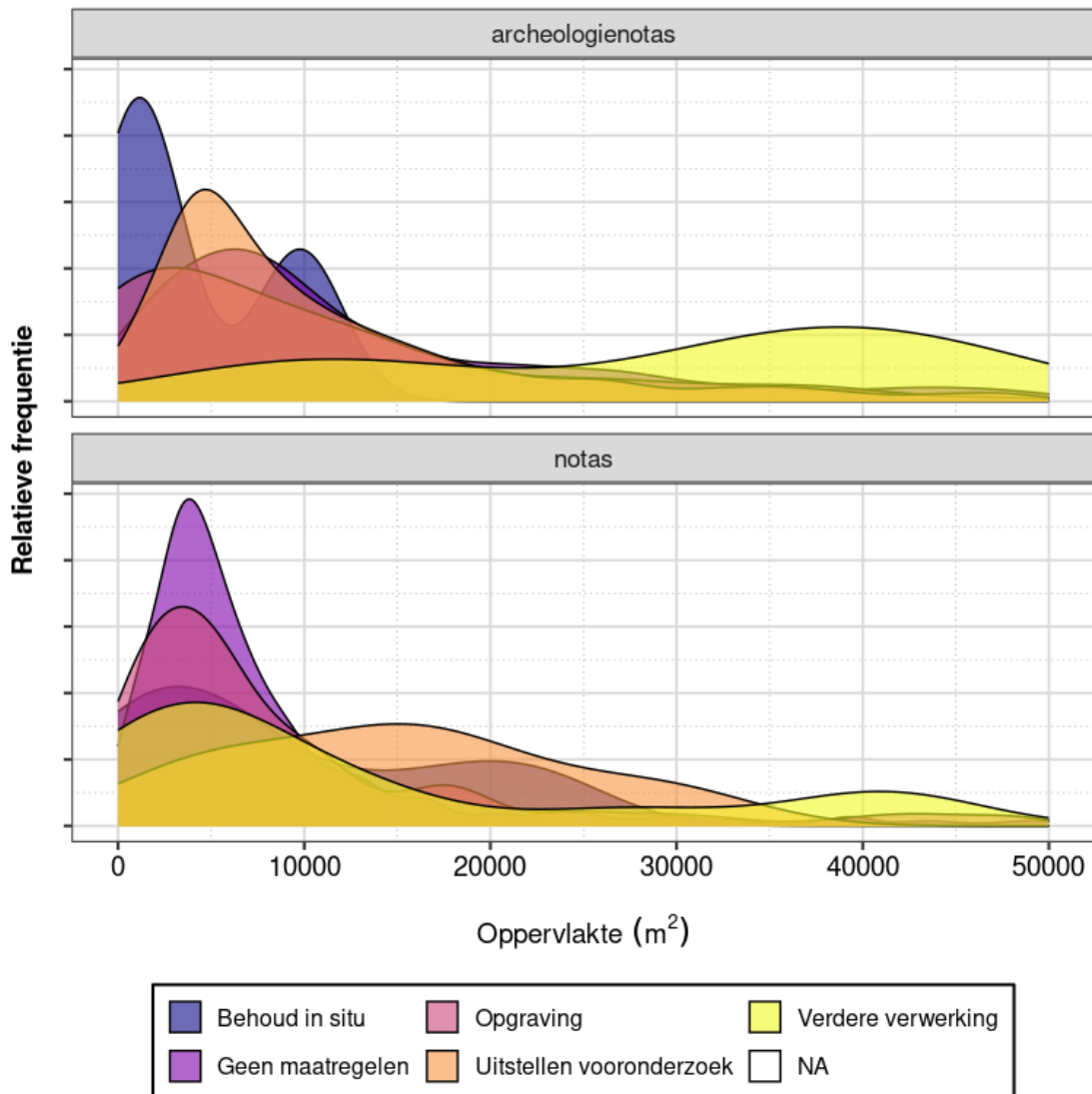
////////////////////////////////////

ANALYSE VAN DE TOEGANG TOT PROJEKTGEBIEDEN

Doel	Bereken de oppervlakte van de projectgebieden en de voorgestelde maatregelen in de archeologienota's en nota's, volgens de methode van de tabel 1.1.
Gas	Oppervlakte, maatregelen
Bron	Archeologieportaal
Volgijze	Densiteitsgrafiek, gestapelde staafdiagram
Opmerking	De oppervlakte van de projectgebieden is berekend op basis van de intekeningen daarvan die de erkende archeologen maken bij het melden van de archeologienota's en nota's. Indien een combinatie van maatregelen voorkomt, telt de analyse beide maatregelen. Het totale aantal ligt daardoor licht hoger dan het totale aantal archeologienota's en nota's met aktenaam.

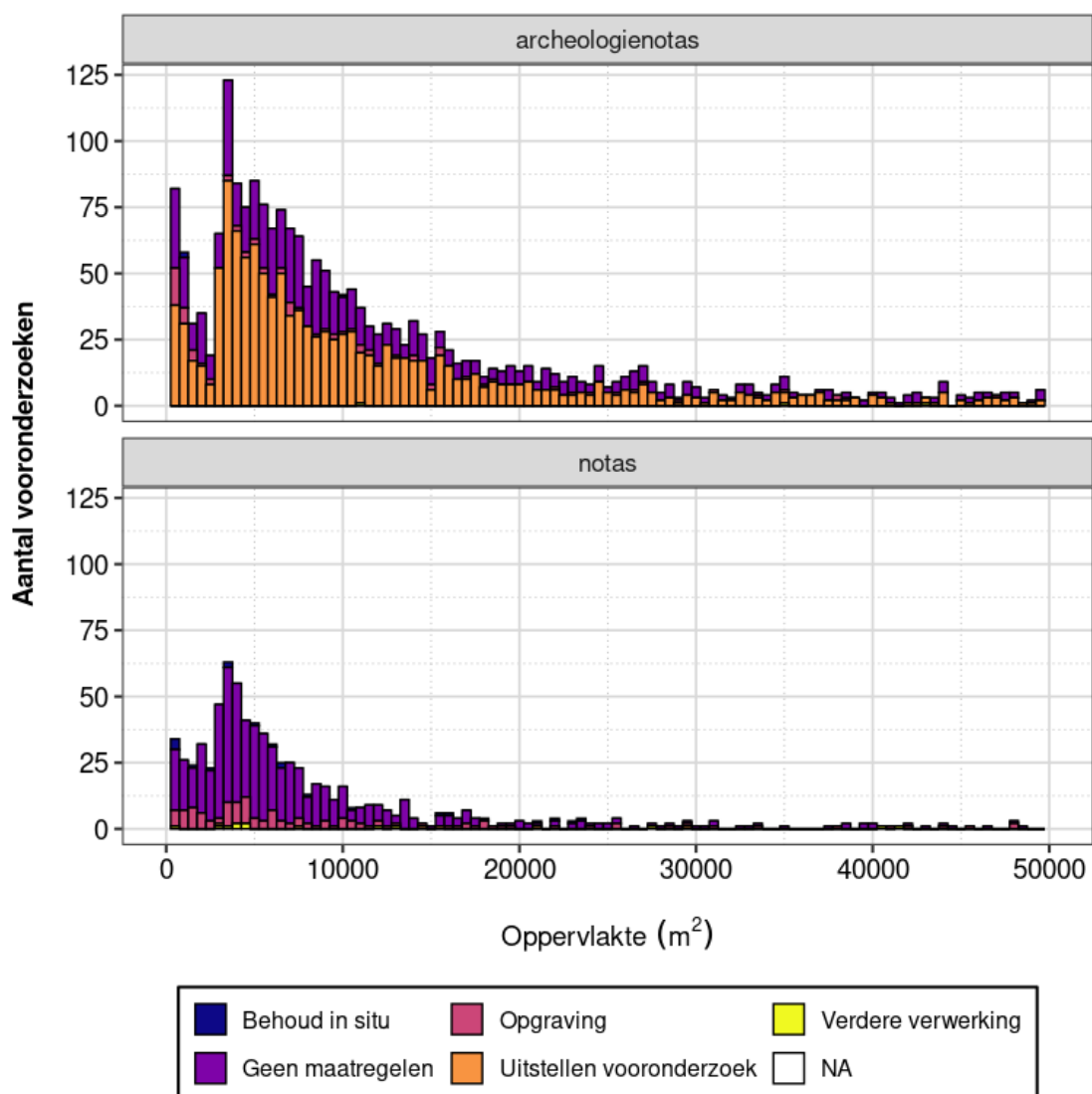

OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN NAAR PROGRAMMA VAN MAATREGELEN: DENSITEIT

OPPERVLAKTE PROJECTGEBIEDEN NAAR PROGRAMMA VAN MAATREGELEN: VERDELING

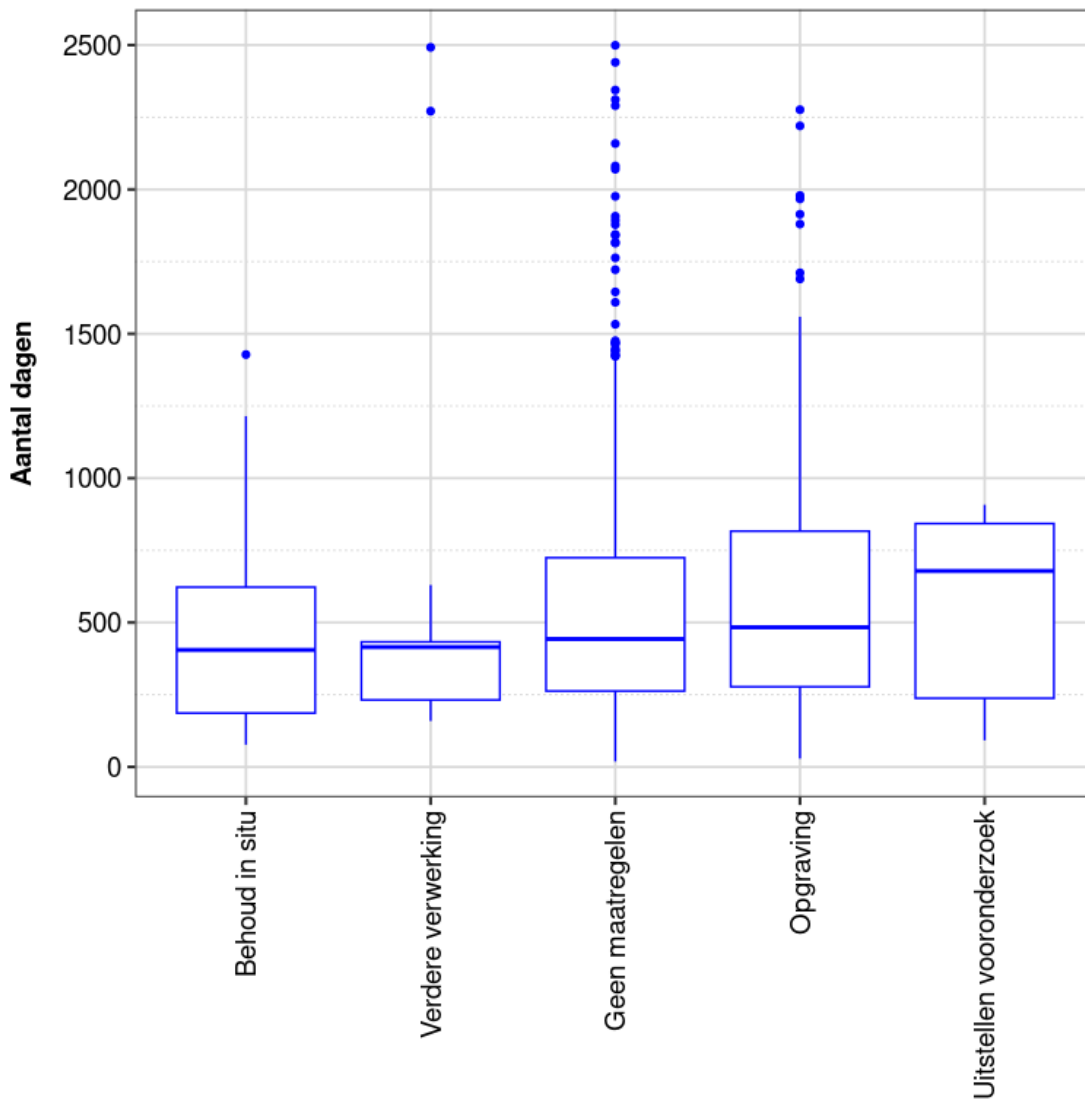

////////////////////////////////////

TIJD TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN BIJBEHORENDE
NOTA NAARGELANG PROGRAMMA VAN MAATREGELEN:
BOXPLOT

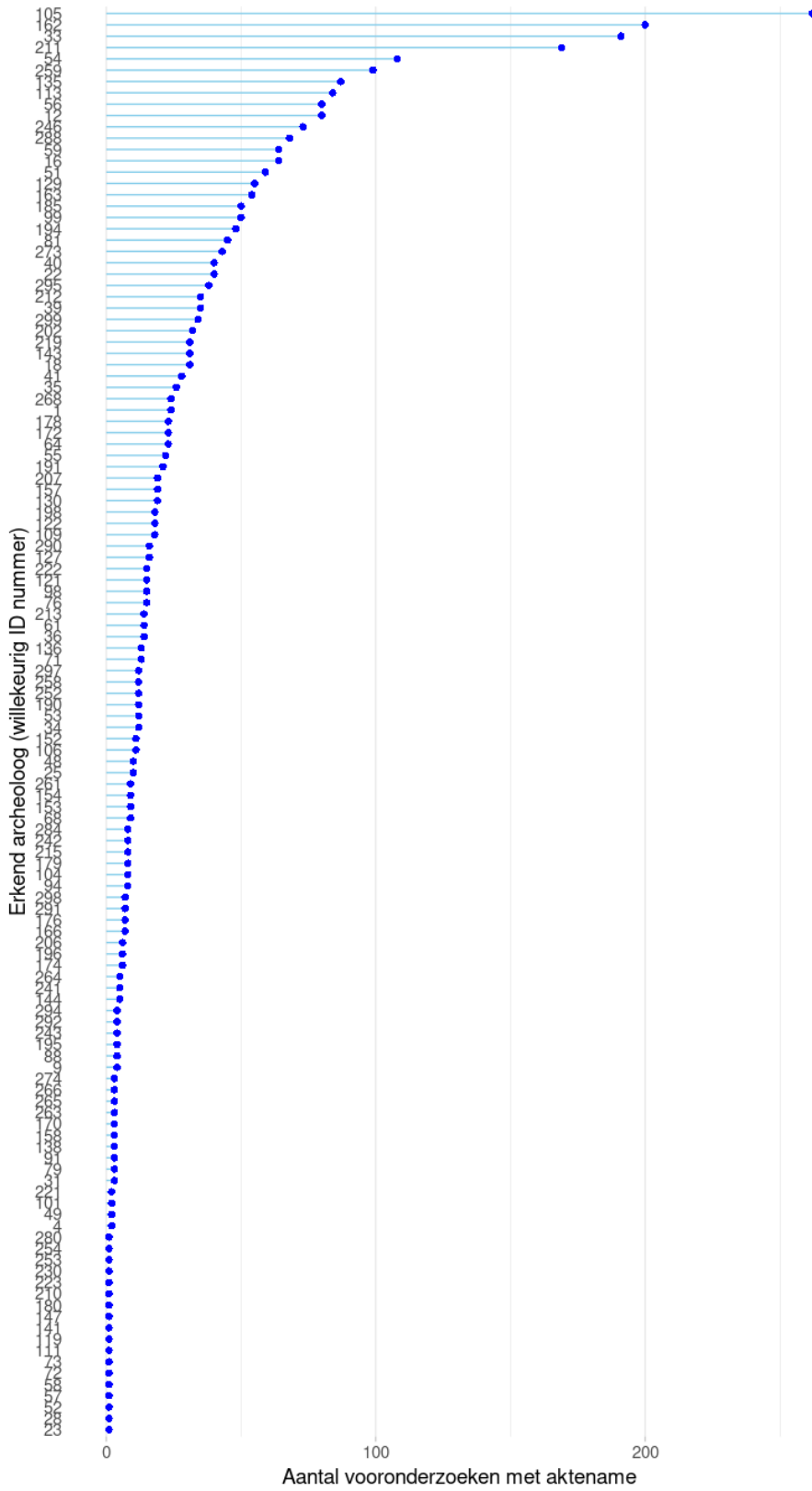

ANALYSE 19: AANTAL ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S MET AKTENAME GETELD PER ERKENDE ARCHEOLOG

Overloop	Met de archeologienota's en nota's met aktename geteld per erkende archeoloog
Gebruikers	ID melder, beslissing
Bronnen	Archeologieportaal
Visualisatie	Lollipop chart
Opmerkingen	<p>De analyse telt enkel archeologienota's en nota's met aktename, en gaat voorbij aan vooronderzoeken zonder aktename. Op die manier telt ze het aantal projecten waar een erkende archeoloog verantwoordelijkheid voor neemt.</p> <p>Archeologienota's en nota's worden gelinkt aan een erkende archeoloog op basis van de melding ervan in het archeologieportaal. Degene die meldde is degene die de verantwoordelijkheid voor de (archeologie)nota op zich neemt.</p> <p>De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.</p>

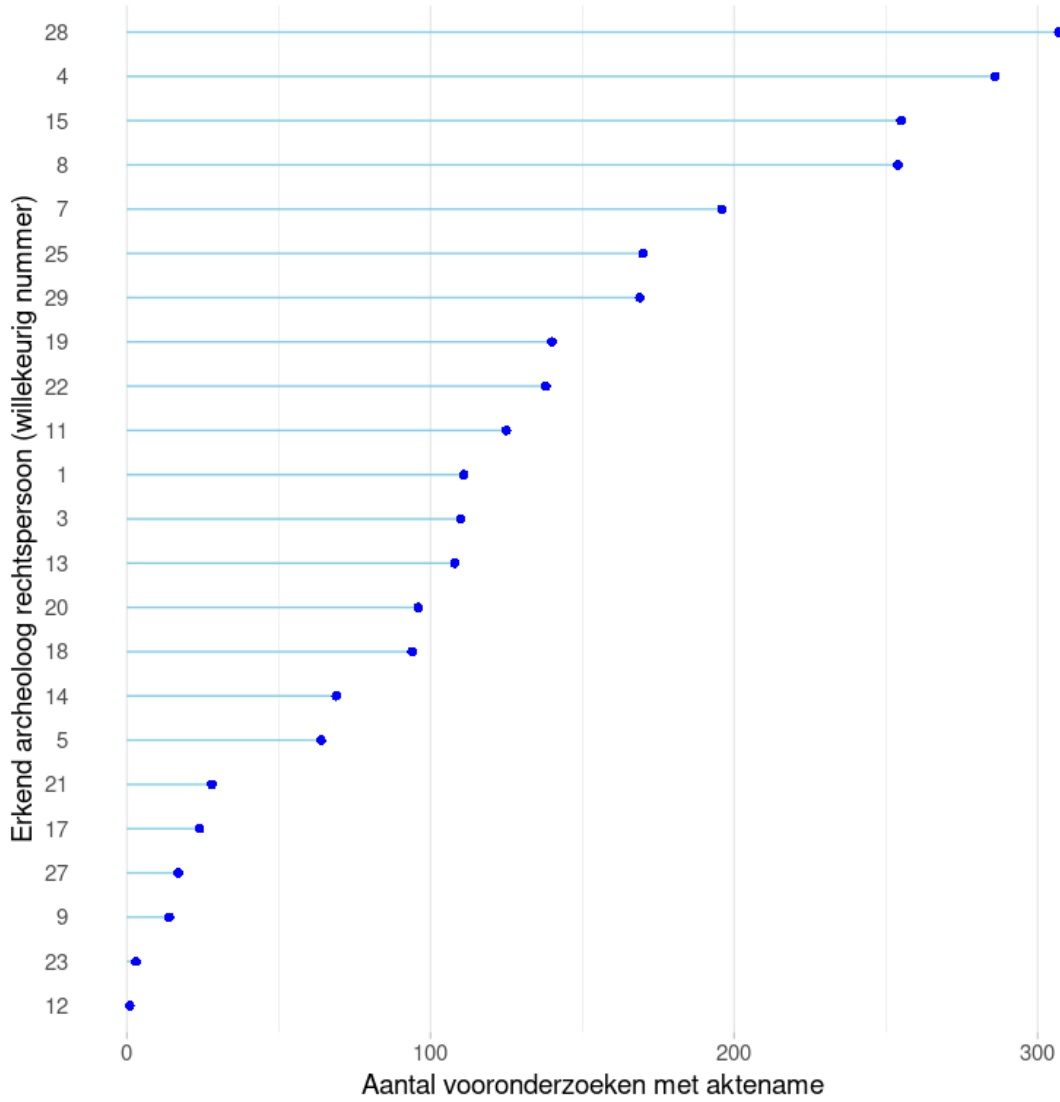

GRAFIEK

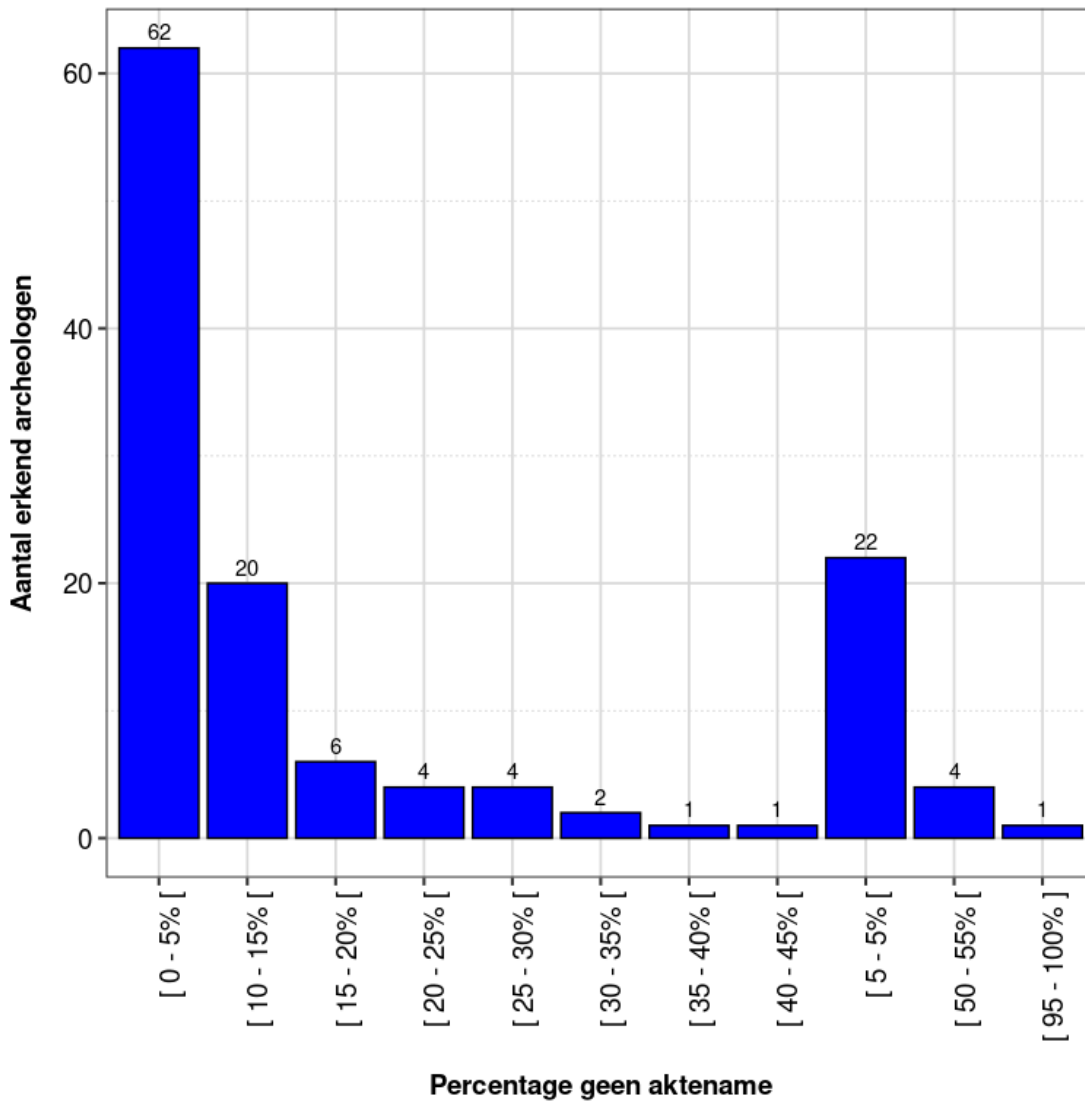
GRAFIEK

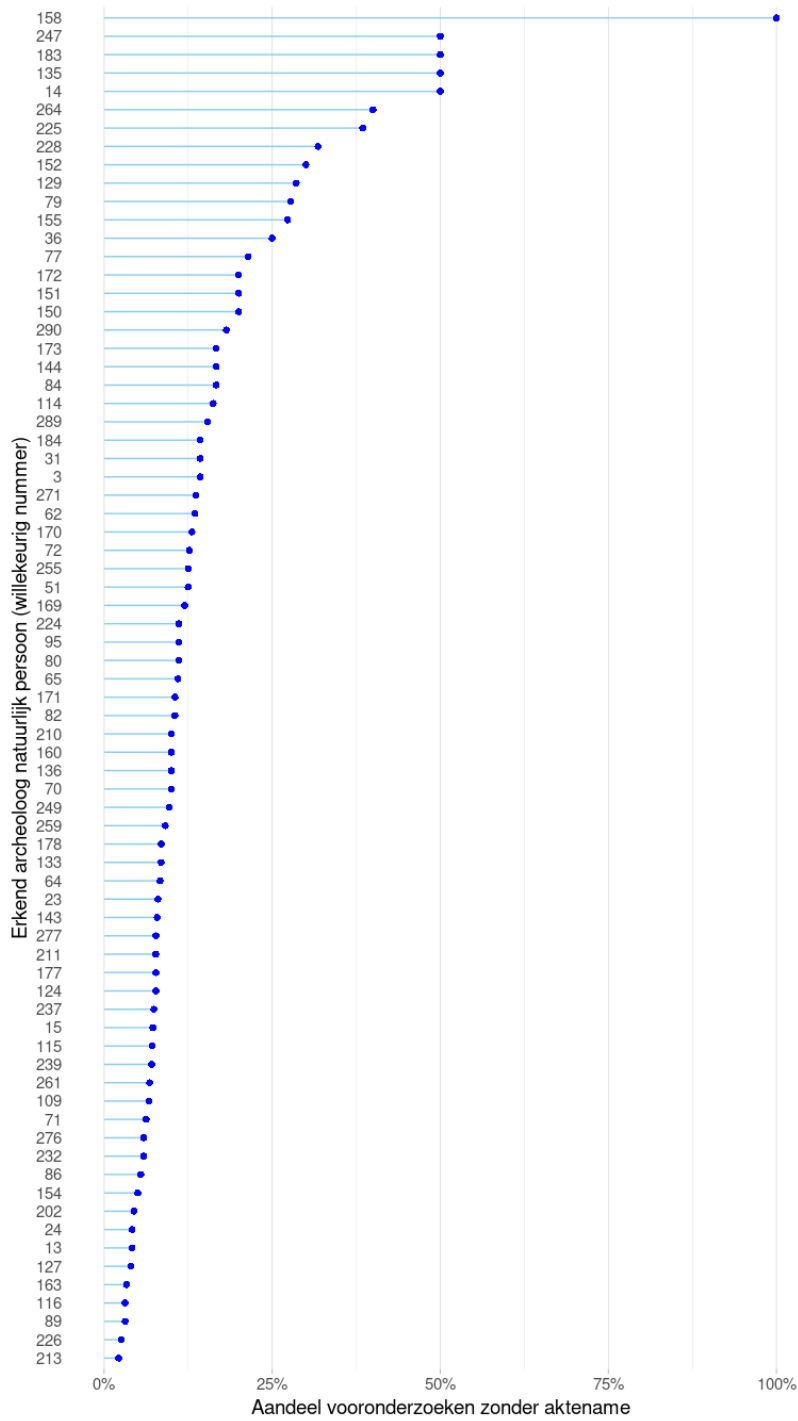

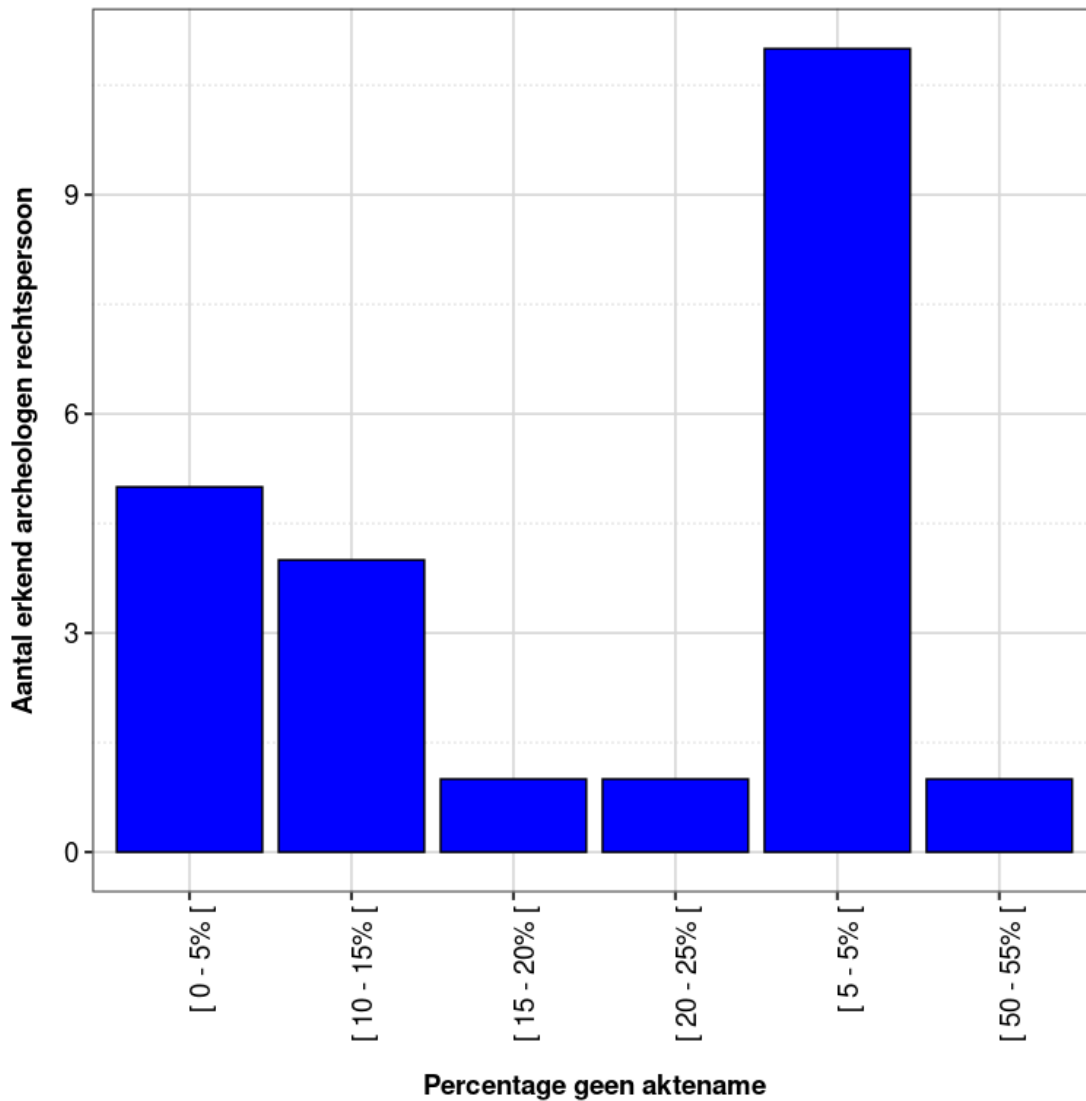
VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOG - NATUURLIJK PERSOON: HISTOGRAM

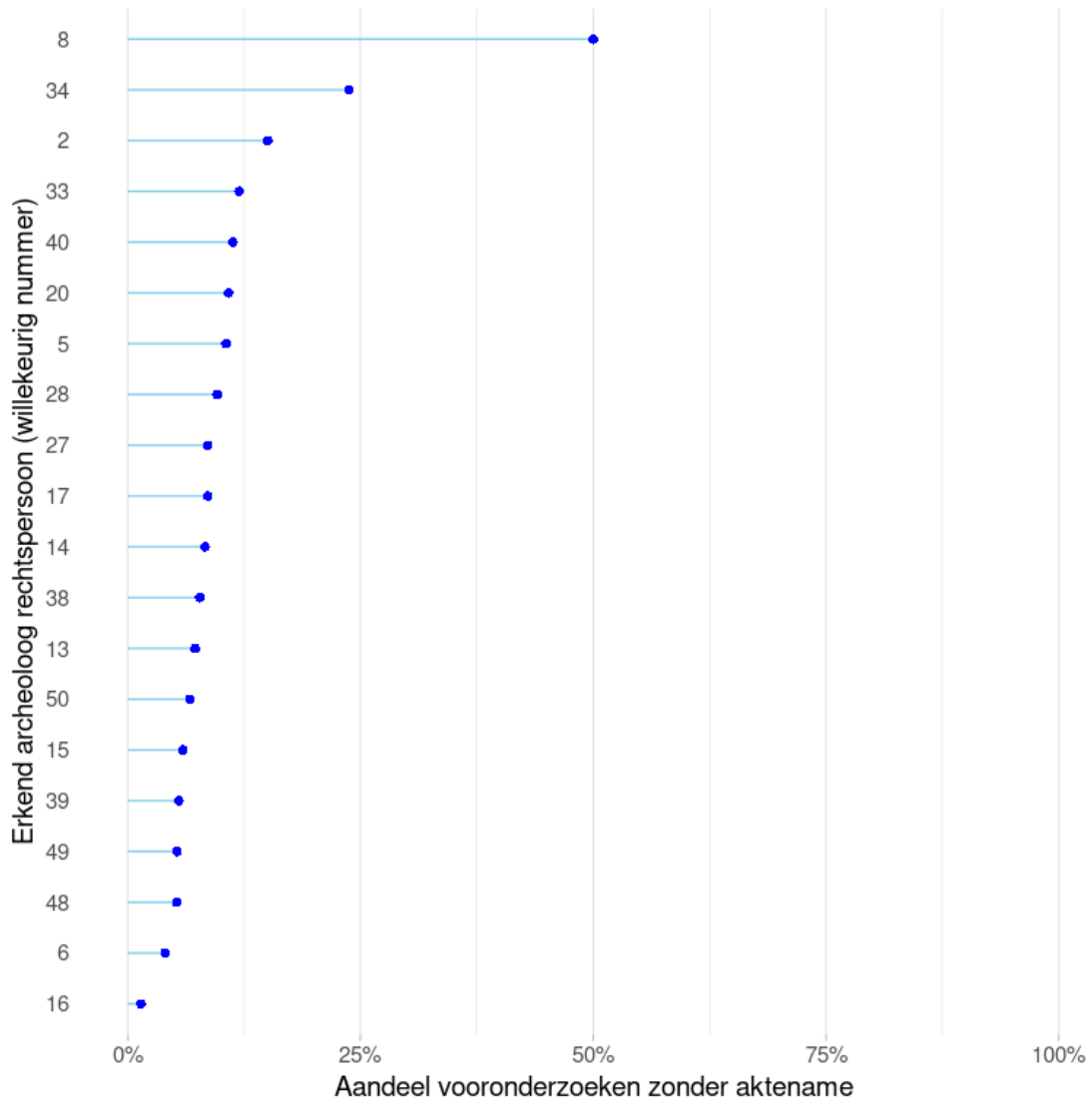
VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOG - NATUURLIJK PERSOON: LOLLIPOP CHART

VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - RECHTSPERSOON: HISTOGRAM

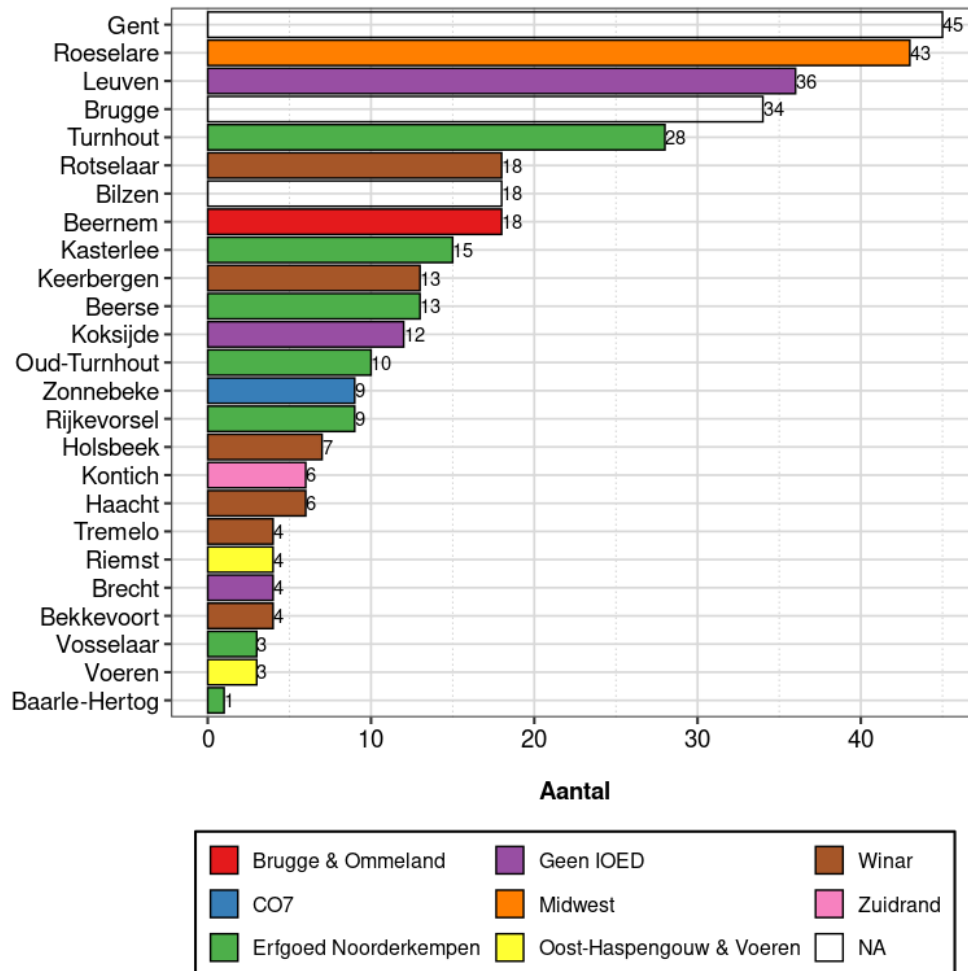
VOORONDERZOEKEN ZONDER AKTENAME PER ERKENDE ARCHEOLOOG - RECHTSPERSOON: LOLLIPOP CHART

Overloop	Het aantal behandelde archeologienota's en nota's per erkende onroerend erfgoed gemeente en integrale onroerend erfgoed gebied
Gebruik	ID behandelaar, beslissing
Bron	Archeologieportaal
Visualisatie	Staafdiagram, tabel
Opleg	De grafiek geeft de beslissingen weer per erkende onroerenderfgoedgemeente. Een erkende onroerenderfgoedgemeente kan ondersteuning krijgen van een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. In dat geval wordt de IOED in kleur aangegeven, in het geval zonder ondersteuning door een IOED krijgt de gemeente de kleur met label 'geen IOED'.

GRAFIEK

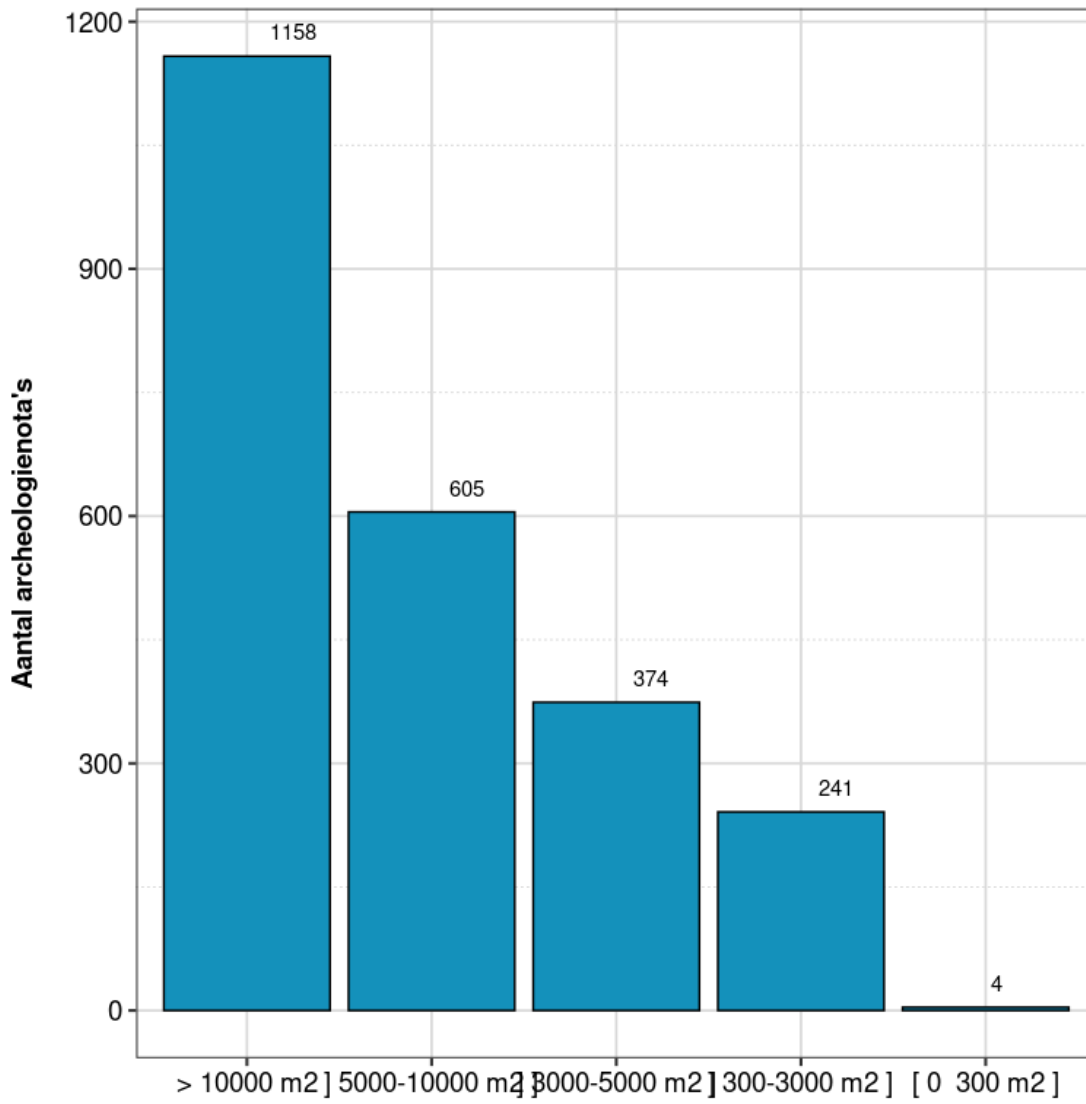

ARCHEOLOGIENOTA'S

Oppervlakte	Oppervlakte van de projectgebieden van archeologienota's (onderzocht gebied)
Oppervlakte	Oppervlakte (in m ²)
Bron	archeologieportaal
Visualisatie	staafdiagram
Opmerking	De analyse baseert zich op de intekeningen van de projectgebieden die de erkende archeologen maken bij het indienen van de archeologienota's. Deze intekening valt in verschillende gevallen niet samen met de perceelsgrenzen, maar beperkt zich tot het deel van de percelen dat de erkende archeoloog daadwerkelijk onderzocht heeft (vaak overeenstemmend met de ingreep in de bodem). De gehanteerde oppervlakteklassen zijn geïnspireerd op de drempelcriteria voor de verplichte opmaak van een archeologienota.

GRAFIEK

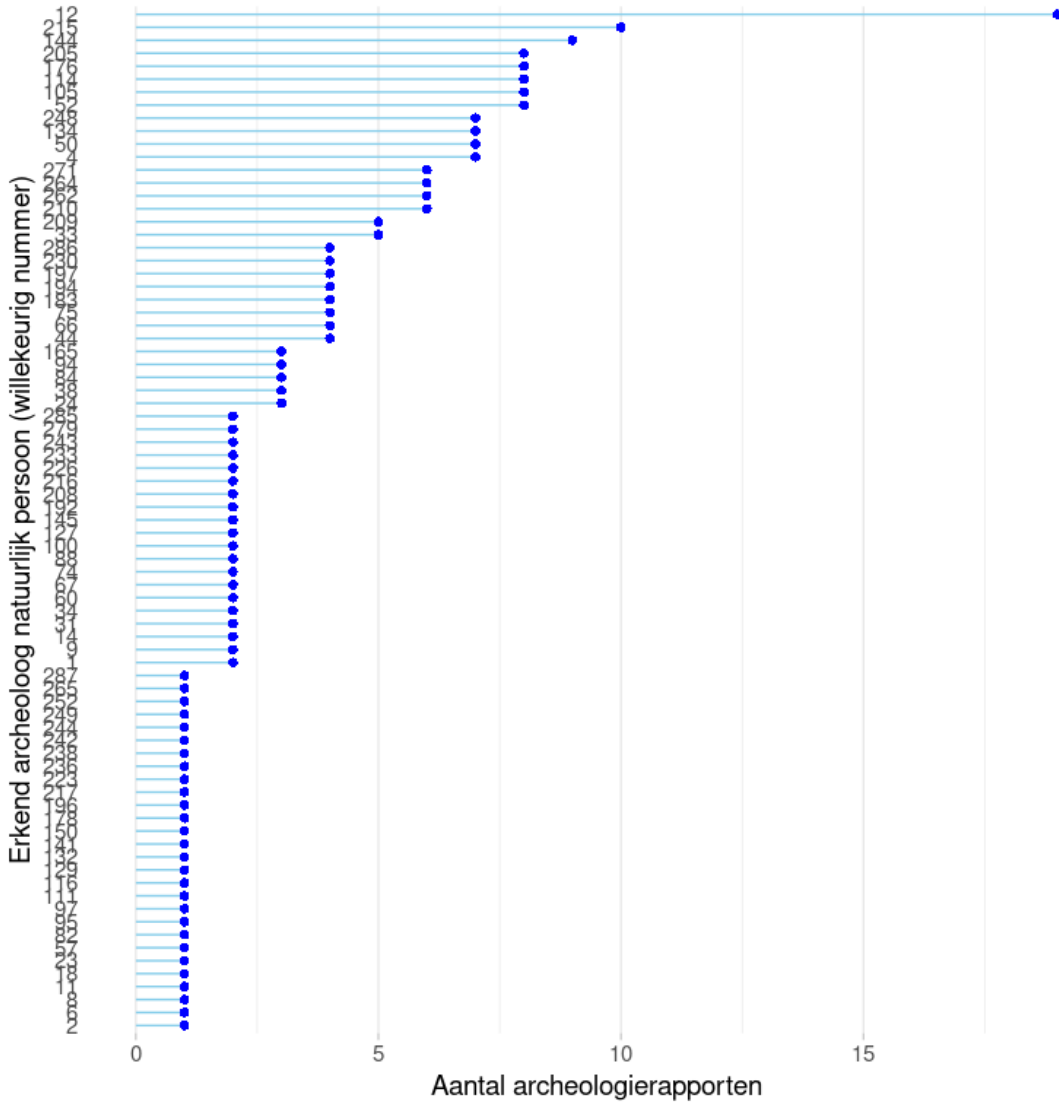

ANALYSE VAN DE TOEGANG TOT DE GEGEVENS

Doel	De analyse heeft tot doel te onderzoeken hoe de gegevens van de archeologen worden gebruikt en welke informatie deze gegevens kunnen opleveren.
Ges	ID indiener, archeologierapporten
Bron	Archeologieportaal
Visualisatie	Lollipop chart
Opmerking	De analyse telt per erkende archeoloog, natuurlijk persoon, het aantal archeologierapporten dat deze indiende. De ID's in de grafiek zijn volstrekt willekeurig toegekend. Er bestaat geen verband met de erkenningsnummers van de erkende archeologen, noch met de volgorde van erkenning. Dit om anonimiteit te garanderen.

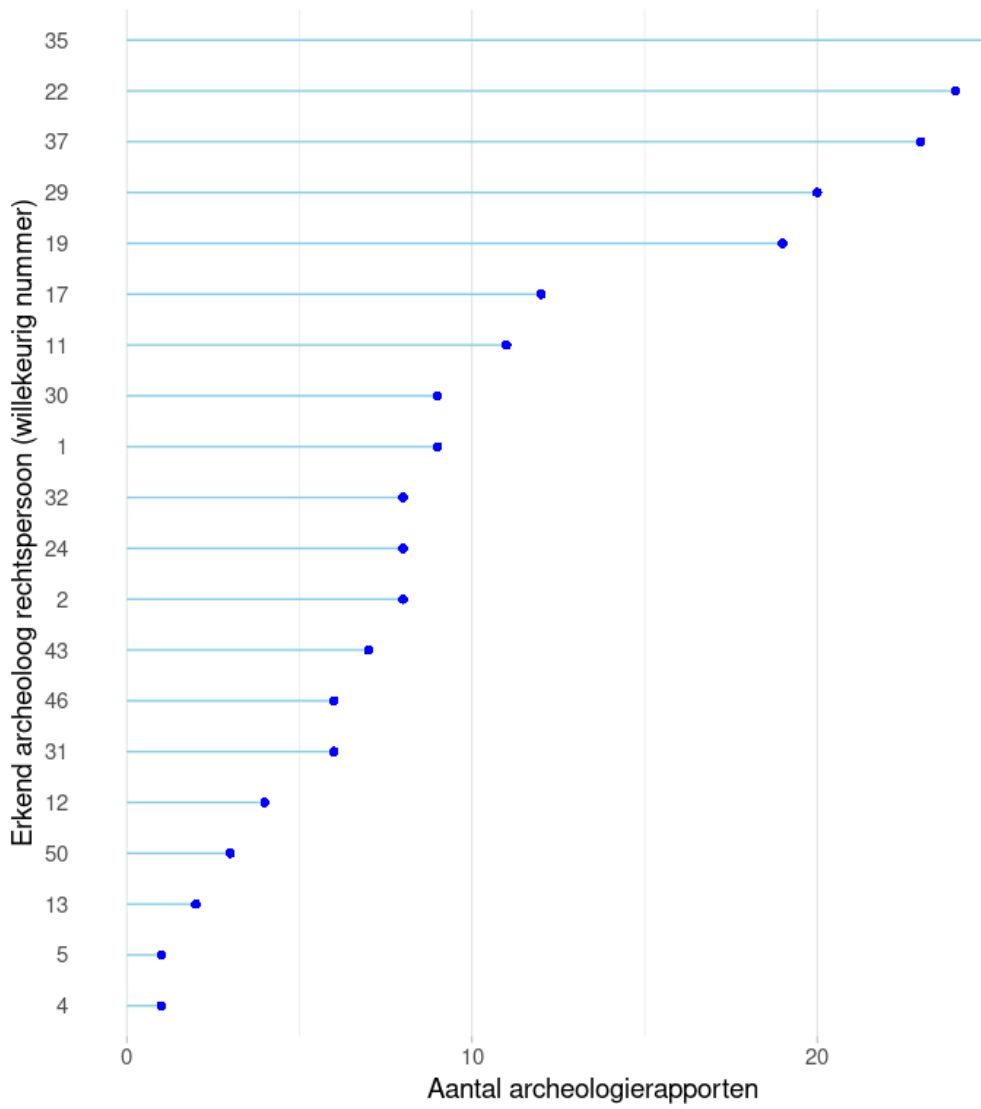

GRAFIEK

GRAFIEK

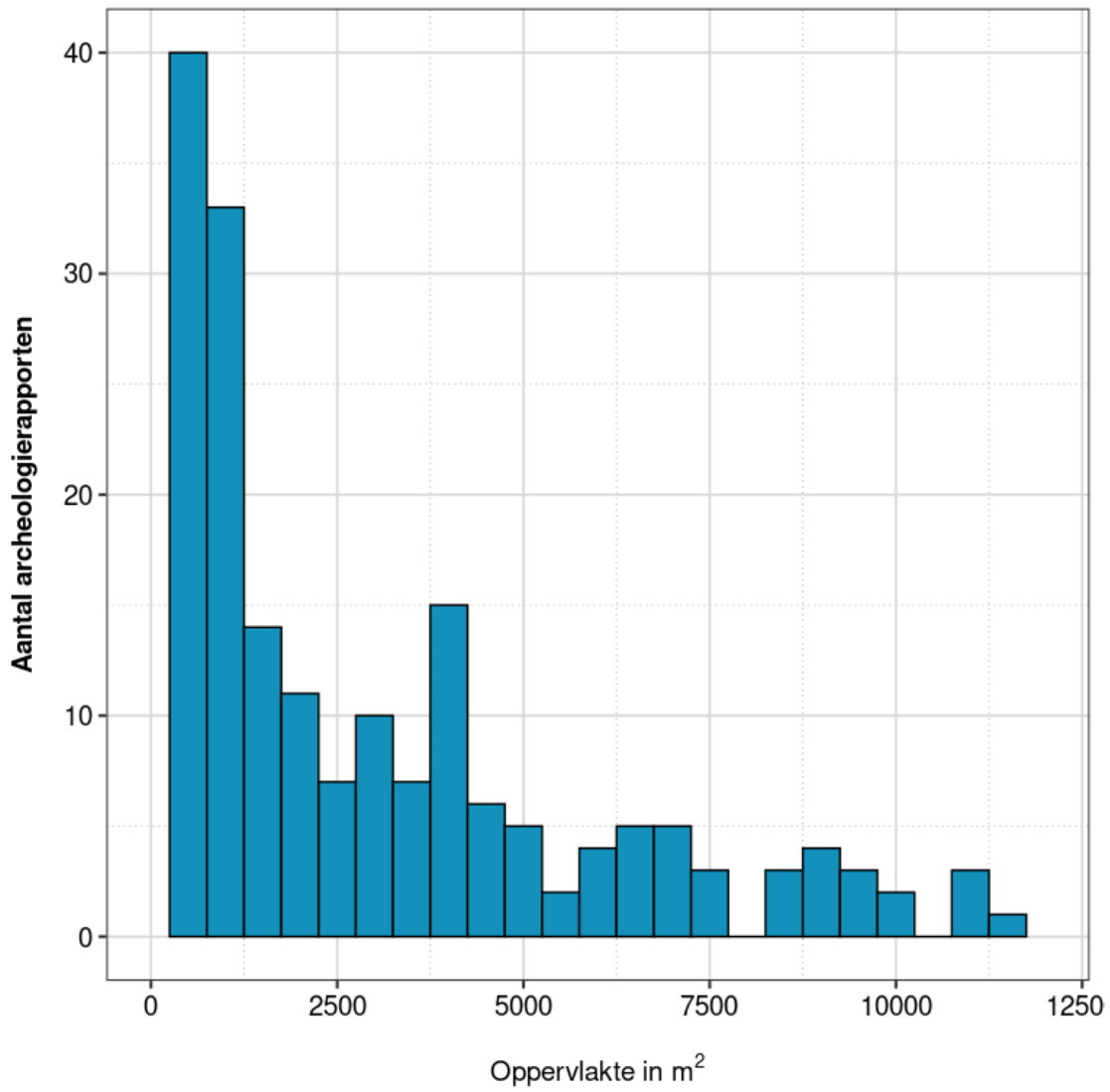

AFK 3 OEFENINGEN ARBEID

Ober	Oppervlakte van de projectgebieden van de ingedeelde abbeelden
Gas	Oppervlakte (in m ²)
Bona	Archeologieportaal
Volledige	Histogram, tabel
oefening	De grafiek geeft de verdeling weer van de oppervlakte van de projectgebieden van archeologierapporten van opgravingen in het kader van vergunningsplichtige ingrepen in de bodem. Rapporten opgemaakt door het agentschap Onroerend Erfgoed naar aanleiding van toevalsvondsten en rapporten opgemaakt na een archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen zijn niet meegenomen.

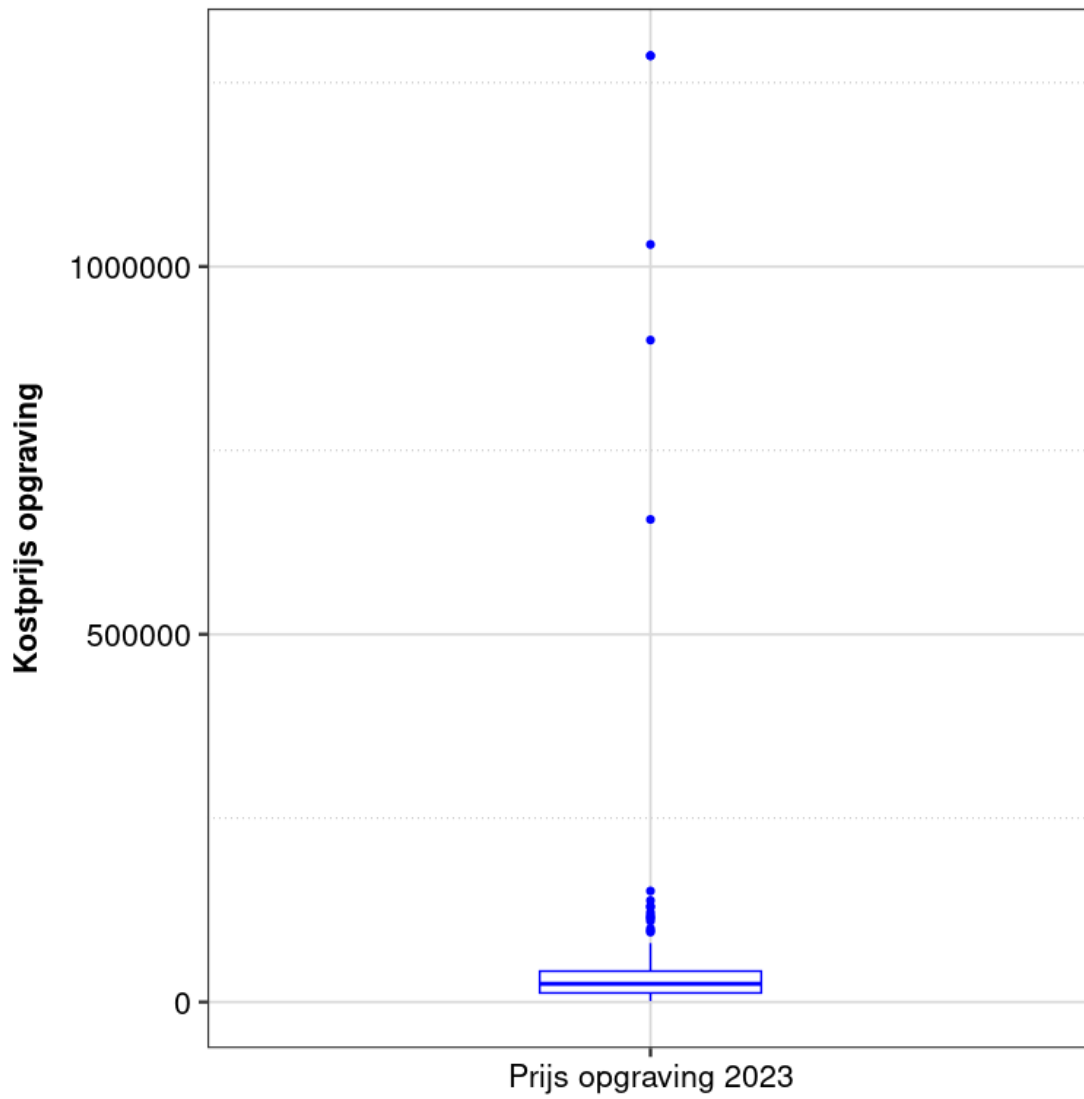
GRAFIEK

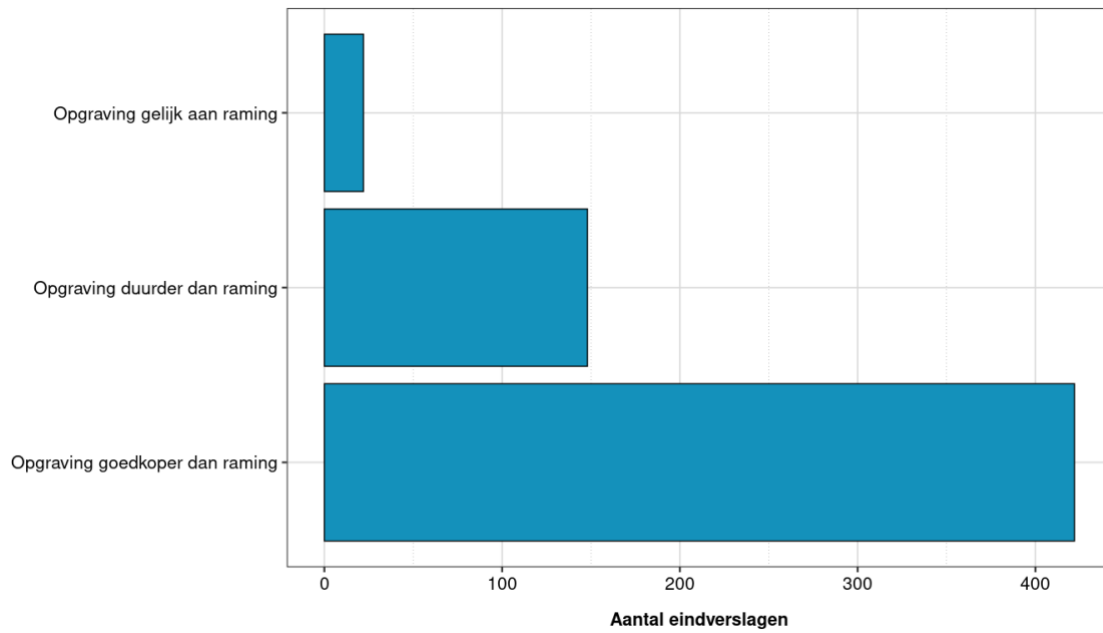

GRAFIEK

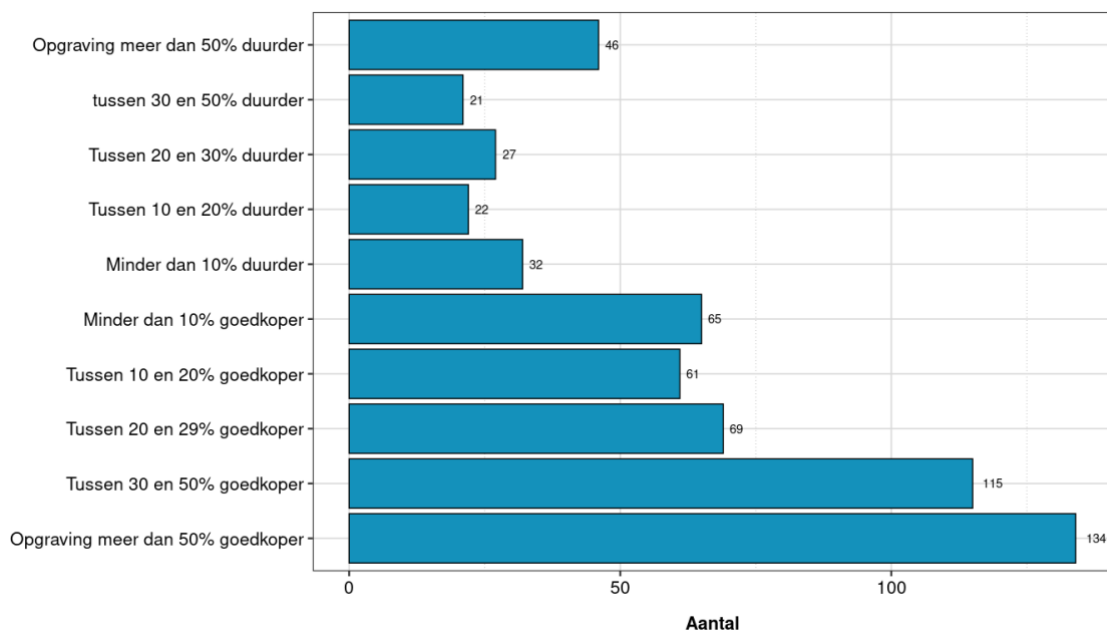
KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: GRAFIEK

KOSTPRIJS OPGRAVING TEGENOVER RAMING: TABEL

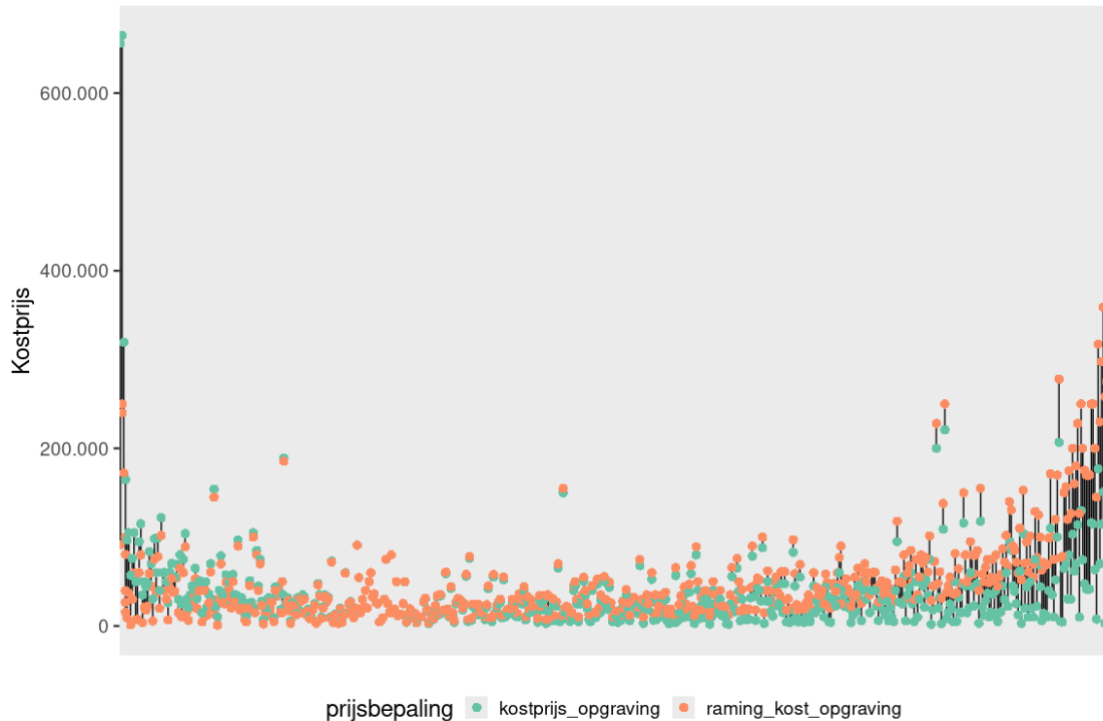
	Aantal	Ade
Opgraving goedkoper	148	25%
Opgraving duurder	22	3,7%
Opgraving gelijk	422	71,3%

RELATIEF PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

////////////////////////////////////

ABSOLUUT PRIJSVERSCHIL TUSSEN KOSTPRIJS EN RAMING OPGRAVING: GRAFIEK

Grafiek

De plaatsing van de opgravingen in de grafiek gebeurde in functie van de afstand tussen raming en kostprijs. Links staan opgravingen waarvan de kostprijs het hoogste boven de raming uitkomt, centraal de projecten waarbij raming en kost bij mekaar aansluiten, en rechts de opgravingen waar de kostprijs het verst benden de raming ligt. Er bestaat geen verband met datum van indiening, noch met id. Dit om anonimiteit te garanderen.

Onderzoeksmethode	Verdeling naar maatregelen
Gas	Onderzoeksmethode
Bona	Archeologieportaal
Voteling	Tabel
Overig	<p>De analyse meet de frequentie van onderzoeksmethodes uit archeologienota's en uit nota's, zowel individueel als in unieke combinaties.</p> <p>Bij de meting van individuele methodes komt het totaal aantal hoger uit dan het aantal archeologienota's of nota's. In eenzelfde archeologienota of nota kunnen namelijk meerdere methodes voorkomen.</p> <p>Bij de unieke combinaties komt elke archeologienota of nota maar één keer voor. De verdeling naar maatregelen gebeurt per combinatie.</p>

ARCHEOLOGINOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	percentage
Bona	2.382	100%
Gas	211	8,9%
Overig	35	1,5%
Voteling	8	0,3%
Gas	2	0,08%
Overig of v. v. v.	0	0,0%
Bona	7	0,3%
Voteling	3	0,1%

NOTA'S: FREQUENTIE PER ONDERZOEKSMETHODE

Onderzoeksmethode	aantal	percentage
Overig	680	82,7%
Gas	448	54,5%
Bona	96	11,7%
Voteling	86	10,5%
Gas	25	3%
Overig of v. v. v.	10	1,2%
Voteling	13	1,6%
Bona	2	0,2%

ARCHEOLOGIENOTA'S: (COMBINATIES VAN)
 ONDERZOEKSMETHODEN EN VERDELING MAATREGELEN

Code	Aantal	Procent	Maatregel	Procent
B	2.151	90,3%	GM	36,2%
			UIT	60%
			OPG	2,4%
			BIS	0,1%
			VV	0,05%
			UIT+BIS	0,09%
			UIT+OPG	0,6%
			BIS+OPG	0,6%
B + I	185	7,7%	GM	47%
			UIT	47%
			OPG	2,2%
			UIT+OPG	3,2%
			UIT+BIS+OPG	0,5%
B	14	0,6%	GM	35,7%
			UIT	14,3%
			OPG	35,7%
			UIT+OPG	7,1%
			UIT+BIS+OPG	7,1%
B + I	14	0,6%	GM	50%
			UIT	21,4%
			OPG	14,3%
			VV	14,3%
A	18	0,8%	GM	33,3%
			UIT	33,3%
			OPG	22,2%
			BIS+UIT	5,6%
			BIS+OPG	5,6%

Legende tabel

GM = Geen maatregelen

OPG = Opgraving

UIT = Uitgesteld vooronderzoek

BIS = Behoud in situ

VV = Verdere verwerking

NOTA'S: (COMBINATIES VAN) ONDERZOEKSMETHODES EN VERDELING MAATREGELEN

Objectcode	Aantal	Percentage	Methode	Percentage
Préhistorie	304	37%	GM	72%
			OPG	19,7%
			BIS	4%
			VV	1,7%
			BIS+OPG	2,3%
			BIS+VV	0,3%
Iets opgraving, bodanalezing + versneden archeologisch onderzoek	217	26,4%	GM	82%
			OPG	13,4%
			BIS	1,4%
			BIS+OPG	0,5%
			BIS+VV	0,5%
			UIT	0,5%
			VV	1,8%
Iets opgraving, bodanalezing + versneden archeologisch onderzoek	53	6,5%	GM	75,5%
			OPG	22,6%
			UIT	1,9%
Iets opgraving, bodanalezing	86	10,5%	GM	93%
			OPG	4,7%
			BIS	1,2%
			VV	1,2%
Versneden archeologisch onderzoek + préhistorie	19	2,3%	GM	73,7%
			OPG	15,8%
			UIT	10,5%
Iets opgraving, bodanalezing + versneden archeologisch onderzoek	9	1,1%	GM	88,9%
			BIS+OPG	11,1%
Aandelen	134	16,3%	GM	69,4%
			OPG	17,2%
			BIS	5,2%
			BIS+OPG	4,5%
			UIT	3%
			VV	0,8%

Legende

GM = Geen maatregelen

OPG = Opgraving

UIT = Uitgesteld vooronderzoek

BIS = Behoud in situ

VV = Verdere verwerking

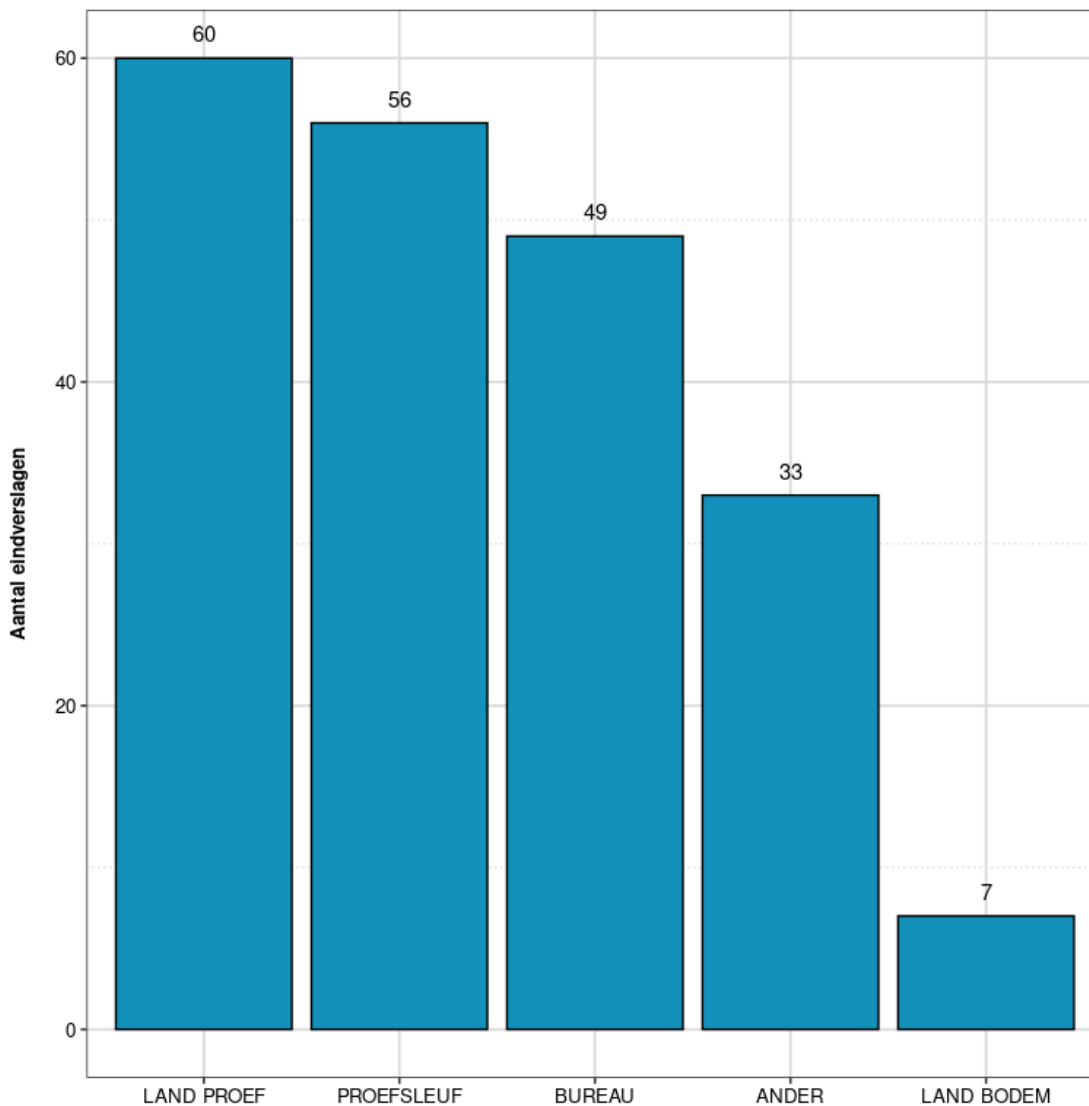

AK 3 DE OEREN AANDELS

Deel	Deel inhoud, de voorzet, de afsluiting, de individuele
Deel	koppeling archeologienota-nota-archeologierapport, onderzoeksmethode
Deel	Archeologieportaal
Deel	Staafdiagram
Deel	Een eindverslag is het eindpunt van een archeologisch traject, dat initieel startte met een archeologienota. De analyse gaat voor de eindverslagen uit 2022 na welke onderzoeksmethodes gebruikt zijn bij het vooronderzoek dat leidde tot de opgraving.

GRAFIEK

lgde

PROEFSLEUF = Vooronderzoek met bureauonderzoek en enkel proefsleuven/proefputten

BUREAU= Vooronderzoek met enkel bureauonderzoek

LAND PROEF = Vooronderzoek met bureauonderzoek, landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven/proefputten

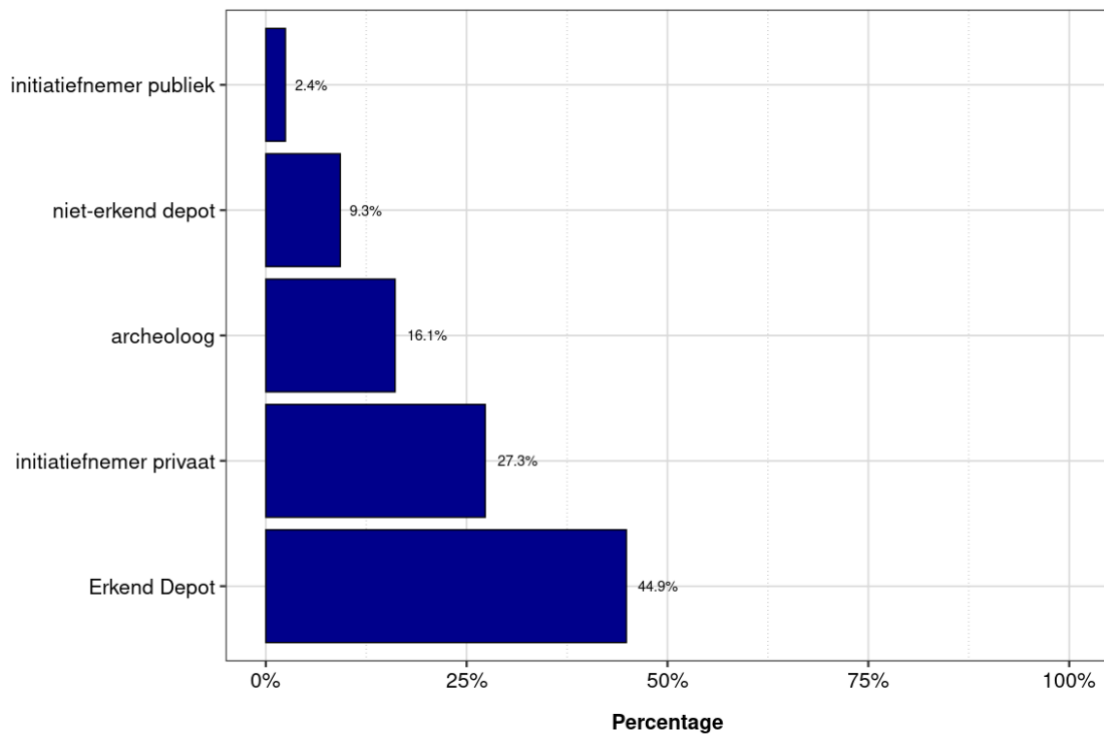
LAND BODEM = Vooronderzoek met bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek

ANDER: Vooronderzoek met andere onderzoekscombinaties, bijvoorbeeld bureauonderzoek, veldkartering en proefsleuven/proefputten, of bureauonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek en proefsleuven/proefputten.

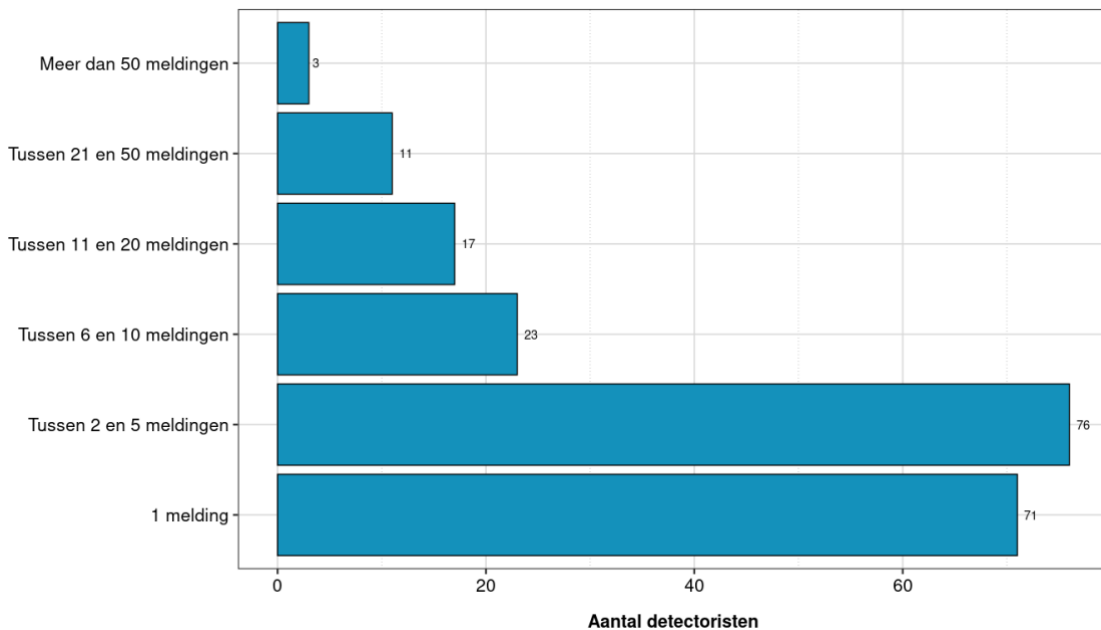
Open	Vogede kap as va abbe elns de rlt estopgng
Gas	bewaarplaats archeologisch ensemble
Bone	Archeologieportaal
Votbl nge	Staafdiagram
paig	Erkende archeologen geven bij het indienen van het eindverslag aan waar het archeologisch ensemble van de opgraving bewaard zal worden.

GRAFIEK

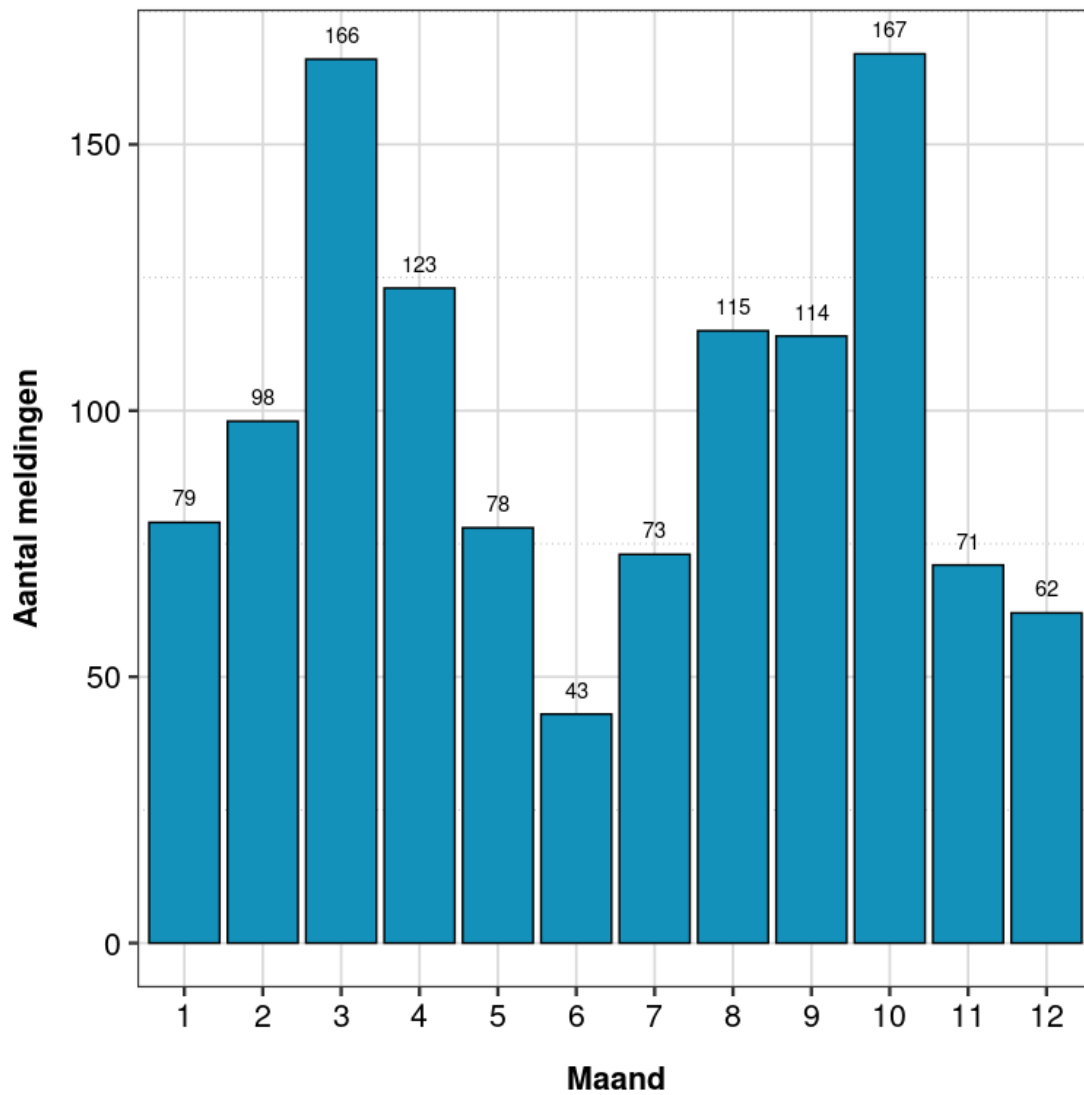
Overloop	Metingsoverzicht
Gas	Datum melding, erkende metaaldetectorist, grondgebruik
Bona	Metaaldetectie vondstmeldingsformulier
Vastelijn	Staafdiagram, histogram
Overloop	De analyse telt het aantal meldingen per metaaldetectorist die in 2022 meldde (153 individuen). De analyse gaat voorbij aan metaaldetectoristen die geen meldingen deden. De erkende metaaldetectorist geeft bij de melding waarvoor het terrein waar hij de vondsten opspoorde gebruik wordt.

AANTAL MELDINGEN PER METAALDETECTORIST: GRAFIEK

MELDINGEN METAALDETECTIE PER MAAND VOLGENS MELDINGSDATUM

Overloop	Wanneer wordt de definitieve maatregel vastgesteld?
Gas	ID vooronderzoek, programma van maatregelen
Bona	Archeologieportaal
Votelijk	Tabel
Overloop	De analyse bekijkt over alle jaren heen naar alle definitief afgeronde archeologische vooronderzoeken. Dit wil zeggen archeologienota's met als maatregel behoud in situ, opgraving, verdere verwerking of geen maatregelen en archeologienota's met als maatregel uitgesteld vooronderzoek waar reeds een bijbehorende nota op is gevolgd met een definitief programma van maatregelen. Het startjaar in deze analyse is het jaar waarin het vooronderzoek begon, het jaar van melden van de eerder archeologienota van het onderzoek.

AANDEEL DEFINITIEF PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOORONDERZOEK 2016-2022: TABEL

	Aantal	Procent
Behoud	11.058	85,1%
Opgraving	1.569	12,1%
Behoud in situ	132	1,0%
Verwerking	95	0,7%
Uitgesteld	102	0,8%
Uitgesteld	5	0,04%

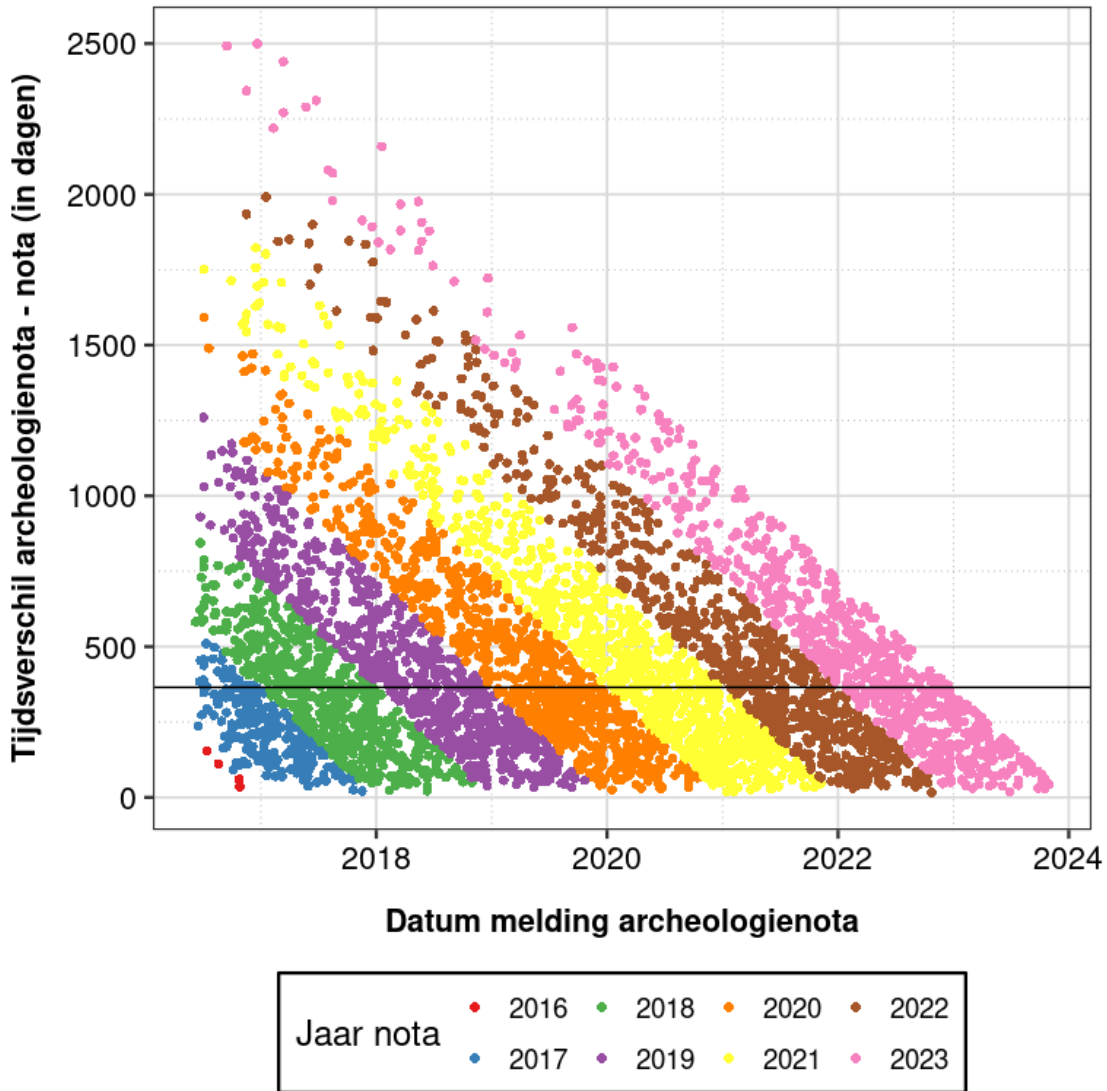
AANDEEL DEFINITIEF PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOORONDERZOEK NAAR INITIËLE STARTJAAR VAN DE ARCHEOLOGIENOTA: TABEL

Setja	Mtje	Afh	Peetg
1	Geen maatregelen	759	84,8%
	Opgraving	112	12,5%
	Behoud in situ	12	1,3%
	Behoud in situ + opgraving	5	0,6%
	Verdere verwerking	6	0,7%
2	Geen maatregelen	2.257	85,4%
	Opgraving	339	12,8%
	Behoud in situ	16	0,6%
	Behoud in situ + opgraving	13	0,5%
	Verdere verwerking	17	0,6%
3	Geen maatregelen	1.428	83,6%
	Opgraving	226	13,2%
	Behoud in situ	23	1,4%
	Behoud in situ + opgraving	19	1,1%
	Verdere verwerking	10	0,6%
	Behoud in situ + verdere verwerking	2	0,1%
4	Geen maatregelen	1.449	83,7%
	Opgraving	226	13,1%
	Behoud in situ	18	1,0%
	Behoud in situ + opgraving	17	1,0%
	Verdere verwerking	18	1,1%
5	Geen maatregelen	1.406	83,4%
	Opgraving	226	13,4%
	Behoud in situ	20	1,2%
	Behoud in situ + opgraving	12	0,7%
	Verdere verwerking	16	1,0%
6	Geen maatregelen	1.494	86%
	Opgraving	188	10,8%
	Behoud in situ	18	1,0%
	Behoud in situ + opgraving	12	0,7%
	Verdere verwerking	15	0,9%
7	Geen maatregelen	1.278	86,9%
	Opgraving	151	10,3%
	Behoud in situ	17	1,2%
	Behoud in situ + opgraving	9	0,6%
	Verdere verwerking	9	0,9%
	Behoud in situ + verdere verwerking	3	0,2%
8	Geen maatregelen	987	88,2%
	Opgraving	101	9%
	Behoud in situ	8	0,7%
	Behoud in situ + opgraving	15	1,3%
	Verdere verwerking	4	0,4%

////////////////////////////////////

GRAFIEK

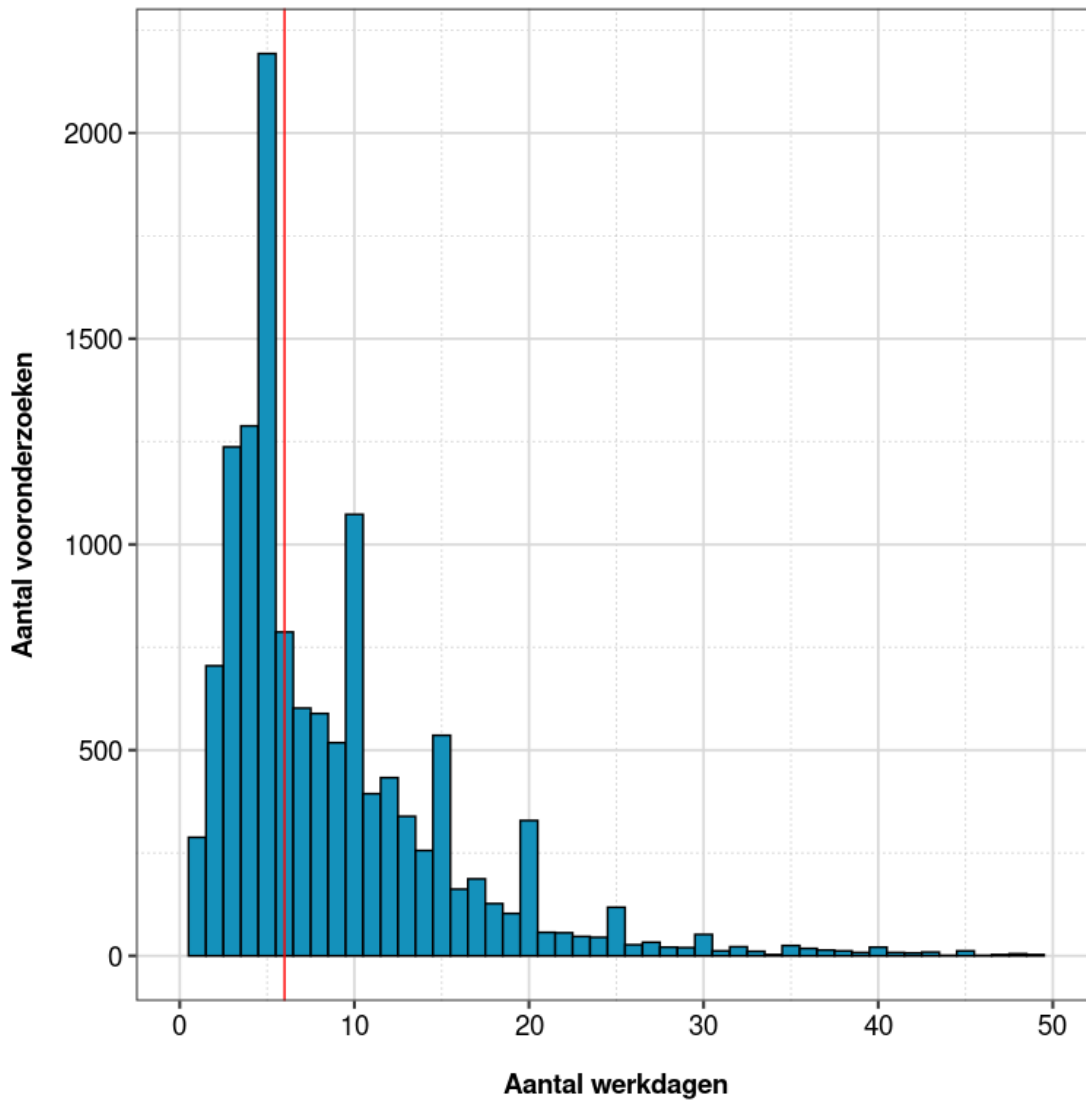
BIJLAGE 3 TOEGANG

TOEGANG

Doel	Met de toelating de vooronderzoek in beslag nemen
Gas	ID vooronderzoek, werkdagen
Bona	Archeologieportaal
Volledige	Histogram
Plan	<p>De verdeling van het totaal aantal werkdagen dat een vooronderzoek in beslag neemt. Het gaat om de werkdagen van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de werkdagen van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek opgeteld met het aantal werkdagen van de bijbehorende gekoppelde nota met een definitief programma van maatregelen anderzijds. Archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek waar nog geen nota voor beschikbaar is, worden niet meegenomen.</p> <p>De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.</p>

GRAFIEK

BIJLAGE 4 A BIJLAGE

VOORZORGEN

Doel	Aandeel archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek dat blijft
Bron	ID archeologienota, maatregelen, ID nota
Vormgeving	Archeologieportaal
Uitleg	Tabel
Opmerking	Van alle archeologienota's met aktenaam met maatregel uitgesteld vooronderzoek koppelen we de bijbehorende nota met aktenaam. Indien dergelijke koppeling niet voorhanden is, is er nog geen nota gevolgd op de archeologienota en blijft het uitgestelde vooronderzoek momenteel achterwege. Het percentage is het aantal archeologienota's met maatregel uitgesteld traject zonder gekoppelde nota.

TABEL

Startjaar	Percentage archeologienota's (maatregel uitgesteld vooronderzoek) zonder nota
2016	36,9%
2017	39,3%
2018	38,5%
2019	41,5%
2020	45,1%
2021	52,3%
2022	65,3%
2023	91,1%

LEVENSCYCLUS VAN

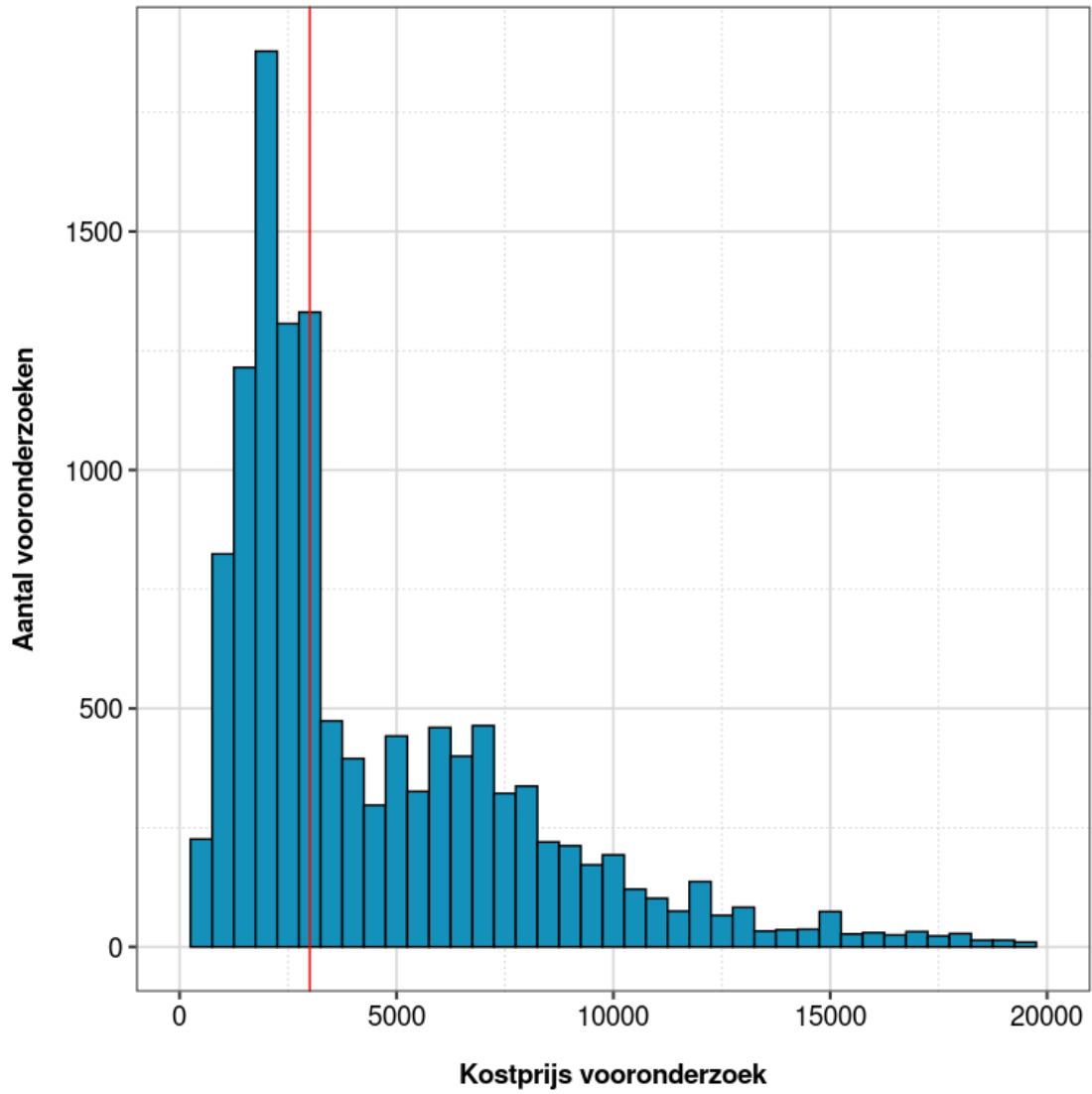
WETENSCHAP

Doel	Totale kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen en archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota
Gebruik	ID archeologienota, ID nota, kostprijs vooronderzoek
Bron	Archeologieportaal
Visualisatie	Histogram
Opmerking	<p>We berekenen de kostprijs van alle definitief afgeronde vooronderzoeken, zijnde de kostprijs van archeologienota's met een definitief programma van maatregelen enerzijds en de kostprijs van archeologienota's met maatregel uitgesteld vooronderzoek met de kostprijs van de bijbehorende gekoppelde nota, indien al beschikbaar, anderzijds.</p> <p>De grafiek geeft de verdeling weer van de kostprijzen van afgeronde vooronderzoeken voor de periode 2016 tot en met 2022.</p> <p>De mediaan is aangegeven in kleur met een verticale lijn.</p>

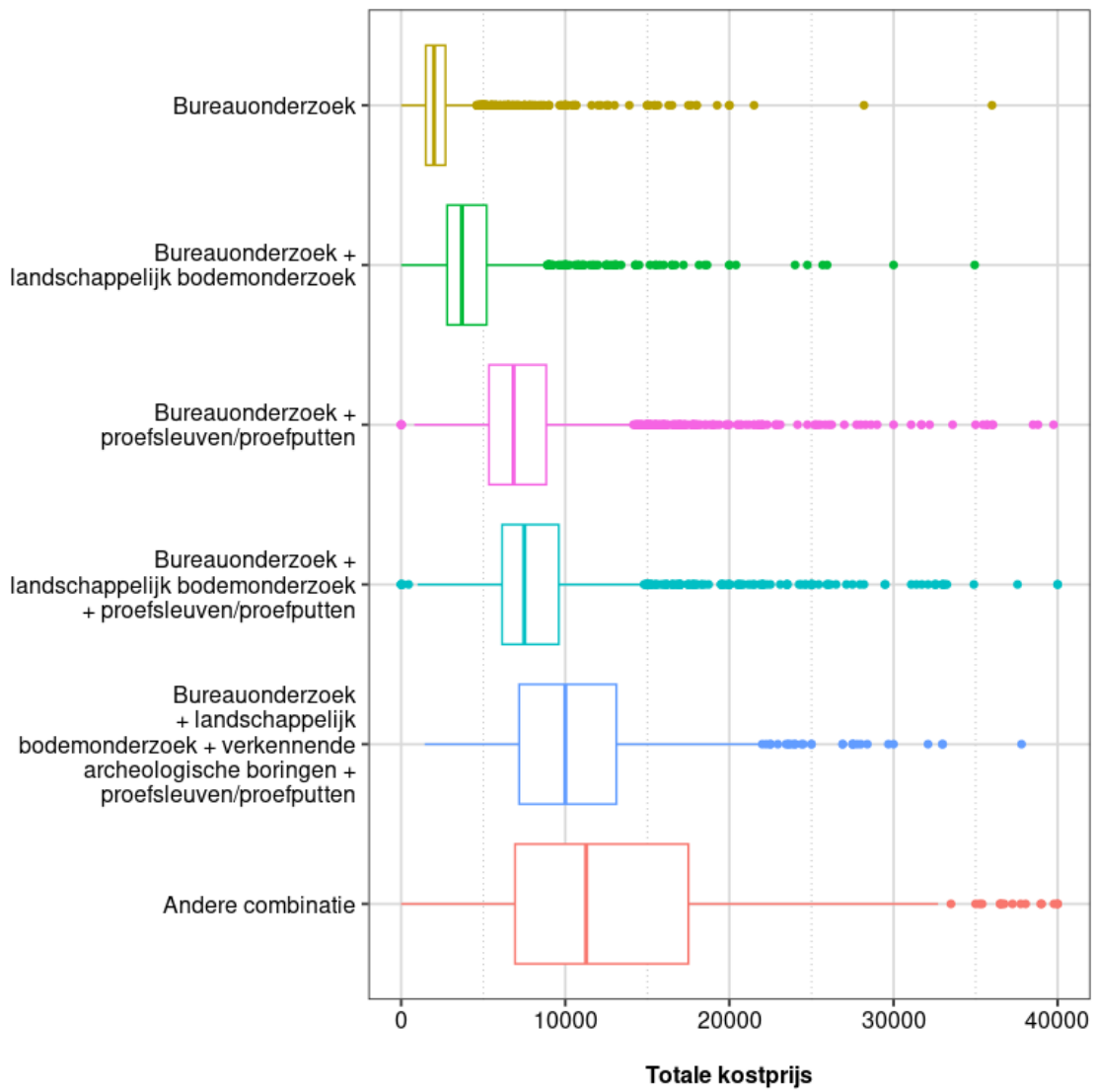

GRAFIEK

GRAFIEK

Onderzoek	Wat is de vervolgorder van de definitieve onderzoeksmethodes
Gas	ID archeologienota, ID nota, onderzoeksmethodes
Bron	Archeologieportaal
Volgrijze	Tabel
Opmerking	We groeperen de gehanteerde onderzoeksmethodes per definitief afgerond vooronderzoek en tellen de meest voorkomende combinaties van onderzoeksmethodes.

TABEL

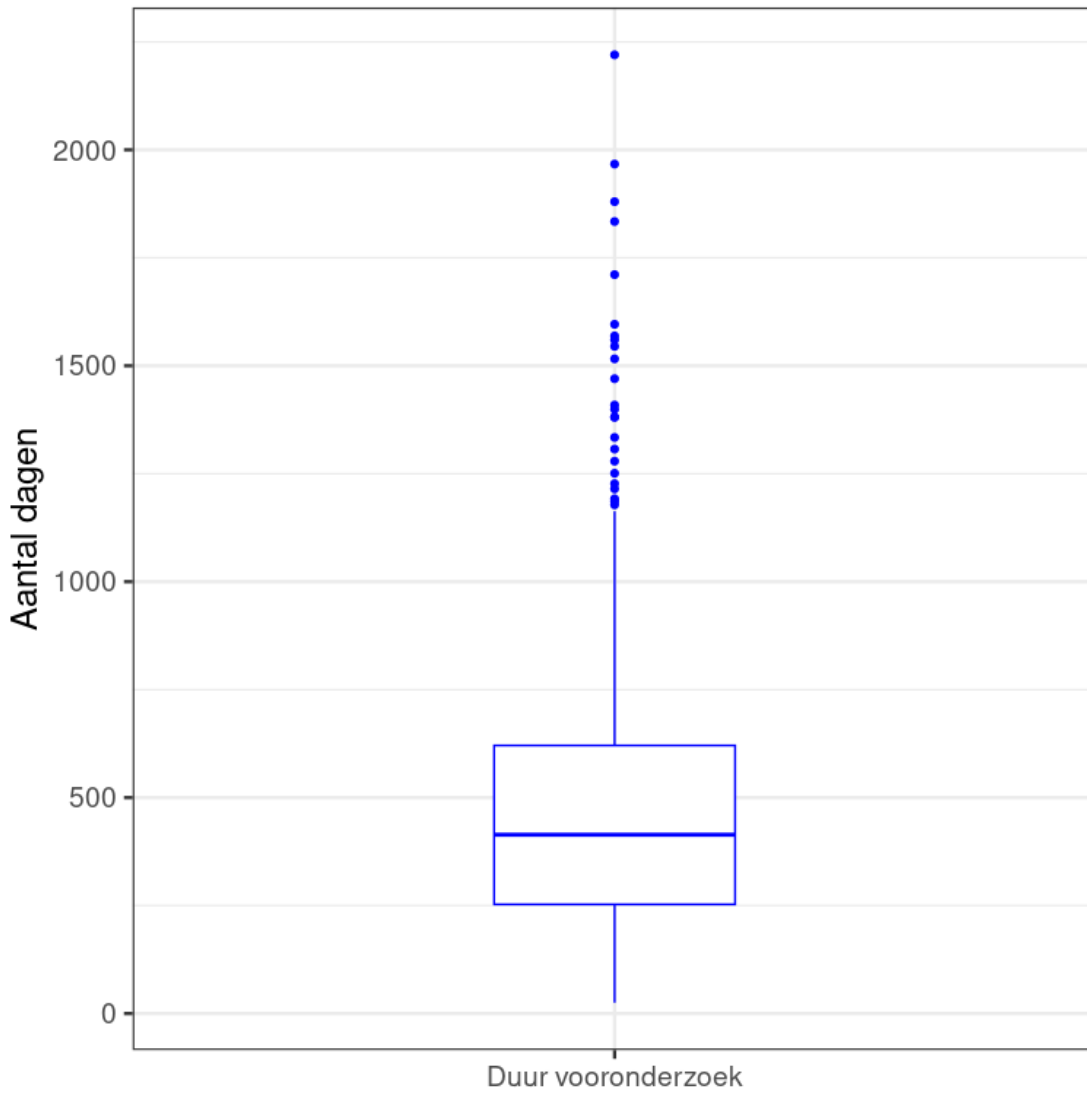
Onderzoeksmethode	Aantal	Aandeel
Bureauonderzoek	6.855	52,8%
Bureauonderzoek + proefsleuven/proefputten	2.241	17,3%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + proefsleuven/proefputten	1.672	12,9%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek	1.301	10%
Bureauonderzoek + landschappelijk bodemonderzoek + verkennende archeologische boringen + proefsleuven/proefputten	480	3,7%
Andere combinatie	441	3,4%

Doel	Het tijd in beslag van alle partijen en het eindverslag	6
Gas	ID archeologienota, ID nota, ID archeologierapport, einddatum veldwerk	
Bron	Archeologieportaal	
Verwijzingen	Boxplot	
Opmerking	<p>We berekenen het aantal kalenderdagen tussen de eerste melding van een vooronderzoek en de indieningsdatum van het eindverslag van een archeologische opgraving. Het vooronderzoek bevat een programma van maatregelen dat, ofwel na een archeologienota, ofwel na afloop van het uitgesteld vooronderzoek (nota), een archeologische opgraving vooropstelt. Het archeologierapport van de opgraving bevat de einddatum van het veldwerk. Het eindverslag sluit het archeologische traject af.</p> <p>We splitsen dit op in verschillende fases:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De fase van het vooronderzoek; - De fase tussen het afronden van het vooronderzoek en de start van de opgraving; - De fase tussen de start van de werken en de einddatum van het veldwerk van de opgraving; - De fase tussen het einde van het veldwerk en het indienen van het eindverslag. 	

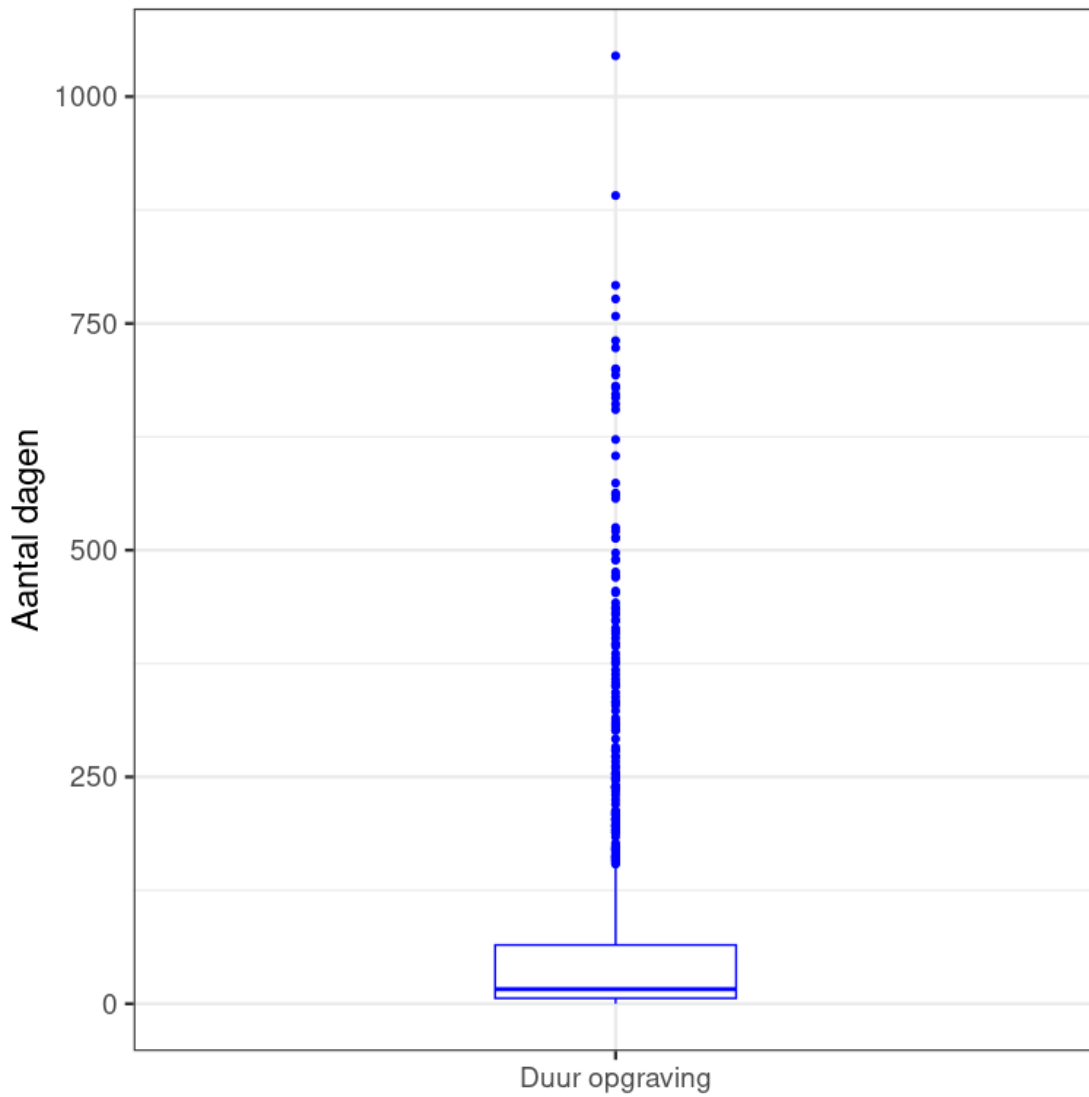

TIJDSDUUR VOORONDERZOEK: TIJDSVERSCHIL TUSSEN MELDEN ARCHEOLOGIENOTA EN MELDEN GEKOPPELDE NOTA: GRAFIEK

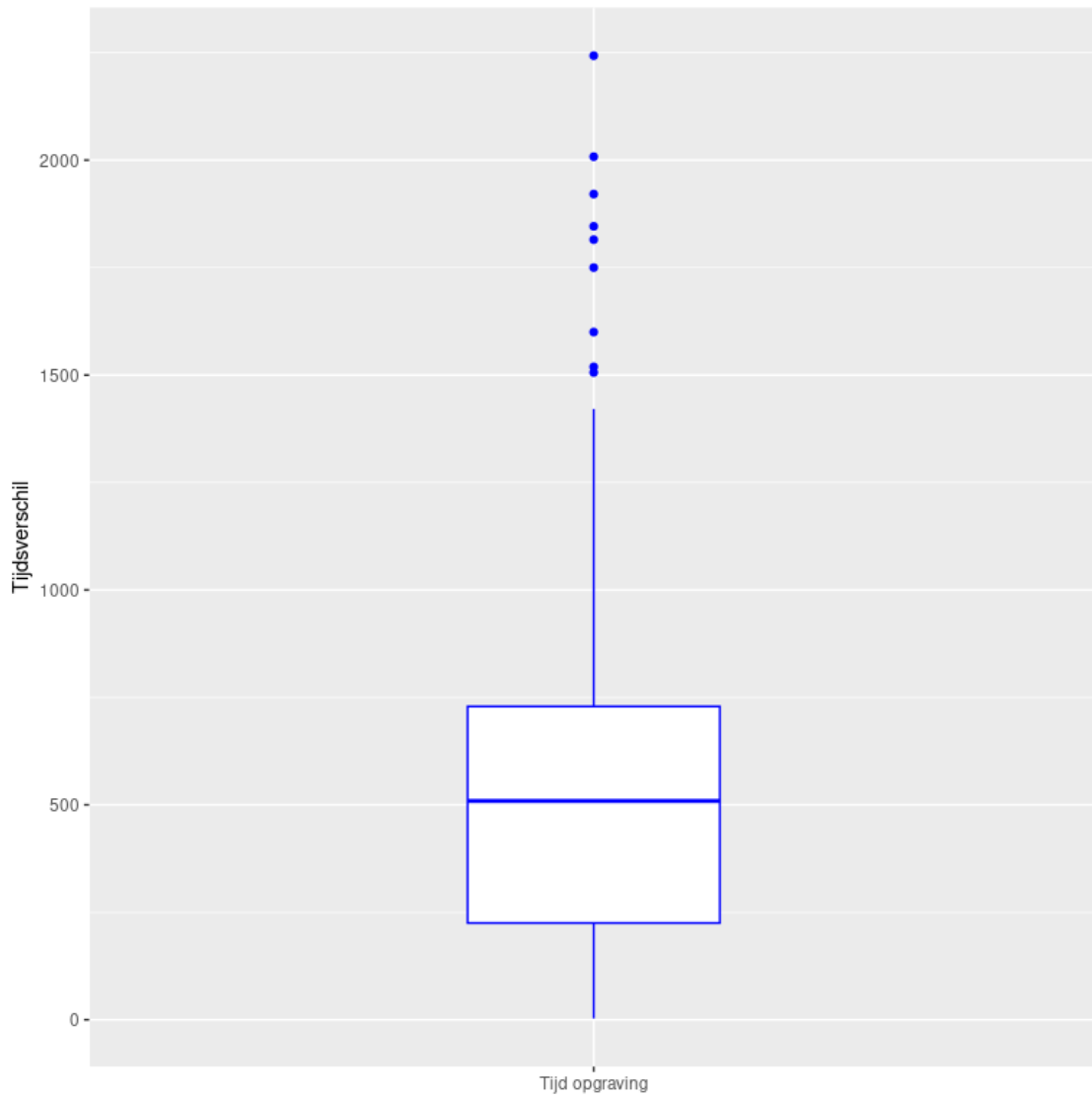
TIJDSDUUR OPGRAVING: DUUR VELDWERK OPGRAVING: GRAFIEK

////////////////////////////////////

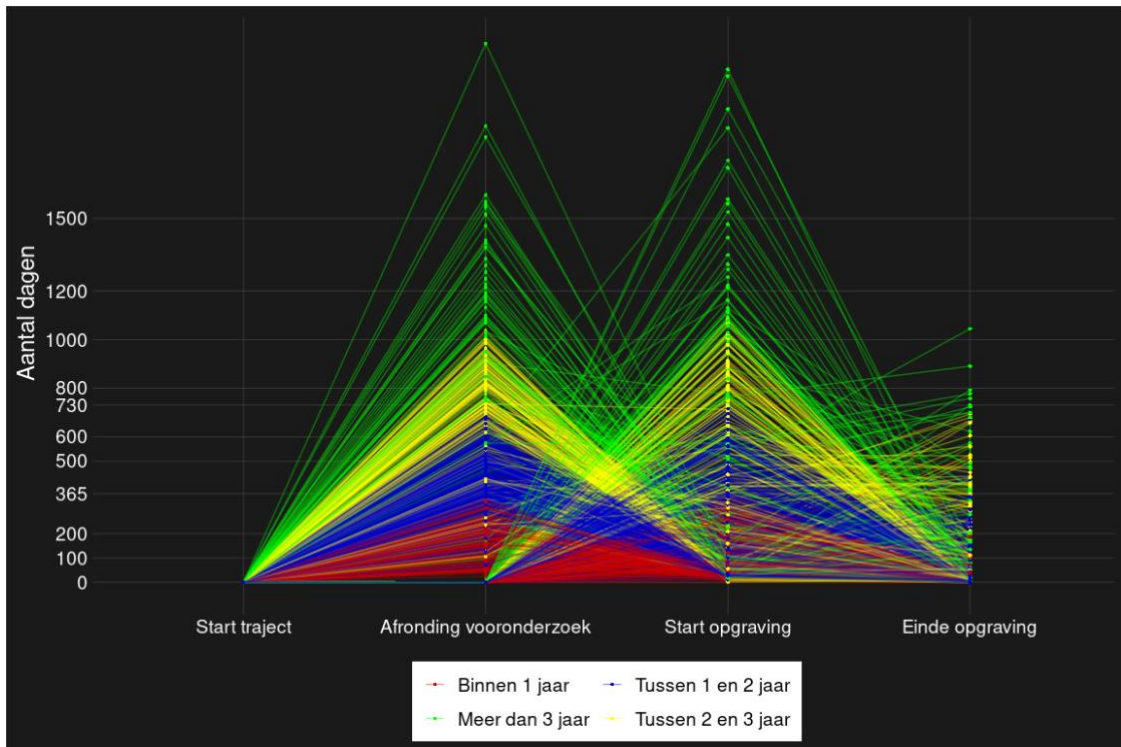
TIJDSDUUR OPGRAVING: TIJDSVERCHIL TUSSEN EINDE VELDWERK EN INDIENEN EINDVERSLAG: GRAFIEK

////////////////////////////////////

AANTAL DAGEN PER FASE IN HET ARCHEOLOGISCH TRAJECT

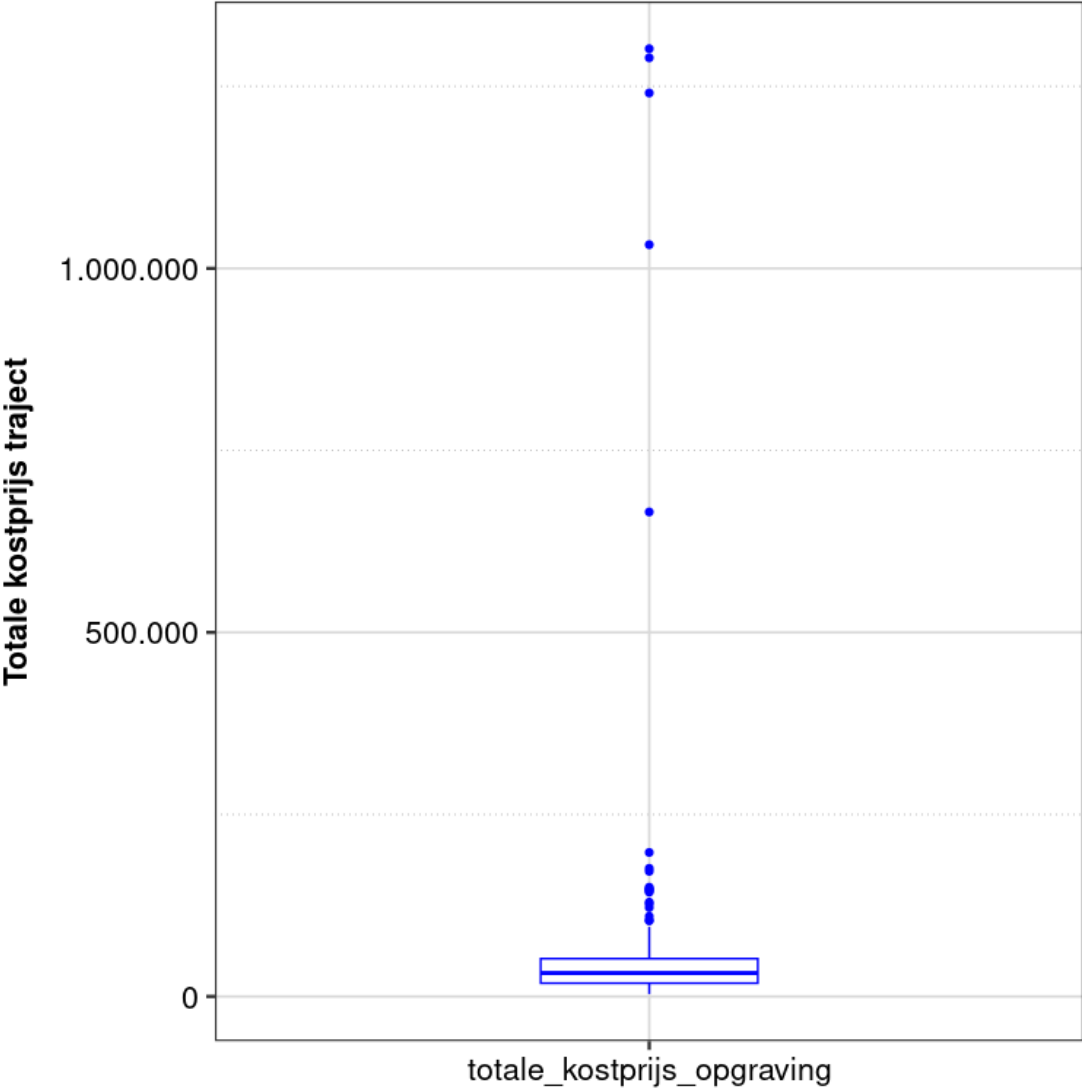

////////////////////////////////////

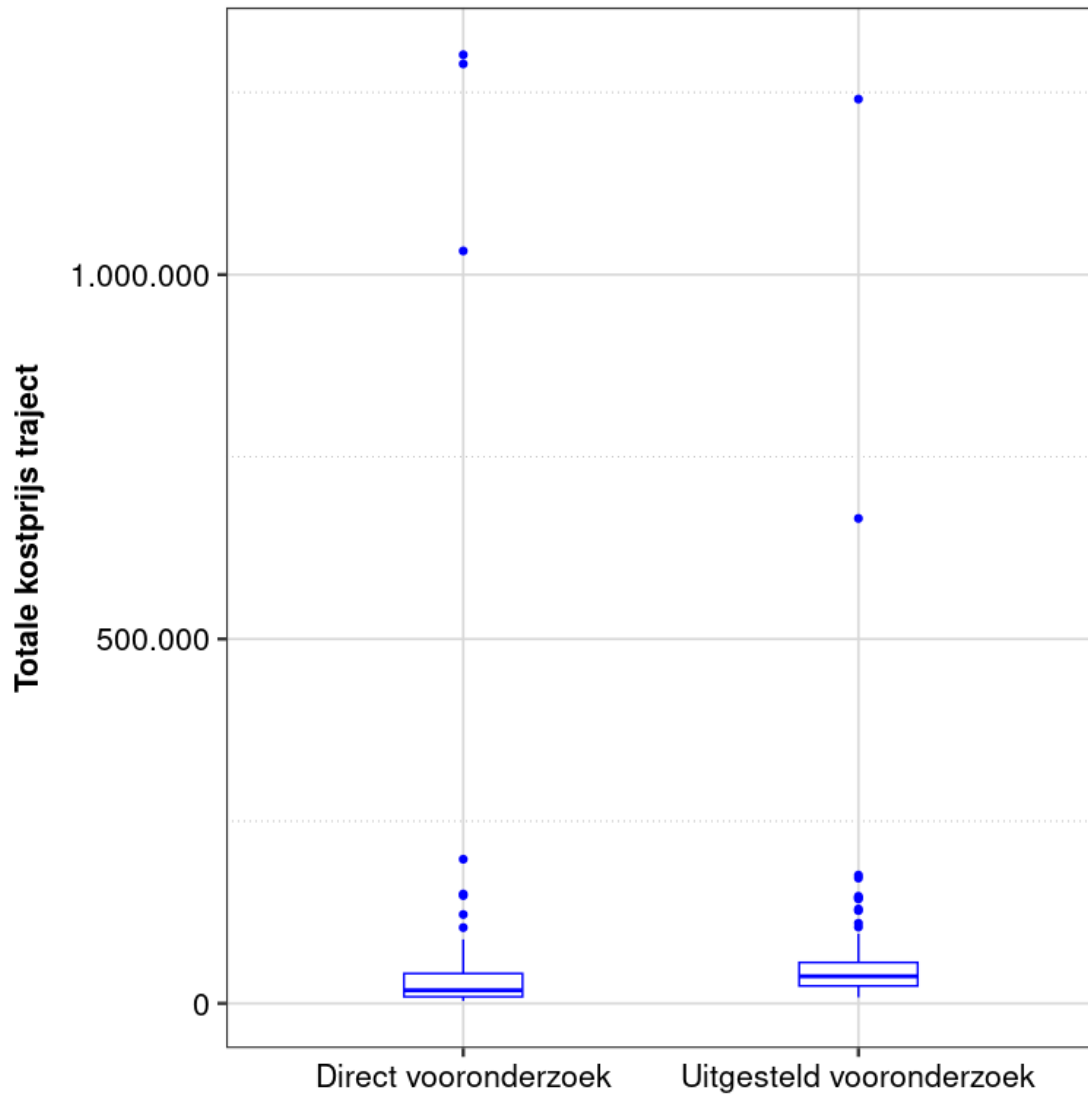

KOSTPRIJS AFGERONDE TRAJECTEN MET OPGRAVING: GRAFIEK

KOSTPRIJS AFGERONDE TRAJECTEN ONDERVERDEELD VOLGENS TIMING VOORONDERZOEK: GRAFIEK

////////////////////////////////////

AANDEEL KOSTPRIJS OPGRAVING BINNEN TOTALE KOSTPRIJS AFGEROND TRAJECT: GRAFIEK

